

Fra: Andrea Rakela <andrearakela@hotmail.com>

Til: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>, "kultur.postmottak@trondheim.kommune.no" <kultur.postmottak@trondheim.kommune.no>

Sendt: 1. mai 2018 kl. 21.57

Emne: Re: Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Hei Hilde,

takk for e-posten din og beklager sent svar.

Jeg var ikke sikker om den e-post var ment å bli sendt til meg først, men da innså jeg at dere ville ha mer opplysninger om **Trondheim Gatekunst** forening som mottok midler fra kommune i januar for å arrangere den første gatekunstfestivalen i byen.

Her kommer vår definisjon:

Trondheim Gatekunst (TGK) er en ikke-kommersiell forening drevet av frivillige. Foreningens mål er å fremme og anerkjenne gatekunst som kunstform og som , og som aktuell og identitetskapende yringsform. Vi ønsker at gatekunst bære i seg kilden til en rekke fordelaktige utviklingstrekk, ikke bare for utøverne, men også for byens befolkning: en blomstrende kunstform, myndiggjort ungdom, og ikke minst en spennende utforming av unike, levende offentlige steder.

Trondheim Gatekunst arrangerer den første gatekunstfestivalen fra 20. til 25. august som et initiativ for å tilgjengeliggjøre kunst for befolkningen, og samtidig bidra til å sette farge på byens mange "glemte" rom. Festivalen ønsker å legge til rette for at alle som er glade i Trondheim (uansett alder, kjønn, sosial status eller kulturell bakgrunn), skal kunne ta aktiv del i prosjektet "" sammen med etablerte kunstnere fra hele verden.

<https://trondheimgatekunst.no>

Håper dette var nok informasjon for planprogram dokumentet. Gjerne si i ifra om dere trenger noe mer fra oss.

mvh Andrea Rakela

Daglig leder og festivalsjef

tlf: 980 282 42

www.trondheimgatekunst.no

From: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Sent: Friday, March 23, 2018 4:33 PM

Cc: Roald Birkelund; Pia Skog Hagerup; Ola By Rise; Berit Kirksæther; Berit Skillingsaas Nygård; Egil Furre; Rune Håvard Kjenstad; Hilde Østerås Berntsen; Kristin Tveranger Alfer; Gunn Langset Trøan; Snøfugl Vegar; Dugstad Jorunn

Subject: Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Hei

Rådmannen arbeider med ny kommunedelplan for kunst og kultur. I den forbindelse har rådmannen utarbeidet et planprogram med et statusdokument som beskriver kunst- og kulturfeltet i Trondheim kommune, samt sentrale utfordringer.

Disse dokumentene danner grunnlag for det videre arbeid med den kommende kommunedelplanen, og skal legges fram for behandling i formannskapet i løpet av våren. Selve Kommunedelplanen for kunst og kultur skal legges fram for politisk behandling høsten 2018, og vil bli sendt på høring i løpet av sommeren.

Forslag

til planprogram og statusdokument sendes med dette på høring, og ligger som vedlegg. Rådmannen ønsker at du/dere bidrar med å sjekke fakta og opplysninger vedrørende den organisasjon eller virksomhet du/dere er tilknyttet.

I tillegg ønsker vi innspill på beskrivelsene av utfordringer og forslag til satsingsområder.

Innspill og forslag til endringer kan sendes på e-post til:

kultur.postmottak@trondheim.kommune.no.

Kommentarer kan enten settes direkte inn i vedlegget (PDF) eller skrives inn i en e-post. Kommentarer du pr e-post, ber vi om at dere knytter de enkelte kommentarer til sidetall slik at det letter det videre arbeidet.

Vær oppmerksom på at statusdokumentet ikke er språkvasket eller grafisk ombruddet på dette tidspunktet. Dette vil gjøres på et senere tidspunkt.

Dere

bes derfor om ikke å kommentere språk eller grafiske elementer.

Vi

ber om at dere sender innspill og kommentarer så raskt som mulig og senest innen

4. mai 2018 kl 23.59. Innspill mottatt etter dette tidspunkt vil

ikke bli vurdert.

God lesing og riktig god påske!

Beste hilsen

Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune - [faggruppe kultur og næring](#)

Tlf [+47 990 37 222](tel:+4799037222)

www.trondheim.kommune.no/kulturognaring

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim

Besøksadresse: Bytorget, [Erling Skakkes gt 14](#)

HØRINGSINNSPILL TRONDHEIM KOMMUNEDELPLAN FOR KUNST OG KULTUR 2018 - 27

Av ArtScene Trondheim 4. mai 2018

GENERELT OM ASTs INNSPILL

Våre innspill omfatter i hovedsak områdene: *Visuell kunst, Kunstkritikk, Litteratur og språk og Tverrfaglig*, men berører støtteordningene på kunstfeltet generelt. Vi ber om at kommunedelplanen i større grad ser ulike fagområder i sammenheng, og at den vil forsøke å forbedre dagens støtteordninger til det frie feltet (kunstner- og produksjonsøkonomi).

Friske midler og treffsikre støtteordninger

Viser til innspill i Adresseavisen inneværende år, og på dialogmøtet med politikere på Rake Arbeidsfellesskap 23. April 2018, om strukturelle forbedringer av Trondheim kommunes støtteordninger sett opp mot kunstnerøkonomien. Vi ber om at disse tas med og vurderes i høringsrunden om kommunedelplanen på lik linje med våre øvrige forslag i dette dokumentet:

[Seks tiltak for en bedre kunstpolitikk](#) kronikk, med NKM og TBK, 21.4.2018

[Det handler om å leve av yrket sitt og ha mat på bordet](#) reportasje 23.4.2018

[Treffsikker kulturpolitikk](#) kronikk, 27.1. 2018

[Vi har mye å lære av idretten- Kulturpolitikere legger seg flate](#) reportasje 1. 2.2018

Ha en finansieringsplan for planperioden

Det står ikke noe i dokumentet om planlagt finansiering, hvilke fagområder og hvilke økonomiske tiltak som skal prioriteres å styrkes i planperioden. Vi oppfordrer til at Kommunedelplanen for kunst og kultur 2018 - 27 synliggjør den økonomiske investering som TK planlegger gjøre på kunstfeltet, og visuell kunst spesielt, de neste ti årene: Hvor mye foreslår rådmannen at TK setter av hvert år i planperioden for å kunne nå sine mål på kunstfeltet?

Nasjonalt oppdatert

Bare de siste ti årene foreligger det mye god forskning om kunstfeltet som har gitt innsikt i kunstnerøkonomien eller andre endringer i kunstpolitikken, nasjonalt. Vi vet at Kulturløftet har gått på bekostning av det frie feltet, noe regjeringen samt opposisjonspartier som AP, sier de vil gjøre noe med for å utjevne. Vi har fått en kunstplan i Bergen by som har tatt konsekvensen av hvordan et kunstfelt er bygget opp. Den trekkes fram av mange som et foregangsbilde for ønsket om å støtte opp under strukturene slik at kunstfeltet kan utvikles dynamisk. Det er igangsatt en nasjonal Utstillingsavtale, det er etablert nye avdelinger i Norsk kulturråd, samt flere typer skreddersydde støtteordninger som øker midlene til det frie feltet. Vi ber om at kommunedelplanen har oversikt over og oppdateres på de nasjonale endringer og tiltak som berører kunstner- og produksjonsøkonomien.

Innenfor avsnittet **om Scenekunst** påpekes det som allerede nevnt at institusjonene har fått mest av kulturmidlene (s. 45) at NOU2013:4 beskriver at det siden 2005 har vært en betydelig økning i offentlige tilskudd til både institusjonene/regionteatrene og til det frie feltet, der særlig dans har fått et løft. Utredningen la vekt på at dagens modell for drift av institusjonsteatrene må

oppretholdes og utvikles, samtidig som at økte midler i større grad må bidra til å styrke det kunstneriske innholdet. Dette gjelder selvsagt også innenfor visuell kunst. Og vi ber om at en tilsvarende forskning om kulturmidler til institusjonene versus det frie feltet synliggjøres i kapittelet om visuell kunst. og speiles i TK satsning innenfor det visuelle kunstfeltet.

Innenfor “**Nasjonalt**” **Visuell kunst**

Må oppdateres på de siste årenes bevegelser, som skrevet i avsnittet over her, på utstillingsavtale, kunstner- og produksjonsøkonomi. NKR's ordning Arrangørstøtten nevnes for å gjøre presset på proffpotten større, jfr side 51. Det bør kanskje opplyses om at arrangørstøtten *i tillegg* har bidratt til at flere aktører har hatt mulighet for å etablere seg i Trondheim og lage viktig kunstnerisk aktivitet i og for byen. Nasjonale midler som tilfaller Trondheim er god næringsutvikling, og det er en positiv vinn-vinn situasjon hvis TK's ordninger bygges opp slik at de backer opp om den nasjonale satsningen som kommer denne regionen tilgode.

Kommunalt nivå, Visuell kunst s. 51. Utvide dette avsnittet: beskrive hva slags tiltak kommunen har for bidra til å gjøre det frie feltet mer ressurssterkt. Beskrive og opplyse om kunstner- og produksjonsøkonomien.

Visuell kunst. Se det frie feltets betydning og relasjon opp mot de faste og etablerte institusjonene Det profesjonelle kunstfeltets tilstand er en pekepinn om hvilken satsning en kommune har og gir signaler for hele Trøndelag fylke. Det vil være gunstig å stimulere til og bygge et sunt økosystem/kunstmiljø av frie aktører sett i sammenheng med den politisk viljede kunsthallen. Det betyr en utvidelse av hvordan støtten i Trondheim kommunes kulturbudsjett og kulturplan legges opp. Det er påpekt at det i dag ikke slippes til selvorganiserte initiativ og mange kulturaktører kan gå tapt til andre byer. Arbeidsvilkår til frilansere som kunstnere/kulturarbeidere, samt små og mellomstore aktører må være et satsningsområde i den nye kulturplanen og i kulturbudsjettene framover. Det å forandre og forbedre støtteordninger til det frie feltet, ha særlig overblikk over å forbedre kunstner- og produksjonsøkonomien betyr i praksis å **tilføre friske midler til feltet. Eksvis som prosjektstøtte, arrangørstøtte, produksjonstøtte og øke antallet stipender.**

I kapittelet om musikkfeltet (s 43). Står det å lese noe som også kan skrives om hele kunstfeltet, også visuell kunst, nemlig at: ***“Trondheim har som mål å være en kommune der man skal kunne bo og arbeide som profesjonell artist eller kunstner. Det er også en ambisjon at Trondheim skal legge til rette for rekruttering av nye aktører på musikkområdet, og at kandidater som studerer i byen skal kunne fortsette å arbeide i Trondheim etter endt studie. Det er viktig at det offentlige virkemiddelapparatet er tilpasset utøvernes behov, ikke minst gjelder dette for frilansere. Sentrale virkemidler er da gode prosjektstøtteordninger(...)*”** Vi foreslår at dette sakses inn i kapittelet om visuell kunst, også. Her erstattes da “nye aktører på musikkområdet” med “(...) på det visuelle kunstfeltet”.

Stille krav til offentlig støttede institusjoner om å betale innleid kompetanse I den ene kronikken det linkes til over “Seks tiltak for en bedre kunstpolitikk” påpekes det i punkt 3 et

behov for en økt bevissthet om mekanismene i kunstfeltet. Det gjelder særlig å være bevisste at offentlig støttede institusjoner i Norge ikke nødvendigvis betaler for innleid fagkompetanse. - som kan utgjøre store deler av institusjonenes årsprogrammer. Kulturfeltet er underfinansiert. I tillegg til gode støtteordninger må det en betalingsvilje og bevisstgjøring til hos offentlig finansierte institusjoner om at frilansere (fagkompetanse) ikke kan jobbe gratis eller under tariff for disse institusjonene, men altså må få betalt for det arbeidet de gjør.

Dette gjelder enten det er museer, folkebibliotek, litteraturhus eller andre. Vi oppmoder TK om å stille krav til sine egne, etablerte institusjoner og andre offentlig finansierte institusjoner om å betale frilansere respektable honorarer for faglig arbeid som gjøres ved de respektive institusjonene. Dette kan feks være innleide ressurser som brukes ved arrangementer, forelesninger eller som del av utstillingsprogram, kunstnere, skribenter, fotografer etc. Det må tas grep for å unngå det skjeve lønnsforholdet mellom faste ansatte og frilansarbeidere.

Nettverks- og kompetanseorganisasjoner I høringsdokumentet er det allerede hos fagfelt som musikk, film, scenekunst løftet fram viktigheten av nettverks- og kompetanseorganisasjoner. Dette er også noe Bergen kommune har bidratt til å realisere på det visuelle kunstfeltet i sin region. Vi foreslår at det i en dialog mellom det visuelle feltets aktører og Trondheim kommune prøves ut å opprette nettverksorganisasjoner for denne byen. Vi mener de vil kunne møte behovet for profesjonalisering av feltet "blant annet gjennom rådgiving, kurs, bransjesamlinger og nettverk, mentorordninger, reisestøtte og stipend".

Ta i bruk byens kompetanse Dra nytte av profesjonell kunstfaglig kompetanse som allerede eksisterer i byen i kjøp av tjenester eller konsulentarbeid for utvikling av kommunale, eller semi-offentlige prosjekter eller ordninger innenfor kunstfeltet.

Utdanning Støtter initiativet om å utrede muligheten for utdanning innen hhv kunsthåndverk, samt kreativ skrijving (se også kap om litteratur), feks med utspring fra fakultet for arkitektur og design, NTNU.

Det forskes lite på Bologna-modellen, men en ting som allerede kan vektlegges ifht kunstutdanningen er utdanningsinstitusjonens deltagelse og rolle i det lokale kunstfeltet. Kunstutdanningen skal selvfølgelig være og virke internasjonalt, men det må også kunne forventes at kunnskapen som utvikles og utveksles der, tilfører noe tilbake til stedet/lokalt. Det er store forbedringer på hvordan Kunstakademiet er tilstede i byens kunstretsløp.

I kapittelet om musikkfeltet står det at kommunen og institutt for musikk behøver å kobles tettere (s 44). Tilsvarende behov må kunne utarbeides mellom Kunstakademiet i Trondheim og byen. Og altså tilføyes i kapittelet om Visuell kunst.

Kulturfondet: En ordning som tidligere var forbeholdt kultur; så kultur og idrett; så kultur, idrett og frivillighet. Få klarhet i hvor transparent og åpen/søkbar denne ordningen er. Opplyse i de årlige kulturbudsjettene og på nettsiden til TK om tilsagnlistene, på lik linje med andre støtteordninger for større transparens. Kulturfondet kan oppleves utenfra som en instrumentell

og utilgjengelig ordning forbeholdt de som byråkratiet selv kontakter. Da TK per i dag har for få frie, søkbare støtteordninger er det viktig å gjøre de allerede eksisterende ordningene synlige og søkbare for alle. Forklare godt hvorfor kulturfondet er utvidet til å også gjelde det godt finansierte frivillighetsområdet.

Friske midler, samt avklare og forbedre støtteordningene for å bidra til å forbedre kunstner- og produksjonsøkonomien.

Jfr våre innspill i kronikker og på dialogmøtet om forbedrede støtteordninger og en mer treffsikker kulturpolitikk. I tillegg bes om en avklaring saksbehandlere innenfor ulike kunstfelt seg imellom, for å unngå at saksbehandlere på ulike kunstfelt tolker tildelingskriterier til tverrfaglige støtteordninger helt forskjellig. Innenfor kapittelet om scenekunst s. 46 står det å lese om Proffpotten at **“gjennom tilskuddsordningen kunst og kulturtiltak, profesjonelle gir kommunen tilskudd til produksjon av forestillinger, prosjekter og arrangementer innen området.”** Mens på visuell kunst står det s. 51 om tilskuddsordningen “proffpotten” at den er et **“virkemiddel for å realisere kunstnerisk potensial, utvikling og produksjon”** Vi mener denne nå kan leses som å ha gått vekk fra prosjekter med flere aktører til å skulle gjelde enkeltkunstners kunstneriske utvikling (feks kjøp av lerret og maling.) Hvis så er tilfelle avviker beskrivelsen fra hva andre definerer ordningen til å støtte, og er dessuten en for snever definisjon av “kunstproduksjon” innenfor et kunstfelt. Her behøves en begrepsavklaring slik at saksbehandlere innenfor visuell kunst versus scenekunst ikke risikerer å definere “forestillinger,” “prosjekter” og “arrangementer” forskjellig, slik at feks “prosjekter” eller “arrangementer” som ville mottatt støtte i en kulturkategori risikerer avslag hos saksbehandlere i en annen kategori hvor ordlyden/betegnelsen er blitt “kunstnerisk potensial, utvikling og produksjon”. Bruke nasjonale støtteordninger som inspirasjon, Se på nasjonalt opprettede ordninger som feks “arrangørstøtten” som noe som gagnar kunstfeltet, utvikle egne støtteordninger som bygger opp under og bidrar til mer finansiering, også fra eksterne finansieringskilder, for å holde takt med de nasjonale ordningene. Proffpotten er en presset ordning. Det vil være naturlig å øke denne potten i takt med en større, og mer dynamisk ønsket kunstscene. (framfor å snevre inn hvem som kan motta støtte.) Og det er naturlig å se på andre typer støtteordninger som kan kompensere det at TK ikke har noe mellom proffpotten og fast post (etablerte aktører/institusjoner). (Jfr, linker til kronikk og dialogmøtet). En mulighet er feks å innføre arrangørstøtte slik de har nasjonalt og i Bergen som er frie søkbare flerårige prosjektmidler som går til ulike typer aktører og kunstnere innenfor kulturen.

Rydde om i kategoriene Nasjonalt nivå og kommunalt nivå, da proffpotten står beskrevet og lenket til i avsnittet Nasjonalt nivå, Visuell kunst. S. 51.

Egen kategori for “det frie feltet” på Visuell kunst. Synliggjøre diversitet innenfor et helt felt, støtte opp om strukturene, og der det særlig trengs.

Der litteraturområdet har 16 profesjonelle forfattere og Trøndersk forfatterlag har ca 75 medlemmer bosatt i Trondheim, er det 160 profesjonelle fagpersoner/enkelt innenfor området visuell kunst. I tillegg kommer ansatte og frilansere innenfor institusjoner og visningsarenaer. Det er sannsynlig at det eksisterer flere frilansere som ikke tas med i beregning og tallmaterialet slik det telles nå. En måte å få kartlagt og beskrevet feltet er å gjøre noe lignende som på side

47 i dokumentet hvor et helt underkapittel er viet "**Det frie scenekunstheltet**". En tilsvarende fokus på og beskrivelse av frilansrollen innenfor den visuelle kunstscenen, med aktører som strekker seg fra billedkunstnere, kunsthåndverkere, kritikere, kuratorer, produsenter, er ønskelig at synliggjøres i avsnittet om visuelle kunst.

Internasjonalisering

Gjelder kapittel 7.3 Internasjonal satsning og eksport av lokale kunstnere innenfor et internasjonalt kunstfaglig nettverk er selvfølgelig bra. Men det kan ha skjedd en glipp/feiltagelse i Høringsutkastet Statusdokument i gjeldende kapittel for setningen: "**Kommunens kulturpolitikk må videre i sterkere grad videreutvikles i samspill med øvrig nordisk og europeisk kulturpolitikk**" s. 92. AST anmoder sterkt om å endre dette/ta dette ut fra kommunedelplanen. Det bør være den nasjonale kulturpolitikken og regjeringens satsning på kultur som gjenspeiles i de respektive kommunene, også Trondheim. Fordi denne er gjennomarbeidet, godt forsket på og er i tet i Europa, jamfør også vårt innspill over om å være ajour og oppdatert nasjonalt.

Om internasjonale perspektiver, Visuell kunst. S 56.

Tilføy noe om at det er ønskelig å gjøre tekstene på AST tospråklig (altså eng i tillegg til skandinaviske språk). En av gevinstene ved dette er at det vil få flere internasjonale/treff og lesere på nettsiden, men også at det knytter de internasjonale studentene i byen tettere i kontakt med diskursen her. (Der enkelttreff på engelskspråklige tekster på AST har feks 20 000 treff hver, vil en tilsvarende norsk/skandinavisk språklig tekst ha 2 -5 000 enkelttreff.) En slik tospråklig nettside kunne vært gjennomført i samarbeid med Fakultet for (kunst), arkitektur og design NTNU.

Kunnskap, visuell kunst s 56.

I tillegg til informasjonen om NTNU ville det være naturlig å i større grad utdype kunnskapsutvekslingen som de ulike aktørene tilfører kunstscenen og kompetansehevingen som tilkommer byen.

Utfordringer, Visuell kunst s. 57.

Dette kapittelet starter med å beskriver utfordringer til visningsarenaene og institusjonene på dette med publikumsoppslutning. Her nevnes AST og noen andre nasjonale aktører for sin delaktighet i det å løse dette med omtale av utstillinger. Vi foreslår at det i tillegg artikuleres tydeligere at kunstkritikk er et eget område i kulturfeltet og dermed komme tydeligere fram at dette er noe kommunen ønsker å være en støttespiller til å utvikle. Utfordringer-kapittelet vil altså være et aktuelt sted å feks beskrive hvilken satsning på kunstkritikk-området Trondheim skal ha framover. Her er det også naturlig å vise til Bergen kommunes nye kunstplan og deres prioritering i å satse på Kunstkritikk.

Kapittelet om Utfordringer begynner med institusjonene, men kunne like gjerne begynt med det frie feltet? En mulighet vil være å definere utfordringer for kunstner- og produksjonsøkonomien og hvordan man i samsvar med den nasjonale forskningen og støtteordningene vurderer å styrke denne delen av kunstfeltet fra kommunens side. Dette kapittelet skriver "*når det gjelder*

økning i eller opprettholdelse av visuell kunstproduksjon vil det fortsatt være behov for kommunale midler slik at Trondheim framstår som en attraktiv kommune spesielt for kunstnere i etableringsfasen. Dette kan med fordel utdypes, og en mer aktiv innfallsvinkel til dette med å støtte det frie feltet, og tilrettelegge for denne utviklingen av kunstbyen Trondheim vil være bra. Et eget avsnitt som beskriver utfordringer i kunstner- og produksjonsøkonomien, og hvordan støtteordningene til kommunen kan treffe bedre her, ville vært bra. Knyttet opp mot de nasjonale ordningene, som henvist til tidligere.

Støtter å evaluere kunst i offentlige rom-ordningen s 57. Samarbeid med og innspill fra fagkompetanse som allerede finnes i regionen, samt i dialog med KORØ.

Angående “Felles satsning for synliggjøring av “Kunst i media” s. 57. Se våre innspill om Visuell kunst, litteratur og språk, kunstkritikk under:

Innspill om plassering av ArtScene Trondheims funksjon og rolle i kunstfeltet

s. 55. ArtScene Trondheim er plassert i samme bolc som biennalen Trondheim Open i underkapittelet **Visning og formidling**. Vi mener denne sammenblanding av de to akørene vil framstå uklar for de som skal bruke kunstplanen som verktøy (feks byråkrati, politikere, kunstfeltet, media). Benevnelsen “kunstnerstyrt initiativ” som vi innledes som å være, er ikke helt riktig. ArtScene Trondheim er “kunstnerinitiert”, ja. Og selvorganisert, ja. Men ikke kunstnerstyrt. Kunstnerstyrt beskriver institusjoner som TSSK eller et arrangement som Trondheim Open.

En språklig justering av valgte beskrivelse: “En nettbasert publikasjonskanal”, også side 55, er ønskelig. “Nettbasert tidskrift”, eller “nettmagasin for kunst”, vil være mer korrekt beskrivelse.

For å finne en ramme rundt hva AST er for en aktør i kunstfeltet viser vi også til våre innspill til **”Litteratur og Språk”**, samt om **“Digitalisering, kunstkritikk og formidling”**, på de neste sidene.

Eget kapittel for Kunstkritikk

Vi foreslår dessuten at det kan vurderes å opprettes et eget underkapittel i kapittelet om Visuell kunst for **Kunstkritikk**. Dette vil være en start for å synliggjøre dette leddets funksjon i kulturfeltet. Her kan oppdatert forskning og rapporter om kunstitidsskriftenes rolle og vilkår henvises til, samt opplyses om kunstkritikksatsningen nasjonalt (feks kulturrådets nye støtteordninger på området - hvor AST har mottatt støtte begge tilsagnsrunder). I tillegg kan det henvises spesifikt til Bergen kommunes satsning på dette feltet. Det er mulig å synliggjøre i et slikt avsnitt at ArtScene Trondheim har eksistert i byen siden 2010 og dekket denne funksjonen for kunstkritikk på det visuelle feltet.

Dette er vår beskrivelse av virksomheten AST og som vi håper kan brukes som grunnlag for å innlemme AST i kommunedelplanen for kunst og kultur 2018 - 27:

Det uavhengige nettmagasinet ArtSceneTrondheim (AST) er siden 2010 Trøndelags meningsbærende arena for formidling, debatt og refleksjon om samtidskunst. AST er en kunstfaglig relevant arbeidsplass for 8 frilans kritikere og skaper faglige diskusjoner med intervjuer, kommentarer og kunstkritikk.

Som nettmagasin for kunst bidrar AST til å motvirke det demokratiske underskuddet som oppstår når beslutninger tatt i mindre fora ikke drøftes offentlig. Det kan dessuten berike norsk kunstoffentlighet om man i større grad får innblikk i hva kunstnere og andre fagpersoner mener om de faglige, økonomiske og politiske forhold som angår feltet. Alle tjener på å få innblikk i og kunne drøfte avgjørelser innenfor kunstfeltet, eller andre tilknyttede fag- og samfunnsområder, før de besluttes. Gjennom ArtSceneTrondheim har byen allerede det man i Bergen etterlyser, en aktør som formidler sin lokale kunstscene ut til verden.

De siste årene er kunstnernes arbeidsvilkår og kunstens mulighet til å gripe inn i byutviklingen to fordypningsområder vi har jobbet med. Tekstserien "Om minnetap og byutvikling" drøfter eksempelvis det ovennevnte med utgangspunkt i UNESCOs definisjon av immateriell kulturarv.

ArtScene Trondheim jobber for å motvirke en ytterligere marginalisering av kunstfeltet ved å spre og diskutere kunstfaglig innhold i flere del- og digitale offentligheter, inkludert sosiale medier. I 2018 er dessuten vi i kontakt med lokale designbyrå for å oppdatere nettsiden til dagens standard, samt gjøre andre tilpasninger for framtidig utvikling. Dette arbeidet er støttet av Kreativt Norge.

I AST-redaksjonen sitter Marit K. Flåtter, Eline Bjerkan og Gustav S. Borgersen. Besøkstall i 2017 er 400 000 unike lesere fra hele nordn. (Se forøvrig tidligere innsendte søknader, rapporter og statistikk).

AST finansieres gjennom bevilgninger fra Norsk kulturråd. Vi mottar også støtte fra Sør-Trøndelag fylkeskommune, Trondheim kommune og Institusjonen Fritt Ord. Tidligere støttespillere er Billedkunstnernes hjelpefond og KOROs ordning URO.

Våre Innspill til **4.2 Litteratur og språk fra side 21, 22 hvor vi mener det vil være naturlig å også nevne ASTs innsats på dette området.**

Innledningsvis nevnes det at dette kapittelet "handler om produksjon og formidling av litteratur, som omfatter ulike formater og sjangre innen skjønnlitteratur, faglitteratur, tegneserier, samt og **kunst- og kulturkritikk.**" (Vår utheving). Videre vises det i avsnittet om nasjonalt nivå til støtteordningen Kunst- og kulturjournalistikken hos Norsk kulturråd, som har vært utlyst i 2016 og 17 (s.22) . Da nettmagasinet ArtScene Trondheim både er en aktør som har jobbet med **kunstkritikk** med utspring fra Trondheim siden 2010, samt har fått innvilget støtte fra den nevnte ordningen begge tilsagnsrundene ber vi om at ASTs virksomhet i tillegg til å nevnes innenfor Visuell kunst synliggjøres innenfor kapittelet om Litteratur og språk.

På side 25 står: "Utdanningstilbudene er viktige for generell utvikling av fagkompetanse innen litteraturområdet i Trondheim, **og for å rekruttere kunst- og kulturkritikere.** Norges Tekniske Naturvitenskaplige Universitet tilbyr en rekke studier innen(...)".

Det bør også nevnes i en slik sammenheng at - vårt forslag: "Nettmagasinet ArtScene Trondheim rekrutterer nyutdannede fra humaniora og gir disse faglig relevant arbeidslivserfaring knyttet til utdanningen. Per 2018 har vi 8 aktive, frilans skribenter tilknyttet virksomheten."

s. 26. (...)Økt samarbeid mellom litteraturmiljøet og andre kulturuttrykk(...). Det er særlig stort potensiale for samarbeid mellom film og scenekunstmiljøet om manusutvikling INN HER: **samt med virksomheter som nettmagasinet ArtScene Trondheim om skrivekurs**, hvilket henger sammen med at Trondheim mangler et helhetlig utdanningsløp og et utdanningstilbud på høyere nivå innen kreativ skriving." INN HER: **"Nettmagasinet ArtScene Trondheim rekrutterer nyutdannede studenter innenfor humaniora som oppøves i kritikerfaget. En kompetanse som kan benyttes i tverrfaglige samarbeid for økt skriveferdighet."**

Inspill om **Digitalisering, kunstkritikk og formidling.**

s. 26. Litteratur og Språk står følgende: "Digitalisering byr på nye muligheter for spredning og tilgjengeliggjøring av litteratur både via bibliotek og bokhandel." Vi foreslår å utdype og sette inn eksempler på positiv anvendelse av digitale plattformer for kunnskapsutveksling, kritikk og formidling også utenfor offentlige instanser som biblioteket, eller kommersielle aktører som bokhandelen. Feks kan noe som dette komme inn under samme avsnitt: **"En aktør som siden 2010 er på den digitale arenaen er aktøren ArtScene Trondheim som publiserer kritikker, kommentarer og intervjuer om kunst på sin nettside. I tillegg skaper AST faglig innhold tilpasset andre publiseringsplattformer. Hovedmålsetningen til AST er å motvirke kunstens marginale rolle i offentligheten."**

HØRINGSINNSPILL TRONDHEIM KOMMUNEDELPLAN FOR KUNST OG KULTUR 2018 - 27

Av ArtScene Trondheim 4. mai 2018

GENERELT OM ASTs INNSPILL

Våre innspill omfatter i hovedsak områdene: *Visuell kunst, Kunstkritikk, Litteratur og språk og Tverrfaglig*, men berører støtteordningene på kunstfeltet generelt. Vi ber om at kommunedelplanen i større grad ser ulike fagområder i sammenheng, og at den vil forsøke å forbedre dagens støtteordninger til det frie feltet (kunstner- og produksjonsøkonomi).

Friske midler og treffsikre støtteordninger

Viser til innspill i Adresseavisen inneværende år, og på dialogmøtet med politikere på Rake Arbeidsfellesskap 23. April 2018, om strukturelle forbedringer av Trondheim kommunes støtteordninger sett opp mot kunstnerøkonomien. Vi ber om at disse tas med og vurderes i høringsrunden om kommunedelplanen på lik linje med våre øvrige forslag i dette dokumentet:

[Seks tiltak for en bedre kunstpolitikk](#) kronikk, med NKM og TBK, 21.4.2018

[Det handler om å leve av yrket sitt og ha mat på bordet](#) reportasje 23.4.2018

[Treffsikker kulturpolitikk](#) kronikk, 27.1. 2018

[Vi har mye å lære av idretten- Kulturpolitikere legger seg flate](#) reportasje 1. 2.2018

Ha en finansieringsplan for planperioden

Det står ikke noe i dokumentet om planlagt finansiering, hvilke fagområder og hvilke økonomiske tiltak som skal prioriteres å styrkes i planperioden. Vi oppfordrer til at Kommunedelplanen for kunst og kultur 2018 - 27 synliggjør den økonomiske investering som TK planlegger gjøre på kunstfeltet, og visuell kunst spesielt, de neste ti årene: Hvor mye foreslår rådmannen at TK setter av hvert år i planperioden for å kunne nå sine mål på kunstfeltet?

Nasjonalt oppdatert

Bare de siste ti årene foreligger det mye god forskning om kunstfeltet som har gitt innsikt i kunstnerøkonomien eller andre endringer i kunstpolitikken, nasjonalt. Vi vet at Kulturløftet har gått på bekostning av det frie feltet, noe regjeringen samt opposisjonspartier som AP, sier de vil gjøre noe med for å utjevne. Vi har fått en kunstplan i Bergen by som har tatt konsekvensen av hvordan et kunstfelt er bygget opp. Den trekkes fram av mange som et foregangsbilde for ønsket om å støtte opp under strukturene slik at kunstfeltet kan utvikles dynamisk. Det er igangsatt en nasjonal Utstillingsavtale, det er etablert nye avdelinger i Norsk kulturråd, samt flere typer skreddersydde støtteordninger som øker midlene til det frie feltet. Vi ber om at kommunedelplanen har oversikt over og oppdateres på de nasjonale endringer og tiltak som berører kunstner- og produksjonsøkonomien.

Innenfor avsnittet **om Scenekunst** påpekes det som allerede nevnt at institusjonene har fått mest av kulturmidlene (s. 45) at NOU2013:4 beskriver at det siden 2005 har vært en betydelig økning i offentlige tilskudd til både institusjonene/regionteatrene og til det frie feltet, der særlig

dans har fått et løft. Utredningen la vekt på at dagens modell for drift av institusjonsteatrene må opprettholdes og utvikles, samtidig som at økte midler i større grad må bidra til å styrke det kunstneriske innholdet. Dette gjelder selvsagt også innenfor visuell kunst. Og vi ber om at en tilsvarende forskning om kulturmidler til institusjonene versus det frie feltet synliggjøres i kapittelet om visuell kunst. og speiles i TK satsning innenfor det visuelle kunstfeltet.

Innenfor “**Nasjonalt**” Visuell kunst

Må oppdateres på de siste årenes bevegelser, som skrevet i avsnittet over her, på utstillingsavtale, kunstner- og produksjonsøkonomi. NKRs ordning Arrangørstøtten nevnes for å gjøre presset på proffpotten større, jfr side 51. Det bør kanskje opplyses om at arrangørstøtten *i tillegg* har bidratt til at flere aktører har hatt mulighet for å etablere seg i Trondheim og lage viktig kunstnerisk aktivitet i og for byen. Nasjonale midler som tilfaller Trondheim er god næringsutvikling, og det er en positiv vinn-vinn situasjon hvis TKs ordninger bygges opp slik at de backer opp om den nasjonale satsningen som kommer denne regionen tilgode.

Kommunalt nivå, Visuell kunst s. 51. Utvide dette avsnittet: beskrive hva slags tiltak kommunen har for bidra til å gjøre det frie feltet mer ressurssterkt. Beskrive og opplyse om kunstner- og produksjonsøkonomien.

Visuell kunst. Se det frie feltets betydning og relasjon opp mot de faste og etablerte institusjonene Det profesjonelle kunstfeltets tilstand er en pekepinn om hvilken satsning en kommune har og gir signaler for hele Trøndelag fylke. Det vil være gunstig å stimulere til og bygge et sunt økosystem/kunstmiljø av frie aktører sett i sammenheng med den politisk vilde kunsthallen. Det betyr en utvidelse av hvordan støtten i Trondheim kommunes kulturbudsjett og kulturplan legges opp. Det er påpekt at det i dag ikke slippes til selvorganiserte initiativ og mange kulturaktører kan gå tapt til andre byer. Arbeidsvilkår til frilansere som kunstnere/kulturarbeidere, samt små og mellomstore aktører må være et satsningsområde i den nye kulturplanen og i kulturbudsjettene framover. Det å forandre og forbedre støtteordninger til det frie feltet, ha særlig overblikk over å forbedre kunstner- og produksjonsøkonomien betyr i praksis å **tilføre friske midler til feltet. Eksvis som prosjektstøtte, arrangørstøtte, produksjonstøtte og øke antallet stipender.**

I kapittelet om musikkfeltet (s 43). Står det å lese noe som også kan skrives om hele kunstfeltet, også visuell kunst, nemlig at: **“Trondheim har som mål å være en kommune der man skal kunne bo og arbeide som profesjonell artist eller kunstner. Det er også en ambisjon at Trondheim skal legge til rette for rekruttering av nye aktører på musikkområdet, og at kandidater som studerer i byen skal kunne fortsette å arbeide i Trondheim etter endt studie. Det er viktig at det offentlige virkemiddelapparatet er tilpasset utøvernes behov, ikke minst gjelder dette for frilansere. Sentrale virkemidler er da gode prosjektstøtteordninger(...)”** Vi foreslår at dette sakses inn i kapittelet om visuell kunst, også. Her erstattes da “nye aktører på musikkområdet” med “(...) på det visuelle kunstfeltet”.

Stille krav til offentlig støttede institusjoner om å betale innleid kompetanse I den ene kronikken det linkes til over "Seks tiltak for en bedre kunstpolitikk" påpekes det i punkt 3 et behov for en økt bevissthet om mekanismene i kunstfeltet. Det gjelder særlig å være bevisste at offentlig støttede institusjoner i Norge ikke nødvendigvis betaler for innleid fagkompetanse. - som kan utgjøre store deler av institusjonenes årsprogrammer. Kulturfeltet er underfinansiert. I tillegg til gode støtteordninger må det en betalingsvilje og bevisstgjøring til hos offentlig finansierte institusjoner om at frilansere (fagkompetanse) ikke kan jobbe gratis eller under tariff for disse institusjonene, men altså må få betalt for det arbeidet de gjør.

Dette gjelder enten det er museer, folkebibliotek, litteraturhus eller andre. Vi oppmoder TK om å stille krav til sine egne, etablerte institusjoner og andre offentlig finansierte institusjoner om å betale frilansere respektable honorarer for faglig arbeid som gjøres ved de respektive institusjonene. Dette kan feks være innleide ressurser som brukes ved arrangementer, forelesninger eller som del av utstillingsprogram, kunstnere, skribenter, fotografer etc. Det må tas grep for å unngå det skjeve lønnsforholdet mellom faste ansatte og frilansarbeidere.

Nettverks- og kompetanseorganisasjoner I høringsdokumentet er det allerede hos fagfelt som musikk, film, scenekunst løftet fram viktigheten av nettverks- og kompetanseorganisasjoner. Dette er også noe Bergen kommune har bidratt til å realisere på det visuelle kunstfeltet i sin region. Vi foreslår at det i en dialog mellom det visuelle feltets aktører og Trondheim kommune prøves ut å opprette nettverksorganisasjoner for denne byen. Vi mener de vil kunne møte behovet for profesjonalisering av feltet "blant annet gjennom rådgiving, kurs, bransjesamlinger og nettverk, mentorordninger, reisestøtte og stipend".

Ta i bruk byens kompetanse Dra nytte av profesjonell kunstfaglig kompetanse som allerede eksisterer i byen i kjøp av tjenester eller konsulentarbeid for utvikling av kommunale, eller semi-offentlige prosjekter eller ordninger innenfor kunstfeltet.

Utdanning Støtter initiativet om å utrede muligheten for utdanning innen hhv kunsthåndverk, samt kreativ skriving (se også kap om litteratur), feks med utspring fra fakultet for arkitektur og design, NTNU.

Det forskes lite på Bologna-modellen, men en ting som allerede kan vektlegges ifht kunstutdanningen er utdanningsinstitusjonens deltagelse og rolle i det lokale kunstfeltet. Kunstutdanningen skal selvfølgelig være og virke internasjonalt, men det må også kunne forventes at kunnskapen som utvikles og utveksles der, tilfører noe tilbake til stedet/lokalt. Det er store forbedringer på hvordan Kunstakademiet er tilstede i byens kunstkretsløp.

I kapittelet om musikkfeltet står det at kommunen og institutt for musikk behøver å kobles tettere (s 44). Tilsvarende behov må kunne utarbeides mellom Kunstakademiet i Trondheim og byen. Og altså tilføyes i kapittelet om Visuell kunst.

Kulturfondet: En ordning som tidligere var forbeholdt kultur; så kultur og idrett; så kultur, idrett og frivillighet. Få klarhet i hvor transparent og åpen/søkbare denne ordningen er. Opplyse i de årlige kulturbudsjettene og på nettsiden til TK om tilsagnlistene, på lik linje med andre støtteordninger for større transparens. Kulturfondet kan oppleves utenfra som en instrumentell og utilgjengelig ordning forbeholdt de som byråkratiet selv kontakter. Da TK per i dag har for få frie, søkbare støtteordninger er det viktig å gjøre de allerede eksisterende ordningene synlige og søkbare for alle. Forklare godt hvorfor kulturfondet er utvidet til å også gjelde det godt finansierte frivillighetsområdet.

Friske midler, samt avklare og forbedre støtteordningene for å bidra til å forbedre kunstner- og produksjonsøkonomien.

Jfr våre innspill i kronikker og på dialogmøtet om forbedrede støtteordninger og en mer treffsikker kulturpolitikk. I tillegg bes om en avklaring saksbehandlere innenfor ulike kunstfelt seg imellom, for å unngå at saksbehandlere på ulike kunstfelt tolker tildelingskriterier til tverrfaglige støtteordninger helt forskjellig. Innenfor kapittelet om scenekunst s. 46 står det å lese om Proffpotten at **“gjennom tilskuddsordningen kunst og kulturtiltak, profesjonelle gir kommunen tilskudd til produksjon av forestillinger, prosjekter og arrangementer innen området.”** Mens på visuell kunst står det s. 51 om tilskuddsordningen “proffpotten” at den er et **“virkemiddel for å realisere kunstnerisk potensial, utvikling og produksjon”** Vi mener denne nå kan leses som å ha gått vekk fra prosjekter med flere aktører til å skulle gjelde enkeltkunstners kunstneriske utvikling (feks kjøp av lerret og maling.) Hvis så er tilfelle avviker beskrivelsen fra hva andre definerer ordningen til å støtte, og er dessuten en for snever definisjon av “kunstproduksjon” innenfor et kunstfelt. Her behøves en begrepsavklaring slik at saksbehandlere innenfor visuell kunst versus scenekunst ikke risikerer å definere “forestillinger,” “prosjekter” og “arrangementer” forskjellig, slik at feks “prosjekter” eller “arrangementer” som ville mottatt støtte i en kulturkategori risikerer avslag hos saksbehandlere i en annen kategori hvor ordlyden/betegnelsen er blitt “kunstnerisk potensial, utvikling og produksjon”. Bruke nasjonale støtteordninger som inspirasjon, Se på nasjonalt opprettede ordninger som feks “arrangørstøtten” som noe som gagnar kunstfeltet, utvikle egne støtteordninger som bygger opp under og bidrar til mer finansiering, også fra eksterne finansieringskilder, for å holde takt med de nasjonale ordningene. Proffpotten er en presset ordning. Det vil være naturlig å øke denne potten i takt med en større, og mer dynamisk ønsket kunstscene. (framfor å snevre inn hvem som kan motta støtte.) Og det er naturlig å se på andre typer støtteordninger som kan kompensere det at TK ikke har noe mellom proffpotten og fast post (etablerte aktører/institusjoner). (Jfr, linker til kronikk og dialogmøtet). En mulighet er feks å innføre arrangørstøtte slik de har nasjonalt og i Bergen som er frie søkbare flerårige prosjektmidler som går til ulike typer aktører og kunstnere innenfor kulturen.

Rydde om i kategoriene Nasjonalt nivå og kommunalt nivå, da proffpotten står beskrevet og lenket til i avsnittet Nasjonalt nivå, Visuell kunst. S. 51.

Egen kategori for “det frie feltet” på Visuell kunst. Synliggjøre diversitet innenfor et helt felt, støtte opp om strukturene, og der det særlig trengs.

Der litteraturområdet har 16 profesjonelle forfattere og Trøndersk forfatterlag har ca 75 medlemmer bosatt i Trondheim, er det 160 profesjonelle fagpersoner/enkelt innenfor området visuell kunst. I tillegg kommer ansatte og frilansere innenfor institusjoner og visningsarenaer. Det er sannsynlig at det eksisterer flere frilansere som ikke tas med i beregning og tallmaterialet slik det telles nå. En måte å få kartlagt og beskrevet feltet er å gjøre noe lignende som på side 47 i dokumentet hvor et helt underkapittel er viet "**Det frie scenekunstheltet**". En tilsvarende fokus på og beskrivelse av frilansrollen innenfor den visuelle kunstscenen, med aktører som strekker seg fra billedkunstnere, kunsthåndverkere, kritikere, kuratorer, produsenter, er ønskelig at synliggjøres i avsnittet om visuelle kunst.

Internasjonalisering

Gjelder kapittel 7.3 Internasjonal satsning og eksport av lokale kunstnere innenfor et internasjonalt kunstfaglig nettverk er selvfølgelig bra. Men det kan ha skjedd en glipp/feiltagelse i Høringsutkastet Statusdokument i gjeldende kapittel for setningen: "**Kommunens kulturpolitikk må videre i sterkere grad videreutvikles i samspill med øvrig nordisk og europeisk kulturpolitikk**" s. 92. AST anmoder sterkt om å endre dette/ta dette ut fra kommunedelplanen. Det bør være den nasjonale kulturpolitikken og regjeringens satsning på kultur som gjenspeiles i de respektive kommunene, også Trondheim. Fordi denne er gjennomarbeidet, godt forsket på og er i tet i Europa, jamfør også vårt innspill over om å være ajour og oppdatert nasjonalt.

Om internasjonale perspektiver, Visuell kunst. S 56.

Tilføy noe om at det er ønskelig å gjøre tekstene på AST tospråklig (altså eng i tillegg til skandinaviske språk). En av gevinstene ved dette er at det vil få flere internasjonale/treff og lesere på nettsiden, men også at det knytter de internasjonale studentene i byen tettere i kontakt med diskursen her. (Der enkelttreff på engelskspråklige tekster på AST har feks 20 000 treff hver, vil en tilsvarende norsk/skandinavisk språklig tekst ha 2 -5 000 enkelttreff.) En slik tospråklig nettside kunne vært gjennomført i samarbeid med Fakultet for (kunst), arkitektur og design NTNU.

Kunnskap, visuell kunst s 56.

I tillegg til informasjonen om NTNU ville det være naturlig å i større grad utdype kunnskapsutvekslingen som de ulike aktørene tilfører kunstscenen og kompetansehevingen som tilkommer byen.

Utfordringer, Visuell kunst s. 57.

Dette kapittelet starter med å beskriver utfordringer til visningsarenaene og institusjonene på dette med publikumsoppslutning. Her nevnes AST og noen andre nasjonale aktører for sin delaktighet i det å løse dette med omtale av utstillinger. Vi foreslår at det i tillegg artikuleres tydeligere at kunstkritikk er et eget område i kulturfeltet og dermed komme tydeligere fram at dette er noe kommunen ønsker å være en støttespiller til å utvikle. Utfordringer-kapittelet vil altså være et aktuelt sted å feks beskrive hvilken satsning på kunstkritikk-området Trondheim skal ha

framover. Her er det også naturlig å vise til Bergen kommunes nye kunstplan og deres prioritering i å satse på Kunstkritikk.

Kapittelet om Utfordringer begynner med institusjonene, men kunne like gjerne begynt med det frie feltet? En mulighet vil være å definere utfordringer for kunstner- og produksjonsøkonomien og hvordan man i samsvar med den nasjonale forskningen og støtteordningene vurderer å styrke denne delen av kunstfeltet fra kommunens side. Dette kapittelet skriver *“når det gjelder økning i eller opprettholdelse av visuell kunstproduksjon vil det fortsatt være behov for kommunale midler slik at Trondheim framstår som en attraktiv kommune spesielt for kunstnere i etableringsfasen.”* Dette kan med fordel utdypes, og en mer aktiv innfallsvinkel til dette med å støtte det frie feltet, og tilrettelegge for denne utviklingen av kunstbyen Trondheim vil være bra. Et eget avsnitt som beskriver utfordringer i kunstner- og produksjonsøkonomien, og hvordan støtteordningene til kommunen kan treffe bedre her, ville vært bra. Knyttet opp mot de nasjonale ordningene, som henvist til tidligere.

Støtter å evaluere kunst i offentlige rom-ordningen s 57. Samarbeid med og innspill fra fagkompetanse som allerede finnes i regionen, samt i dialog med KORØ.

Angående “Felles satsning for synliggjøring av “Kunst i media” s. 57. Se våre innspill om Visuell kunst, litteratur og språk, kunstkritikk under:

Innspill om plassering av ArtScene Trondheims funksjon og rolle i kunstfeltet

s. 55. ArtScene Trondheim er plassert i samme bolc som biennalen Trondheim Open i underkapittelet **Visning og formidling**. Vi mener denne sammenblandingen av de to akørene vil framstå uklar for de som skal bruke kunstplanen som verktøy (feks byråkrati, politikere, kunstfeltet, media). Benevnelsen “kunstnerstyrt initiativ” som vi innledes som å være, er ikke helt riktig. ArtScene Trondheim er “kunstnerinitiert”, ja. Og selvorganisert, ja. Men ikke kunstnerstyrt. Kunstnerstyrt beskriver institusjoner som TSSK eller et arrangement som Trondheim Open.

En språklig justering av valgte beskrivelse: “En nettbasert publikasjonskanal”, også side 55, er ønskelig. “Nettbasert tidskrift”, eller “nettmagasin for kunst”, vil være mer korrekt beskrivelse.

For å finne en ramme rundt hva AST er for en aktør i kunstfeltet viser vi også til våre innspill til **”Litteratur og Språk”**, samt om **“Digitalisering, kunstkritikk og formidling”**, på de neste sidene.

Eget kapittel for Kunstkritikk

Vi foreslår dessuten at det kan vurderes å opprettes et eget underkapittel i kapittelet om Visuell kunst for **Kunstkritikk**. Dette vil være en start for å synliggjøre dette leddets funksjon i kulturfeltet. Her kan oppdatert forskning og rapporter om kunstitidsskriftenes rolle og vilkår

henvises til, samt opplyses om kunstkritikksatsningen nasjonalt (feks kulturrådets nye støtteordninger på området - hvor AST har mottatt støtte begge tilsagnsrunder). I tillegg kan det henvises spesifikt til Bergen kommunes satsning på dette feltet. Det er mulig å synliggjøre i et slikt avsnitt at ArtScene Trondheim har eksistert i byen siden 2010 og dekket denne funksjonen for kunstkritikk på det visuelle feltet.

Dette er vår beskrivelse av virksomheten AST og som vi håper kan brukes som grunnlag for å innlemme AST i kommunedelplanen for kunst og kultur 2018 - 27:

Det uavhengige nettmagasinet ArtSceneTrondheim (AST) er siden 2010 Trøndelags meningsbærende arena for formidling, debatt og refleksjon om samtidskunst. AST er en kunstfaglig relevant arbeidsplass for 8 frilans kritikere og skaper faglige diskusjoner med intervjuer, kommentarer og kunstkritikk.

Som nettmagasin for kunst bidrar AST til å motvirke det demokratiske underskuddet som oppstår når beslutninger tatt i mindre fora ikke drøftes offentlig. Det kan dessuten berike norsk kunstoffentlighet om man i større grad får innblikk i hva kunstnere og andre fagpersoner mener om de faglige, økonomiske og politiske forhold som angår feltet. Alle tjener på å få innblikk i og kunne drøfte avgjørelser innenfor kunstfeltet, eller andre tilknyttede fag- og samfunnsområder, før de besluttet. Gjennom ArtSceneTrondheim har byen allerede det man i Bergen etterlyser, en aktør som formidler sin lokale kunstscene ut til verden.

De siste årene er kunstneres arbeidsvilkår og kunstens mulighet til å gripe inn i byutviklingen to fordypningsområder vi har jobbet med. Tekstserien "Om minnetap og byutvikling" drøfter eksempelvis det ovennevnte med utgangspunkt i UNESCOs definisjon av immateriell kulturarv.

ArtScene Trondheim jobber for å motvirke en ytterligere marginalisering av kunstfeltet ved å spre og diskutere kunstfaglig innhold i flere del- og digitale offentligheter, inkludert sosiale medier. I 2018 er dessuten vi i kontakt med lokale designbyrå for å oppdatere nettsiden til dagens standard, samt gjøre andre tilpasninger for framtidig utvikling. Dette arbeidet er støttet av Kreativt Norge.

I AST-redaksjonen sitter Marit K. Flåtter, Eline Bjerkan og Gustav S. Borgersen. Besøkstall i 2017 er 400 000 unike lesere fra hele nordn. (Se forøvrig tidligere innsendte søknader, rapporter og statistikk).

AST finansieres gjennom bevilgninger fra Norsk kulturråd. Vi mottar også støtte fra Sør-Trøndelag fylkeskommune, Trondheim kommune og Institusjonen Fritt Ord. Tidligere støttespillere er Billedkunstneres hjelpefond og KOROs ordning URO.

Våre Innspill til **4.2 Litteratur og språk fra side 21, 22 hvor vi mener det vil være naturlig å også nevne ASTs innsats på dette området.**

Innledningsvis nevnes det at dette kapittelet "handler om produksjon og formidling av litteratur, som omfatter ulike formater og sjangre innen skjønnlitteratur, faglitteratur, tegneserier, samt og **kunst- og kulturkritikk.**" (Vår utheving). Videre vises det i avsnittet om nasjonalt nivå til støtteordningen Kunst- og kulturjournalistikken hos Norsk kulturråd, som har vært utlyst i 2016 og 17 (s.22) . Da nettmagasinet ArtScene Trondheim både er en aktør som har jobbet med **kunstkritikk** med utspring fra Trondheim siden 2010, samt har fått innvilget støtte fra den nevnte ordningen begge tilsagnsrundene ber vi om at ASTs virksomhet i tillegg til å nevnes innenfor Visuell kunst synliggjøres innenfor kapittelet om Litteratur og språk.

På side 25 står: "Utdanningstilbudene er viktige for generell utvikling av fagkompetanse innen litteraturområdet i Trondheim, **og for å rekruttere kunst- og kulturkritikere.** Norges Tekniske Naturvitenskaplige Universitet tilbyr en rekke studier innen(...)".

Det bør også nevnes i en slik sammenheng at - vårt forslag: "Nettmagasinet ArtScene Trondheim rekrutterer nyutdannede fra humaniora og gir disse faglig relevant arbeidslivserfaring knyttet til utdanningen. Per 2018 har vi 8 aktive, frilans skribenter tilknyttet virksomheten."

s. 26. (...)Økt samarbeid mellom litteraturmiljøet og andre kulturuttrykk(...). Det er særlig stort potensiale for samarbeid mellom film og scenekunstmiljøet om manusutvikling INN HER: **samt med virksomheter som nettmagasinet ArtScene Trondheim om skrivekurs,** hvilket henger sammen med at Trondheim mangler et helhetlig utdanningsløp og et utdanningstilbud på høyere nivå innen kreativ skriving." INN HER: "**Nettmagasinet ArtScene Trondheim rekrutterer nyutdannede studenter innenfor humaniora som oppøves i kritikerfaget. En kompetanse som kan benyttes i tverrfaglige samarbeid for økt skriveferdighet.**"

Inspill om **Digitalisering, kunstkritikk og formidling.**

s. 26. Litteratur og Språk står følgende: "Digitalisering byr på nye muligheter for spredning og tilgjengeliggjøring av litteratur både via bibliotek og bokhandel." Vi foreslår å utdype og sette inn eksempler på positiv anvendelse av digitale plattformer for kunnskapsutveksling, kritikk og formidling også utenfor offentlige instanser som biblioteket, eller kommersielle aktører som bokhandelen. Feks kan noe som dette komme inn under samme avsnitt: "**En aktør som siden 2010 er på den digitale arenaen er aktøren ArtScene Trondheim som publiserer kritikker, kommentarer og intervjuer om kunst på sin nettside. I tillegg skaper AST faglig innhold tilpasset andre publiseringsplattformer. Hovedmålsetningen til AST er å motvirke kunstens marginale rolle i offentligheten.**"

20 deltakere fra Trondheim kommune oppleve og tilegne seg nye teknikker og ideer for å bringe kunstneriske metoder inn i hverdagen med barna.

Internasjonale kontakter: Mange av foretakene har internasjonale relasjoner i sine prosjekter i Atelier Ilsvika, samtidig har fellesskapet gjennom kunstnerne i Atelieret huset internasjonale workshops i relasjon til NTNU-seminar og i 2017 holdt Norwegian Craft et større internasjonalt arrangement i våre lokaler i samspill med Nordenfjeldske kunstindustrimuseum.

Kunst og inkludering: Flere medlemmer tilbyr tilbud som åpner for nye grupper å erfare kunsthåndverk som metode og tankesett. Et kurs for blinde i keramikk gjennomføres denne våren og flere tilbud for barn har vært gjennomført.

Utfordringer

Atelier Ilsvika har et konstant behov for tilsig av nye medlemmer. Fellesskapet har i dag kapasitet til 60 medlemmer. Det er et overskudd av arbeidsfellesskap for grÅ¼ndere og kontorlokaler i Trondheim i dag og Atelier Ilsvika som ikke er kommunalt eller offentlig støttet, må konkurrere med andre offentlige støttet kunstneratelier om å rekruttere utøvende kunstnere til fellesskapet. Vi ser at yngre kunstnere må ta andre stillinger f.eks i kulturskolen eller annet for å kunne jobbe med egen kunst. Bare i 2017 mistet Atelier Ilsvika 3 organiserte kunstnere da de ikke maktet en slik kombinasjon i sammenheng med å betale atelierleie.

Drift og administrasjon har vært gjennomført på dugnad, og det har vært for krevende for medlemmene å skulle arbeide offensivt med medlemsrekruttering i tillegg. Som et tverrfaglig miljø har det vært svært vanskelig å passe inn under virkemiddelapparatets faner. Atelier Ilsvika har fått kommunal og fylkeskommunal støtte i faser for transformering, men har brukt lang tid på å komme inn i en bærekraftig økonomisk modell uten støtte for drift.

Å inngå gode leieavtaler med huseier er sentralt for denne formen for atelier- og arbeidsfellesskap. Lav husleie er helt avgjørende for alle kunstnere (og grÅ¼ndere). Deres behov for areal parallelt med generell lav årsinntekt er lite forenlig. Atelier Ilsvika har hatt en bratt læringskurve i møtet med det åpne leiemarkedet og kontraktinngåelse. Huseier Ivar Koteng har forøvrig kommet fellesskapet i møtet og vi har fått revidert leiekontrakten som var en stor utfordring for fellesskapet.

Forslag til tiltak for å styrke rekruttering og drift av tverrfaglige fellesskap inkludert kunstnere

Ved en trappetrinnsmodell for mottak av atelierstøtte til unge uorganiserte kunstnere i utdannings situasjon, eller håndverksyrker som går i retning av design eller brukskunst, bør det finnes en søknadsordning som gir tre-årig atelierstøtte i fase for oppbygging av egen aktivitet og eventuelt søknad til godkjent organisasjon som gir varig atelierstøtte.

En prosentvis støtte til daglig ledelse og drift ville styrket frie atelier og tverrfaglige fellesskapet vesentlig og gjort det mulig å ta ut det store faglige og innovative overskuddet som ligger i denne formen for arbeidsfellesskap (ikke-kommersielle i sin driftsform).

Bistand til utvikling og inngåelse av gode leiekontrakter ville styrket mange fellesskap. Det er komplisert å se omfanget av en leiekontrakt og hvordan økonomien vil bli preget av avtalen over for eksempel en 10-års periode. Drift på dugnad fører til uprofesjonell og skippertakspreget håndtering av viktige saker som i dag er mer omfattende og krevende enn tidligere.

Tydeliggjøring av roller i utvikling og produksjon av framtidens kunst- og kultur

Med hensyn til statusrapportens inndelinger opplever vi den som noe rigid, og kunstig med tanke på planens mål om å tydeliggjøre satsinger, tydeliggjøre roller, utvikling og deling av kompetanse, utfordringer, og tilhørende tiltak i de neste 10 årene.

Med hensyn til roller ser vi det som nyttig og bra at planen forholder seg til lagene i kunst- og kulturfeltet, nasjonalt og statlig, fylkeskommunalt, og kommunalt. Men vi savner en mer overordnet utredning også i samspillet mellom frie (også kalt private) profesjonelle utøvere og institusjoner og det kommunale og fylkeskommunale ansvaret. Her kunne man med fordel se på ulike roller i flere dimensjoner som omhandler 1) etterspørsel og bestillinger (marked), 2) utvikling og produksjon av kunst (og Kultur), 3) visningsarenaer og opplevelse av kunst (- og kultur), og 4) utviklingen og deling kompetanse innen alle disse feltene.

Vi opplever at samspillet mellom NTNU og Trondheim kommune er for tett og uavklart under mange avsnitt i statusdokumentet. Med tydeligere inndeling av ansvar vil det bli klarere at utvikling og produksjon av kunst og kultur bør ligge hos frie profesjonelle aktører og innen rammene for tildeling som lovpålagt. NTNU er ikke en aktør for oppdragsforskning eller profesjonelle oppdrag, men forskning, undervisning og formidling. Atelier IIsvika har mange medlemmer med engasjement eller deltidsstillinger ved NTNU, og har derfor en tydelig formening om disse forskjellene sett i sammenheng med egen praksis.

Eksempel fra s. 10

"Trondheim kommune inngikk i 2017 en avtale med NTNU hvor Trondheim kommune blir en universitetskommune. Avtalen innebærer at det skal arbeides for et tettere organisert og helhetlig samarbeid innen forskning, organisatorisk utvikling og nyskaping. På kulturområdet arbeides det for å kunne etablere et samarbeid om utdanning av kunstfaglige prosjektledere som skal kunne ha et kunstnerisk og organisatorisk ansvar for prosjekter innen ordningen Kunst i offentlig rom. Det er også etablert samarbeid med det kunst- og teknologifaglige miljøet ved NTNUs [Artec](#) og [Adresseavisen](#) om etablering og drift av [Adressaparken](#) . Flere

miljøer ved fakultetet for arkitektur og design er involvert i ulike samarbeidsprosjekter

Urettet til kunst som virkemiddel i kunsthøgskolen som vil kunne bidra til å sette sitt eget uttrykk og regionutvikling "

Vi mener det er svært viktig at det interessante konseptet ' Universitetskommune' ikke må ødelegge for frie aktører innen profesjonell prosjektledelse og organisering av produksjon og utvikling av kunst, kultur, design og arkitektur (eller andre fagfelt). For tette offentlige bånd viser seg i flere ulike sammenhenger å ødelegge profesjonaliteten, betalingsvillighet og et bærekraftig marked for utøvende frie profesjonelle aktører i byen til fordel for NTNU-ansatte og studenter. Det er dårlig yrkesetikk og uforsvarlig når studenter og ansattes arbeidstid markedsføres av ansatte som erstatning og gratis tjeneste til industri og kommune, - og ikke kun som supplement til det utøvende profesjonelle miljøet. Situasjonen rundt Adressaparken framheves i planen, men opplevdes av frie kunstnere og landskapsarkitekter som et eksempel på en slik uryddig prosess.

Forslag til tiltak for transparens og ryddige prosesser

Et tiltak som derfor kan framheves i planen er at alle aktører både offentlige og frie, bør sammen utvikle en god profesjonell kultur innen kunst- og kulturområdene med hensyn til alle dimensjonene nevnt ovenfor. Dette kan gjøres ved å skape åpne arenaer for utveksling av erfaringer, og etablere rutiner i kommunen for å besøke det frie feltet, selvstendige institusjoner og aktører med jevne mellomrom. Dette vil gjøre kommunens administrasjon oppdatert på mangfoldet og den store kompetansen som også befinner seg i kommunen utenfor NTNU og andre aktører enn de som allerede gjennom offentlig støtte er kjent av kommunen.

s. 54 (korreksjon og utdypning)

Kunst i det offentlige rom, i samspill med næringsliv, frie aktører og offentlig virkemiddelapparat

Visningsarena og firma Arthotelnorway som omtales som privat initiativ, har utspring i tre kunstnere, en designer og en bedriftseier i trenæringen. Daglig leder og tidligere styreleder i Arthotelnorway er medlemmer i Atelier Ilsvika. Visningsmodulen og en overnattingsmodul utformet av Trondheimkunstner Tore Reisch, som stod på Brattøra i 2014-2016 var støttet av Innovasjon Norge og Norsk kulturråd. Forprosjekter har vært støttet av Trondheim kommune og Fylkeskommunen. Visningsmodulen har vært brukt i samspill med Norsk Fotofagskole (samlokalisert med Atelier Ilsvika i Spikerfabrikken) og KiT/NTNU som har brukt modulen gratis til utstillinger gjennom denne perioden. Norsk Fotofagskole kjøpte visningsmodulen og flyttet den til Solsiden i 2017, i samspill med Trondheim kommune. Den fungerer i dag som et temporært visningssted for kunstfotografer og studenter. Stedet har fått navnet Modul 35. Overnattingsmodulen til Arthotelnorway er plassert på Stokkøya, ved Bygdeboksen. Arthotelnorway bidro til et nytt samarbeid mellom LKV, Stokkøya Sjøsentor og fylkeskommunen i å etablere en ny lokasjon for Arist in Residence på Stokkøya og verkstedene i Bygdeboksen.

Kunst som næring

Innledningsvis i rapporten er kunst næring omtalt som et nytt fenomen. Kreativt Norge som nå er etablert i Trondheim har spesielt fokus på tildelinger innen nettopp dette krysningsfeltet, nasjonalt. Vi savner en status på dette området og hvordan kommunen vil satse på tiltak som understøtter prosjekter som defineres som tverrfaglige prosjekter hvor man oppnår nettopp synergieffektene som framheves i rapporten som viktig virkning av at kunst møter næring, på kunstens premisser som Arthotelnorway er et forsøk på.

Mange av disse temaene bør kunne diskuteres i ulike faglige fora i sammenheng med utvikling av nye lokaler for Nordenfjeldske kunstindustrimuseum og Trondhjem kunstmuseum, i tillegg til satsingen av Trondheim som kulturby i 2030. Hva vi forvalter historisk sett av kompetanse innen de ulike kunst- og kulturområdene, og hvordan vi best får gjort arven tilgjengelig og fornyet i møte med framtidige behov, ser vi som svært viktig. Dette er vårt humanestetiske fundament i utviklingen av samfunnet de neste 10 årene og møtet med økonomiske, miljømessige og menneskelige utfordringer.

Kristin Støren Wigum

Styreleder, Atelier IISVika SA

04.05.2018

Innspill til innledende høring, Kommunedelplan for kunst og kultur i Trondheim, 2018-2028

Atelier IISVika mener dette er viktig arbeid og takker for invitasjonen til å sende inn innspill på tidlig tidspunkt.

Vi kommer med innspill og korreksjoner som fellesskap men har også med noen punkter som gjelder enkelte av våre faggrupper her. Vi vil også henvise til egen innsending av Brit Dyrnes, et av våre medlemmer. Som leder i Midt-Norge, sender hun tilbakemelding på vegne av Norske Kunsthåndverkere.

Side 53

1. Oppdatert informasjon om Atelier IISVika SA

Atelier IISVika SA er Norges eldste arbeidsfellesskap hvor profesjonelle utøvere innen kunst og næring har utviklet et tverrfaglig atelier- og arbeidsfellesskap i egen regi. Atelier IISVika er et samvirke som eies og driftes i sin helhet av medlemmene selv med motivasjon om tverrfaglig profesjonelt samarbeid. Fellesskapet har kunstnere, klesdesignere, produktdesignere, tekstforfattere, grafisk designere, journalister, fotografer, arkitekter, og ulike ingeniører. Atelier IISVika SA består i 2018 av 54 personer (medlemmer), som utgjør 28 ulike foretak. Seks av disse foretakene er organiserte kunstnere. For 2018 er det tildelt atelierstøtte til fem av disse medlemmene. Fire medlemmer arbeider innen ulike håndverksfag som brukskunst, tekstil, klesdesign og unikaprodukter i gjenbrukt tre. Fellesskapet har keramikkverksted, tre- og modellverksted som er påkostet av medlemmene selv. Etter 20 års erfaring av denne type fellesskap, har Kreativt Norge, Trondheim kommune, Innovasjon Norge, NTNU, og mange arbeidsfellesskap og næringsparker besøkt AI for å lære og få inspirasjon. Dette er også aktører som mange av Atelier IISVikas medlemmer har oppdrag for på ulike måter.

s. 5 og 6

Kunst og kultur er to begreper som bør defineres hver for seg i større grad, og kommunen bør tydeliggjøre hva som legges i begrepet kunsten kontra kulturnæring. En kunstner arbeider innen andre rammer enn en kulturarbeider, og i hovedsak med hensyn til å tenke svært ulikt omkring det å være markedstilpasset og kvantitet. Kunsten har en egenverdi og i Atelier IISVika representerer kunstnerne metoder og perspektiver som setter de andre fagfeltene i nytt lys, eller innovativ sammenheng. Synergieffektene er mange når kunsten får operere på egne premisser, samtidig som at kunstnerne ser sitt arbeid inn i nye samfunnsammenhenger som inspirerer til nye grep også hos dem. Det kan være både av materiell og immateriell karakter.

Synergieffekter, noen eksempler fra Atelier IISVika

Barn og unge: Enkeltmedlemmer og Atelier IISVika har bidratt til produksjon og læringsarena for den kulturelle skolesekken og senest i 2017, den kulturelle barnehagesekken. Med åpne verksteder for

barnehageansatte fikk ca 20 deltakere fra Trondheim kommune oppleve og tilegne seg nye teknikker og ideer for å bringe kunstneriske metoder inn i hverdagen med barna.

Internasjonale kontakter: Mange av foretakene har internasjonale relasjoner i sine prosjekter i Atelier IISVika, samtidig har fellesskapet gjennom kunstnerne i Atelieret huset internasjonale workshops i relasjon til NTNU-seminar og i 2017 holdt Norwegian Craft et større internasjonalt arrangement i våre lokaler i samspill med Nordenfjeldske kunstindustrimuseum.

Kunst og inkludering: Flere medlemmer tilbyr tilbud som åpner for nye grupper å erfare kunsthåndverk som metode og tankesett. Et kurs for blinde i keramikk gjennomføres denne våren og flere tilbud for barn har vært gjennomført.

Utfordringer

Atelier IISVika har et konstant behov for tilsig av nye medlemmer. Fellesskapet har i dag kapasitet til 60 medlemmer. Det er et overskudd av arbeidsfellesskap for gründere og kontorlokaler i Trondheim i dag og Atelier IISVika som ikke er kommunalt eller offentlig støttet, må konkurrere med andre offentlige støttede kunstneratelier om å rekruttere utøvende kunstnere til fellesskapet. Vi ser at yngre kunstnere må ta andre stillinger f.eks i kulturskolen eller annet for å kunne jobbe med egen kunst. Bare i 2017 mistet Atelier IISVika 3 organiserte kunstnere da de ikke maktet en slik kombinasjon i sammenheng med å betale atelierleie.

Drift og administrasjon har vært gjennomført på dugnad, og det har vært for krevende for medlemmene å skulle arbeide offensivt med medlemsrekruttering i tillegg. Som et tverrfaglig miljø har det vært svært vanskelig å passe inn under virkemiddelapparatets faner. Atelier IISVika har fått kommunal og fylkeskommunal støtte i faser for transformering, men har brukt lang tid på å komme inn i en bærekraftig økonomisk modell uten støtte for drift.

Å inngå gode leieavtaler med huseier er sentralt for denne formen for atelier- og arbeidsfellesskap. Lav husleie er helt avgjørende for alle kunstnere (og gründere). Deres behov for areal parallelt med generell lav årsinntekt er lite forenlig. Atelier IISVika har hatt en bratt læringskurve i møtet med det åpne leiemarkedet og kontraktinngåelse. Huseier Ivar Koteng har forøvrig kommet fellesskapet i møtet og vi har fått revidert leiekontrakten som var en stor utfordring for fellesskapet.

Forslag til tiltak for å styrke rekruttering og drift av tverrfaglige fellesskap inkludert kunstnere

Ved en trappetrinnsmodell for mottak av atelierstøtte til unge uorganiserte kunstnere i utdanningssituasjon, eller håndverksyrker som går i retning av design eller brukskunst, bør det finnes en søknadsordning som gir tre-årig atelierstøtte i fase for oppbygging av egen aktivitet og eventuelt søknad til godkjent organisasjon som gir varig atelierstøtte.

En prosentvis støtte til daglig ledelse og drift ville styrket frie atelier og tverrfaglige fellesskapet vesentlig og gjort det mulig å ta ut det store faglige og innovative overskuddet som ligger i denne formen for arbeidsfellesskap (ikke-kommersielle i sin driftsform).

Bistand til utvikling og inngåelse av gode leiekontrakter ville styrket mange fellesskap. Det er komplisert å se omfanget av en leiekontrakt og hvordan økonomien vil bli preget av avtalen over for eksempel en 10-års periode. Drift på dugnad fører til uprofesjonell og skippertakspreget håndtering av viktige saker som i dag er mer omfattende og krevende enn tidligere.

Tydeliggjøring av roller i utvikling og produksjon av framtidens kunst- og kultur

Med hensyn til statusrapportens inndelinger opplever vi den som noe rigid, og kunstig med tanke på planens mål om å tydeliggjøre satsinger, tydeliggjøre roller, utvikling og deling av kompetanse, utfordringer, og tilhørende tiltak i de neste 10 årene.

Med hensyn til roller ser vi det som nyttig og bra at planen forholder seg til lagene i kunst- og kulturfeltet, nasjonalt og statlig, fylkeskommunalt, og kommunalt. Men vi savner en mer overordnet utredning også i samspillet mellom frie (også kalt private) profesjonelle utøvere og institusjoner og det kommunale og fylkeskommunale ansvaret. Her kunne man med fordel se på ulike roller i flere dimensjoner som omhandler 1) etterspørsel og bestillinger (marked), 2) utvikling og produksjon av kunst (og Kultur), 3) visningsarenaer og opplevelse av kunst (- og kultur), og 4) utviklingen og deling kompetanse innen alle disse feltene.

Vi opplever at samspillet mellom NTNU og Trondheim kommune er for tett og uavklart under mange avsnitt i statusdokumentet. Med tydeligere inndeling av ansvar vil det bli klarere at utvikling og produksjon av kunst og kultur bør ligge hos frie profesjonelle aktører og innen rammene for tildeling som lovpålagt. NTNU er ikke en aktør for oppdragsforskning eller profesjonelle oppdrag, men forskning, undervisning og formidling. Atelier Ilsvika har mange medlemmer med engasjement eller deltidsstillinger ved NTNU, og har derfor en tydelig formening om disse forskjellene sett i sammenheng med egen praksis.

Eksempel fra s. 10

"Trondheim kommune inngikk i 2017 en avtale med NTNU hvor Trondheim kommune blir en universitetskommune. Avtalen innebærer at det skal arbeides for et tettere organisert og helhetlig samarbeid innen forskning, organisatorisk utvikling og nyskaping. På kulturområdet arbeides det for å kunne etablere et samarbeid om utdanning av kunstfaglige prosjektledere som skal kunne ha et kunstnerisk og organisatorisk ansvar for prosjekter innen ordningen Kunst i offentlig rom. Det er også etablert samarbeid med det kunst- og teknologifaglige miljøet ved NTNUs [Artec](#) og [Adresseavisen](#) om etablering og drift av [Adressaparken](#). Flere miljøer ved fakultetet for arkitektur og design er involvert i ulike samarbeidsprosjekter knyttet til kunst som virkemiddel i byutviklingen som vil kunne bidra til å sette sitt preg påby- og regionutvikling."

Vi mener det er svært viktig at det interessante konseptet "Universitetskommune" ikke må ødelegge for frie aktører innen profesjonell prosjektledelse og organisering av produksjon og utvikling av kunst, kultur, design og arkitektur (eller andre fagfelt). For tette offentlige bånd viser seg i flere ulike sammenhenger å ødelegge profesjonaliteten, betalingsvillighet og et bærekraftig marked for utøvende frie profesjonelle aktører i byen til fordel for NTNU-ansatte og studenter. Det er dårlig yrkesetikk og uforsvarlig når studenter og ansattes arbeidstid markedsføres av ansatte som erstatning og gratis tjeneste til industri og kommune, - og ikke kun som supplement til det utøvende profesjonelle miljøet. Situasjonen rundt Adressaparken framheves i planen, men opplevdes av frie kunstnere og landskapsarkitekter som et eksempel på en slik uryddig prosess.

Forslag til tiltak for transparens og ryddige prosesser

Et tiltak som derfor kan framheves i planen er at alle aktører både offentlige og frie, bør sammen utvikle en god profesjonell kultur innen kunst- og kulturområdene med hensyn til alle dimensjonene nevnt ovenfor. Dette kan gjøres ved å skape åpne arenaer for utveksling av erfaringer, og etablere rutiner i kommunen for å besøke det frie feltet, selvstendige institusjoner og aktører med jevne mellomrom. Dette vil gjøre kommunens administrasjon oppdatert på mangfoldet og den store kompetansen som også befinner seg i kommunen utenfor NTNU og andre aktører enn de som allerede gjennom offentlig støtte er kjent av kommunen.

s. 54 (korreksjon og utdypning)

Kunst i det offentlige rom, i samspill med næringsliv, frie aktører og offentlig virkemiddelapparat

Visningsarena og firma ArthotelNorway som omtales som privat initiativ, har utspring i tre kunstnere, en designer og en bedriftseier i trenæringen. Daglig leder og tidligere styreleder i ArthotelNorway er

medlemmer i Atelier Ilsvika. Visningsmodulen og en overnattingsmodul utformet av Trondheimkunstner Tore Reisch, som stod på Brattøra i 2014-2016 var støttet av Innovasjon Norge og Norsk kulturråd. Forprosjekter har vært støttet av Trondheim kommune og Fylkeskommunen. Visningsmodulen har vært brukt i samspill med Norsk Fotofagskole (samløkalisert med Atelier Ilsvika i Spikerfabrikken) og KiT/NTNU som har brukt modulen gratis til utstillinger gjennom denne perioden. Norsk Fotofagskole kjøpte visningsmodulen og flyttet den til Solsiden i 2017, i samspill med Trondheim kommune. Den fungerer i dag som et temporært visningssted for kunstfotografer og studenter. Stedet har fått navnet Modul 35. Overnattingsmodulen til Arthotelnorway er plassert på Stokkøya, ved Bygdeboksen. Arthotelnorway bidro til et nytt samarbeid mellom LKV, Stokkøya Sjøseneter og fylkeskommunen i å etablere en ny lokasjon for Arist in Residence på Stokkøya og verkstedene i Bygdeboksen.

Kunst som næring

Innledningsvis i rapporten er kunst næring omtalt som et nytt fenomen. Kreativt Norge som nå er etablert i Trondheim har spesielt fokus på tildelinger innen nettopp dette krysningsfeltet, nasjonalt. Vi savner en status på dette området og hvordan kommunen vil satse på tiltak som understøtter prosjekter som defineres som tverrfaglige prosjekter hvor man oppnår nettopp synergieffektene som framheves i rapporten som viktig virkning av at kunst møter næring, på kunstens premisser som Arthotelnorway er et forsøk på.

Mange av disse temaene bør kunne diskuteres i ulike faglige fora i sammenheng med utvikling av nye lokaler for Nordenfjeldske kunstindustrimuseum og Trondhjem kunstmuseum, i tillegg til satsingen av Trondheim som kulturby i 2030. Hva vi forvalter historisk sett av kompetanse innen de ulike kunst- og kulturområdene, og hvordan vi best får gjort arven tilgjengelig og fornyet i møte med framtidige behov, ser vi som svært viktig. Dette er vårt humanestetiske fundament i utviklingen av samfunnet de neste 10 årene og møtet med økonomiske, miljømessige og menneskelige utfordringer.

Kristin Støren Wigum
Styreleder, Atelier Ilsvika SA
04.05.2018

BREISIA FOR NYHAVNA PRESENTER “NORDØSTPASSASJEN”

Det er tverrpolitisk enighet om å legge til rette for fortsatt kulturproduksjon på Nyhavna, slik det ble fastslått i kommunedelplanen for Nyhavna, vedtatt i Trondheims bystyre i april 2016. Men finnes det en felles forståelse av hva denne kulturproduksjonen er? Kulturarbeidere og kunstnere bør være med på å definere hvordan kultur kan bidra inn i og være del av byplanleggingen.

Trondheim Havn har som utleier med lave leiepriser og gunstige lokaler, gjennom flere tiår bidratt til gode vekstvilkår for et mangfold av kultur. På Nyhavna er det i dag flere kulturhus med stor og mangfoldig kulturproduksjon.

Et kulturhus er ikke kun der kulturproduksjoner vises og oppleves, som konsertsaler, teaterhus, galleri og museum. Uten produksjonslokaler blir det ingen kultur. Et kulturhus er også der det *produseres* kultur. For å legge til rette for kulturproduksjon må kulturaktørene bli hørt og gitt tillit.

Det er naturlig at utbygging av et slikt område, “indrefileen” av Trondheim by, tiltrekker seg eiendomsutviklere med investeringvilje og kapasitet. Muligheten til virkeliggjøring av store summer tiltrekker sterke næringsaktører. Men for at bydelen ikke skal ende opp som en tom og øde luksuskoloni med kultur som dekor, er det viktig at byplanleggingen drives fram av demokratiske prosesser.

Kultur er essensielt for å skape en levende by og gi livskvalitet til innbyggerne av byen. Et levende og aktivt kulturliv gir en dynamisk by som kommer også andre næringsutøvere til gode. Kunst er del av den store verdensdialogen om hvordan være menneske, hvordan være i verden. Tilrettelegging for produksjon av fri kunst, er en grunnleggende forutsetning for demokratisk utvikling av liv og samfunn.

Historikk

Høsten 2015 tok kunstnerorganisasjonene *Trøndelag bildende kunstnere* (TBK) og *Norske Kunsthåndverkere MidtNorge* (NKM) initiativ til en brei allianse for fortsatt kulturproduksjon på Nyhavna; “Breisia”. Utifra møter med ulike aktører ble det formulert et manifest som skulle være utgangspunkt for arbeidet. Dette ble formulert i kronikk i Adresseavisen den 1.april 2016.

Våren 2016 registrerte to masterstudenter ved NTNU kulturaktørene på Nyhavna. 8 % av alle arealer på Nyhavna benyttes i dag til kulturproduksjon. Det er en ganske stor andel når man vet at lagerareal utgjør 20 %.

Cirka Teater, som har eksistert på Nyhavna siden 1980-tallet, har de siste årene arbeidet sammen med NTNUs arkitektstudenter om et prosjekt for å “vrenge innsiden ut” for å vise publikum hva som foregår på innsiden av bygget. Dette ble videreutviklet til et fellesarrangement som alle kulturaktører på Nyhavna, med flere, deltok på: *Hendelser på Nyhavna* i juni 2016 trakk et stort og entusiastisk publikum til et svært variert program som inneholdt teater, åpne verksted, konserter, utstillinger, “live” produksjon av keramikk mm og muligheter til selv å delta i skapende. Alt sammen fritt tilgjengelig for alle for å vise at hvordan kulturaktører bidrar til en levende by.

Breisia-prosjektet fikk sommeren 2016 midler fra Norsk kulturråd til utredning av hvordan kulturproduksjon og byutvikling på Nyhavna kan gå hånd i hånd. Det er blitt gjort undersøkelser og arrangert en rekke workshops og samtaler.

Trondheim kommune og Trondheim Havn startet høsten 2016 et samarbeid for å planlegge framtiden på Nyhavna. Trondheim havn er i dag et interkommunalt selskap med 13 eiere fra hele

Trøndelag etter at det ble bestemt at havnekapasiteten skulle flyttes til annet havneområde og utvides. Til tross for at opprinnelig eier av Trondheim havn, Trondheim kommune, gikk inn med 98 % av verdiene, har de en eierandel i dag på 76%. Det kan bety at kommuner som ikke har interesse i utviklingen av byen Trondheim, kan ønske presse ut økonomisk gevinst til egen kommune ved å tillate at tomtene på Nyhavna blir solgt til høyeste bud. Dette vil vanskeliggjøre en demokratisk byutvikling.

Nylig fikk musikkaktører som leier i Strandvejkaja 100 muntlig beskjed om at de må regne med å få skriftlig utkastelse i løpet av den nærmeste tid. Som årsak er det oppgitt at Trondheim havn skal utlyse en idékonkurranse for kulturhus i bygget. Den som har den beste ideen vil få tilslaget? Dette vil kunne sette ulike aktører opp mot hverandre istedet for å skape et godt samarbeidsklima. Hvorfor ikke invitere musikerne i nr 100 til å delta i idédugnaden og beholde dem som en del av byggets framtid?

Spørsmålet som bør stilles og taes på alvor er:

HVA TRENGER KULTURLIVET?

Kulturlivet trenger rålokaler for produksjon på lik linje som idretten trenger fotballbaner, treningshaller og lysløyper. Kunstnere som blir løftet opp som store suksessfulle/ folkekjære/geniale, blir båret fram av bredden av kulturaktører som får mulighet til å utvikle sine stemmer/sitt blikk på verden. Det er ingen som kan forutsi hvem som blir den neste Hannah Ryggen, Motorpsycho eller Carl Frode Tiller(, for å vise til noen lokale helter av internasjonalt format). Det viktigste er å bygge et frodig mangfold som gir god underskog og et vell av ideer og uttrykk, akkurat slik som breddeidretten forer toppidretten.

Trondheim kommune har redusert de frie midler til det profesjonelle kunstlivet fra 2 millioner kroner i 2011 til 1.5 millioner kroner i 2018. På samme tid har kulturbyen Trondheim fått stadig større oppmerksomhet i tillegg til at Trondheim kommune søker å bli Europeisk kulturby i 2030. Nylig inviterte TBK, NKM og Artscene Trondheim (AST) politikere til Rake atelierfelleskap på Svartlamon for å diskutere morgendagens kunstpolitikk. På møtet ble det uttrykt enighet om å gi kunstnerne bedre vilkår: Men finnes det en reell innsikt i kunsten og kulturens grunnleggende betydning?

I Oslo har utviklingen av havne- og sentrumsnære områder ført til at kunstnere og små næringsaktører blir presset ut av byen. Det samme har skjedd i andre storbyer som f.eks. London, Stockholm og Amsterdam, hvor tomteverdiene virkelig gjøres til astronomiske høyder.

Kunstnere, kulturprodusenter, småskala industri og oppstartsbedrifter har alle behov for lokaler med **lav leie**. Dette er den **aller viktigste tilretteleggelse** for å starte bedrifter, holde ikke-kommersiell kunstproduksjon og mindre kapitalsterke, men allikevel viktige og nyttige aktører for byen, - i byen.

Breisia ser det som vesentlig at **mangfoldet som eksisterer på Nyhavna i dag skal vokse seg rikere og ikke tynnes ut.**

Nyhavna må sees som helhet og i sammenheng med elveutløpet, fjorden og det marine livet - Dora bunkersene, de gamle arbeiderstrøkene på Lademoen og dagens alternative bydel Svartlamon, samt de nye boligområdene som bygges nedover fra Lilleby via bryggeritomta på den andre siden. I tillegg ligger området tett opp mot Brattøra, med sin "barcode" etterligning.

På Nyhavna er det flere bygg fra 2.verdenskrig som har status som kulturminner. Dette er bygg som ikke kan endres vesentlig hverken på fasaden eller innvendig. Det vil bli svært kostbart å pusse opp til dagens standard. Byggene er derimot svært godt egnet til ulike former for produksjon som pådrar

seg støy, støv og utfoldelse. For kulturproduksjon vil det ikke være mulig å snakke om nybygg eller oppussingsprosjekt av totalentreprenør. Dette vil bli for kostbart og føre til husleieøkninger som ikke vil være bærekraftig for unge, nyutdannede og nyoppstartede.

For å kunne bygge og vedlikeholde et mangfold kan vi ta lærdom av for eksempel Granby-four-streets community land trust. Det er en **ikke-for-profit-tomteavtale** som ble inngått for beboere i en bydel i Liverpool. Avtalen sikrer at folk har råd til å bli værende i og bidra til bydelen sin. For å starte en slik lokal organisasjon trengs det en **initiell subsidie**: en legal tomteavtale som forhindrer profitt på et bestemt område, og/eller bygningsmasse gjort tilgjengelig uten kostnader utover vedlikehold.

En lokal erfaring vi kan dra nytte av i tenkningen rundt Nyhavna er det tilkjempede Svartlamon området som ligger inn mot havneområdet. I dag administrerer Svartlamon boligstiftelse billige og alternative boliger. Svartlamon kultur- og næringsstiftelsen tilbyr øvingslokaler til ca 25 band, atelierer til ca 15 kunstnere, 46 mindre bedrifter og 6 festivaler. I tillegg er et utall ulike bedrifter startet opp med utgangspunkt i Svartlamon. Det er sterk etterspørsel etter lokaler. Mange små aktører trenger lokaler som ikke tilbys til maksimert fortjeneste for utleier.

NORDØST PASSASJEN

Breisia har sett spesielt på de fem verneverdige byggene på Strandvejkaja. Vi er av den oppfatning at Strandvejkaja er et særdeles godt egnede område for ei kulturgate: *Nordøstpassasjen*. I dag huser byggene kostymeverksted, musikkøvingslokaler og studio, kunstnerverksteder og fritidskultur som motorsyssel-, maler- og taikwondo klubb. Norsk Transportsentral holder til i et lokale som ikke har verningsverdi som kulturminne, men som likefullt er et funksjonelt lokale. Det er også noen flere tilbygg som i dag huser diverse lageraktivitet mm.

Breisia ønsker at man ser *Nordøst passasjen* som en helhet. Her er det god kapasitet i form av eksisterende bygg, i tillegg har område store tilgjengelige områder på kaja og inn imellom byggene. Dette byr på muligheter til å bygge lavkost, miljøvennlig og nytenkende for å fylle ut mellomrommene. Her kan man benytte seg av lignende ideer som det unge arkitektfirmaet *Nøysom arkitekter* brukte på selvbyggerprosjektet på Svartlamon: Hvordan bygge fem miljøvennlige og vakre hus med et budsjett på 3 millioner? Prosjektet har fått nasjonal oppmerksomhet og mye ros. Kanskje kan det i Nordøstpassasjen være mulig med et samarbeid med arkitektstudenter som kan prosjektere sammen med kulturprodusenter tilpassede lokaler, og samtidig få en hands-on erfaring med bygging?

Nordøst passasjen har et gateløp imellom byggene som Breisia har valgt å tenke som en basarlignende situasjon. Her kan små butikker, galleri, bakeri, streetfoodkafeer og håndtverksforretninger som f.eks. smed og glassblåsere, holde åpent og utadrettet virksomhet mot publikum. I tillegg kan det bygges en mindre scene, en lavterskel scene for nye og oppadkommende musikere, scenekunstnere og performere av ulike slag. Dette området skal vokse seg fram nedenfra. Her vil det legges tilrette for utadrettet og publikumsvennlig aktivitet, i tillegg til mer tilbaketrunkne arbeidsfelleskap for konsentrasjon og fokus. Lav husleie og mulighet til selvbygg vil også virke tiltrekkende på gode og interessante krefter utenbysfra, som kan tilby spennende perspektiv, erfaringer og kunnskap til byen. Dess flere aktører, dess mer frodighet, nyskaping og liv gir området.

Det er i Trondheim det skjer!

FELLESVERKSTEDER

Det bør opprettes en stiftelse for Nordøstpassasjen etter modell av Svartlamon kultur og næringsstiftelse/ boligstiftelsen. Stiftelsen vil ta ansvar for bygningsmassen, administrere utbygging av eksperimenterende innfyll for ulike virksomheter, samt være ansvarlig for utleieforholdene. Nordøstpassasjen vil i tillegg være et overordnet organ for ulike fellesverksteder.

Cirka Teater har gjennom mange år arbeidet for å virkeliggjøre et scenehus for barneteater, hvor de vil samle ulike scenekunstnere som arbeider for dette feltet. Breisia mener det vil være gunstig å bygge ut kulturproduksjonen på Nyhavna utifra dette samarbeidsprinsippet, ved å bygge opp *fellesverksteder* som har flere ulike intressenter/deltagere.

Noe av det som er vanskeliggjørende for nystartere og nyutdannede er tilgang til profesjonelt og kostbart utstyr. Hvorfor investere i utstyr som du trenger en sjelden gang når du kan benytte utstyr når du trenger det, enten gjennom løpende medlemskap eller ved avgift for hver enkelt gang?

Fellesverkstedene kan driftes utifra en modell som skal betale lønn for fast personell og HMS-ansvarlig, samt vedlikehold og eventuelle nyinvesteringer. En stiftelse hvis hovedmål ikke er å arbeide for egenprofitt, men for å gi utviklingsmuligheter for mindre enheter og deltakere i kooperativet. En annen sterkt etterspurt mulighet fellesverkstedene kan tilby er lærlingeplasser, både til ungdom og flyktninger/asylsøkere som skal integreres i byen. Mange av de sistnevnte kommer dessuten med sterke håndverkstradisjoner og kunnskaper fra egne land som burde gies plass til å utvikles og videreformidles under vignetten *Nordøstpassasjen* på Nyhavna. Ungdom bør gies plass til å få kreativ og praktisk erfaring og fagkunnskap for yrkeslivet, i eller utenfor rammene skolene gir.

For eksempel kan et felles treverksted med avansert utstyr benyttes av alt fra skulptører, små bedrifter, unge arkitektkontor til museum eller messe som trenger å få produsert noe til visning eller privatpersonen som ønsker å bygge sitt eget kjøkken. Et slikt treverksted kan med fordel knyttes opp til tradisjonskunnskapen som trebyen Trondheim har og trenger.

Fellesverkstedene kan dessuten nyttes av utdanningsinstitusjoner som Dronning Mauds minne og kunstakademiet som ikke har tilgang til adekvate verksteder. I tillegg kan de brukes til kursvirksomhet for videregående skoler eller befolkningen i sin helhet. Det viktigste forutsetningen for å klare et slikt mangfold av aktiviteter er god logistikk og planlegging. Det vil være nødvendig med ulik pris for ulike aktører, hvor kommersielle aktører og utdanningsinstitusjoner betaler mer for tid på fellesverkstedene enn unge, nystartede og ikke-kommersielle prosjekt. Dette har Fellesverkstedet i Oslo utviklet en god modell på, som med fordel kan kopieres av Nordøstpassasjen.

Rundt omkring i byen har det vokst fram flere “makers spaces” som kommer ut fra studentmiljøene ved NTNU. Blant annet er det bygd opp et velutstyrt verksted i kjelleren på arbeidsfellesskapet Digs. Det har vist seg å være vanskelig å organisere tilgjengelighet - og flere av makerspacene har blitt lagt ned. En mulighet er at innovasjonsmiljøene slår seg sammen til et eget makerspace-hus på Nyhavna. Her kan innovasjonsmiljøene møte kunstnere - og hvem vet hva det vil lede til? I tillegg kan et slikt “makersspace” gjøres tilgjengelig for skoleklasser gjennom kursvirksomhet. Det er viktig å bygge opp nye generasjoners interesse og kunnskap for teknologi og innovasjon.

Men også gamle håndverkstradisjoner bør være inkludert på Nyhavna. Kunsthåndverkene har lenge etterlyst muligheten til et felles keramikkers hus med store ovner og utstyr som det er lite effektivt og økonomisk at hver enkelt keramikker anskaffer. I og med at Trondheim ikke har egen kunst- og håndverksutdanning, vil det være lurt å fasilitere utdannede

som ønsker å etablere seg i Trondheim. Et slikt keramikkens hus kan tilby hospitering av kunstnere utenifra. Dette kan f.eks. organiseres igjennom Trondheim kommunes residency-ordning på Lademoen kunstnerverksteder, som snart vil være oppdatert og utvidet. Det vil selvfølgelig være attraktivt for kunstnere og kulturarbeidere å få mulighet til å arbeide i et slikt tilrettelagt miljø en stykke tid. Residency-ordningen kan eventuelt utvides til flere enheter på selve Nyhavna. Tradisjonskunnskap forsvinner om den ikke videreføres. Hendenes kunnskap er nødvendig også i en digital hverdag.

Ved å opprette et fellesverksted for tekstil, med strikkemaskiner og digitalvev mm vil det være mulig å fasilitere oppbygging av en egen kortreist tekstilindustri. Det finnes flere aktører som er interessert i miljøvennlig småskala-produksjon og et fellesskap vil skape muligheter. Framtidens produksjon må være mer lokal for å redusere presset på klodens ressurser og for å dempe klimaendringene.

Trondheim by er så heldig å ha et rikt og mangfoldig læringsmiljø som kan være aktivt deltagende i byutviklingen. Vi har NTNU med sine kunst, kultur og arkitektur utdanninger, foruten teknologi- og samfunnsvitenskapene. Ved å koble de kunnskaper som finnes, kan man legge til rette for en miljøvennlig, kreativ og menneskevennlig utvikling av bydelen.

Det er et uttrykt ønske at det skal være boliger på Nyhavna. Vi kan se for oss at en boligbygging i tilknytning til Strandvejkaja/Nordøstpassasjen må ta hensyn til at dette vil være et område som skal tåle støy og mye aktivitet. Det vil være naturlig å bygge subsidierte boliger for ungdom, studenter lærlinger og andre i tilknytning til den aktivitet som vil skapes på området.

Vi ønsker at kringliggende kommuner ser kulturutvikling på Nyhavna i tilknytning til hele regionens kulturliv. Det vil gagne Trøndelag som helhet å bygge ut fellesverksteder for hele regionen. Her kan det tilbyes gjesteateliet med tilgang til fellesverkstedene spesielt for kunstnere og kulturarbeidere som holder til i de omkringliggende strøk, både i fra de nordlige og sørlige områdene. Vi vet at kunstnere og småprodusenter trenger nettverk for sine virksomheter og Nyhavna kan være et slikt knutepunkt for regionen.

Hvordan skal dette finansieres?

Et fellesskap av Trondheims eiendomsutviklere, næringssselskap, Innovasjon Norge, Norsk kulturråd, Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune må anerkjenne hva et slikt område og slike fellesverksteder kan skape av verdier på sikt – og bidra til investeringer i fellesverksteder basert på langsiktighet, behov for innovasjon og nytenkning – for det beste for byen. I Trondheim kommune generelt er det satt av 1 % til kunst ved bygging av nybygg. Trondheim havn og Trondheim kommune kan be alle utbyggere om å sette av en prosentsum, f.eks 2 %, av alle utbyggingsprosjekt på Nyhavna som skal gå til Nordøstpassasjefondet. Det er naturlig at private utbyggere på Nyhavna er med å bidrar til et fond som skal investere i utstyr til fellesverkstedene, for å skape og holde liv i en kreativ oase som vil gi mange synergieffekter. Dette er den mest kostnadseffektive og virkningsfulle måten å støtte kulturlivet på.

Trondheim havn og Trondheim kommune kan inngå en tomteavtale, en form for 99 årig festeavtale – hvor en Nordøstpassasje stiftelse tar ansvar for bygningsmassen, administrering av utbygging av eksperimenterende innfyll, samt utleieforholdene – i tillegg til å være et overordnet organ for de ulike fellesverkstedene. Ved at Trondheim Havn ikke avhender området, kan i tillegg det innerste havnebassenget gjøres tilgjengelig om det vil trenge mer havnekapasitet i framtiden.

Ivrige eiendomsutviklere er avhengig av kulturprodusenter for å skape verdi til boligområdene. Slik har kunstnere bidratt til gentrifisering av mange tidligere havneområder rundt omkring i verden,

gjennom først få et område tilgjengelig med billig leie for en viss tid og slik skape interessante bydeler som tiltrekker mange ulike folk. For deretter å bli kastet ut når eiendomsutviklerene bygger lukseriøse sjøsidedeileigheter og eksklusive restauranter. Det er dette scenarioet vi ønsker å unngå, ved at det bevisst legges til rette for kulturprodusenter og et mangfold av aktiviteter på lang sikt.

Sissel M Bergh
på vegne av
BREISIA
04.05.2018

Til Trondheim kommune

Cinematket Trondheim leverer herved sitt hørings svar til **Kommunedelplan for kunst og kultur i Trondheim 2018-2028**, planprogram og statusdokument.

Cinematket Trondheims siktemål med denne høringsuttalelsen er først og fremst å gi Bystyret, som skal vedta kommunedelplanen i siste instans, en grundig beskrivelse av vår virksomhets konkrete praksis og vår rolle i Trondheims kulturliv i dag, slik at Bystyret foretar sine beslutninger basert på korrekt og grundig bakgrunnsmateriale, både med hensyn til den aktuelle kommunedelplanen og til øvrige politiske beslutninger vedrørende Cinematket Trondheim som følger i denne sakens kjølvann.

Derfor leverer vi her en noe mer utfyllende beskrivelse av Cinematket Trondheim slik virksomheten drives i dag, av hvilke parter vi samarbeider med og - i tillegg til noe arenahistorikk - av situasjonen i nåtid og nær framtid med hensyn til etablering og drift av egen kino, enn kommunedelplanens statusdokument i utgangspunktet inneholder.

Vi viser derfor til kommunedelplanens kapittel 4.1 Film og spill, der vi på side 17/18 Filmformidling ber om at virksomheten beskrives på følgende måte:

Cinematket Trondheim er en stiftelse opprettet i 1993 av NTNU, Trondheim kommune, Trondheim Kino og Trondheim Filmklubb. Stiftelsen driver egen kino i Trondheim. Formålet er å fremme forståelsen av audiovisuelle uttrykk i et film- og kulturhistorisk perspektiv, med kinoformidling av norsk og internasjonal filmarv som kjernevirksomhet. Cinematket er en av fem sertifiserte kinoer i landet som har eksklusiv avtale med Nasjonalbiblioteket om visning av film fra det nasjonale filmarkivet.

I 2016 etablerte Cinematket dokumentarfilmplattformen Doc Lounge Trondheim sammen med Midtnorsk Filmsenter og Trondheim Dokumentarfestival, og Cinematket har et tett og kontinuerlig samarbeid med universitetet, filmsenteret, filmbransjen, filmfestivaler i Trondheim og regionen forøvrig, med etablerte kunstinstitusjoner og uavhengige kunstnere i Trondheim samt med en rekke musikkfestivaler i Trondheim, herunder kammermusikkfestivalen, jazzfestivalen, Pstereo, Trondheim Calling og Feminalen.

Cinematket leide kinosaler hos Trondheim Kino fra 2001 til 2017, mens Trondheim Filmklubb avholdte sine visninger på Rosendal Teater fram til Trondheim kommune solgte Rosendal i 2010. Fram 2010 til 2017 har Trondheim Filmklubb arrangert filmvisninger i leide saler hos Trondheim Kino, på Kultursenteret ISAK samt på ulike utesteder og alternative arenaer. I 2017 inngikk Cinematket avtale med Olavshallen AS om leie av lokaler for etablering av ny, uavhengig kino, og fra åpning av kinoen i september 2017 har denne vært fast arena for filmvisningene til Cinematket Trondheim og Trondheim Filmklubb. Eksisterende leieavtale mellom Cinematket og Olavshallen AS gjelder til 31.07.19.

På side 20 Barn og unge ber vi om at følgende tilføyes første avsnitt:

Etter etablering av egen kino i 2017 har også Cinematket regelmessig kunnet tilby film for barn, unge og familier i sitt regulære program.

I tillegg til disse beskrivelsene, som består av tilføyde faktaopplysninger, korrigeringer, og utdypninger, ønsker Cinemateket Trondheim å sikre at kommunedelplanens statusdokument beskriver Cinematekets rolle og betydning på måter som gjenspeiler virksomhetens reelle status i kulturlivet i Trondheim, og at kommunedelplanen behandler Cinemateket likestilt med andre profesjonelle filmformidlingsaktører i de avsnitt som framstår rådgivende overfor politiske beslutningstakere.

Som følge av dette ønsker vi at side 20/21 utfordringer, syvende avsnitt, omhandlende filmformidling, endres til det følgende:

Filmfestivalene og Cinemateket gir publikum økt tilgang til kvalitetsfilm og kunstfilm fra hele verden. De er i tillegg viktige arenaer for å synliggjøre filmskapere og filmproduksjoner fra Trondheim, og som møteplasser for bransjen og publikum. Det er viktig å forsterke festivalenes og Cinematekets posisjon, og sikre tilstrekkelig finansiering.

Det er en realitet at Cinemateket er en viktig arena for å synliggjøre filmskapere og filmproduksjoner fra Trondheim, og at Cinemateket er en viktig møteplass for bransjen og publikum. Når disse kvalitetene framholdes som viktige å forsterke for festivalene - slik det leses i avsnittet opprinnelig - blir det derfor både logisk og rimelig og også inkludere Cinemateket, når kommunedelplanen på dette punktet rådgivende peker på viktigheten av å sikre tilstrekkelig finansiering (for festivalene).

Avslutningsvis ønsker Cinemateket å kommentere innledningen til kapitteldelen Filmformidling (side 17), der det hevdes følgende:

"I dag skjer det meste av formidlingen av film gjennom lineære tv-kanaler og digitale strømmetjenester som omfattes av mediepolitikken. Kommunal filmformidlingspolitikk omfatter virksomheten til aktører som kino, cinematek og filmfestivaler."

Påstanden om at "det meste" av formidlingen av film skjer gjennom lineære tv-kanaler og digitale strømmetjenester framstår som uklar og lite etterrettelig i denne sammenhengen, særlig når det på annet sted i statusdokumentet påpekes at Trondheim Kino holder stand besøksmessig i konkurransen med strømmetjenester m.m. Erfaringer fra filmformidlingsfeltet nasjonalt viser at aktører som kino, cinematek og filmfestivaler generelt holder stand i konkurransen med de digitale tjenestene, og sågar opplever økning i publikumsoppslutning. Realiteten er at lineære tv-kanaler og digitale strømmetjenester framstår som supplement til "tradisjonell" filmformidling hos kino, cinematek og festivaler og vice versa, noe som gjenspeiles i undersøkelser der det stadig kommer fram at de publikummere som konsumerer mest film på nett også oftest oppsøker kinoarenaer der kino, cinematek og festivaler driver sin formidling. På bakgrunn av dette kunne vi tenke oss en endring av det innledende avsnittet på side 17 til noe i tråd med dette:

"I dag skjer stadig mer av formidlingen av film gjennom lineære tv-kanaler og digitale strømmetjenester som omfattes av mediepolitikken. Kommunal filmformidlingspolitikk omfatter virksomheten til aktører som kino, cinematek og filmfestivaler, som drar nytte av at økt filmkonsum privat skaper større og dypere interesse for å oppsøke tradisjonelle formidlingsarenaer. Kino, cinematek og filmfestivaler bidrar til å opprettholde en kvalitet i

filmformidlingen, både teknisk og kunstnerisk, som delvis nedprioriteres hos lineære tv-kanaler og digitale strømmetjenester."

Helt avslutningsvis skrives det i siste avsnitt i kapittel 4.1 videre om hvordan teknologisk utvikling utfordrer filmformidlingen i kino, cinematek og festivaler, og om at virkemidlene må tilpasses endringer. Det utdypes ikke i hvilke retninger virkemidlene må endres for å passe med dagens og framtidens virkelighet, men vi ønsker å foreslå følgende nye versjon av siste avsnitt på side 21 av kapittel 4.1 Filmformidling:

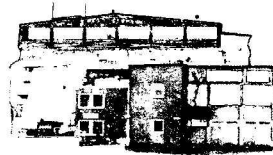
"Digitaliseringen og den teknologiske utviklingen åpner for nye formidlingsplattformer som utfordrer filmformidlingen i kino, cinematek og festivaler. Det er avgjørende at virkemidlene tilpasses endringene som følge av den raske teknologiske utviklingen, og at de fortsetter å ivareta formidlingskvaliteten og -potensialet hos kino, cinematek og festivaler samtidig som nye formidlingsformer dyrkes fram."

Trondheim 04.05.18

For Cinemateket Trondheim,

Svein Inge Sæther
Daglig leder

Marit Soini
Styreleder

CIRKA TEATER AS
www.cirkateater.no

Trondheim 04.05.2018

HØRINGSUTTALELSE til kommunedelplan for kunst og kultur i Trondheim 2018 - 2028

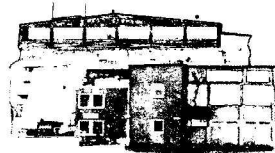
Vi viser til planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur, mottatt på e-post 23.03.2018, og oppsummerer her Cirka Teaters kommentarer til høringsutkastet.

Cirka Teater opplever seg og sin virksomhet godt sett i dokumentet, og synes at kompaniets kontekst i scenekunstheltet er godt beskrevet. I dette dokumentet utdper vi de punktene vi opplever som viktige for en sunn utvikling av scenekunstheltet spesielt og det overordnede kunstfeltet i Trondheim generelt. Vi ønsker å gi tilbakemelding på fire punkter som vi mener det er viktig å ha fokus på når man skal styrke og videreutvikle området og den kulturelle infrastrukturen:

1. Frie søkbare midler
2. Produksjonslokaler
3. Kunnskapsdeling
4. Nyhavna

1. Frie søkbare midler

Cirka Teater har erfart at det betyr mye å bli støttet av lokale myndigheter. Vi opplever at Trondheim kommune har et godt utvalg av støtteordninger. Støtte til det frie kunstfeltet gjennom ordninger som *proffpotten* utgjør en viktig lokal anerkjennelse og økonomisk støtte. Vi har registrert at denne potten har minsket gjennom de siste årene, og ønsker å understreke viktigheten av å ha stabile eller økende pottes som kan omsøkes av aktører i det frie feltet. Lokale og regionale tilskuddsordninger er gjerne viktige argumenter for at kunstnere velger å etablere sin praksis her. I tillegg kan lokal støtte styrke mulighetene for tildeling fra nasjonale tilskuddsordninger. Det er viktig å sette seg mål om at de frie søkbare midlene til det profesjonelle skapende feltet økes, og vi støtter høringsutkastets formulering om at det er få lokale midler til utvikling og produksjon av scenekunst, samt at det er viktig å jobbe strategisk for å oppnå en større andel av statlige midler i scenekunstheltet i Trondheim.

CIRKA TEATER AS
www.cirkateater.no

2. Produksjonslokaler

Cirka Teater har alltid fulgt med på diskusjoner og utredninger knyttet til kulturlivet lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Fra kolleger, fagmiljø og egne erfaringer kjenner vi igjen utfordringer som ofte løftes fram: mangelen på gode, inkluderende kulturarenaer for barn og unge og tilrettelagte produksjonsfasiliteter. Det skapende miljøet selv opplever kritisk mangel på gode arbeidslokaler som gir rammer for å kunne utvikle scenekunsthaglige ideer på et høyt nivå. Vi er derfor opptatt av at det gjøres et løft for å bedre produksjonsfasilitetene for fri scenekunst, og håper at Fyringsbunkeren på Nyhavna kan bli en framtidig ressurs i denne sammenhengen.

3. Kunnskapsutvikling

Institutt for kunst og medievitenskap opprettet i 2017 5 stillinger på 10% som var øremerket å skulle knytte det akademiske til det praksisorientert fagfeltet. Cirka Teater er engasjert i en av disse stillingene, og er praksistilbyder, veiledere og holder workshops for master og bachelorstudenter i teater i perioden 2017 - 2020. I tillegg har vi siden 2015 hatt et nært samarbeid med Fakultet for arkitektur og design gjennom samarbeid om masterkurset *Making is thinking*. Vi har svært god erfaring med både faglige og tverrfaglige samarbeid med NTNU og opplever at kunnskapsdelingen i disse relasjonene løfter alle parter til en tilstand av gjensidig forståelse og økt kunnskap som er verdifull. Cirka Teater støtter at det er viktig å legge til rette for utvikling av forskningsbasert kunnskap om kunst og kultur, og vil understreke at det er viktig å skape samarbeidsplattformer som gjør det mulig for det skapende miljøet å delta i slike samarbeid.

4. Nyhavna

Da kommunedelplanen for Nyhavna ble vedtatt i Trondheim kommunes bystyre, ble det flertall for å utvikle et kulturnæringsprogram for bydelen. Programmet skal *synliggjøre hvordan kulturbaserte næringer, småskala industriproduksjon og maritime næringer kan bevares og utvikles på Nyhavna. Programmet skal definere langsiktige mål og tiltak for å oppnå dette, inkludert organisering og modeller for eierskap til lokaler*. Cirka Teater ønsker å bidra til en utvikling der kulturminnene på Nyhavna øremerkes kreativ næringsvirksomhet, og ser potensial til å finne gode løsninger for både punkt 2 og 3 i dette området.

I tillegg til punktene over, er det viktig å understreke at mye av aktiviteten i Cirka Teater er rettet mot barn og unge, og vi ønsker å være en aktør som bidrar til at Trondheim er en spennende kulturby også for de yngste innbyggerne i kommunen.

Vi takker for muligheten til å kunne gi innspill til Trondheim kommunes planarbeid, og kan gjerne kontaktes ved behov for utdypet informasjon.

Med vennlig hilsen

Anne Marit Sæther, kunstnerisk leder

og Monica Stendahl Rokne, daglig leder

Side 47, om DansiT (har skrevet om dette avsnittet litt):

[DansiT](#) – Dansekunst i Trondheim og Midt-Norge er et kompetansesenter for dansekunst som jobber lokalt, regional og nasjonalt i tillegg til å ha en rekke internasjonale samarbeid. DansiT ble opprettet i 2001 og er organisert som en forening, en medlemsorganisasjon for profesjonelle dansekunstnere som bor eller har tilknytning til Trondheim og Midt-Norge.

DansiT tilbyr både kunstner- og publikumsrettede aktiviteter, som residens og co-produksjon, kompetanseheving samt ulike visnings- og forestillingsplattformer. DansiT arrangerer blant annet en av Norges største dansefestivaler, [Multiplié Dansefestival](#).

Sammen med [Dansens Hus](#) og tre andre kompetansesentre for dans, har DansiT utviklet [Dansenett Norge](#), et nasjonalt turnenettverk for dans som skal styrke publikumsgrunnet og øke antall visninger av dansekunst nasjonalt. DansiT er regional koordinator og partner i nettverket.

Fra 2009 har DansiT disponert og driftet egne produksjonslokaler for dans på Svartlamon, som leietaker ved Svartlamon Kultur- og næringsstiftelse. DansiT samarbeider med [Husly Gjestekunstnerbolig](#) ifm sin residensvirksomhet (arbeidsopphold for dansekunstnere).

DansiT har inngått avtale med TAG om samlokalisering av kontorlokaler og tilgang til scener for visning av dansekunst på Rosendal Teater fra 2019. DansiT vil beholde lokalene på Svartlamon, da en av virksomhetens kjerneaktiviteter med residensordning og co-produksjon foregår der.

Etableringen av DansiT har vært et viktig bidrag i utviklingen av en nasjonal infrastruktur for dans.

Side 48, under kap Kunnskap:

Jeg foreslår å stryke dette, da det er en gammel betegnelse av oss:

Som ~~regionalt ressurs~~ og kompetansesenter er [DansiT](#)

Side 49, under Kap Barn og Unge:

Jeg foreslår at dere også skriver inn DansiT her, da vi samarbeider tett med DKS i kommunen vedrørende programmering av dansekunst (både i forbindelse med Multiplié dansefestival og Dansenett Norge).

Side 50, siste avsnitt under Kap utfordringer:

Jeg har ingen direkte innspill til tekstformuleringen her, men jeg mener avsnittet bør strykes i sin helhet. Under er noen begrunnelser for/tanker rundt dette:

Først. Jeg mener det er en styrke og ikke utfordring for regionen at det fins flere som fasiliterer for dans. På samme måte som det er mange som fasiliterer for musikk, med til dels overlappende og unikt arbeid.

DansiT og Dans i Trøndelag får begge støtte fra posten ved navnet Regionale kompetansesentre for dans ved Norsk Kulturråd. Det er rundt 10 ulike virksomheter som får støtte fra denne ordningen. Og "vi" kalles regionale kompetansesentre for dans nettopp fordi vi får støtte fra denne ordningen. Men vi er alle veldig ulike. Det vi har til felles er at vi fasiliterer for dansefeltet, og en del av arbeidet er derfor

overlappende. Det ble nylig gitt støtte til et nytt senter fra denne posten, som ligger i samme fylke som et annet, så fylkesgrensene skal altså ikke ha noen betydning. For Trøndelag sin del er det også slik at avstanden mellom sentrene fortsatt er den samme som den alltid har vært, det er bare fylkesgrensa som har endret seg.

Dansefeltet er mindre utbygd enn for eksempel musikkfeltet, så det er viktig å ikke gjøre det enda mindre ved å begrense, sette ytre rammer og "fordele" aktivitet.

Jeg blir usikker på hva som ligger bak denne formuleringen:

Kommunen og fylkeskommunen bør sammen bidra til å utvikle et godt samarbeid innen scenekunstmrådet for å avklare aktørenes virkeområde slik at de forsterker og utfyller hverandre.

Menes det nettopp at kommunen og fylkeskommunen skal fordele oppgaver mellom oss slik at vi ikke overlapper hverandre?

Det anser jeg isåfall som ganske problematisk og stikk i strid med armlengdes avstand prinsipper.

Jeg har ikke lest hele statusdokumentet fra perm til perm, men med et raskt overblikk nevnes ikke fylkessammenslåingen som en utfordring for noen av de andre kunstagfområdene.

Jeg forstår at dette kanskje egentlig er godt ment, men jeg mener dette ikke hører hjemme i et statusdokument som skal vare fram til 2028.

Jeg tar gjerne en prat rundt dette ved behov.

Med vennlig hilsen
Arnhild Staal Pettersen
Daglig leder, DansiT
02.05.18

Fra: krysinska krysinska <krysinskateater@gmail.com>

Til: kultur.postmottak@trondheim.kommune.no

Kopi: mariann@trondheimsinfonietta.no, Martin Mulholland <mm@martinmulholland.no>,

Ibrahim Fazlic <ib-faz@hotmail.com>

Sendt: 4. mai 2018 kl. 19.39

Emne: Fwd: Rom for kunst i Trondheim

Hei!

Her kommer innspill til

Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Stor mangel på arenaer for tverrfaglige produksjonslokaler for scenekunst og musikk i Trondheim hindrer produksjon og utvikling.

Det frie scene - og musikkunstmiljøet i Trondheim/Trøndelag er på desperat jakt etter lokaler.

Det finnes altså per i dag ingen nettverkslokaler eller felles verksteder å produsere i. Trondheim Sinfonietta har per idag heller ingen faste prøvelokaler for sine produksjoner. Arenabygging må komme på listen over satsingsområder for Trondheim kommune.

Vi opplever en eksplosjonsartet utvikling på blant annet scenekunstheltet, mye på grunn av godt arbeid på Nord Universitet og NTNU mm. Propellen Teater fungerer i dag som et slags samlingspunkt, men disponerer per i dag tre slitne, små klasserom på Bispehaugen som ikke er gode produksjonslokaler å presentere hverken for de profesjonelle frie gruppene som finnes i Trondheim, eller nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere. Det er heller ikke godkjent som visningslokale.

Mange nyskapende produksjoner utvikles i feltet musikk/scenekunst og disse trenger sårt et rom og lokaler for kreativitet og utvikling. Aktørene innen produksjon og utvikling av ny musikk og scenekunst ønsker seg kunstnerfellesskap på linje med f.eks. Lademoen kunstnerverksted.

Den største kunstinstitusjonen i Trondheim, NTNU har hverken plass eller fokus på videreutvikling av de ulike scene/musikkunstgruppene og enkeltkunstnerne som ønsker å produsere i og for Trondheim og Trøndelag. På scenekunstheltet gjelder det samme vedrørende Teaterhuset Avant Garfen og Trøndelag teater.

Som det er i dag, opplever talentfulle og ressurssterke kompanier og ensembler at de ikke har en visningsarena (og produksjonsarena) i Trondheim. Derfor flytter mange etterhvert sørover. Feltet er i stadig utvikling, og samarbeidet på tvers av kunstformene blir mer og mer vanlig. Flere opererer i et krysningsfelt mellom dans, teater, musikk og visuell kunst.

Vi tror at Trondheim kan være et tyngdepunkt i det frie musikk og scenekunstheltet, om vi bare tar vare på de ressursene som utvikler seg her og det finnes steder å produsere og vise på.

En arena der det fokuseres på å koble sammen feltene er sårt tiltrengt, og vil kunne føre til spennende synergier mellom ulike aktører i Trøndelag.

Vi ønsker nå å ha en felles visjon for et tverrfaglig samtidskunstfellesskap i Trondheim, hvor det kan produseres for det nasjonale og internasjonale markedet. Slik kan Trondheim og Trøndelag komme i en sterk nasjonal og internasjonal posisjon for å utvikle ny, norsk scenekunst og andre tverrfaglige prosjekter.

Mvh

Mari Ann L. Pettersen, Trondheim Sinfonietta
Mari Moe Krysinska, fri scenekunstner, produsent
Martin Mulholland, komponist/musiker/scenekunstner
Ibrahim Fazlic, fri scenekunstner/performance artist
Meysam Abbas Hosseini, scenograf
Alessandra Felli, fri scenekunstner
Roula Lymiaty, dansekurator og musiker
Gunnhild Uddu Ystad, visuell kunstner/ scenograf

DOKK
huset

INNSPILL Dokkhuset Scene as

Høringsutkast kommunedelplan for kunst- og kulturfeltet i Trondheim.

PLANDOKUMENTET

Generelt

Det skjer mye i kunst- og kulturbyen Trondheim. En helhetlig og langsiktig tenkning er helt avgjørende for å sikre utvikling innen feltet for alle involverte aktører i årene framover, inkl. bredde og kvalitet, verdiskaping og lønnsomhet. Samlet vil dette bety en styrking av «Kulturarena Trondheim» sin posisjon som landsdelens kulturelle kraftsenter, «nasjonskampen» byene imellom og Trondheims status som internasjonal kulturby. Det er motiverende og inspirerende å lese at kulturkommunen mener at kunst og kultur ikke bare er viktig, men noe av det aller viktigste for byen i framtida. For løsningen er definitivt ikke «å slippe kulturen fri», som vil si mere marked og flere private aktører. Det må fortsatt være et offisielt ansvar å etablere gode finansielle modeller og løsninger, som sikrer mangfold, bredde og kvalitet i by og region innen hele kulturfeltet!

Satsingsområder

Vi slutter oss til planens satsingsområder, med følgende kommentarer til pkt. 1 og 2. Disse prioriteringen henger tett sammen; det skjer heller lite av nyskaping og utvikling uten drivkreftene innen kulturfeltet som «pumper og produserer» hele året.

1. Kunst og kultur som drivkraft.

Helårsscenene og det frie feltet må være en sentral drivkraft i det nye «kulturløftet» for byen og regionen. En bærekraftig musikkbransje fungerer ikke uten helårsarrangørene. Om vi fokuserer på kulturturisme og kulturnæring, eller inntjening og lønnsomhet for utøvere og ensembler, er helårsscenene den viktigste motoren i alle økonomier eller systemer. Det er denne pulsen som skaper en levende by hele året!

2. Kunstnerisk nyskaping

Det frie feltet innen kulturområdet er stort og sammensatt, og med en betydelig spennvidde i form og uttrykk. Økonomi og markedsbetingelser er ikke alltid de beste innen dette feltet, men det er nettopp her grenser sprenkes og nyskaping skjer. Dette er miljøer som trenger og fortjener økt stimuli og oppmerksomhet.

STATUSDOKUMENT

4.4. Musikk

Kommunalt -/Regionalt-/Nasjonalt nivå

Dokkhuset Scene er siden etableringen i 2006, blitt en av landets ledende scener innen den sjangerfrie musikken. Det finnes faktisk ingen tilsvarende scener og satsinger her til lands. Og alt ligger til rette for at Trøndelag kan styrke denne posisjonen; vi har utdanningen, utøvere og ensembler, arrangør- og produksjonskompetansen og scenen/arenaen.

Dokkhuset Scene er en aktiv og **ambisiøs** helårsaktør – produsent og formidler av kulturopplevelser, en **attraktiv** faglig møteplass og en **aktiv** partner i nasjonale og internasjonale nettverk. Gjennom et formalisert og langsiktig samarbeid med NTNU, er Dokkhuset Scene en viktig utviklingsarena for neste generasjon musikere. Flere av festivalene, kompetansemiljøer og NTNU, musikere, ensembler og andre kulturarrangører omtalt i Statusdokumentet, har et formalisert og avtalefestet samarbeid med Dokkhuset Scene. Dette er en viktig garanti for at scenens egne ambisjoner og målsettinger er godt i rute, samt at hver offentlig krone investert i scenen er en lønnsom investering.

Helårsarrangører

Dokkhuset Scene mottar driftsstøtte fra Trondheim kommune, Trøndelag fylkeskommune og Norsk kulturråd (Kulturfondet). Skal Dokkhuset Scene, og andre konsertscener og helårsarrangører sin posisjon og rolle sikres

og aller helst styrkes, er det helt avgjørende at den offentlige «treenigheten» og den gode dialogen videreføres.

Helårsscenene i byen og regionen omfatter hele musikkfeltet, inkl. produksjon og formidling av musikk innen de fleste sjangre. Det er veldig gledelig at det nå er uttalt en tydelig målsetting om å styrke vilkårene og tilskuddsordningene for arrangørleddet generelt og helårsarrangørene/-scenene spesielt.

Med klar fare for å bli beskyldt for kulturkannibalisme innen bransjen, kan noe av løsningen for eksempel være en omfordeling av allerede disponible midler innen feltet, fra festivalene til helårsarrangørene.

For konsertbyen Trondheim er selvsagt begge deler viktige og det er ingen enten-eller-debatt. Men en omprioritering av tilskuddsmidlene, vil være et tydelig signal om retning og virkemidler. Utad er det vel også musikere, ensembler og det utøvende miljøet som er de viktigste profilene for kulturbyen. Felles for alle er at disse har sine utspring i klubbscenene. Eks. Dokkhuset: hele eliten i norsk jazz har hatt og har fortsatt Dokkhuset som sin «hjemmebane»

Den nye kulturplanen må ta ansvar for å sikre og stimulere regionale lokomotiver. Dette er en helt nødvendig prioritering, skal eksisterende og godt fungerende kulturarenaer, som produserer og formidler et bredt og mangfoldig kulturtilbud/-opplevelser av høy kvalitet hele året, sikres en forutsigbarhet inn i framtida.

Tillater meg å anbefale at SCENESNAKK, en sammenslutning og interesse-felleskap for konsertscenene i byen, involveres aktivt i den videre dialogen og planarbeidet. Scenesnakk har fokus på egenutvikling via dialog med kolleger, felles strategier for å utvikle konsertbyen Trondheim på flere områder, inkludert trygge og langsiktige offentlige rammevilkår.

Musikk som næring

Slutter oss til denne ambisjonen i planen. Kulturministeren har også nylig uttalt til Adresseavisen at kulturvirksomhet generelt og aktørene innen kulturbasert næringsvirksomhet spesielt, må få en av hovedrollene og være drivkreftene i omstilling og samfunnsbygging i framtida.

Kulturkonsumet bare øker og øker; folk bruker penger på kultur- og konsertopplevelser som aldri før. Dette aktualiserer tydelige prioriteringer og stimulerende rammebetingelser for de kreative og kulturbaserte næringene. En satsing innen dette området handler om få forløst det «kommersielle potensialet» i den profesjonelle kunsten/kulturen. Det betyr økt fokus på virksomheter og miljøer som skaper, produserer, formidler og selger kulturelle uttrykk.

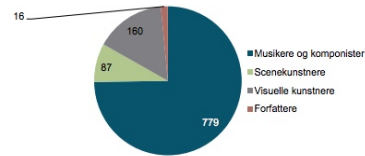
Med etableringen av Kreativt Norge i byen, har regionale myndigheter og regionens aktører/virksomheter, fått en «spennende partner» i arbeidet med å oppnå økt entreprenørskap, lønnsomhet og sysselsetting i allerede etablerte og nye virksomheter innen musikk-/kulturbransjen.

Trondheim 170418

Kristen Ramsøy-Halle

Daglig leder

Mobil: 911 90 522 / E-post: kristen@dokkhuset.no

4.1 Film og spill

Dette delkapitlet beskriver produksjon og formidling og av film og spill i Trondheim, og omfatter sentrale trekk i filmpolitikken, det regionale virkemiddelapparatet for produksjon av film og spill, produksjonsbransjen og formidlingsaktører.

Film som kunstform omfatter ulike uttrykksformer og format som retter seg mot ulike målgrupper. Film kan deles i genre etter tema som drama, komedie, skrekk, spenning, som dokumentarfilm, kunstfilm og fiksjonsfilm. Filmatiske produksjoner presenteres eksempelvis som langfilm, kortfilm og serier, med ulik vektlegging av kunstnerisk og eksperimentelt innhold og form, og mer kommersielle uttrykk rettet mot et stort publikum.

Nasjonalt nivå

I [Stortingsmelding nr 22 \(2006 – 2007\)](#) Veiviseren. For det norske filmøftet ble regionalisering av filmbransjen et prioritert mål for den nasjonale filmpolitikken. [NOU 2013:4](#) (Kulturutredningen) viste at til tross for økt satsing på film i regionene, har det ikke skjedd markante endringer. Kulturutredningen anbefalte derfor å prioritere utviklingen av bærekraftige og stabile produksjonsmiljø utenfor Oslo-området.

[Stortingsmelding nr 30 \(2014 – 2015\)](#) En framtidsrettet filmpolitikk, fulgte opp med å understreke at det er viktig å legge til rette for noen solide, regionale kraftsentre som kan utgjøre en reell motvekt til det dominerende filmmiljøet på det sentrale Østlandsområdet. Som følge av dette, ble det stilt krav om at eksisterende regionale filmfond konsoliderte seg med minimum ett annet eksisterende fond. Videre fikk de regionale filmsentrene et tydeligere ansvar for barn og unge, og den nasjonale filmkommisjonen ble nedlagt og ansvaret overført til regionene. I tillegg ble det etablert en refusjonsbasert og rammestyrte insentivordning for nasjonale og internasjonale film- og serieproduksjoner.

I tilknytning til arbeidet med den nye kulturmeldingen, har Kulturdepartementet bestilt en [utredning](#) som redegjør for pengestrømmene i verdikjeden som finansierer norske filmer og serier. Noen av hovedfunnene i utredningen er at som følge av digitaliseringen ser publikum stadig mer filmer og serier, samtidig som de betaler stadig mindre for tilbudene. Dette gir lavere inntekter for produksjonsselskap, som også opplever økte produksjonskostnader som følge av sterk konkurranse om publikum og økte krav til kvalitet. I tillegg går det fram at siden de større internasjonale strømmetjenestene i svært liten grad inneholder norske filmer

Denne siden inneholder ingen kommentarer

og serier, blir kinoene stadig viktigere både som inntektskilde for norske filmer, men også som visningsarena for norsk film.

I [Stortingsmelding nr 14 \(2007-2008\)](#) Dataspill er hovedmålene å utvikle gode norske dataspill i ulike sjangre basert på norsk språk og innhold, samt et livskraftig norsk spillprodusentmiljø. Utredningen [Den norske spillbransjen](#) viser at den norske spillindustrien har vokst, men at veksten har vært beskjeden sammenlignet med andre land. Hovedutfordringene for utvikling av spillbransjen er økt profesjonalisering av forretnings siden, økt synlighet internasjonalt, tilgang på finansiering og rekruttering av arbeidskraft.

[Norsk filminstitutt](#) (NFI) er underlagt Kulturdepartementet som statens forvaltningsorgan for filmsektoren og iverksetter av den nasjonale statlige filmpolitikken. NFI forvalter de statlige virkemidlene til produksjon, formidling og tilgjengeliggjøring av norsk film. I tillegg forvalter NFI virkemidler til utvikling og markedsføring av norske spill, samt administrerer en innkjøpsordning for nye norske spill.

Norsk filminstitutt har også ansvar for tilskudd til og oppfølging av de regionale filmvirksomhetene. Regionale filmsentre og filmfond skal fordele statlige tilskuddsmidler etter samme [forskrift](#) som Norsk filminstitutt. Det er utarbeidet kriteriemodeller for fordeling av de statlige tilskuddene til regionale [filmsentre](#) og [filmfond](#). Gjeldende [fordelingsmodell](#) for statlig tilskudd til de regionale filmfondene skal reforhandles i 2018, og ny modell vil gjelde fra 2019.

Regionalt og kommunalt nivå

De tidligere Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner har siden 2003 samarbeidet med Trondheim kommune om en felles regional filmsatsing. I 2015 vedtok partene den regionale strategien Film og øvrige audiovisuelle uttrykk i Trøndelag 2015- 2025 ([Bystyresak 149/15](#)). Målet er å styrke og utvikle film og det øvrige audiovisuelle området i Trøndelag ved å legge til rette for høy kunstnerisk kvalitet, øke lønnsomheten i verdikjeden og arbeide for økt distribusjon og formidling. Partene utarbeidet en handlingsplan som oppfølging av strategien, men denne har ikke blitt lagt fram for politisk behandling i påvente av sammenslåingen av fylkeskommunene.

Film var et av tre satsingsområder i [Strategiplan](#) for kultur næringer i Trøndelag 2009-2016 med handlingsplan for 2014-2016. En [rapport](#) med kartlegging og evaluering av virkemidler for film- og musikk næringer i Trøndelag, viste en positiv utvikling i filmbransjen. Rapporten konkluderte med at filmbransjen som helhet vokser, og det er en sunn vekst i og med at lønnsomhet og verdiskaping vokser enda raskere. Samtidig pekte rapporten på at en generell konsolidering i kombinasjon med tilførsel av kapital kunne være et mulig tiltak for å styrke og utvikle næringen videre.

Trondheim kommune og fylkeskommunene i Trøndelag har sammen etablert et regionalt virkemiddelapparat for filmproduksjon, bestående av et regionalt filmsenter ([Midtnorsk](#)

filmsenter) og et regionalt filmfond ([Filminvest](#)). De regionale filmselskapene er en del av den nasjonale infrastrukturen på filmområdet, og forvalter statlige og regionale midler til utvikling og produksjon av film og spill.

I tillegg gir Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune driftstilskudd til formidlingsaktørene Kosmorama, Cinemateket i Trondheim og Minimalen festival, samt tilskudd til utviklingsprosjekter, festivaler og arrangementer innen filmområdet gjennom sine tilskudds- og stipendordninger.

Kommunalt nivå

Trondheim kommune har ansvar knyttet til kinovirksomhet som eier av Trondheim Kino AS. Kinoselskapet har et kulturelt formål, samtidig som årlig utbytte fra selskapet bidrar til delfinansiering av driftsbudsjettet til kommunen.

Kommunens generelle eierstrategier er nedfelt i Eierskapsmelding del 1, som sist ble revidert av bystyret i 2016 ([Bystyresak 165/16](#)). I tillegg utarbeides selskaps-spesifikke eierstrategier i Eierskapsmelding del 2. Rådmannen har lagt fram sak for bystyret om [Eierstrategi Trondheim kino AS](#) (Eierskapsmelding del 2), som omfatter både Trondheim kino og datterselskap der Trondheim kino er majoritetseier. I saken foreslår rådmannen hvilke kulturelle og finansielle forventninger som skal stilles til Trondheim kino. Rådmannen anbefaler videre at styret for Trondheim kino AS utreder en forenkling av konsernstrukturen i selskapet, med hensikt å effektivisere driften og redusere avstanden mellom eier og selskapet. Saken er behandlet i finans- og næringskomiteen, men videre behandling av saken i bystyret er utsatt i påvente av sak om utvidet selskapskontroll av Trondheim kino. Trondheim kommunerevisjon startet arbeidet med utvidet selskapskontroll i 2016, og denne saken er fortsatt under utredning og forventes å bli lagt fram for bystyret i løpet av 2018.

Kommunene er videre konsesjonsmyndighet for konsesjonsordningen for framvisning av film i næring som følge av [lov](#) om film og videogram. Gjeldende konsesjonsvilkår for Trondheim kommune er vedtatt av bystyret (bystyresak 147/1999⁵). Kulturdepartementet har foreslått å avvikle den kommunale konsesjonsordningen for visning av film ([Formannskapssak 209/17](#)).

Regionale filmselskap

[Midtnorsk Filmsenter AS](#) ble stiftet i 2005 av Sør-Trøndelag fylkeskommune, Nord-Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune.

Midtnorsk filmsenter AS er et forvaltningsorgan og kompetansesenter som skal bidra til en faglig og kunstnerisk utvikling av trøndersk filmproduksjon. Filmsentret forvalter statlige midler til utvikling og produksjon av kort- og dokumentarfilm og spill, kompetansehevende tiltak for filmbransjen, samt tiltak for barn og unge. Filmsentret har også ansvar for drift av Mid Nordic Film Commission, som markedsfører og tilrettelegger Trøndelag som

⁵ Saken er ikke tilgjengelig på kommunens nettsider, men finnes hos Byarkivet.

Denne siden inneholder ingen kommentarer

innspillingssted for nasjonale og internasjonale filmproduksjoner. Samtidig bidrar filmkommisjonen til å styrke internasjonal kompetanse og nettverk i den lokale bransjen.

Filminvest Midt-Norge AS⁶ ble stiftet som regionalt filmfond i 2006 av Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylkeskommuner og Trondheim kommune. Som følge av filmmeldingens krav, ble Filminvest Midt-Norge AS konsolidert med filmfondet for Innlandet⁷, Film 3 AS på Lillehammer. [Filminvest AS](#) ble opprettet som et felles filmfond i 2016 av Trondheim kommune og Sør- og Nord-Trøndelag fylkeskommuner, samt Lillehammer kommune og Oppland og Hedmark fylkeskommuner. Formålet til Filminvest er å legge til rette for audiovisuell produksjon i Trøndelag og Innlandet. Fondet skal i hovedsak tilby finansiering til spillefilm, større dokumentarer, tv-serier og spillproduksjon, samt bidra til utvikling av produksjoner med bransjen i regionen. I følge selskapets handlingsplan for 2018, er hovedmålene høy kunstnerisk kvalitet, lønnsomhet i hele verdikjeden og bred distribusjon og formidling. Målene skal nås gjennom satsingsområdene utvikling av langfilm, internasjonalisering og regionalt samarbeid.

Filmkommisjonen er viktig bindeledd mellom filmsentrets arbeid med utvikling og internasjonalisering av bransjen, og for fondets behov for å tiltrekke seg nasjonale og internasjonale filmproduksjoner. Etablering av et felles filmfond for Trøndelag og Innlandet har derfor ført til tettere samarbeid også mellom Midtnorsk filmsenter og Østnorsk filmsenter. Det har blant annet resultert i en felles satsing for filmsentrene og filmfondet om utvikling av spillefilm gjennom prosjektet [Vårstigen](#). I tillegg samarbeider de gjennom prosjektet [Midgard Film Commission 2018-2020](#) om å etablere en felles filmkommisjonen for Trøndelag og Innlandet organisert som del av Midtnorsk filmsenter og Østnorsk filmsenter i nært samarbeid med Filminvest.

Produksjon av film og spill

Produksjon av film og spill i Norge skjer i hovedsak i små produksjonsselskap organisert som private bedrifter. Produksjon av film og spill er sentrale kulturnæringer i Trondheim som bidrar til å skape økonomisk vekst, sysselsetting og et bredt tilbud av lokalt produserte varer og tjenester knyttet til produksjonene. Produksjoner finansieres i stor grad av offentlige midler i tillegg til private midler som utgjør en viktig andel av finansieringen.

Filmbransjen i Trondheim har de siste 10 årene hatt en sterk positiv utvikling. Omsetningsveksten og etablering av antall foretak har vært større i Trondheim enn i Oslo og landet for øvrig.

Til tross for vekst de siste årene, er filmbransjen fortsatt dominert av små selskap med få ansatte eller prosjektmedarbeidere som i hovedsak produserer dokumentarfilm og kortfilm (jf. [Østlandsforsknings rapport](#)).

⁶ Selskapet ble opprettet under navnet Midtnorsk filmfond AS, men endret navn til Filminvest Midt-Norge i 2014.

⁷ Innlandet brukes om Hedmark og Oppland fylker. Innlandet fylke er foreslått som navn på det nye fylket når Hedmark og Oppland slås sammen til ett fylke fra 2020.

Denne siden inneholder ingen kommentarer

Det er likevel stor bredde og variasjon i filmproduksjonen i Trondheim. Bransjen har kompetanse og erfaring innen ulike genre og uttrykk, samt i sentrale fagfunksjoner som manus, regi og produsent, samt innen klipp, lyd og andre tjenester knyttet til postproduksjon. I tillegg har Trondheim erfarne oppdragsprodusenter innen reklame, filmmusikkomponister og studiofasiliteter. De siste årene har Trondheim og regionen forøvrig vært innspillingssted for flere spillefilmer der regional bransje har bidratt.

Nasjonalt er film- og spillbransjen fortsatt sterkt konsentrert i og rundt Oslo. Trondheim og Trøndelag skiller seg likevel ut med en relativt stor andel spillselskap. Trøndelag er det fylket som har flest spillselskap utenom Oslo, og Trondheim er en av de sentrale kommunene der det finnes klynger med spillselskaper ([Utredning](#) for kulturdepartementet 2018).

Trondheim har et etablert spillutviklermiljø, men miljøet representerer få selskaper med få ansatte. I 2015 ble [Work-Work](#) etablert som et arbeidsfellesskap hvor også utøvere innenfor spillutvikling kan leie arbeidsplass og få mulighet til faglig og sosial integrasjon med andre relevante start-ups og teknologibaserte selskaper. Etableringen av [Spillmakerlauget Midt](#) har også vært viktig som nettverk og tilrettelegger av møteplasser. Spillutviklingen i Trondheim skjer i stor grad med utgangspunkt i hacker⁸- og teknologimiljøet, og spillutviklingskonkurransen for studenter, [Norwegian Game Awards](#) er en viktig møteplass for spillmiljøet og studenter.

Etablering av ulike bransjenettverk og møteplasser, blant annet i regi av filmsenter, filmfond og utdanningsinstitusjonene, har bidratt til å styrke samhandlingen i og mellom film- og spillbransjen. Økt samarbeid om produksjon og kjøp av tjenester har bidratt til økt spesialisering og profesjonalisering i film- og spillbransjen. Det har også ført til at relevante selskaper i regionen har hevdet seg i konkurransen om nasjonale og internasjonale midler. Dette bidrar til å øke omsetningen i regional bransje og regionalt forbruk av arbeidskraft, varer og tjenester.

Filmformidling

I dag skjer det meste av formidlingen av film gjennom lineære tv-kanaler og digitale strømmetjenester som omfattes av mediepolitikken. Kommunal filmformidlingspolitikk omfatter virksomheten til aktører som kino, cinematek og filmfestivaler.

[Trondheim kino AS](#) ble etablert i 1918⁹ og har som formål å drive kinovirksomhet og annen virksomhet naturlig knyttet til dette.

Trondheim Kino skal vise film innenfor alle filmgenre valgt ut etter kvalitetskrav, under de best mulige visningsforhold og på konkurransedyktige vilkår, for flest mulig mennesker som ønsker å oppleve filmkunst. Trondheim kino har to kinosentre i Trondheim, og driver i tillegg

⁸ Hacker i denne sammenhengen viser ikke til ulovlig datainnbrudd, men derimot til skapende aktivitet i krysningsfeltet mellom håndverk og teknologi. I Trondheim har [Hackheim](#) etablert seg som et løst arbeidsfellesskap eller makerspace for hackere og makere, både ungdom, studenter og voksne.

⁹ Selskapet ble etablert under navnet Trondheim kinematografer.

Kimen Kino på Stjørdal, samt programmerer kinoen på Ørland Kultursenter. Til tross for konkurransen fra digitale strømmetjenester, har kinobesøket i Trondheim holdt seg stabilt. Den skjærpede konkurransen i markedet har imidlertid ført til store Eiermessige og strukturelle endringer i kinobransjen. Trondheim kino etablerte i 2015 selskapet [KinoNor](#) sammen med den Nord- Norske kinokjeden Aurora og Haugesund kino.

Trondheim Kino har flere datterselskap der virksomhetene er tilknyttet kinodrift. Ett av datterselskapene er Filmfest Trondheim AS, som driver [Kosmorama](#) Trondheim internasjonale filmfestival. Kosmorama ble etablert i 2005 og viser film fra hele verden i alle sjangre for et bredt publikum. Festivalen er en viktig arena for filmbransjen og legger stor vekt på å bidra til å styrke og profilere midtnorsk filmproduksjon og Midt-Norge som filmregion. Kosmorama har et tett samarbeid med filmsenter, filmfond, bransje, universitet, skole, publikum, samt med byens spill- og teknologimiljø.

[Cinematket Trondheim](#) er en stiftelse opprettet i 1993 av NTNU, Trondheim kommune, Trondheim kino og Trondheim Filmklubb. Formålet er å fremme forståelsen av audiovisuelle uttrykk i et filmhistorisk og kulturhistorisk perspektiv, og formidling av filmarven er kjernevirksomheten. Cinematket er en av fem sertifiserte kinoer i landet som har eksklusiv avtale med Nasjonalbiblioteket om visning av film fra det nasjonale filmarkivet. I 2016 etablerte Cinematket [Doc Lounge](#), som del av et nordisk konsept for visning av dokumentarfilm i samarbeid med Midtnorsk filmsenter.

[Minimalen](#) kortfilmfestival ble etablert i 1988 som en stiftelse og viser kortfilm fra hele verden. Festivalen er en viktig visningsarena for kortfilm produsert i regionen og samarbeider blant annet med Midtnorsk Filmsenter om visninger og faglige seminarer for filmbransjen.

Midtnorsk filmsenter og Filminvest er samlokalisert i kontorlokaler med formidlingsaktørene Cinematket Trondheim og Minimalen Kortfilmfestival, samt Trondheim Filmklubb og Barnefilmklubben i Trondheim. Etter at Trondheim kommune solgte Rosendal Teater har Cinematket og Trondheim filmklubb leid kinosaler hos Trondheim kino for sine visninger. I 2017 inngikk Cinematket en avtale med Olavshallen AS om midlertidig leie av lokaler og etablerte en kinosal for Cinematkets og filmklubbens visninger.

Internasjonale perspektiver

Film- og spillbransjen er i dag en av de mest globale kreative næringene, og det reflekteres i hele verdikjeden, fra finansiering og produksjon til distribusjon og konsum. Den teknologiske utviklingen og økt internasjonalt samarbeid gir nye muligheter for den regionale bransjen. Trønderske filmskapere deltar i stadig større grad på internasjonale markeder og visningsarenaer, og flere selskap har uttalte ambisjoner om å satse internasjonalt.

Internasjonalt samarbeid og co-produksjoner gir tilgang til flere finansieringskilder, og bidrar til faglig utvikling og visninger på internasjonale arenaer. Trykket og interessen fra internasjonale produsenter med prosjekt som kan spilles inn i regionen øker med

Forfatter: Per Emne: Notat Dato: 04.05.2018 20:09:43
... produsert i regionen og nasjonalt

Forfatter: Per Emne: Notat Dato: 04.05.2018 20:33:45
For å bidra til å utvikle kortfilmområdet som kreativ næring, introduserte festivalen i 2018 med støtte fra Kulturrådet markedet Nordic Shorts Expo som et møtested mellom filmbransjen og spesielt inviterte internasjonale innkjøpere, distributører og filmfestivaler. Det nasjonale Kortfilmkonventet, med støtte i NFI og bred deltakelse fra de regionale filmsentrene, arrangeres i januar 2019 i samarbeid med Minimalen.

Forfatter: Per Emne: Notat Dato: 04.05.2018 20:08:47

Denne siden inneholder ingen kommentarer

tilrettelagte finansieringsmuligheter, og i 2017 ble den første internasjonale spillefilmen innspilt i Trøndelag. Filmfestivalene programmerer fra et utpreget internasjonalt marked, og har etablert sterke internasjonale nettverk.

Midtnorsk filmsenter og Filminvest har i flere år samarbeidet med Filmpool Jämtland (Östersund) og Film i Västernorrland (Sundsvall) i Sverige, blant annet gjennom flere utviklingsprosjekter finansiert av det grenseregionale [Interreg](#)-samarbeidet. Samarbeidet videreføres gjennom [Mid Nordic Film](#), som gir tilgang til viktige internasjonale nettverk og arenaer.

Kunnskap

I tillegg til midler til produksjon og utvikling av film og spill, tilbyr Midtnorsk filmsenter og Filminvest kompetanseutviklende tiltak for regional filmbransje, blant annet gjennom rådgiving, kurs, bransjesamlinger og nettverk, mentorordninger, reisestøtte og stipend. Filmsentret driver interregprosjektet Mid Nordic Film Export 2016-2018 som skal utvikle metoder for salg og distribusjon av film på et globalt og digitalt marked, og fungere som en nasjonal og internasjonal utviklingsarena for filmselskap i Trøndelag, Jämtland og Västernorrland. Midtnorsk filmsenter samarbeider videre med Trøndelag Reiseliv for å bygge kompetanse om filmnæring og potensialet for regional vekst i reiselivsnæringen gjennom økt filmproduksjon i regionen.

Trondheim har flere utdanningstilbud som omfatter filmfaglig- og teknologisk kompetanse innen film og spill. Flere videregående skoler tilbyr filmfaglig grunnopplæring innen studieretningene Medier og kommunikasjon samt Medieproduksjon. I tillegg tilbys E-sport med studiespesialisering på Tiller videregående skole. NTNU tilbyr bachelor- og masterutdanning filmvitenskap og i film- og videoproduksjon, der spillefilmproduksjon er en del av studiet. I tillegg tilbys masterutdanning i spillteknologi innen fagområdene datateknologi og annen informatikk. Utdanningstilbudene er viktige for generell utvikling av fagkompetanse i filmområdet i Trondheim. Det er etablert et nært samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene, de regionale filmselskapene, bransjen og formidlingsaktørene som knytter kontakter mellom kompetansetilbyere. Samarbeidet omfatter blant annet faglig utvikling, filmvisninger, forskningsprosjekter, samt mentorordninger og praksisplasser for studenter.

Mangfold og inkludering

Økt mangfold knyttet til geografi, kjønn, alder og etnisitet er viktig for både produksjon, innhold og bruk av film. Filmskapere med ulike bakgrunn gir ulike stemmer og skaper historier som treffer og mobiliserer ulike deler av publikum. Den strategiske satsingen på film i regionene har bidratt til et større mangfold i norsk filmproduksjon og har vært viktig for den positive utviklingen av norsk film.

Filmområdet er fortsatt preget av en sterk underrepresentasjon av kvinner i ledende posisjoner, til tross for iverksetting av tiltak for moderat kvotering av kvinner. Kvinner i filmbransjen har vært en prioritert målgruppe for Midtnorsk filmsenter, som blant annet har

etablert et eget filmfaglig forum for kvinnelige filmskapere, 3F. Dette har bidratt til at andelen kvinner i nøkkelposisjoner som produsent, regissør og manusforfatter har økt i prosjektene som ble innvilget støtte fra filmsentret de siste årene. Kvinneandelen i tildelinger fra Filminvest er svært lav, og selskapet vil stille tydeligere krav om bedre kjønnsbalanse ved tildelinger framover.

Barn og unge

Filmtiltak for barn og unge er en sentral oppgave for Midtnorsk filmsenters virksomhet og er en del av det nasjonale virkemiddelapparatet rettet mot barn og unge. Filmsentret har en egen fagansvarlig for barn og unge og tiltakene spenner fra breddetilbud som Filmbussen og andre kurstilbud, til mer spissede talentsatsinger som for eksempel FilmLab Norge. Filmsentret har videre en sentral rolle i Den kulturelle skolesekken i Trondheim og Trøndelag, og bidrar til å utvikle tilbud som gir skoleelever mulighet til å se, forstå og lage film. Trondheim kino, Kosmorama og Minimalen samarbeider med DKS om tilbud til skoleelever, og har egne program for barn og unge og familier.

Det produseres generelt få filmer for barn og unge i Norge med originalskrevne manus basert på samtidige historier. NFI har ikke egen konsulent for barnefilm og søknader som gjelder barne- og ungdomsfilm må prioriteres i konkurransen med øvrige søknader til NFI.

Utfordringer

Norsk filmproduksjon er fortsatt preget av sterk sentralisering, og det må jobbes strategisk for å styrke film i regionene for å innfri målene i filmmeldingen om å styrke filmmiljøene i regionene. Tilskuddene til de regionale filmsentrene og -fondene, utgjør fortsatt en svært liten andel av de samlede statlige tilskuddene til filmområdet gjennom Norsk Filminstitutt. I tillegg går en stor andel av de statlige midlene som NFI forvalter til produksjonsselskap i Oslo-området. En reell oppfølging av filmmeldingen krever at en større andel av de statlige midlene overføres til regionene, samt å sikre en mer konkurransedyktig insentivordning.

På regionalt nivå er det er nødvendig at Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune følger opp målene i den regionale filmstrategien med en handlingsplan. En bevisst og langsiktig satsing på Midtnorsk filmsenter og Filminvest, har vært avgjørende for å utvikle det lokale filmmiljøet, og selskapene er regionens viktigste felles redskap for å nå strategiens ambisjoner. Sammenslåingen av fylkeskommunene endrer balansen mellom eierne av Midtnorsk filmsenter og Filminvest AS, og eierne må sammen vurdere hvordan eierskapet skal videreføres. Samtidig gir etableringen av et felles filmfond med Innlandet potensial for sterkere samarbeid mellom filmselskapene, filmbransjen og formidlingsaktørene i Trøndelag og Innlandet, og kan bidra til et felles løft for en styrket filmregion.

Trondheim er et regionalt tyngdepunkt innen filmproduksjon og filmformidling og har gode forutsetninger for å være en attraktiv og konkurransedyktig filmby, og for å utvikle en sterk filmbasert næringsklynge. Til tross for en sterk vekst de siste årene, er den regionale

Side: 20

Forfatter: Per Emne: Notat Dato: 04.05.2018 20:27:43
 [Her må det skytes inn at om skjev kjønnsfordeling i nøkkelrollene er et problem innen langfilmproduksjon, så er det ikke det innenfor produksjon av kortfilm. F.eks hadde 60% av de 45 filmene i Minimalens Nordisk konkurranse i 2018 minst én kvinnelig regissør. Dette har vært tendensen i mange år i Norden, og skyldes ikke spesielle tiltak.]

Forfatter: Per Emne: Notat Dato: 04.05.2018 20:17:47

Forfatter: Per Emne: Notat Dato: 04.05.2018 20:21:29
 [Kommentar: Minimalen er dessverre ikke tatt inn i det gode DKS-selskap, men leverer like fullt filmprogrammer til fire alderstrinn fra barneskole t.o.m. VGS. I tillegg er Ettminutt Ung en fast, årlig konkurranse hvor ungdom i alderen 14 til 19 inviteres til å delta med filmer på inntil ett minutt.]

Forfatter: Per Emne: Notat Dato: 04.05.2018 20:21:29

filmbransjen fortsatt liten og sårbar, og det er vanskelig å leve av å lage film i Trondheim. Trondheim mangler et sterkt miljø for større dramaproduksjoner som kan konkurrere om nasjonale produksjonsmidler. Til nå har ingen trondheimsbaserte produksjonsselskap gjennomført en større spillefilmproduksjoner eller dramaserier med kun egne ressurser. Økt produksjonsaktivitet er derfor en forutsetning for at bransjen fortsatt skal vokse og forbli lønnsom. Bransjeaktører signaliserer videre ønske om enda tettere samarbeid i bransjen, samt behov for samlokalisering.

Samtidig er det nødvendig med et kunstnerisk løft og en sterkere satning på filmkunstnere, samt kunstnerisk ambisiøse og nyskapende filmer. Det er også behov for å styrke mangfoldet, ved å sikre en bedre balanse knyttet til kjønn, språk, og etnisitet i norsk film. Film produsert i regionene gir et større tilfang av historier i norsk film som kan bidra til et mer sammensatt publikum. Trondheim og Trøndelag har i denne sammenheng et særskilt ansvar for å ivareta sørsamisk språk og kultur i norsk filmproduksjon. I tillegg produseres det generelt få norske filmer for barn og unge basert på originalskrevne og samtidshistorier. Her har Trøndelag og Innlandet potensial for å ta en tydelig posisjon og sammen bidra til styrke produksjon av original kvalitetsfilm for barn og unge nasjonalt og internasjonalt.

Det er etablert et godt samarbeid mellom filmsentret, filmfondet, utdanningsinstitusjoner, filmbransje og formidlingsaktører. Det er viktig at dette samspillet videreutvikles på en slik måte at aktørenes ulike roller og oppgaver tydeliggjøres og at virksomhetene forsterker og utfyller hverandre.

Filmfestivalene og cinematek gir publikum økt tilgang til kvalitetsfilm og kunsthverden. I tillegg er festivalene viktige arenaer for å synliggjøre filmskapere og filmproduksjoner fra Trondheim, og som møteplasser for bransjen og publikum. Det er viktig å forsterke festivalenes posisjon, og sikre tilstrekkelig finansiering.

Digitaliseringen og den teknologiske utviklingen åpner for utvikling av nye formidlingsplattformer som utfordrer filmformidlingen i kino, cinematek og festivaler. Det er avgjørende at virkemidlene tilpasses endringene som følge av den raske teknologiske utviklingen.

4.2 Litteratur og språk

Dette kapitlet handler om produksjon og formidling av litteratur, som omfatter ulike formater og sjangre innen skjønnlitteratur, faglitteratur, tegneserier, samt og kunst- og kulturkritikk. Kapitlet beskriver sentrale trekk i litteratur- og språkpolitikken og formidlingsaktørene på litteraturområdet i Trondheim. I tillegg omtales språk, der bevaring og styrking av norsk og samisk språk er en del av den immaterielle kulturarven.

Bibliotek omtales kun overordnet i dette kapitlet, og Trondheim folkebibliotek beskrives mer utfyllende i kapittel 6.2.

Nasjonalt nivå

[Stortingsmelding nr 35 \(2007-2008\)](#) Mål og mening, legger et prinsipielt grunnlag for vern

Kommentarer fra Kosmorama til kommunedelplanen

SIDE 14 og 15:

Til side 14 og 15 i høringsrapporten. Et tillegg: Filmfestivalen Kosmorama inngår i det felles virkemiddelapparatet mellom kommune og fylket, som en sentral visings- og samarbeidsarena for regional filmproduksjon.

SIDE 15:

Fylket gir driftstilskudd til Kosmorama og Cinemateket, men flerårig tilskudd til Minimalen, så vidt jeg har kunnet lese meg til. Mulig dette er en nyanse som bør med.

SIDE 16

Vårstigen: Her skal Kosmorama også inn i tillegg til filmsentrene og filmfondet.

Jeg savner en beskrivelse av tiltaket Midtnorsk filmmarked som er et samarbeid som har pågått over flere år mellom Midtnorsk filmsenter, Filminvest AS og Kosmorama.

Det er mulig dette kan gå inn som et avsnitt like før overskriften Produksjon av film og spill på side 16:

Midtnorsk filmmarked

Midtnorsk filmmarked har blitt arrangert som et samarbeid mellom Midtnorsk filmsenter, Filminvest AS og Kosmorama siden 2013. Dette er en viktig møteplass for filmbransjen og alle som er interessert i å vite mer om filmprosjekter under utvikling i Trondheim og Trøndelag. I 2018 ble pitchekonkurransen Vårstigen gjennomført under dette arrangementet.

SIDE 18

Fint om overgangen fra Trondheim Kino til Kosmorama kan markeres med en overskrift KOSMORAMA.

Setningen "Kosmorama ble etablert i 2005 kan gjerne erstattes og utvides: Kosmorama ble etablert i 2005 som en del av den regionale filmsatsingen sammen med Midtnorsk filmsenter og Filminvest. Tilføy med "på initiativ fra Trondheim kommune". Tanken bak etableringen var at festivalen kan bidra til å ivareta og styrke kinoens kulturpolitiske oppdrag gjennom å presentere et større mangfold av film.

Og side 18:

I tillegg til oppdraget med å vise film fra hele verden, er festivalen en viktig visningsarena for trøndersk filmproduksjoner. Midtnorsk filmmarked er en del av

festivalen og har blitt en møteplass for bransjen. Gjennom filmfestivalen har trøndersk publikum møtt trønderske produksjoner.

Deretter kan en fortsette: Festivalen er blant Norges største og ledende festivaler og viser film fra hele verden i alle sjangre for et bredt publikum. Festivalen har hatt en stor publikumsvekst de siste fem årene og har gått fra i underkant av 20.000 til over 30.000 publikummere. En vesentlig faktor for denne utviklingen har vært at festivalen har kunnet presentere mer film fra egen region fordi det lokale produksjonsmiljøet har produsert mer film. Kosmorama mottar driftsstøtte fra Trondheim kommune. En del av bevilgningen er øremerket filmformidling til barn og unge. Dette skjer primært gjennom Den kulturelle skolesekken, men Kosmorama har også et familieprogram kalt Kosmokids.

Deretter fortsetter en med teksten: Festivalen er en viktig arena...til og med "filmregion".

SIDE 19 - KUNNSKAP

Usikker på hvor det skal inn, men kanskje helt i slutten av avsnittet:

Kosmorama samarbeider med de videregående skolene i Trondheim som har medialinjer og deres festival Kosmoliten inngår som en festival-i-festivalen.

Kosmorama har en flerårig samarbeidsavtale med NTNU. Sentralt i samarbeidet står NTNU Filmpris som deles ut hvert år til en filmarbeider/aktør som er bosatt og virker i regionen.

SIDE 20

Mangfold og inkludering

Kosmorama har siden 2018 delt ut Edith Carlmar-prisen. Prisen er opprettet for å hedre Norges første kvinnelige filmregissør Edith Carlmar og skal gå til en profesjonell filmkvinne, som har vist integritet, uredde evner til nytenkning og vilje til å bryte grenser. Prisen ble i sin tid opprettet av NFI, så delt ut på Femmina noen år før Kosmorama overtok stafettpinnen. Kosmorama arrangeres hvert år i uke 10, samme uke som 8.mars. Festivalen bruker denne muligheten til å fokusere på kvinner i film, blant annet i utvalg av temaer, filmskapere osv som en naturlig del i et stort program.

Barn og unge

Kosmorama mottar øremerkede midler fra Trondheim kommune for å nå et barne- og ungdomspublikum. I tillegg er festivalen en stor aktør på DKS i videregående skoler i fylket. Besøkstallene gjennom DKS har de siste 5 årene økt fra rundt 3.000 til godt over 8.000. I 2018 så nærmere 4.000 elever i grunnskolen i Trondheim filmer på Kosmorama. Festivalen tilbyr samlinger for lærere og lærerveiledning til filmene

som presenteres, på denne måten bidrar festivalen også til å bygge opp filmkompetansen hos skolene.

SIDE 21:

“Bransjeaktører signaliserer... her ville jeg kanskje omformulert litt: Bransjeaktører signaliserer videre ønske om mer dialog og enda tettere samarbeid i bransjen”. Jeg er litt usikker på om “Behov for samlokalisering” skal bli stående.

Så en kommentar jeg ikke vet helt hvor bør stå, men som går på det NASJONALE:

Kosmorama mottar nasjonal støtte fra Norsk Filminstitutt (NFI). Ifølge deres festivalforskrift er det vesentlig at *“Filmfestivaler skal være åpne for publikum og tilby et sammensatt filmprogram av et visst omfang.”*

Fra NFIs side blir det dermed sterkt vektlagt at filmfestivalene klarer å nå ut til publikum. Da Kosmorama ble etablert var Film og Kino den nasjonale aktøren festivalen søkte om nasjonale midler. Her ble bransjetiltak som blant andre Kanonprisen, pitch og bransjeseminarer vurdert som svært viktige. Det finnes egne støtteordninger for denne typen arrangement i NFI også, men her er rammene svært begrenset. Det betyr at nasjonale midler først og fremst går til å utvikle filmprogram for et bredt publikum, mens de bransjerelaterte aktivitetene i festivalen i stor grad må finansieres lokalt og regionalt.

--

Fra: krysinska krysinska <krysinskateater@gmail.com>

Til: kultur.postmottak@trondheim.kommune.no

Kopi: mariann@trondheimsinfonietta.no, Martin Mulholland <mm@martinmulholland.no>, Ibrahim Fazlic <ib-faz@hotmail.com>

Sendt: 4. mai 2018 kl. 19.39

Emne: Fwd: Rom for kunst i Trondheim

Hei!

Her kommer innspill til

Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Stor mangel på arenaer for tverrfaglige produksjonslokaler for scenekunst og musikk i Trondheim hindrer produksjon og utvikling.

På scenekunstheltet gjelder det samme vedrørende Teaterhuset Avant Garfen og Trøndelag teater.Å

- Å Mari Ann L. Pettersen, Trondheim Sinfonietta
- Å Mari Moe Krysinska, fri scenekunstner, produsent
- Å Martin Mulholland, komponist/musiker/scenekunstner
- Å Ibrahim Fazlic, fri scenekunstner/performance artist
- Å Meysam Abbas Hosseini, scenograf
- Å Alessandra Felli, fri scenekunstner
- Å Roula Lymiati, dansekurator og musiker
- Å Gunnhild Uddu Ystad, visuell kunstner/ scenograf

Kommunedelplan for kunst og kultur i Trondheim 2018-2028

Kunsthall Trondheim ønsker å levere et høringsvar til Kommunedelplan for kunst og kultur i Trondheim 2018-2028

Innledning

Kunsthall Trondheim noterer at kunsthallens tyngde og betydning for samtidskunstens utvikling i Trondheim føres fram i rådmannens skrivning. Kunsthall Trondheim ble etablert som ett svar på behovet om å utvikle samtidskunsten i Trondheim og regionen. Kunsthall Trondheim er den eneste større institusjonen for samtidskunst nord for Dovre. Kunsthallens etablering svarer mot behovet i Norges tredje største by med kunstakademi og ett av Nord-Europas største universitet. Kunsthallen medvirker til å gjøre Trondheim til en mer internasjonal og attraktiv by for innbyggere, studenter, turister og fagfolk i kulturfeltet. Kunsthallen medvirker også til en levende midtby.

En av kunsthallens viktigste oppgaver er å medvirke til en utvikling av samtidskunstens økosystem i Trondheim og regionen. Kunsthallen anser seg derfor som ett nav for kunstformidling og kunnskapsutvikling på feltet. En betydelig ressurs ble tilført byen gjennom etableringen av kunsthallen, og vi kan se at samtidskunstfeltet er i vekst.

Vi noterer med tilfredsstillelse at behovet av å sikre kunsthallens drift og mulighet å utvikles videre er nevnt i planen i setningen: ”Dersom Kunsthallen skal oppnå målsettingen om visning av internasjonal kunst på anerkjent og høyt nivå vil dette medføre behov for et betydelig og forutsigbart budsjett”. Vi vil i denne sammenheng tillegge at kunsthallens driftsmidler og muligheter til nyansettelser kommer til å være avgjørende for hvordan virksomheten kan utvikles. Vi opplever at vi har nådd langt på kort tid, men for ett neste skritt må driftsmidlene opp på et nivå som motsvarer andre større institusjoner.

Vi vil også oppmuntre kommunen til at initiere diskusjoner med Kulturdepartementet omkring finansieringen generelt. Behovet av økt finansiering for å oppnå satte mål er notert av tilskuddsgivere på alle nivåer, men det er per i dag uklart var ansvaret bør ligge.

Internasjonale dimensjoner

Kunsthall Trondheim noterer seg videre at kunsten i Trondheim skal ha en internasjonal dimensjon, underbygge kommunens egne internasjonale samarbeid, og det er gledelig at kunsthallen nevnes i denne sammenheng. Dette arbeidet er sentralt for kunsthallen. På samtidskunstfeltet er kunsthallen Trondheims viktigste internasjonale aktør. Vi oppfordrer til at kommunen bruker kunsthallens arbeid

aktivt, når kommunen profilerer seg internasjonalt og fortsetter å prioritere dette arbeidet i kommunens føringer til kunsthallen.

Kunsthallen ønsker å styrke byens profesjonelle kunstmiljø. Trondheim skal være en by hvor profesjonelle kunstnere kan skape et internasjonalt nettverk. Kunsthallen inviterer internasjonale kunstnere, kuratorer og andre fagfolk innom feltet og ønsker å gjøre dette i enda større grad, hvilket vil kreve en øking av kunsthallens økonomiske muligheter. I tillegg til at lokale kunstnere kommer i kontakt med personer som er faglige interessante, fra et nettverkssynspunkt viktige, for lokale kunstnere kan nye muligheter åpnes internasjonalt.

Utstillingene er kunsthallens sentrale virksomhet. I sammenheng med det internasjonale perspektivet betyr det at man ønsker internasjonale kunstnere i programmet. Rent konkret innebærer det betydelige utfordringer i forbindelse med kostnader for reiser og frakt.

Formidling

Vi noterer oss at Trondheim skal være Nordens beste kulturby for barn og unge. Dette arbeidet ønsker Kunsthall Trondheim å støtte. Barn og unge er viktige målgrupper i kunsthallens publikumskapende arbeid. Det er en demokratisk rettighet å ha tilgang til kultur under oppveksten. Kunsten tilbyr en arena for diskusjon av viktige samfunnsspørsmål, innblikk i samtidens fortellinger og utvikler oss som empatiske samfunnsborgere.

Kunsthallen har per i dag ikke økonomisk mulighet at ansette en fulltidsformidler. Kunsthallen arbeider i dag med formidling gjennom samarbeid med f.eks. DKS og ReMida. Vi bruker også eksisterende personale, som per definisjon har andre oppgaver, og har hjelp av praktikanter fra NAV. Kunsthallen har en viktig oppgave at formidle samtidskunst i Trondheim. Dette arbeidet skulle bli betydningsfullt lettere med en ansatt formidler som kunne bygge langsiktige strategier og kontakter med skole og barnehager.

1. Vi foreslår derfor at man styrker formidlingen til barn og unge ved å styrke muligheten til å ansette formidlere for samtidskunst på institusjonen som når bredt ut til brukerne: familier, barnehager og skoler. Formidlere som er ansatte på institusjoner kan jobbe selvstendig, både i samarbeid med f.eks. DKS men også direkte mot publikum.
2. Kunsthallen er en ressurs som kan benyttes i større grad i DKS-systemet. DKS-prosjekt som ledes av kunstnere holder høy kvalitet og blir godt mottatt av skolen og barnehager. De DKS-midler som avsettes er ikke nok for å svare opp mot behovet og interessen fra skoler og barnehager. Kunsthallen foreslår at DKS sitt arbeid med samtidskunst forsterkes i samarbeid med kunsthallen. Dette gir også viktige arbeidsmuligheter for lokale kunstnere.
3. Vi foreslår at man skaper en forsøksordning med utvikling og forskning av formidling av samtidskunst til barn og unge. Det henvises her til Kunsthall Trondheims samarbeid med Den Kulturelle Skolesekken, hvor kunstnere utvikler formidlingstilbud til barn og unge. Ordningen kunne utformes som en søknadsordning for prosjekttilskudd til nyskapende formidling.
4. Kunsthallen noterer seg også at kulturområdet skal bidra til mangfold og inkludering i Trondheim. Kunsthall Trondheim har etablert en god kontakt med Enhet for Voksenopplæring, som gjerne ønsker flere tilbud og ønsker å integrere kunsten direkte inn i undervisning. Kunsthallen ønsker imøtekomme dette, hvilket vil kreve flere pedagogiske ressurser.
5. Trondheim har et stort utviklingspotensial hva gjelder relasjonen mellom samtidskunsten og publikum. Det er avgjørende at det satses på formidling, ikke bare for barn og unge, men for alle. Vi

noterer oss at behovet for ”ulike formidlingstilbud av visuell kunst” nevnes i planen. Dette er et langsiktig arbeid der samtidskunstens muligheter å nå ut og engasjere bredt kan øke gjennom satsninger på ansatte formidlere men også f.eks. gjennom felles markedsførings-satsninger i kommunens regi. Muligheten for en felles kulturannonse ukentlig i Adresseavisen kunne undersøkes. Dette vil bidra til økt synliggjøring for kunst og kultur i det offentlige byrommet, samt tilgjengeliggjøring. Markedsføring skjer i dag til stor del gjennom sosiale medier, ettersom tradisjonell annonsering er kostbart. Baksiden er at kunstinstitusjoner kun når ut til de som er allerede interesserte mens det er vanskelig å nå ut bredt. Strategier for å møte problemet skulle kunne medføre store gevinster til relativ lav kostnad.

Helena Holmberg, direktør Kunsthall Trondheim

OM HVORDAN KUNSTNERE OG GALLERISTER KAN LYKKE

Kjære kulturpolitikere: Sats på kunstens kjøpesentre

At kunstverk som er utviklet med statlig støtte, forvitrer på lager, er en tragedie – både for kunstnerne og for skattebetalerne.

AV MARIA VEIE SANDVIK

For meg startet det med Tempelhof. Som nordtrøndersk kunsthistoriker var det ikke åpenbart at jeg hadde noe i Miami å gjøre. Jeg ville jo bare drive et visningsrom. Forventninger om å krysse landegrensener kom derimot fort, og da jeg oppdaget at den nedlagte flyplassen Tempelhof også huset en kunstmesse, var jeg solgt. Følelsen av å bli godkjent husker jeg ennå. For det er ikke bare å møte opp på kunstmesse, man må kvalifisere seg, klatre, og konkurransen er knallhard.

Tempelhof pirret meg som kurator. Alle lufthavners mor ble ombygget i neoklassisistisk granitt fra 1936 til 1941 som en del av Albert Speers ombyggingsplaner for Berlin, og flyplassen lå i den amerikanske sonen da Sovjetunionen blokkerte *vestmaktene*s innfartsveier til Vest-Berlin i 1948. Jeg ville realisere et prosjekt om forflytning og avgrensning inne i dette festningsaktige monumentet. Sammen med kunstneren Frido Evers skapte jeg i september 2010 et messekonsept som var både kino og skulptur.

Arrangørene elsket ideen, så vi fikk låne deres galleri i Berlin som produksjonsrom, hvor Evers jobbet døgnet rundt, mens jeg fløy til Oslo for å mingle hos Hans Rasmus Astrup. Dette høres jo pussig ut, men jeg har alltid vært bedre på markedsføring enn montering. Vi kastet steinen

først, og løp etter, som Evers så presist oppsummerte det i ettertid.

Fra utsiden så galleribåsen ut som et fly som var i ferd med å ta av. På innsiden av snuten var det plassert en projektor

som strålte film mot bakveggen så formatet ble størst mulig.

For å realisere denne drømmen lånte jeg en Mercedes Sprinter av en kompis, stappet den med kunst og Fridos maskinverktøy, og kjørte mot Berlin. Da vi krysset Øresundsbroen under pastellfargede skyer kjentes det som om vi kjørte inn i fremtiden. Naivt nok håpet jeg at det var slutt på å være så skrekkelig blakk, at nå skulle det selges, selges, SELGES.

Suksessen kom. Fra Tempelhof ble vi invitert til Paris, Miami, New York, Amsterdam; og med utstillingen av Jumana Manna i Miami kom invitasjonen til Hongkong. De store salgene kom som første nordiske galleri i Asia, hvor vi viste et veggmaleri som Johannes Høie malte mens publikum så på.

HVOR ER POLITIKERNES INTERESSE FOR EKSPORT OG GALLERIER?

Pussig nok har ikke norske politikere sett potensialet i eksport av norsk kunst. De foretrekker at det skal være trivelig, folkelig og amatørmessig. Unntaket fra dette er Office for Contemporary

Art Norway, OCA, som har fått mer kjeft enn ros. Derfor vil jeg utfordre norske politikere til å oppdage hvilke aktiva de har på lager. Norske kunstnere har etter skarp konkurranse om statlig produksjonsstøtte skapt produkter det internasjonale markedet etterspør. Dessverre er det svært lite av dette som tilbys i kunstens kjøpesentre, da de færreste norske kunstnere har en gallerist.

Samtidig som satsingen på eksport er begrenset, har vi gallerister som viste unge norske kunstnere, lukket dørene. Galleri Standard er det etablerte unntaket som har deltatt på Art Basel i en årrekke, mens nykommeren VI, VII i alle fall har en norsk kunstner blant de internasjonale i stallen. Foruten undertegnede, som tok en pause fra Oslo-drift i juli 2013, stengte både Lautom Contemporary, Galleri Erik Steen og GAD i løpet av 2012–2013. Årsakene til dette er et høyt kostnadsnivå kombinert med få kunstsamlere – som i tillegg er mindre lojale enn de er hos våre skandinaviske naboer. Samme året som Lautom og Erik Steen stengte, uttalte Knut Forsberg fra Blomqvist Kunsthandel til Kunstforum at *De store tunge norske kjøperne har blitt internasjonale, og de kjøper og selger internasjonalt. Før satt de*

Avreise fra Galleri Maria Veie i Oslo før Preview Berlin.
Foto: Galleri Maria Veie.

Pussig nok har ikke norske politikere sett potensialet i eksport av norsk kunst.

på første rad her, nå er de ikke her lenger. Hele markedet har blitt mer internasjonalt.

Sammenlignet med Sverige og Danmark er det norske markedet minimalt. Hans Richard Elgheim fra Grev Wedel Auksjoner forklarer dette med at vi er en nyrik nasjon, der kunstkjøp og det å samle på kunst ikke har en lang og bred tradisjon i befolkningen. Min erfaring er i tillegg at norske kunder tror at staten sørger for bunnlinja hos de beste galleriene, men det er absolutt ikke tilfelle. Norske museer har et svært begrenset budsjett for innkjøp, og det er kun kunstnerstyrte visningsrom som kan motta driftsstøtte. Konsekvensen av at norske kjøpere svikter hjemmemarkedet, er fraværet av kommersielle gallerier. Med unntak av galleri K, Riis, Brandstrup, Standard og Opdahl i Stavanger viser galleriene etablerte internasjonale kunstnere.

André Gali, tidligere redaktør for Kunstforum, skrev en leder for to år siden med dette som tema: *Å ha solide gallerier med base i Norge som har god kunnskap om den lokale så vel som den internasjonale scenen er gull verdt om man ønsker at den norske kunsten skal bli en naturlig del av det internasjonale feltet, og at norske kunstnere skal kunne livnære seg like mye på salg som på stipender og andre støtteordninger. Jeg kunne ikke vært mer enig.*

Dette perspektivet er imidlertid nesten fraværende fra utredningen om kunstnerøkonomien, som ble bestilt av Kulturdepartementet og overlevert kulturminister Thorhild Widvey i 2015. Utredningen *Kunstens autonomi og kunst-*

*For å øke inntektene
til kunstnerne må
galleriene reise dit
kundene er.*

ens økonomi er på totalt 188 sider, men kun en halv side omtaler det internasjonale markedet. Prøveordningen fra 2011 med rentefritt kunstkjøp kommenteres ikke, og behandlingen av det internasjonale markedets betydning for norske kunstnere er svært overfladisk.

Kunstmesser er kjøpesentre for kunst, men vi har ingen slike i Norge. Det finnes folk og bedrifter som kjøper kunst, men de foretrekker å shoppe på kunstmesser i utlandet. For å øke inntektene til kunstnerne må galleriene reise dit kundene er. For å få dette til trenger vi både et internasjonalt og et lokalt marked, og jeg vil komme tilbake til hvordan de kan utvikles i samspill.

Til utredningens forsvar skal det sies at kunstnere her er en bred gruppe som består av bl.a. dansere, forfattere, musikere – og billedkunstnere. Mens andre kunstnergrupper har tradisjon for å stå på krava gjennom sterke fagorganisasjoner, har lite skjedd på billedkunstnernes felt siden syttitallet. Det vil si: de har ikke prioritert å definere en felles tariff for utstillinger eller andre oppdrag som billedkunstnere utfører. Det gjør kunstnerne enda mer avhengige av å være representert av et galleri, som igjen altså må delta der kundene er.

EKSOTISK NORDISK KUNST

Elin Melberg er en Stavanger-basert kunstner jeg har presentert på kunstmesser i NYC og Hongkong. Installasjonen «I wish I wish I wish in vain» som åpnet i Galleri Maria Veie i 2011 er

blitt vist i NYC, Stavanger, København, og ble fra Hongkong sendt til en milliard kinesiske tv-titlere. Kun kunstmessen Pulse i NYC, hvor både kjendiser og kunstsamlere sto i kø for å oppleve verket, skapte 150 000 nettreff. Nå deltar Melberg på kunstmesser i Moskva, San Francisco og Miami i kraft av Prosjektrom Normanns, et kunstnerstyrt visningssted hun driver med stor suksess i samarbeid med kunstneren Margrethe Aanestad.

For meg som kunstner handler det om synlighet og det å skape muligheter for mitt kunstnerskap. Jeg er bosatt på Vestlandet, der få internasjonale samlere eller kuratorer kommer på studiobesøk. Gjennom messedeltagelse får jeg unik mulighet til å bli presentert for viktige samlere, kuratorer, presse og et publikum som jeg aldri hadde nådd frem til gjennom min aktivitet i Rogaland. For meg personlig har messedeltagelsene bidratt til salg av kunstverk til samlere i flere stater i USA. (Melberg)

Melberg understreker at messedeltagelsen både har bidratt til salg og gitt internasjonalt samarbeid med kuratorer, publikasjoner og kunstinstitusjoner. Å delta på kunstmesser er altså synonymt med å være til stede i butikken. Noen norske kunstsamlere er kompetente, men ikke alltid så modige. Om man derimot har separatutstilling i et ledende galleri, deltar på en av verdens beste kunstmesser og selger internasjonalt, kommer Statoil og DNB og banker på.

Takket være kulturdepartementets utredning om kunstnerøkonomien fra 2015 vet våre politikere at en gjennomsnittlig kunstnerisk årsinntekt for billedkunstnere ligger godt under grunnbeløpet i folketrygden. Gjennomsnittkunstneren tjener 5000 kroner mindre, dvs. 89 000 pr. år. Sett i lys av slike begredelige tall blir det tydelig hvor avgjørende kunstmesser er for et kunstnerskap. Om kunstneren, slik Melberg har gjort på de to siste messene, selger for 80 000, har hun allerede dekket landsgjennomsnittet. Nordisk

kunst oppfattes som ganske eksotisk, særlig på vestkysten av USA, hvor Melberg har solgt til kjente gründere og kunstsamlere med sentrale styreverv i amerikanske museer. På Untitled San Francisco solgte hun for eksempel samtlige verk til tre samlere fra San Francisco og New York, og i Miami solgte hun et skulpturelt verk til en Miami-basert samler.

Melberg sier hun merker at gjentatt synlighet og deltagelse fører til bedre resultater år for år, og erfarer at det også er et resultat av at man for hver messe lærer mer om kultur og salgskutyme. Selv har jeg erfart at salg formidles og gjennomføres svært ulikt i Amsterdam, Miami og Hongkong. Det kan nesten være lettere å selge i en helt annen kultur, siden man da er mer bevisst på ulikhetene rundt hvordan man bygger tillit og banker et salg. De fleste gallerier erfarer at kunstmessene lønner seg. Risikoen er stor, med skyhøye kostnader til å leie bås, frakte kunstverk og betale reise for medarbeidere osv., men uten kunstmesser får man ikke nye kunder. Når anerkjente samlere shopper, stiger kunstnerskap i verdi, og mer usikre samlere får bekreftet at galleriet tilbyr gode investeringsobjekter.

Å samle på kunstverk av unge kunstnere er fortsatt en lite utbredt hobby i Norge, så norske kunstners primærinntekt er en blanding av stipend og deltidsjobber. Når jeg spør Frido Evers hva han tenker om kunstmesser, skriver han at det å komme ut av den norske tankegangen og å kunne vise verk på en internasjonal arena som kunstmessene, var et stort skritt. Både for å løfte

Båsbygging på kunstmessen Preview Berlin.
Foto: Galleri Maria Veie.

blikket, se muligheter og måle seg mot en internasjonal kunstscene. Et eksempel på det var da vi fikk besøk av direktøren for Fondation Beyeler, tidligere direktør for Art Basel, på Art HK i 2011. Han delte sin begeistring med kolleger samme kveld, og det medførte at jeg fikk en e-post fra en kunstsamler som kjøpte samtlige verk jeg viste av Linn Pedersen. Hun hadde ikke engang sett verkene live, men fikk se dem digitalt, og slo dermed til. Vanligvis jobber man flere år med et salg, da få kunstnere opplever salg på sin første separatutstilling. Kunstsamlere verdsetter å følge med over tid, men på en kunstmesse er disse reglene snudd opp ned.

FASHION, FESJÅ OG FORRETNING

På kunstmessen Frieze i London er Norge godt representert takket være norske gallerister fra New York. Pluss en polfarer. Erling Kagge signerer boka si og ønsker meg fortsatt god tur. Meget

*Det kan nesten være lettere å selge
i en helt annen kultur, siden man da er mer bevisst på
ulikhetene rundt hvordan man bygger
tillit og banker et salg.*

*Denne kombinasjonen
av fesjå, fashion og
forretning skal ikke
undervurderes.*

treffende. For det er en tur, en vandring dette å gå på kunstmesser. Man går hele dagen lang, helst på stiletthæler. For en gangs skyld pakket jeg med meg et skikkelig pent par pumps i rød lakk. Jeg kjøpte dem til åpningen av en svær utstilling jeg kuraterte, og nå er det på tide å ta dem frem igjen. Så jeg kan ikke meg et slags samlerskinn. Det jeg dessverre glemte, var at skoene bare var blitt brukt sommerstid, uten strømpebukse. Resultatet var at de plutselig ikke hang på, så jeg snublet meg gjennom åpningen, til søte smil fra vaktene. Etter to timer slepende på pensko var skiftet til joggesko som en åpenbaring. Dag to dro jeg heller på en kjole til joggeskoene, i sølv selvfølgelig, og ble plukket ut til å posere på tross av comfyness. Denne kombinasjonen av fesjå, fashion og forretning skal ikke undervurderes. Underholdningsverdien er stor, og de av oss som ikke kan gå til de helt store innkjøpene, drar desto mer på når det gjelder bekledning. Kjedelige samlere går i dress; kunstnere ifører seg skulpturer.

For å styrke norske kunstners konkurransevne i det internasjonale markedet er det viktig at virkemiddelapparatet som skal bidra til dette, styrkes, het det i utredningen om kunstnerøkonomien.¹

Som kunstsælger arbeider man med det lokale og internasjonale markedet parallelt. En styrking av virkemiddelapparatet vil dermed også innebære at man styrker det lokale markedet. Hvordan kan den politiske satsingen på salg av norsk kunst styrkes? Foruten utredningens an-

befalinger om skattefradrag for anskaffelser av kunst og merverdiavgiftsfradrag for anskaffelse av kunst i privat og offentlig sektor, vil man skape flere kunstsamlere, bør staten tilbyr rentefrie lån for å finansiere kunstkjøp. Ved å sammenligne det nederlandske Mondriaan-fondet med Norsk Kulturråd, NKR, vil jeg vise hvordan vi allerede har en infrastruktur som kan implementere rentefrie kunstillån til statens og kunstneres beste.

Mondriaan-fondet er, som NKR, et offentlig finansiert fond for visuell kunst og nasjonal kulturarv. Fondene støtter innovative prosjekter initiert av billedkunstnere, kuratorer, kritikere, museer og gallerier. I tillegg har det en forbilledlig ordning som heter Kunstkoop (kunstkjøp) som tilbyr rentefrie lån til kjøp av samtidskunst og design i prisklassen 450–7500 euro. Mer enn 120 nederlandske gallerier er forhåndsgodkjent til ordningen som tilbys nederlendere mellom 18 og 75 år. Et årlig budsjett på 800 000 euro har siden 1997 generert inntekter for gallerier og kunstnere på mer enn hundre millioner euro.

Gjennom et samarbeid med banken ABM kan kunstkjøpere betale månedlige avdrag i opp til tre år, mens galleriet (og deretter kunstneren) får betalt umiddelbart. Banken tar seg av en kredittsjekk og krever at kunden betaler 10 prosent av kjøpesummen i første avdrag, men man kan ha opptil fire lån samtidig.

Maria Veie presenterer galleriets utstilling på Preview Berlin til Contemporary Arts Alliance, Guggenheim Club og direktør Kristian Jarmuschek. Foto: Galleri Maria Veie.

*Slik sørger ordningen for at bransjen
overlever i nedgangstider, og at aktive, skattebetalende
kunstnere prioriteres.*

Verket må være laget etter 1945, og kunstneren må fortsatt være i live. Slik sørger ordningen for at bransjen overlever i nedgangstider, og at aktive, skattebetalende kunstnere prioriteres. Ved å avgrense ordningen til gode gallerier innen landets grenser sørger man for skatteinntekter og støtter driften til virksomheter som tilbyr verk av høy kvalitet, men ikke har likviditet til å tilby nedbetalingsløsninger.

Storbritannia har en lignende ordning, *Own Art*, som retter seg mot et yngre publikum. Stoltenberg-regjeringen innførte et prøveprosjekt inspirert av britenes ordning i 2011, men prosjektet ble begrenset til fysisk oppmøte i det kunstnerstyrte galleriet Kunstnerforbundet i Oslo. Huitfeldt skal ha ros for initiativet, men det burde ikke blitt begrenset til privilegerte Oslo-boere under 35. I motsetning til Kunstkoops øvre grense på 7000 euro kunne man bare kjøpe for 20 000 NOK. Tilbakebetalingen måtte skje innen ti måneder. Kulturdepartementet gikk inn med snaut 200 000 kr. Prøveordningen ble avsluttet etter et år, og i løpet av de ti første månedene hadde kun 20 personer benyttet tilbudet. Kan man kalle dette en satsing? Kulturrådet kunne isteden godkjent 10–20 visningsrom nasjonalt i tillegg til de regionale kunstsentrene. Som i Nederland bør det derfor være et krav at de kommersielle galleriene som godkjennes, viser seks utstillinger årlig, slik at ordningen kan være med på å finansiere visning av kunst.

Om man ønsker kommersialisering av kunsten, bør man legge til rette for norsk galleridrift. Kunstnere er ikke selgere, de er produsenter. Krever vi at bonden skal selge

melka si selv? Kommersielle gallerier som ikke deltar på det internasjonale markedet, formidler malerier av avdøde eller godt voksne kunstnere som produserer akseptabel estetikk, og nordmenn kjøper kunst av amatører, da de færreste kunstkjøpere er opptatt av å gjøre en god økonomisk investering. Knut Forsberg fra Blomqvist hevder vi *henger Ikea-plakater i leiligheter til 15 millioner kroner, som ville vært helt utenkelig i andre land vi sammenligner oss med.*²

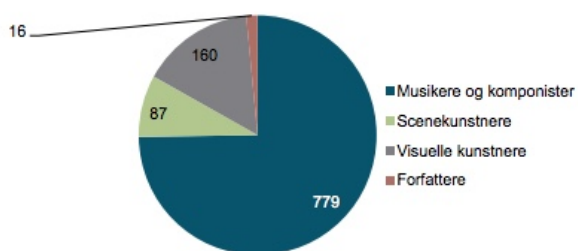
Det må selvfølgelig være opp til hver enkelt, men likevel: Forventer vi ikke mer av kunsten enn at den skal være sofavennlig? Mitt anliggende, som kunsthistoriker, er å ivareta den nyskaping som skjer, slik at den formidles til markedet, enten det er i Norge, San Francisco eller Hongkong. At kunstverk som er utviklet med statlig støtte, forvitrer på lager, som i tillegg stjeler verdifulle produksjonsmidler fra produsentene – altså kunstnerne – istedenfor å øke i verdi hos potensielle samlere, er en tragedie. Av hensyn til norske skattebetalere bør kunsten eksporteres eller skape skatteinntekter gjennom salg innenlands.

Kjære kulturpolitikere, kopier Kunstkoop – og la oss få norsk kunst ut i verden.

¹ Rapport fra utredningen om kunstnerøkonomien igangsatt av Kulturdepartementet, 2015 s. 184.

² <http://www.dn.no/d2/2015/01/01/2107/Kunst/kunst-pausen>.

MARIA VEIE SANDVIK (f. 1977) er kunsthistoriker, kurator og gallerist.

4.1 Film og spill

Dette delkapitlet beskriver produksjon og formidling og av film og spill i Trondheim, og omfatter sentrale trekk i filmpolitikken, det regionale virkemiddelapparatet for produksjon av film og spill, produksjonsbransjen og formidlingsaktører.

Film som kunstform omfatter ulike uttrykksformer og format som retter seg mot ulike målgrupper. Film kan deles i genre etter tema som drama, komedie, skrekk, spenning, eller som dokumentarfilm, kunstfilm og fiksjonsfilm. Filmatiske produksjoner presenteres eksempelvis som langfilm, kortfilm og serier, med ulik vektlegging av kunstnerisk og eksperimentelt innhold og form, og mer kommersielle uttrykk rettet mot et stort publikum.

Nasjonalt nivå

I [Stortingsmelding](#) nr 22 (2006 – 2007) Veiviseren. For det norske filmloftet ble regionalisering av filmbransjen et prioritert mål for den nasjonale filmpolitikken. [NOU 2013:4](#) (Kulturutredningen) viste at til tross for økt satsing på film i regionene, har det ikke skjedd markante endringer. Kulturutredningen anbefalte derfor å prioritere utviklingen av bærekraftige og stabile produksjonsmiljø utenfor Oslo-området.

[Stortingsmelding nr 30](#) (2014 – 2015) En framtidsrettet filmpolitikk, fulgte opp med å understreke at det er viktig å legge til rette for noen solide, regionale kraftsentre som kan utgjøre en reell motvekt til det dominerende filmmiljøet på det sentrale Østlandsområdet. Som følge av dette, ble det stilt krav om at eksisterende regionale filmfond konsoliderte seg med minimum ett annet eksisterende fond. ~~Videre fikk de regionale filmsentrene et tydeligere ansvar for barn og unge, og den nasjonale filmkommisjonen ble nedlagt og ansvaret overført til regionene.~~ **F**ølg ble det etablert en refusjonsbasert og rammestyrte insentivordning for nasjonale og internasjonale film- og serieproduksjoner.

I tilknytning til arbeidet med den nye kulturmeldingen, har Kulturdepartementet bestilt en [utredning](#) som redegjør for pengestrømmene i verdikjeden som finansierer norske filmer og serier. Noen av hovedfunnene i utredningen er at som følge av digitaliseringen ser publikum stadig mer filmer og serier, samtidig som de betaler stadig mindre for tilbudene. Dette gir lavere inntekter for produksjonsselskap, som også opplever økte produksjonskostnader som følge av sterk konkurranse om publikum og økte krav til kvalitet. I tillegg går det fram at siden de større internasjonale strømmetjenestene i svært liten grad inneholder norske filmer

og serier, blir kinoene stadig viktigere både som inntektskilde for norske filmer, men også som visningsarena for norsk film.

I [Stortingsmelding nr 14](#) (2007-2008) Dataspill er hovedmålene å utvikle gode norske dataspill i ulike sjangre basert på norsk språk og innhold, samt et livskraftig norsk spillprodusentmiljø. Utredningen [Den norske spillbransjen](#) viser at den norske spillindustrien har vokst, men at veksten har vært beskjeden sammenlignet med andre land. Hovedutfordringene for utvikling av spillbransjen er økt profesjonalisering av forretnings siden, økt synlighet internasjonalt, tilgang på finansiering og rekruttering av arbeidskraft.

[Norsk filminstitutt](#) (NFI) er underlagt Kulturdepartementet som statens forvaltningsorgan for filmsektoren og iverksetter av den nasjonale statlige filmpolitikken. NFI forvalter de statlige virkemidlene til produksjon, formidling og tilgjengeliggjøring av norsk film. I tillegg forvalter NFI virkemidler til utvikling og markedsføring av norske spill, samt administrerer en innkjøpsordning for nye norske spill.

Norsk filminstitutt har også ansvar for tilskudd til og oppfølging av de regionale filmvirksomhetene. Regionale filmsentre og filmfond skal fordele statlige tilskuddsmidler etter samme [forskrift](#) som Norsk filminstitutt. Det er utarbeidet kriteriemodeller for fordeling av de statlige tilskuddene til regionale [filmsentre](#) og [filmfond](#). Gjeldende [fordelingsmodell](#) for statlig tilskudd til de regionale filmfondene skal reforhandles i 2018, og ny modell vil gjelde fra 2019.

Regionalt og kommunalt nivå

De tidligere Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner har siden 2003 samarbeidet med Trondheim kommune om en felles regional filmsatsing. I 2015 vedtok partene den regionale strategien Film og øvrige audiovisuelle uttrykk i Trøndelag 2015- 2025 ([Bystyresak 149/15](#)). Målet er å styrke og utvikle film og det øvrige audiovisuelle området i Trøndelag ved å legge til rette for høy kunstnerisk kvalitet, øke lønnsomheten i verdikjeden og arbeide for økt distribusjon og formidling. Partene utarbeidet en handlingsplan som oppfølging av strategien, men denne har ikke blitt lagt fram for politisk behandling i påvente av sammenslåingen av fylkeskommunene.

Film var et av tre satsingsområder i [Strategiplan](#) for kulturnæringer i Trøndelag 2009-2016 med handlingsplan for 2014-2016. En [rapport](#) med kartlegging og evaluering av virkemidler for film- og musikknæringen i Trøndelag, viste en positiv utvikling i filmbransjen. Rapporten konkluderte med at filmbransjen som helhet vokser, og det er en sunn vekst i og med at lønnsomhet og verdiskaping vokser enda raskere. Samtidig pekte rapporten på at en generell konsolidering i kombinasjon med tilførsel av kapital kunne være et mulig tiltak for å styrke og utvikle næringen videre.

Trondheim kommune og fylkeskommunene i Trøndelag har sammen etablert et regionalt virkemiddelapparat for filmproduksjon, bestående av et regionalt filmsenter ([Midtnorsk](#)

filmsenter) og et regionalt filmfond (Filminvest). regionale filmselskapene er en del av den nasjonale infrastrukturen på filmområdet, og forvalter statlige og regionale midler til utvikling og produksjon av film og spill.

I tillegg gir Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune driftstilskudd til formidlingsaktørene Kosmorama, Cinemateket i Trondheim og Minimalen filmfestival, samt tilskudd til utviklingsprosjekter, festivaler og arrangementer innen filmområdet gjennom sine tilskudds- og stipendordninger.

Kommunalt nivå

Trondheim kommune har ansvar knyttet til kinovirksomhet som eier av Trondheim Kino AS. Kinoselskapet har et kulturelt formål, samtidig som årlig utbytte fra selskapet bidrar til delfinansiering av driftsbudsjettet til kommunen.

Kommunens generelle eierstrategier er nedfelt i Eierskapsmelding del 1, som sist ble revidert av bystyret i 2016 (Bystyresak 165/16). I tillegg utarbeides selskaps-spesifikke eierstrategier i Eierskapsmelding del 2. Rådmannen har lagt fram sak for bystyret om Eierstrategi Trondheim kino AS (Eierskapsmelding del 2), som omfatter både Trondheim kino og datterselskap der Trondheim kino er majoritetseier. I saken foreslår rådmannen hvilke kulturelle og finansielle forventninger som skal stilles til Trondheim kino. Rådmannen anbefaler videre at styret for Trondheim kino AS utreder en forenkling av konsernstrukturen i selskapet, med hensikt å effektivisere driften og redusere avstanden mellom eier og selskapet. Saken er behandlet i finans- og næringskomiteen, men videre behandling av saken i bystyret er utsatt i påvente av sak om utvidet selskapskontroll av Trondheim kino. Trondheim kommunerevisjon startet arbeidet med utvidet selskapskontroll i 2016, og denne saken er fortsatt under utredning og forventes å bli lagt fram for bystyret i løpet av 2018.

Kommunene er videre konsesjonsmyndighet for konsesjonsordningen for framvisning av film i næring som følge av lov om film og videogram. Gjeldende konsesjonsvilkår for Trondheim kommune er vedtatt av bystyret (bystyresak 147/1999⁵). Kulturdepartementet har foreslått å avvikle den kommunale konsesjonsordningen for visning av film (Formannskapssak 209/17).

Regionale filmselskap

Midtnorsk Filmsenter AS ble stiftet i 2005 av Sør-Trøndelag fylkeskommune, Nord-Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune.

Midtnorsk filmsenter AS er et forvaltningsorgan og kompetansesenter som skal bidra til en faglig og kunstnerisk utvikling av trøndersk filmproduksjon. Filmsentret forvalter statlige midler til utvikling og produksjon kort- og dokumentarfilm og spill, kompetansehevende tiltak for filmbransjen, samt tiltak for barn og unge. Filmsentret har også ansvar for drift av Nordic Film Commission, som markedsfører og tilrettelegger Trøndelag som

---

⁵ Saken er ikke tilgjengelig på kommunens nettsider, men finnes hos Byarkivet.

innspillingssted for nasjonale og internasjonale filmproduksjoner. Samtidig bidrar filmkommisjonen til å styrke internasjonal kompetanse og nettverk i den lokale bransjen.

Filminvest Midt-Norge AS⁶ ble stiftet som regionalt filmfond i 2006 av Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylkeskommuner og Trondheim kommune. Som følge av filmmeldingens krav, ble Filminvest Midt-Norge AS konsolidert med filmfondet for Innlandet⁷, Film 3 AS på Lillehammer. [Filminvest AS](#) ble opprettet som et felles filmfond i 2016 av Trondheim kommune og Sør- og Nord-Trøndelag fylkeskommuner, samt Lillehammer kommune og Oppland og Hedmark fylkeskommuner. Formålet til Filminvest er å legge til rette for audiovisuell produksjon i Trøndelag og Innlandet. Fondet skal i hovedsak tilby finansiering til spillefilm, større dokumentarer, tv-serier og spillproduksjon, samt bidra til utvikling av produksjoner med bransjen i regionen. I følge selskapets handlingsplan for 2018, er hovedmålene høy kunstnerisk kvalitet, lønnsomhet i hele verdikjeden og bred distribusjon og formidling. Målene skal nås gjennom satsingsområdene utvikling av langfilm, internasjonalisering og regionalt samarbeid.

Filmkommisjonen er viktig bindeledd mellom filmsentrets arbeid med utvikling og internasjonalisering av bransjen, og for fondets behov for å tiltrekke seg nasjonale og internasjonale filmproduksjoner. Etablering av et felles filmfond for Trøndelag og Innlandet har ført til tettere samarbeid også mellom Midtnorsk filmsenter og Østnorsk filmsenter. Det har blant annet resultert i en felles satsing for filmsentrene og filmfondet utvikling av spillefilm gjennom prosjektet [Vårstigen](#). egg samarbeider de gjennom prosjektet [Midgard Film Commission](#) 2018-2020 om å etablere en felles filmkommisjonen for Trøndelag og Innlandet organisert som del av Midtnorsk filmsenter og Østnorsk filmsenter i nært samarbeid med Filminvest.

Produksjon av film og spill

Produksjon av film og spill i Norge skjer i hovedsak i små produksjonsselskap organisert som private bedrifter. Produksjon av film og spill er sentrale kulturnæringer i Trondheim som bidrar til å skape økonomisk vekst, sysselsetting og et bredt tilbud av lokalt produserte varer og tjenester knyttet til produksjonene. Produksjoner finansieres i stor grad av offentlige midler i tillegg til private midler som ør en viktig andel av finansieringen.

Filmbransjen i Trondheim har de siste 10 årene hatt en sterk positiv utvikling. Omsetningsveksten og etablering av antall foretak har vært større i Trondheim enn i Oslo og landet for øvrig.

ross for vekst de siste årene, er filmbransjen fortsatt dominert av små selskap med få ansatte eller prosjektmedarbeidere som i hovedsak produserer dokumentarfilm og kortfilm (jf. Østlandsforsknings [rapport](#)).

---

⁶ Selskapet ble opprettet under navnet Midtnorsk filmfond AS, men endret navn til Filminvest Midt-Norge i 2014.

⁷ Innlandet brukes om Hedmark og Oppland fylker. Innlandet fylke er foreslått som navn på det nye fylket når Hedmark og Oppland slås sammen til ett fylke fra 2020.

Det er likevel stor bredde og variasjon i filmproduksjonen i Trondheim. nsjen har kompetanse og erfaring innen ulike genre og uttrykk, samt i sentrale fagfunksjoner som manus, regi og produsent, samt innen klipp, lyd og andre tjenester knyttet til postproduksjon. I tillegg har Trondheim erfarne oppdragsprodusenter innen reklame, filmmusikkkomponister og studiofasiliteter. De siste årene har Trondheim og regionen forøvrig vært innspillingssted for flere spillefilmer der regional bransje har bidratt.

Nasjonalt er film- og spillbransjen fortsatt sterkt konsentrert i og rundt Oslo. Trondheim og Trøndelag skiller seg likevel ut med en relativt stor andel spillselskap. Trøndelag er det fylket som har flest spillselskap utenom Oslo, og Trondheim er en av de sentrale kommunene der det finnes klynger med spillselskaper ([Utredning](#) for kulturdepartementet 2018).

Trondheim har et etablert spillutviklermiljø, men miljøet representerer få selskaper med få ansatte. I 2015 ble [Work-Work](#) etablert som et arbeidsfellesskap hvor også utøvere innenfor spillutvikling kan leie arbeidsplass og få mulighet til faglig og sosial integrasjon med andre relevante start-ups og teknologibaserte selskaper. Etableringen av [Spillmakerlauget Midt](#) har også vært viktig som nettverk og tilrettelegger av møteplasser. Spillutviklingen i Trondheim skjer i stor grad med utgangspunkt i hacker⁸- og teknologimiljøet, og spillutviklingskonkurransen for studenter, [Norwegian Game Awards](#) er en viktig møteplass for spillmiljøet og studenter.

Etablering av ulike bransjennettverk og møteplasser, blant annet i regi av filmsenter, filmfond og utdanningsinstitusjonene, har bidratt til å styrke samhandlingen i og mellom film- og spillbransjen. Økt samarbeid om produksjon og kjøp av tjenester har bidratt til økt spesialisering og profesjonalisering i film- og spillbransjen. Det har også ført til at relevante selskaper i regionen har hevdet seg i konkurransen om nasjonale og internasjonale midler. Dette bidrar til å øke omsetningen i regional bransje og regionalt forbruk av arbeidskraft, varer og tjenester.

Filmformidling

I dag skjer det meste av formidlingen av film gjennom lineære tv-kanaler og digitale strømmetjenester som omfattes av mediepolitikken. Kommunal filmformidlingspolitikk omfatter virksomheten til aktører som kino, cinematek og filmfestivaler.

[Trondheim kino AS](#) ble etablert i 1918⁹ og har som formål å drive kinovirksomhet og annen virksomhet naturlig knyttet til dette.

Trondheim Kino skal vise film innenfor alle filmgenre valgt ut etter kvalitetskrav, under de best mulige visningsforhold og på konkurransedyktige vilkår, for flest mulig mennesker som ønsker å oppleve filmkunst. Trondheim kino har to kinosentre i Trondheim, og driver i tillegg

---

⁸ Hacker i denne sammenhengen viser ikke til ulovlig datainnbrudd, men derimot til skapende aktivitet i krysningfeltet mellom håndverk og teknologi. I Trondheim har [Hackheim](#) etablert seg som et løst arbeidsfellesskap eller makerspace for hackere og makere, både ungdom, studenter og voksne.

⁹ Selskapet ble etablert under navnet Trondheim kinematografer.

Kimen Kino på Stjørdal, samt programmerer kinoen på Ørland Kultursenter. Til tross for konkurransen fra digitale strømmetjenester, har kinobesøket i Trondheim holdt seg stabilt. Den skjerpede konkurransen i markedet har imidlertid ført til store eiermessige og strukturelle endringer i kinobransjen. Trondheim kino etablerte i 2015 selskapet [KinoNor](#) sammen med den Nord- Norske kinokjeden Aurora og Haugesund kino.

Trondheim Kino har flere datterselskap der virksomhetene er tilknyttet kinodrift. Ett av datterselskapene er Filmfest Trondheim AS, som driver [Kosmorama](#) Trondheim internasjonale filmfestival. Kosmorama ble etablert i 2005 og viser film fra hele verden i alle sjangre for et bredt publikum. Festivalen er en viktig arena for filmbransjen og legger stor vekt på å bidra til å styrke og profilere midtnorsk filmproduksjon og Midt-Norge som filmregion. Kosmorama har et tett samarbeid med filmsenter, filmfond, bransje, universitet, skole, publikum, samt med byens spill- og teknologimiljø.

[Cinematket Trondheim](#) er en stiftelse opprettet i 1993 av NTNU, Trondheim kommune, Trondheim kino og Trondheim Filmklubb. Formålet er å fremme forståelsen av audiovisuelle uttrykk i et filmhistorisk og kulturhistorisk perspektiv, og formidling av filmarven er kjernevirksomheten. Cinematket er en av fem sertifiserte kinoer i landet som har eksklusiv avtale med Nasjonalbiblioteket om visning av film fra det nasjonale filmarkivet. I 2016 etablerte Cinematket [Doc Lounge](#), som del av et nordisk konsept for visning av dokumentarfilm i samarbeid med Midtnorsk filmsenter.

[Minimalen](#) kortfilmfestival ble etablert i 1988 som en stiftelse og viser kortfilm fra hele verden. Festivalen er en viktig visningsarena for kortfilm produsert i regionen og samarbeider blant annet med Midtnorsk Filmsenter om visninger og faglige seminarer for filmbransjen.

Midtnorsk filmsenter og Filminvest er samlokalisert i kontorlokaler med formidlingsaktørene Cinematket Trondheim og Minimalen Kortfilmfestival, samt Trondheim Filmklubb og Barnefilmklubben i Trondheim. Etter at Trondheim kommune solgte Rosendal Teater har Cinematket og Trondheim filmklubb leid kinosaler hos Trondheim kino for sine visninger. I 2017 inngikk Cinematket en avtale med Olavshallen AS om midlertidig leie av lokaler og etablerte en kinosal for Cinematkets og filmklubbens visninger.

Internasjonale perspektiver

Film- og spillbransjen er i dag en av de mest globale kreative næringene, og det reflekteres i hele verdikjeden, fra finansiering og produksjon til distribusjon og konsum. Den teknologiske utviklingen og økt internasjonalt samarbeid gir nye muligheter for den regionale bransjen. Trønderske filmskapere deltar i stadig større grad på internasjonale markeder og visningsarenaer, og flere selskap har uttalte ambisjoner om å satse internasjonalt.

Internasjonalt samarbeid og co-produksjoner gir tilgang til flere finansieringskilder, og bidrar til faglig utvikling visninger på internasjonale arenaer. Trykket og interessen fra internasjonale produsenter med prosjekt som kan spilles inn i regionen øker med

tilrettelagte finansieringsmuligheter, og i 2017 ble den første internasjonale spillefilmen innspilt i Trøndelag. Filmfestivalene programmerer fra et utpreget internasjonalt marked, og har etablert sterke internasjonale nettverk.

Midtnorsk filmsenter og Filminvest har i flere år samarbeidet med Filmpool Jämtland (Östersund) og Film i Västernorrland (Sundsvall) i Sverige, blant annet gjennom flere utviklingsprosjekter finansiert av det grenseregionale [Interreg](#)-samarbeidet. Samarbeidet videreføres gjennom [Mid Nordic Film](#), som gir tilgang til viktige internasjonale nettverk og arenaer.

Kunnskap

I tillegg til midler til produksjon og utvikling av film og spill, tilbyr Midtnorsk filmsenter og Filminvest kompetanseutviklende tiltak for regional filmbransje, blant annet gjennom rådgiving, kurs, bransjesamlinger og nettverk, mentorordninger, reisestøtte og stipend. Filmsentret driver interregprosjektet Mid Nordic Film Export 2016-2018 som skal utvikle metoder for salg og distribusjon av film på et globalt og digitalt marked, og fungere som en nasjonal og internasjonal utviklingsarena for filmselskap i Trøndelag, Jämtland og Västernorrland. Midtnorsk filmsenter samarbeider videre med Trøndelag Reiseliv for å bygge kompetanse om filmnæring og potensialet for regional vekst i reiselivsnæringen gjennom økt filmproduksjon i regionen.

Trondheim har flere utdanningstilbud som omfatter filmfaglig- og teknologisk kompetanse innen film og spill. Flere videregående skoler tilbyr filmfaglig grunnopplæring innen studieretningene medier og kommunikasjon samt medieproduksjon. I tillegg tilbys E-sport med studiespesialisering på Tiller videregående skole. NTNU tilbyr bachelor- og masterutdanning filmvitenskap og i film- og videoproduksjon, der spillefilmproduksjon er en del av studiet. I tillegg tilbys masterutdanning i spillteknologi innen fagområdene datateknologi og annen informatikk. Utdanningstilbudene er viktige for generell utvikling av fagkompetanse i filmområdet i Trondheim. Det er etablert et nært samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene, de regionale filmselskapene, bransjen og formidlingsaktørene som knytter kontakter mellom kompetansemiljøene. samarbeidet omfatter blant annet faglig utvikling, filmvisninger, forskningsprosjekter, samt mentorordninger og praksisplasser for studenter.

Mangfold og inkludering

Økt mangfold knyttet til geografi, kjønn, alder og etnisitet er viktig for både produksjon, innhold og bruk av film. Filmskapere med ulike bakgrunn gir ulike stemmer og skaper historier som treffer og mobiliserer ulike deler av publikum. Den strategiske satsingen på film i regionene har bidratt til et større mangfold i norsk filmproduksjon og har vært viktig for den positive utviklingen av norsk film.

Filmområdet er fortsatt preget av en sterk underrepresentasjon av kvinner i ledende posisjoner, til tross for iverksetting av tiltak for moderat kvotering av kvinner. Kvinner i filmbransjen har vært en prioritert målgruppe for Midtnorsk filmsenter, som blant annet har

etablert et eget filmfaglig forum for kvinnelige filmskapere, 3F. Dette har bidratt til at andelen kvinner i nøkkelposisjoner som produsent, regissør og manusforfatter har økt i prosjektene som ble innvilget støtte fra filmsentret de siste årene. andelen i tildelinger fra Filminvest er svært lav, og selskapet vil stille tydeligere krav om bedre kjønnsbalanse ved tildelinger framover.

Barn og unge

Filmtiltak for barn og unge er en sentral oppgave for Midtnorsk filmsenters virksomhet og er en del av det nasjonale virkemiddelapparatet rettet mot barn og unge. Filmsentret har en egen fagansvarlig for barn og unge og tiltakene spenner fra [breddetilbud](#) som Filmbussen og andre kurstilbud, til mer spissede talentsatsinger som for eksempel FilmLab Norge Filmsentret har videre en sentral rolle i Den kulturelle skolesekken i Trondheim og Trøndelag, og bidrar til å utvikle tilbud som gir skoleelever mulighet til å se, forstå og lage film. Trondheim kino, Kosmorama og Minimalen samarbeider med DKS om tilbud til skoleelever, og har egne program for barn og unge og familier.

Det produseres generelt få filmer for barn og unge i Norge med originalskrevne manus basert på samtidige historier. NFI har ikke egen konsulent for barnefilm og søknader som gjelder barne- og ungdomsfilmer må prioriteres i konkurransen med øvrige søknader til NFI.

Utfordringer

Norsk filmproduksjon er fortsatt preget av sterk sentralisering, og det må jobbes strategisk for å styrke film i regionene for å innfri målene i filmmeldingen om å styrke filmmiljøene i regionene. Tilskuddene til de regionale filmsentrene og -fondene, utgjør fortsatt en svært liten andel av de samlede statlige tilskuddene til filmområdet gjennom Norsk Filminstitutt. I tillegg går en stor andel av de statlige midlene som NFI forvalter til produksjonsselskap i Oslo-området. En reell oppfølging av filmmeldingen krever at en større andel av de statlige midlene overføres til regionene, samt å sikre en mer konkurransedyktig insentivordning.

På regionalt nivå er det er nødvendig at Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune følger opp målene i den regionale filmstrategien med en handlingsplan. En bevisst og langsiktig satsing på Midtnorsk filmsenter og Filminvest, har vært avgjørende for å utvikle det lokale filmmiljøet, og selskapene er regionens viktigste felles redskap for å nå strategiens ambisjoner. Sammenslåingen av fylkeskommunene endrer balansen mellom eierne av Midtnorsk filmsenter og Filminvest AS, og eierne må sammen vurdere hvordan eierskapet skal videreføres. Samtidig gir etableringen av et felles filmfond med Innlandet potensial for sterkere samarbeid mellom filmselskapene, filmbransjen og formidlingsaktørene i Trøndelag og Innlandet, og kan bidra til et felles løp en styrket filmregion.

Trondheim er et regionalt tyngdepunkt innen filmproduksjon og filmformidling og har gode forutsetninger for å være en attraktiv og konkurransedyktig filmby, og for å utvikle en sterk filmbasert næringsklynge. Til tross for en sterk vekst de siste årene, er den regionale

filmbransjen fortsatt liten og sårbar, og det er vanskelig å leve av å lage film i Trondheim. Trondheim mangler et sterkt miljø for større dramaproduksjoner som kan konkurrere om nasjonale produksjonsmidler. Til nå har ingen trondheimsbaserte produksjonselskap gjennomført en større spillefilmproduksjoner eller dramaserier ~~med kun egne ressurser.~~ produksjonsaktivitet er derfor en forutsetning for at bransjen fortsatt skal vokse og forbli lønnsom. Bransjeaktører signaliserer videre ønske om enda tettere samarbeid i bransjen, samt behov for samlokalisering.

Samtidig er det nødvendig med et kunstnerisk løft og en sterkere satsing på filmkunstnere, samt kunstnerisk ambisiøse og nyskapende filmer. Det er også behov for å styrke mangfoldet, ved å sikre en bedre balanse knyttet til kjønn, alder, og etnisitet i norsk film. Film produsert i regionene gir et større tilfang av historier i norsk film som kan bidra til et mer sammensatt publikum. Trondheim og Trøndelag har i denne sammenheng et særskilt ansvar for å ivareta sørsamisk språk og kultur i norsk filmproduksjon. I tillegg produseres det generelt få norske filmer for barn og unge basert på originalskrevne og samtidishistorier. Her har Trøndelag og Innlandet potensial for å ta en tydelig posisjon og sammen bidra til styrke produksjon av original kvalitetsfilm for barn og unge nasjonalt og internasjonalt.

Det er etablert et godt samarbeid mellom filmsentret, filmfondet, utdanningsinstitusjoner, filmbransje og formidlingsaktører. Det er viktig at dette samspillet videreutvikles på en slik måte at aktørenes ulike roller og oppgaver tydeliggjøres og at virksomhetene forsterker og utfyller hverandre.

Filmfestivalene og cinematek gir publikum økt tilgang til kvalitetsfilm og kunsthver fra hele verden. I tillegg er festivalene viktige arenaer for å synliggjøre filmskapere og filmproduksjoner fra Trondheim, og som møteplasser for bransjen og publikum. Det er viktig å forsterke festivalenes posisjon, og sikre tilstrekkelig finansiering.

Digitaliseringen og den teknologiske utviklingen åpner for utvikling av nye formidlingsplattformer som utfordrer filmformidlingen i kino, cinematek og festivaler. Det er avgjørende at virkemidlene tilpasses endringene som følge av den raske teknologiske utviklingen.

4.2 Litteratur og språk

Dette kapitlet handler om produksjon og formidling av litteratur, som omfatter ulike formater og sjangre innen skjønnlitteratur, faglitteratur, tegneserier, samt og kunst- og kulturkritikk. Kapitlet beskriver sentrale trekk i litteratur- og språkpolitikken og formidlingsaktørene på litteraturområdet i Trondheim. I tillegg omtales språk, der bevaring og styrking av norsk og samisk språk er en del av den immaterielle kulturarven.

Bibliotek omtales kun overordnet i dette kapitlet, og Trondheim folkebibliotek beskrives mer utfyllende i kapittel 6.2.

Nasjonalt nivå

[Stortingsmelding nr 35](#) (2007-2008) Mål og mening, legger et prinsipielt grunnlag for vern

Fra: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Til: Liv Hatlen <liv.hatlen@trondheim.kommune.no>

Sendt: 5. mai 2018 kl. 07.14

Emne: Fwd: Supplerende tekst til utfordringer mht samlokalisering

Tillegg til innspill fra Midtnorsk Filmsenter.Å

Beste hilsen
Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune -Å [faggruppe kultur og næring](#)

TlfÅ +47 990 37 222Å

www.trondheim.kommune.no/kulturognaering

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim

Besøksadresse: Bytorget,Å [Erling Skakkes gt 14](#)

----- Videresendt e-post -----

Fra: Eli Gjerde <eli@midtnorskfilm.no>

Dato: 4. mai 2018 kl. 11:20

Emne: Supplerende tekst til utfordringer mht samlokalisering

Til: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Hei igjen Hilde!

Forslag til supplerende tekst til første avsnitt på side 21 under utfordringer:

!..samt behov for samlokalisering. Å samle flere selskap og aktører på ett sted ville være av stor betydning for den trønderske filmbransjens videre utvikling både kunstnerisk og med hensyn til lønnsomhet - og med tanke på samarbeidsmuligheter mellom aktørene. En samlokalisering med felles studiofasiliteter og teknisk utstyr vil også bidra til økt attraksjonsverdi i arbeidet medÅ å trekke eksterne nasjonale og internasjonale produksjoner til regionen, som er Midgard Film Commissions Norways overordnede mål. Å finne lokaler i Trondheim som egner seg til studiovirksomhet er en praktisk og økonomisk utfordring.

Vennlig hilsen Eli

Fra: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Til: Liv Hatlen <liv.hatlen@trondheim.kommune.no>

Sendt: 24. april 2018 kl. 14.45

Emne: Fwd: Statusdokumentet

Vedlegg: image001.jpg

Beste hilsen
Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune -Å [faggruppe kultur og næring](#)
TlfÅ [+47 990 37 222](#)Å
www.trondheim.kommune.no/kulturognaering

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim
Besøksadresse: Bytorget,Å [Erling Skakkes gt 14](#)

----- Videresendt e-post -----

Fra: **Bjørn Willadsen** <post@mnj.no>

Dato: 24. april 2018 kl. 13:05

Emne: Statusdokumentet

Til: hilde.vistnes@trondheim.kommune.no

Hei Hilde,

Å

Jeg har lest musikkdelen av statusdokumentet og det ser fint ut. For vår del må du oppdatere informasjonen om antall CD-utgivelser på side 38.

Trondheim jazzorkester har nå 20 CD-utgivelser bak seg.

Trondheim Voices har 3 CD-utgivelser.

Å

Å

Vennlig hilsen

Å

Bjørn Willadsen

Daglig leder

Midtnorsk jazzsenter

+47 41 54 20 95

www.mnj.no

Â

Â

Fra: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>
Til: Liv Hatlen <liv.hatlen@trondheim.kommune.no>, Roald Birkelund <roald.birkelund@trondheim.kommune.no>
Sendt: 25. april 2018 kl. 09.03
Emne: Fwd: Statusbeskrivelse
Vedlegg: image001.jpg

Og et til fra Midtnorsk Jazzsenter

Beste hilsen
Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune -Å [faggruppe kultur og næring](#)
TlfÅ +47 990 37 222Å
www.trondheim.kommune.no/kulturognaering

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim
Besøksadresse: Bytorget,Å [Erling Skakkes gt 14](#)

----- Videresendt e-post -----

Fra: **Bjørn Willadsen** <post@mnj.no>
Dato: 24. april 2018 kl. 14:58
Emne: Statusbeskrivelse
Til: hilde.vistnes@trondheim.kommune.no

Hei Hilde,

Å

Under omtalen av Midtnorsk jazzsenter (side 42) foreslår jeg følgende tekst som om senteret:

Å

[Stiftelsen Midtnorsk jazzsenter \(www.mnj.no\)](#) er ett av fem regionale jazzsentre i Norge.Å Formålet med jazzsenteret er å drive utviklingsarbeid innenfor jazz- og beslektede musikkformer i regionen. MNJ driver de profesjonelle ensemblene Trondheim jazzorkester og Trondheim Voices, og rekrutteringstiltakene Midtnorsk ungdomsstorband og Young Voices (målgruppe 15 " 25 år). Senteret har eget plateselskap (MNJ records) som dokumenterer og distribuerer musikk av disse ensemblene. I tillegg produserer MNJ turneer med lokale musikere/band og har en søkbar tilskuddsordning for musikere og konsertarrangører i regionen. Midtnorsk jazzsenter deltar i internasjonalt arbeid og er medlem av Europe Jazz Network (www.europejazz.net).

Å

Å

^

^

^

Vennlig hilsen

^

Bjørn Willadsen

Daglig leder

Midtnorsk jazzsenter

+47 41 54 20 95

www.mnj.no

^

^

^

^

^

Fra: "Bjørn Willadsen" <post@mnj.no>

Til: <kultur.postmottak@trondheim.kommune.no>

Sendt: 4. mai 2018 kl. 19.32

Emne: Innspill til kulturplanen

Til Trondheim kommune,

INNSPILL til kommunedelplan for kunst og kultur.

Jeg viser til Høringsutkast Statusdokumentet med høringsfrist 4.mai. Med ståsted i det såkalte Å«frie musikkfeltetÅ» vil jeg understreke behovet for å videreutvikle og styrke Rammevilkårene i vår del av bransjen. Særlig gjelder dette utvikling og finansiering av:

- Den kommunale kulturskolen
- Helårsarrangører/spillesteder som nødvendig forutsetning/infrastruktur for publikumsutvikling og arena for artister
- Regionalt jazzsenter
- Sentrale ensembler som Trondheim jazzorkester og Trondheim Voices

Kulturskolen

Jeg nevner kulturskolen som et svært viktig ledd i den kulturelle verdikjeden og fordi jeg ser at den fortsatt har utfordringer med ventelister/kø. Det rike jazzmiljøet bygger også på at det drives godt utviklingsarbeid i kulturskolen. Alt henger sammen med alt. En kommunal kulturplan bør vel også nevne at det i større byer utvikler seg private tilbud som svar på at det er stor etterspørsel etter undervisningstjenester. I Trondheim er det om lag 1000 elever i private musikkskoler.

Helårsarrangører (som [Dokkhuset Scene](#), [Byscenen](#), [Trondheim Jazzforum](#), [Moskus med flere](#)) sørger for at band/artister har en arena for preproduksjon og konserter/møte med publikum hele året. De senere årene har kulturpolitikken hatt en vesentlig satsing på festivaler og vi ser en stor og verdifull oppblomstring i den delen av bransjen. Helårsarrangørene har nok blitt litt avglemt i denne utviklingen. I Trondheim har et par viktige scener forsvunnet fra bybildet. En kommunal kulturplan bør følge opp dette temaet.

Regional jazzsenter

Trondheim har en unik posisjon som jazzby i Europa. Denne posisjonen opprettholdes både av NTNU, Trondheim jazzfestival, Midtnorsk jazzsenter, Trondheim jazzorkester, Trondheim Voices og alle dyktige enkeltutøvere/artister som bor i byen.

Politiske prosesser på nasjonalt nivå har medført at Norsk kulturråd nå kjører prosesser basert på 10-15 år gamle ideer (SAMSTEMT-dokumenter) der vi (MNJ) blir bedt om å Å«åpne oss oppÅ» mot andre sjangre og gi et tilbud til alle musikere uavhengig av sjangre. Men, i praksis opererer de ulike sjangrene i ulike markeder og i ulike nettverk internasjonalt. Derfor er det vanskelig å se for seg at vi kan utføre slike oppgaver uten å ansette folk med spesifikk kompetanse på andre sjangre og markeder. Der stopper det imidlertid opp da det ikke er budsjettmessig rom for en slik utvidelse av virksomheten. Vår kompetanse er sjanger-spesifikk og jeg mener det er viktig å holde fast ved at vi er et jazzsenter, ikke et musikkcenter.

Trondheim jazzorkester og Trondheim Voices

Trondheim jazzorkester og Trondheim Voices har begge utviklet seg til nasjonale spyspisser med betydelig internasjonal aktivitet som bidrar til å styrke Trondheims posisjon som kulturby, og gir viktige kunstneriske oppdrag til regionens kunstnere.

Trondheim Voices og Trondheim jazzorkester har omtrent samme statlige støtte i 2018. Norsk kulturråd bidrar med hhv 2,1 mill.kr og 2,3 mill.kr gjennom ensemblestøtteordningen. Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune bidrar også til begge ensemblene. Trondheim jazzorkester har betydelig større regional støtte enn Trondheim Voices. Denne skjevheten har historiske forklaringer men det er i dag ingen grunn til at ensemblene skal ha ulik regional støtte. Jeg vil derfor oppfordre til at Trondheim kommune behandler disse to ensemblene likt mht ambisjoner i planverk.

Begge ensemblene ble etablert rundt 2001 og har vært drevet med ettårige tilskudd og til dels uforutsigbare og improviserte rammevilkår i over 17 år. Det er ingen grunn til at vår virksomhet skal behandles ulikt andre profesjonelle institusjoner i kulturlivet. Jeg vil derfor oppfordre til at kommunen planlegger med målsettinger om mer forutsigbare rammer for både Trondheim jazzorkester og Trondheim Voices i framtiden.

Regjeringens utredning om vokalfeltet, «Fleirstemt-strategi for korutvikling i Norge» (side 11), inkluderer Trondheim Voices som eksempel på profesjonelle kor sammen med f.eks Det Norske Solistkor.

Det er ingen grunn til å ha lavere ambisjoner for Trondheim Voices enn for andre profesjonelle kor i Norge. Kommunens kulturplan bør inkludere en ambisiøs satsning på oppbygging av Trondheim Voices på linje med Trondheim Vokalensemble og Det Norske Solistkor.

Vennlig hilsen

Bjørn Willadsen
Daglig leder
Midtnorsk jazzsenter
+47 41 54 20 95
www.mnj.no

Fra: Modern Art Gallery <post@modernartgallery.no>

Til: kultur.postmottak@trondheim.kommune.no

Kopi: hilde.vistnes@trondheim.kommune.no

Sendt: 10. april 2018 kl. 13.42

Emne: Kommunedelplan for kunst og kultur

Hei. Jeg viser til mail vedrørende Planprogram Kommunedelplan for Kunst og Kultur, og i den anledning har jeg følgende innspill: De private galleriene er blant de viktigste aktørene for å fremme Norsk samtidskunst i Norge. Som formidler for kunstnerne gjør vi en svært viktig jobb for at de skal kunne leve av kunsten. Jeg har drevet Modern Art Gallery i 32 år. Vi formidler kunst fra en rekke av Norges mest anerkjente kunstnere, blant dem mange lokale kunstnere. De jobber hardt for å kunne leve av kunsten, og som formidler for dem må jeg si at å drive galleri er ikke noe man blir rik av. Vi har små budsjetter, og driver med underskudd det meste av året. Hvert år vurderer vi om vi skal fortsette driften, ... og med tanke på alle kunstnerne som stiller ut i galleriet vårt, som er avhengig av inntekten, så skal vi fortsatt gjøre vårt beste for å være en god formidler for dem. Hver måned sender jeg oppgjør til 25-30 kunstnere. Vi formidler kunst fra ca 50 kunstnere. Med tanke på at Trondheim Kommune bruker titalls millioner kroner til offentlige utsmykninger, så burde dere prioritere de lokale galleriene i forbindelse med utsmykninger. Det vil bidra til å sikre driften ved galleriene, og opprettholde arbeidsplassene. Det ville bidratt til flere stillinger ved galleriet vårt, og det ville bidratt til et bedre inntektsgrunnlag for kunstnerne. Dessuten er det er stor fordel å velge i kunst som allerede er laget, da kan man velge det beste fra hver enkelt kunstner som passer inn i omgivelsene. Vi har et oversiktlig nett-galleri hvor kunstnerne har hver sin side med oversikt over sine kunstverk, med størrelser og priser. Vi skaffer også det meste fra andre kunstnere som ikke er fast representert i galleriet. Vi tilbyr gratis og uforpliktende bistand i forbindelse med utsmykninger!! Vi har den beste kompetanse, vi kjenner kunstnerne og utvalget, og det er alltid kunstnerens pris på arbeidene. <http://www.modernartgallery.no/> Jeg kan opplyse at gjennom de 32 årene jeg har drevet galleriet, så har det aldri vært kjøpt inn kunst til utsmykning av offentlige bedrifter fra galleriet vårt, med unntak av en skole som kjøpte inn en del bilder i fjor. Hva er årsaken til det? Hva kan vi gjøre for å bidra med utsmykning av offentlige bygg? Må vi sende inn søknader? Hvem kan vi henvende oss til for å komme med tilbud om utsmykning? Galleriet vårt har aldri mottatt en krone i offentlig støtte. Det vil jeg heller ikke be om, men jeg vil be om at dere bruker galleriet vårt, og like gjerne de andre galleriene i forbindelse med utsmykninger!!! Det vil komme kunstnere til gode slik at de kan leve av kunsten, og det vil trykke driften av galleriet, og sikre arbeidsplassene. Og det vil bidra til nye arbeidsplasser. Ellers er det viktig å fortelle at galleriet er en viktig kulturinstitusjon i Trondheim. Vi er godt besøkt av Trondheims befolkning, tilreisende og turister fra hele verden, og vi får utrolig gode tilbakemeldinger fra våre besøkende. Mange besøker galleriet hver gang de er i Trondheim. Jeg håper dette innspillet blir tatt med til vurdering. Jeg hører gjerne fra dere. Med hilsen Å...se Juul Mobil 91857580.

Fra: Modern Art Gallery <post@modernartgallery.no>

Til: kultur.postmottak@trondheim.kommune.no

Kopi: hilde.vistnes@trondheim.kommune.no, roald.birkelund@trondheim.kommune.no

Sendt: 1. mai 2018 kl. 17.15

Emne: Ref: Kommunedelplan for kunst og kultur

Hei igjen. Jeg viser til Kommunedelplan for kunst og kultur. I forbindelse med det sendte jeg mail med innspill 10/4, og jeg håper den blir med i høringen. Vi oppfordrer Trondheim Kommune til å bruke de lokale galleriene i forbindelse med offentlige utsmykninger og innkjøp. Det bidrar til å sikre drift av galleriene, trygge arbeidsplassene og bedre inntekten til kunstnerne. De private galleriene er viktige kulturinstitusjoner i Trondheim. Som formidler for kunstnerne jobber vi hardt for at de kan leve av kunsten. Vi tilbyr gratis bistand i forbindelse med utsmykning, og vi har et oversiktlig nett-galleri hvor kunstnerne har hver sin side med oversikt over bilder, informasjon, størrelse og pris. Jeg har drevet Modern Art Gallery i over 30 år, men kan opplyse at det aldri har vært innkjøpt kunst til utsmykning fra galleriet vårt. Hva er årsaken til det? Bør ikke Trondheim Kommune støtte de lokale galleriene i forbindelse med utsmykninger? Nettgalleri: <http://www.modernartgallery.no> Facebook: <https://www.facebook.com/ModernArtTRD/> Vennligst bekreft at min mail datert 10/4 blir med i høringen. Den følger som fortsettelse her. Med hilsen Åse Juul Mobil 91857580. ----- Opprinnelig melding ----- Emne: Kommunedelplan for kunst og kultur Dato: 2018-04-10 13:42 Avsender: Modern Art Gallery Mottaker: kultur.postmottak@trondheim.kommune.no Kopi til: hilde.vistnes@trondheim.kommune.no

Hei. Jeg viser til mail vedrørende Planprogram Kommunedelplan for Kunst og Kultur, og i den anledning har jeg følgende innspill: De private galleriene er blant de viktigste aktørene for å fremme Norsk samtidskunst i Norge. Som formidler for kunstnerne gjør vi en svært viktig jobb for at de skal kunne leve av kunsten. Jeg har drevet Modern Art Gallery i 32 år. Vi formidler kunst fra en rekke av Norges mest anerkjente kunstnere, blant dem mange lokale kunstnere. De jobber hardt for å kunne leve av kunsten, og som formidler for dem må jeg si at å drive galleri er ikke noe man blir rik av. Vi har små budsjetter, og driver med underskudd det meste av året. Hvert år vurderer vi om vi skal fortsette driften, ... og med tanke på alle kunstnerne som stiller ut i galleriet vårt, som er avhengig av inntekten, så skal vi fortsatt gjøre vårt beste for å være en god formidler for dem. Hver måned sender jeg oppgjør til 25-30 kunstnere. Vi formidler kunst fra ca 50 kunstnere. Med tanke på at Trondheim Kommune bruker titalls millioner kroner til offentlige utsmykninger, så burde dere prioritere de lokale galleriene i forbindelse med utsmykninger. Det vil bidra til å sikre driften ved galleriene, og opprettholde arbeidsplassene. Det ville bidratt til flere stillinger ved galleriet vårt, og det ville bidratt til et bedre inntektsgrunnlag for kunstnerne. Dessuten er det er stor fordel å få velge i kunst som allerede er laget, da kan man velge det beste fra hver enkelt kunstner som passer inn i omgivelsene. Vi har et oversiktlig nett-galleri hvor kunstnerne har hver sin side med oversikt over sine kunstverk, med størrelser og priser. Vi skaffer også det meste fra andre kunstnere som ikke er fast representert i galleriet. Vi tilbyr gratis og uforpliktende bistand i forbindelse med utsmykninger!! Vi har den beste kompetanse, vi kjenner kunstnerne og utvalget, og det er alltid kunstnerens pris på arbeidene. <http://www.modernartgallery.no/> Jeg kan opplyse at gjennom de 32 årene jeg har drevet galleriet, så har det aldri vært kjøpt inn kunst til utsmykning av offentlige bedrifter fra galleriet vårt, med unntak av en skole som kjøpte inn en del bilder i fjor. Hva er årsaken til det? Hva kan vi gjøre for å få bidra med utsmykning av offentlige bygg? Må vi sende inn søknader? Hvem kan vi henvende oss til for å komme med tilbud om utsmykning? Galleriet vårt har aldri mottatt en krone i offentlig støtte. Det vil jeg heller ikke be om, men jeg vil be om at dere bruker galleriet vårt, og like gjerne de andre galleriene i forbindelse med utsmykninger!!! Det vil komme kunstnere til gode slik at de kan leve av kunsten, og det vil trygge driften av galleriet, og sikre arbeidsplassene. Og det vil bidra til nye arbeidsplasser. Ellers er det viktig å fortelle at galleriet er en viktig kulturinstitusjon i Trondheim. Vi er godt besøkt av Trondheims befolkning, tilreisende og turister fra hele verden, og vi får utrolig gode tilbakemeldinger fra våre besøkende. Mange besøker galleriet hver gang de er i Trondheim. Jeg håper dette innspillet blir tatt med til vurdering. Jeg hører gjerne fra dere. Med hilsen Åse Juul Mobil 91857580.

Fra: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Til: Liv Hatlen <liv.hatlen@trondheim.kommune.no>

Sendt: 2. mai 2018 kl. 05:13

Emne: Fwd: Ref: Kommunedelplan for kunst og kultur

Til registrering.Å

----- Videre sendt e-post -----

Fra: Modern Art Gallery <post@modernartgallery.no>

Dato: tir. 1. mai 2018 kl. 17:15

Emne: Ref: Kommunedelplan for kunst og kultur

Til: <kultur.postmottak@trondheim.kommune.no>

Kopi: <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>, <roald.birkelund@trondheim.kommune.no>

Hei igjen.

Jeg viser til Kommunedelplan for kunst og kultur. I forbindelse med det sendte jeg mail med innspill 10/4, og jeg håper den blir med i høringen.

Vi oppfordrer Trondheim Kommune til å bruke de lokale galleriene i forbindelse med offentlige utsmykninger og innkjøp. Det bidrar til å sikre drift av galleriene, trygge arbeidsplassene og bedre inntekten til kunstnerne. De private galleriene er viktige kulturinstitusjoner i Trondheim. Som formidler for kunstnerne jobber vi hardt for at de kan leve av kunsten. Vi tilbyr gratis bistand i forbindelse med utsmykning, og vi har et oversiktlig nett-galleri hvor kunstnerne har hver sin side med oversikt over bilder, informasjon, størrelse og pris. Jeg har drevet Modern Art Gallery i over 30 år, men kan opplyse at det aldri har vært innkjøpt kunst til utsmykning fra galleriet vårt. Hva er årsaken til det? Bør ikke Trondheim Kommune støtte de lokale galleriene i forbindelse med utsmykninger?

Nettgalleri: <http://www.modernartgallery.no>

Facebook: <https://www.facebook.com/ModernArtTRD/>

Vennligst bekreft at min mail datert 10/4 blir med i høringen.
Den følger som fortsettelse her.

Med hilsen

Åse Juul

Mobil 91857580.

----- Opprinnelig melding -----

Emne: Kommunedelplan for kunst og kultur

Dato: 2018-04-10 13:42

Avsender: Modern Art Gallery <post@modernartgallery.no>

Mottaker: kultur.postmottak@trondheim.kommune.no

Kopi til: hilde.vistnes@trondheim.kommune.no

Hei.

Jeg viser til mail vedrørende Planprogram Kommunedelplan for Kunst og Kultur, og i den anledning har jeg følgende innspill:

De private galleriene er blant de viktigste aktørene for å fremme Norsk samtidskunst i Norge. Som formidler for kunstnerne gjør vi en svært viktig jobb for at de skal kunne leve av kunsten.

Jeg har drevet Modern Art Gallery i 32 år. Vi formidler kunst fra en rekke av Norges mest anerkjente kunstnere, blant dem mange lokale kunstnere. De jobber hardt for å kunne leve av kunsten, og som formidler for dem må jeg si at å drive galleri er ikke noe man blir rik av. Vi har små budsjetter, og driver med underskudd det meste av året. Hvert år vurderer vi om vi skal fortsette driften, ... og med tanke på alle kunstnerne som stiller ut i galleriet vårt, som er avhengig av inntekten, så skal vi fortsatt gjøre vårt beste for å være en god formidler for dem. Hver måned sender jeg oppgjør til 25-30 kunstnere. Vi formidler kunst fra ca 50 kunstnere.

Med tanke på at Trondheim Kommune bruker titalls millioner kroner til offentlige utsmykninger, så burde dere prioritere de lokale galleriene i forbindelse med utsmykninger. Det vil bidra til å sikre driften ved galleriene, og opprettholde arbeidsplassene. Det ville bidratt til flere stillinger ved galleriet vårt, og det ville bidratt til et bedre inntektsgrunnlag for kunstnerne.

Dessuten er det er stor fordel å få velge i kunst som allerede er laget, da kan man velge det beste fra hver enkelt kunstner som passer inn i omgivelsene.

Vi har et oversiktlig nett-galleri hvor kunstnerne har hver sin side med oversikt over sine kunstverk, med størrelser og priser. Vi skaffer også det meste fra andre kunstnere som ikke er fast representert i galleriet. Vi tilbyr gratis og uforpliktende bistand i forbindelse med utsmykninger!! Vi har den beste kompetanse, vi kjenner kunstnerne og utvalget, og det er alltid kunstnerens pris på arbeidene.

<http://www.modernartgallery.no/>

Jeg kan opplyse at gjennom de 32 årene jeg har drevet galleriet, så har det aldri vært kjøpt inn kunst til utsmykning av offentlige bedrifter fra galleriet vårt, med unntak av en skole som kjøpte inn en del bilder i fjor. Hva er årsaken til det?

Hva kan vi gjøre for å få bidra med utsmykning av offentlige bygg? Må vi sende inn søknader? Hvem kan vi henvende oss til for å komme med tilbud om utsmykning?

Galleriet vårt har aldri mottatt en krone i offentlig støtte. Det vil jeg heller ikke be om, men jeg vil be om at dere bruker galleriet vårt, og like gjerne de andre galleriene i forbindelse med utsmykninger!!! Det vil komme kunstnere til gode slik at de kan leve av kunsten, og det

vil trygge driften av galleriet, og sikre arbeidsplassene. Og det vil bidra til nye arbeidsplasser.

Ellers er det viktig å fortelle at galleriet er en viktig kulturinstitusjon i Trondheim. Vi er godt besøkt av Trondheims befolkning, tilreisende og turister fra hele verden, og vi får utrolig gode tilbakemeldinger fra våre besøkende. Mange besøker galleriet hver gang de er i Trondheim.

Jeg håper dette innspillet blir tatt med til vurdering. Jeg hører gjerne fra dere.

Med hilsen
Åse Juul
Mobil 91857580.

--

Beste hilsen
Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune -Å [faggruppe kultur og næring](#)
TlfÅ +47 990 37 222Å
www.trondheim.kommune.no/kulturognaring

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim
Besøksadresse: Bytorget,Å [Erling Skakkets gt 14](#)

Trondheim kommune
Hilde Vistnes

Dato: 16.04.2018

Vår ref: 18/101 - INS (18/1191)

Deres ref:

Høringsinnspill - Statusdokument for kommunedelplan for kunst og kultur

I e-post av 23.mars informerer Trondheim kommune om arbeidet med ny kommunedelplan for kunst og kultur, og planprogram samt statusdokument som er utarbeidet i den sammenheng. Planprogram og statusdokument vil behandles i formannskapet i løpet av våren, og vil senere legges til grunn for den kommende kommunedelplanen, og det bes nå om høringsinnspill på disse dokumentene. Det bes spesielt om at man sjekker fakta og opplysninger om egne organisasjoner eller virksomheter, samt at det gis innspill på beskrivelser av utfordringer og forslag til satsningsområder. I den anledning ønsker Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) å komme med innspill.

NDR er en statlig virksomhet underlagt Kulturdepartementets *Avdeling for tro, livssyn og kulturvern*. Virksomheten har ansvaret for forvaltning og formidling av Nidaros domkirke og Erkebispegården i Trondheim. I dette inngår å forske på, dokumentere, bevare og restaurere Nidaros domkirke og Erkebispegården, samt formidle anleggenes historie. NDR innehar derfor på mange måter de samme oppgavene som et museum, som ifølge ICOM skal samle inn, bevare, forske på og stille ut materielle og immaterielle vitnesbyrd om mennesker og deres omgivelser i studie-, utdannings- og underholdningsøyemed. Forskjellen fra andre museer er at NDR i liten grad samler på gjenstander som ikke er fra egen virksomhet. I tillegg til disse oppgavene har NDR fra 2016 hatt et overordnet ansvar for den nasjonale pilegrimssatsningen. Vi minner samtidig om NDRs omfattende arbeid med å legge til rette våre anlegg for kirkelig virksomhet og som kultur-arenaer både for utøvelse av musikk, billedkunst og annen kunst- og kulturaktivitet.

I statusdokumentet presenteres NDR på side 30. Her står det at i «Trondheims bykjerne finnes også museene tilsluttet Nidaros Domkirkes arbeider (NDR). Museet i erkebispegården og Riksregaliene ligger under Kulturdepartementets ansvarsområde». Vi vil først og fremst opplyse om at virksomhetens navn er *Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider*. Lengre ned på siden oppgis navnet på virksomheten som «Nidarosdomens restaureringsarbeider» og dette er dermed også feil navn. Dermed ønsker vi å informere om at «Museet i erkebispegården» heter *Museet Erkebispegården*. Videre er ikke Museet Erkebispegården og Riksregaliene museer tilsluttet NDR slik det står, men to av virksomhetens faste utstillinger. I tillegg til disse to utstillingene i Erkebispegården har NDR en fast utstilling i Nidaros domkirkes kjeller.

Videre står det på side 30 at «Museene har som oppgave å forvalte Nidaros domkirke og Erkebispegården samt formidle disse som levende kulturminner og kirkelige byggverk.» Det som her omtales som «museene» er altså utstillinger. Det er virksomheten, altså *Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider*, som har som oppgave å forvalte Nidaros domkirke og Erkebispegården samt formidle disse som levende kulturminner og kirkelige byggverk. Utstillingene i domkirken og Erkebispegården er midler som benyttes for å formidle. Andre viktige midler i formidlingen er omvisningstjenesten i Nidaros domkirke og Erkebispegården, samt diverse formidlingsrettede arrangementer og spesialtilbud.

På side 32 og 33 omtales internasjonale perspektiver innen museums- og kulturarvsfeltet. Her ønsker vi å informere om at NDR arbeider internasjonalt både når det gjelder forvaltning, forskning og formidling, samt innenfor pilegrimsarbeidet. Eksempelvis er NDR fast representert i *Europäische Dombaumeisterverein*, en europeisk organisasjon for katedralforvaltende virksomheter, samt i *European Cultrual routs* i forbindelse med rollen som nasjonalt pilegrimssenter og St.Olavsveienes status som Europeisk kulturvei. På forsknings- og formidlingsområdet er det ikke like fast samarbeid, men man samarbeider internasjonalt fra tid til annen om konferanser, utstillinger og lignende. Et relativt ferskt eksempel er samarbeidet med *Muzeum Archidiecezji Warszawskiej* om den temporære utstillingen *To Katedraler To Nasjoner* som ble vist i Erkebispegården i 2016, og som siden sommeren 2017 har vært vist i Warsawa.

På side 33 omtales videre museenes arbeid med kompetanseutvikling. Her er det relevant å nevne at NDR har en rolle som nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein, og arbeider aktivt for ivaretagelse av små og verneverdige håndverksfag. Pr. april 2018 har NDR seks lærlinger innen henholdsvis steinhugger-, smed- og tømmerfaget. Virksomheten pleier også å ha lærlinger innen gipsmaker- og blyglassfagene. NDR samarbeidet i tillegg tett med NTNU om en bachelorutdanning i teknisk bygningsvern for håndverkere som påbygging og videreutdanning for håndverkerne, og har en aktiv policy i forhold til masterutdanning for håndverkere.

I tillegg til å ta vare på kompetanse gjennom videreføring og opplæring gjøres det også et omfattende forsknings- og utredningsarbeid i NDR for å utvikle ny kompetanse innenfor håndverksfagene. Gjennom studier og eksperimentering søker man tilbake til middelalderens løsninger, en håndverksmessig kompetanse som i stor grad forsvant etter reformasjonen. Her samarbeides det tett både nasjonalt og internasjonalt gjennom organisasjoner som *Building Limes Forum*, *European stone festival*, mv. Vi har også samarbeid med tilsvarende kompetansesentre innen restaurering nasjonalt og internasjonalt, deriblant Stavanger Domkirkes bygghytte og miljøet tilknyttet i Lincoln Cathedral i Storbritannia som vi har tradisjon på utveksling av kunnskap med i forbindelse med tradisjonelle håndverkstekniker. Vi har også samarbeidsavtaler med Vitenskapsmuseet, NTNU og med Arkeologisk Museum, Universitetet i Stavanger.

Fra side 91 i statusdokumentet omtales hovedutfordringer på kunst- og kulturfeltet med utgangspunkt i beskrivelsene tidligere i statusdokumentet. Med bakgrunn i NDRs utstrakte internasjonale samarbeid sier vi oss enige i dokumentets slutning om at kommunens kulturpolitikk i sterkere grad må videreutvikles i samspill med øvrig nordisk og europeisk kulturpolitikk. Vi ser det også som positivt når dokumentet peker på at det er viktig for Trondheim kommune å legge til rette for utvikling av forskningsbasert kunnskap om kunst- og kultur i Trondheim og i regionen for øvrig.

Vi slutter oss i tillegg til det behovet for økt kunnskap og bevissthet om hvem som deltar i kunst- og kulturlivet som statusdokumentet etterspør på side 93. Dette for å danne et grunnlag for mangfold og inkludering innenfor kulturområdet. Behovet for mer systematisk arbeid knyttet til statistikk om kulturdeltakelse og publikumsanalyser i Trondheim er vi enige i, og vi vil understreke behovet for at det er må sees på tvers an institusjonelle grenser. Fra et publikumssynspunkt er det ofte likegyldig om det er MIST, Vitenskapsmuseet, NDR eller andre som står bak et kulturtilbud. Det er kulturtilbudets innhold som er interessant for publikum. Det er derfor viktig at det legges til rette for slike publikumsundersøkelser på tvers av organisasjonsgrenser, og at det sees samlet på Trondheim og regionen.

Med vennlig hilsen

Steinar Bjerkestrand e.f.
direktør

Inge Eiliv Sørgård
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Trondheim kommune
Hilde Vistnes

Dato: 16.04.2018

Vår ref: 18/101 - INS (18/1191)

Deres ref:

Høringsinnspill - Statusdokument for kommunedelplan for kunst og kultur

I e-post av 23.mars informerer Trondheim kommune om arbeidet med ny kommunedelplan for kunst og kultur, og planprogram samt statusdokument som er utarbeidet i den sammenheng. Planprogram og statusdokument vil behandles i formannskapet i løpet av våren, og vil senere legges til grunn for den kommende kommunedelplanen, og det bes nå om høringsinnspill på disse dokumentene. Det bes spesielt om at man sjekker fakta og opplysninger om egne organisasjoner eller virksomheter, samt at det gis innspill på beskrivelser av utfordringer og forslag til satsningsområder. I den anledning ønsker Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) å komme med innspill.

NDR er en statlig virksomhet underlagt Kulturdepartementets *Avdeling for tro, livssyn og kulturvern*. Virksomheten har ansvaret for forvaltning og formidling av Nidaros domkirke og Erkebispegården i Trondheim. I dette inngår å forske på, dokumentere, bevare og restaurere Nidaros domkirke og Erkebispegården, samt formidle anleggenes historie. NDR innehar derfor på mange måter de samme oppgavene som et museum, som ifølge ICOM skal samle inn, bevare, forske på og stille ut materielle og immaterielle vitnesbyrd om mennesker og deres omgivelser i studie-, utdannings- og underholdningsøyemed. Forskjellen fra andre museer er at NDR i liten grad samler på gjenstander som ikke er fra egen virksomhet. I tillegg til disse oppgavene har NDR fra 2016 hatt et overordnet ansvar for den nasjonale pilegrimssatsningen. Vi minner samtidig om NDRs omfattende arbeid med å legge til rette våre anlegg for kirkelig virksomhet og som kultur-arenaer både for utøvelse av musikk, billedkunst og annen kunst- og kulturaktivitet.

I statusdokumentet presenteres NDR på side 30. Her står det at i «Trondheims bykjerne finnes også museene tilsluttet Nidaros Domkirkes arbeider (NDR). Museet i erkebispegården og Riksregaliene ligger under Kulturdepartementets ansvarsområde». Vi vil først og fremst opplyse om at virksomhetens navn er *Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider*. Lengre ned på siden oppgis navnet på virksomheten som «Nidarosdomens restaureringsarbeider» og dette er dermed også feil navn. Dermed ønsker vi å informere om at «Museet i erkebispegården» heter *Museet Erkebispegården*. Videre er ikke Museet Erkebispegården og Riksregaliene museer tilsluttet NDR slik det står, men to av virksomhetens faste utstillinger. I tillegg til disse to utstillingene i Erkebispegården har NDR en fast utstilling i Nidaros domkirkes kjeller.

Videre står det på side 30 at «Museene har som oppgave å forvalte Nidaros domkirke og Erkebispegården samt formidle disse som levende kulturminner og kirkelige byggverk.» Det som her omtales som «museene» er altså utstillinger. Det er virksomheten, altså *Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider*, som har som oppgave å forvalte Nidaros domkirke og Erkebispegården samt formidle disse som levende kulturminner og kirkelige byggverk. Utstillingene i domkirken og Erkebispegården er midler som benyttes for å formidle. Andre viktige midler i formidlingen er omvisningstjenesten i Nidaros domkirke og Erkebispegården, samt diverse formidlingsrettede arrangementer og spesialtilbud.

På side 32 og 33 omtales internasjonale perspektiver innen museums- og kulturarvsfeltet. Her ønsker vi å informere om at NDR arbeider internasjonalt både når det gjelder forvaltning, forskning og formidling, samt innenfor pilegrimsarbeidet. Eksempelvis er NDR fast representert i *Europäische Dombaumeisterverein*, en europeisk organisasjon for katedralforvaltende virksomheter, samt i *European Cultrual routs* i forbindelse med rollen som nasjonalt pilegrimssenter og St.Olavsveienes status som Europeisk kulturvei. På forsknings- og formidlingsområdet er det ikke like fast samarbeid, men man samarbeider internasjonalt fra tid til annen om konferanser, utstillinger og lignende. Et relativt ferskt eksempel er samarbeidet med *Muzeum Archidiecezji Warszawskiej* om den temporære utstillingen *To Katedraler To Nasjoner* som ble vist i Erkebispegården i 2016, og som siden sommeren 2017 har vært vist i Warsawa.

På side 33 omtales videre museenes arbeid med kompetanseutvikling. Her er det relevant å nevne at NDR har en rolle som nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein, og arbeider aktivt for ivaretagelse av små og verneverdige håndverksfag. Pr. april 2018 har NDR seks lærlinger innen henholdsvis steinhugger-, smed- og tømmerfaget. Virksomheten pleier også å ha lærlinger innen gipsmaker- og blyglassfagene. NDR samarbeidet i tillegg tett med NTNU om en bachelorutdanning i teknisk bygningsvern for håndverkere som påbygging og videreutdanning for håndverkerne, og har en aktiv policy i forhold til masterutdanning for håndverkere.

I tillegg til å ta vare på kompetanse gjennom videreføring og opplæring gjøres det også et omfattende forsknings- og utredningsarbeid i NDR for å utvikle ny kompetanse innenfor håndverksfagene. Gjennom studier og eksperimentering søker man tilbake til middelalderens løsninger, en håndverksmessig kompetanse som i stor grad forsvant etter reformasjonen. Her samarbeides det tett både nasjonalt og internasjonalt gjennom organisasjoner som *Building Limes Forum*, *European stone festival*, mv. Vi har også samarbeid med tilsvarende kompetansesentre innen restaurering nasjonalt og internasjonalt, deriblant Stavanger Domkirkes bygghytte og miljøet tilknyttet i Lincoln Cathedral i Storbritannia som vi har tradisjon på utveksling av kunnskap med i forbindelse med tradisjonelle håndverkstekniker. Vi har også samarbeidsavtaler med Vitenskapsmuseet, NTNU og med Arkeologisk Museum, Universitetet i Stavanger.

Fra side 91 i statusdokumentet omtales hovedutfordringer på kunst- og kulturfeltet med utgangspunkt i beskrivelsene tidligere i statusdokumentet. Med bakgrunn i NDRs utstrakte internasjonale samarbeid sier vi oss enige i dokumentets slutning om at kommunens kulturpolitikk i sterkere grad må videreutvikles i samspill med øvrig nordisk og europeisk kulturpolitikk. Vi ser det også som positivt når dokumentet peker på at det er viktig for Trondheim kommune å legge til rette for utvikling av forskningsbasert kunnskap om kunst- og kultur i Trondheim og i regionen for øvrig.

Vi slutter oss i tillegg til det behovet for økt kunnskap og bevissthet om hvem som deltar i kunst- og kulturlivet som statusdokumentet etterspør på side 93. Dette for å danne et grunnlag for mangfold og inkludering innenfor kulturområdet. Behovet for mer systematisk arbeid knyttet til statistikk om kulturdeltakelse og publikumsanalyser i Trondheim er vi enige i, og vi vil understreke behovet for at det er må sees på tvers an institusjonelle grenser. Fra et publikumssynspunkt er det ofte likegyldig om det er MIST, Vitenskapsmuseet, NDR eller andre som står bak et kulturtilbud. Det er kulturtilbudets innhold som er interessant for publikum. Det er derfor viktig at det legges til rette for slike publikumsundersøkelser på tvers av organisasjonsgrenser, og at det sees samlet på Trondheim og regionen.

Med vennlig hilsen

Steinar Bjerkestrand e.f.
direktør

Inge Eiliv Sørgård
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Til Trondheim kommune
v/Hilde Vistnes
kultur.postmottak@trondheim.kommune.no

Høyrings svar til «Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur»

Vi ser fram til at den nye kommunedelplan blir ferdigstilt. Vi er positive til dei seks satsingsområda, og er spente på korleis desse kan materialisere seg i konkrete tiltak. Norsk Forfattersentrum meiner det er viktig at kommunen støtter opp om dei profesjonelle kunstnarane og legg til rette for yrkesutøvinga deira, noko som er heilt sentralt for at kunst og kultur skal kunne fungere som «drivkraft».

Generell kommentar

I rapporten «Kunstens autonomi og kunstens økonomi» finn ein mykje relevant informasjon om inntektsgrunnlaget til kunstnarane. Det er nedslåande at dei kunstnariske inntektene for skribentar har gått ned 9,5 % frå 2006 til 2013 og så mykje som 15 % for dei skjønnlitterære forfattarane. Medianinntekta for norske skjønnlitterære forfattarar er langt lågare enn gjennomsnittsinntekta for norske arbeidstakarar. Låge kunstnariske inntekter blir kompensert med at forfattarane må bruke stadig meir av tida si på anna inntektsgevande arbeid. Norsk Forfattersentrum ynskjer at Trondheim kommune skal leggje til rette for at forfattarane skal kunne bruke mest mogleg av tida si på å utøve yrket sitt.

I den same perioden som medianinntekta til forfattarane har gått ned, har Norsk Forfattersentrums omsetning gått vesentleg opp. Dette vitnar om at formidlingsoppdrag blir ein stadig større del av forfattarane si inntekt og yrkesutøving. Norsk Forfattersentrum yter viktig medlemspleie og bidreg til kompetanseheving hjå forfattarane. I 2017 tente forfattarar til saman 29,7 millionar kroner i honorar gjennom Norsk Forfattersentrum.

Kommentarar til teksten

Nasjonalt nivå

I 2017 opna kontoret Kreativt Norge i Trondheim, som er ein del av Norsk kulturråd. Kontoret tilbyr rådgjeving og verkemiddel som bidreg til at norsk kunst og kultur oppnår auka inntekter basert på kunstnarisk verksemd. Vi ser at kommunen og kommunens kunstnarar kan dra nytte av kompetansen og støtteordningane ved Kreativt Norge. Kanskje kommunale tiltak som FARK kan bruke Kreativt Norge til kompetanseheving blant arrangørar? Etableringa av

Kreativt Norge bør kunne inspirere Trondheim både til ei målretta satsing innan kreativ næring og til å arbeide aktivt for at enda fleire nasjonale kulturinstitusjonar legg kontora sine til byen.

Side 23, formidlingsaktørar

Her kan det nemnast at Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFFO) har regionale representantar som er med på å arrangere prosalonger for å formidle sakprosalitteratur. NFFO er arrangør av sakprosafestivalen Fakta F i Trondheim. NFFO og Norsk Forfattersentrum samarbeider blant anna om skriveplassar og skrivekurs.

Side 24, antal forfattarar og inntektsgrunnlag

Når Norsk kulturindeks fortel at det er 16 profesjonelle forfattarar i Trondheim, så kan dette lett framstå som misvisande. Ein må da tru at kulturindeksen viser til fulltidsforfattarar som ikkje har andre inntekter? Dette bør i så fall spesifiserast. Det bur svært mange fleire aktive forfattarar i Trondheim kommune.

Det kan nemnast at Norsk Forfattersentrum har 65 medlemmar busette i Trondheim kommune, flesteparten av desse er aktive og tek på seg oppdrag. I tillegg organiserer desse skribentforeiningane mange medlemmar: Trøndersk forfattarlag, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFFO), Den norske Forfatterforening, Norsk Filmkritikerlag, Norsk kritikerlag, Norsk Oversetterforening, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere og Norske Dramatikeres Forbund.

Inntektsgrunnlaget til norske forfattarar står utførleg skildra i rapporten «Kunstens autonomi og kunstens økonomi» s. 38–45. Mange av forfattarane har inntekter frå kunstnarisk tilknytt arbeid (gjennomsnittleg 63 % av forfattarane) og ikkje-kunstnarisk arbeid (gjennomsnittleg 58 % av forfattarane).

Side 24, om Norsk Forfattersentrum

At Norsk Forfattersentrum har avdelingskontor i kvar landsdel, er ein stor styrke og noko som skil oss frå mange andre litterære organisasjonar. Gjennom avdelingskontora klarer vi å yte tett og tilpassa service til lokale oppdragsgjevarar og forfattarar. At vi er regionalt til stades styrker dei lokale forfattarane slik at dei lettare kan bli buande og verke i lokalmiljøet sitt. Det krev ekstra ressursar å ha kontor ulike stader i landet, men vi ser at det er eit svært effektivt tiltak for å gjera oss sjølve relevante, tilgjengelege for mange og lette å bruke.

Side 25, mangfald og inkludering

God leseevne og leseforståing bidreg til å sikre demokratiet og å forme eit godt og inkluderande samfunn.

Utfordringar, side 26

Det har skjedd mykje positivt innan litteraturfeltet dei siste tre åra. Fast driftstilskot til Litteraturhuset i Trondheim og til Norsk Forfattersentrum sine arrangement er målretta tiltak som fører til større litterær aktivitet og eit større publikum.

Fribyforfattaren og den kommunale forfattarbustaden er ordningar som er viktige og fungerer godt. Vi håpar at Trondheim kommune ynskjer å følgje opp den positive utviklinga med fleire tiltak og høgare støttebeløp. Med ei bevisst satsing på gode rammevilkår og innovative tiltak vil litteraturmiljøet i Trondheim kunne vekse seg enda større og bidra til auka næringsutvikling innan kultursektoren.

Eit større og meir forventningsfullt publikum

Vi er einige i påstanden om at «Omfanget av litteraturarrangement og publikumsoppslutning på disse har økt betydelig». Utviklinga er svært gledeleg både for publikum, forfattarmiljøet og arrangørane. Vi har fått eit mykje større og meir forventningsfullt publikum i byen. Publikum har stadig større forventningar til arrangementsteknisk profesjonalitet. Saman med ei varsla substansiell auke i minstehonorar for litterære oppdrag frå 2019, er dei arrangementstekniske forventningane med på å dra opp kostnadsnivået for litterære arrangement.

Litteraturfestivalar og litterære arrangement av høg kvalitet bidreg til eit inkluderande og meiningsfullt lokalsamfunn, det set Trondheim på det litterære kartet nasjonalt, og det bidreg til internasjonal utveksling. Trondheims største litteraturfestival, Æ Å Trondheim litteraturfestival, bidreg til kunstnarisk nyskaping og samarbeid på tvers av kunstartar og over geografiske avstandar. Æ Å Trondheim litteraturfestival er frå 2017 kome inn på fast budsjettpost i Trondheim kommune. Det gjev festivalen ei meir føreseieleg utvikling og langsiktig levedyktigheit. Norsk Forfattersentrum håpar at Trondheim kommune ynskjer å fortsetja satsinga på det litterære feltet.

Manglande skrivekunstutdanning

Det blir peikt på at «Trondheim mangler et helhetlig utdanningsløp og et utdanningstilbud på høyere nivå innen kreativ skriving». Vi er einige i at den manglande skrivekunstutdanninga er ein ulempe for tilveksten av nye forfattargenerasjonar i Midt-Norge. Vi håpar at kommunen i samarbeid med NTNU vil kunne initiere etablering av ei fagutdanning på universitetsnivå. Vi foreslår at det blir oppretta ei arbeidsgruppe som kan greie ut grunnlaget for ei slik utdanning. Vi meiner òg at skrivekunst bør vera eit tilbod innan den kommunale kulturskolen, slik at elevar med talent og interesse for skrivekunst har eit tilbod allereie i ung alder.

I påvente av initiativ til å opprette ei skrivekunstutdanning, prøver Norsk Forfattersentrum å kompensere for mangelen ved å tilby eit mest mogleg stabilt skrivekurstilbod for ungdommar

og vaksne. Dette har tittelen Skriveforum og har frå 2017 fast støtte frå Trondheim kommune gjennom tilsegnsbrevet for driftsstøtte til Norsk Forfattersentrum Midt-Norge. Det er vi svært glade for, og kommunen kan vurdere om det er føremålsteneleg å auke denne støtta. Skriveforumet har sidan 2010 vore med på å hjelpe fram 10 nye forfattardebutantar. Skrivekurs er eit målretta tiltak i eit næringsutviklingsperspektiv, og det bidreg til å auke den kunstnariske nyskapinga.

Tekstproduksjon er basis for andre kunstuttrykk som film og teater, og dessutan for all type forskingsformidling. I eit samfunn der den skriftlege kommunikasjonen er så enormt omfattande, kan forfattarane nyttast som fagpersonar i ei rekkje situasjonar. Forfattarane lærer andre menneske å uttrykkje seg både emosjonelt og sakleg. Forfattarane forsvarar det norske språket. Gjennom skrivekurs når Forfattersentrum eit breitt spekter - frå personar som seinare blir forfattarar til personar med spesielle utfordringar.

Støtteordning for skriveplassar

Skriveplassar for forfattarar aukar produktiviteten. Mange forfattarar har heimekontor, sidan dei har låg inntekt og ikkje prioriterer å leige seg kontorplass. Det er per dags dato tre skriveplassar hjå Trondheim folkebibliotek og tre skriveplassar hjå Norsk Forfattersentrum Midt-Norge i Bakkegata 1A (ein av desse er finansiert av NFFO). Skriveplassane ved Norsk Forfattersentrum Midt-Norge fungerer i praksis som sponing av forfattarane, sidan utgiftene til husleige, strøm og internett langt overgår det vi kan ta i leige frå forfattarane.

Det vil vera eit målretta næringsutviklande tiltak å laga ei støtteordning for forfattarar som ynskjer å leige skriveplass. Dette finst for bildekunstnarar og kunsthandverkarar, men ikkje for forfattarar. Å ha økonomisk moglegheit til å leige seg ein skriveplass, frigjer tid til skriving, det gjev arbeidsdagen struktur og ein blir del av eit skapande miljø.

Litteraturhuset i Trondheim

Litteraturhuset i Trondheim er ein suksess med stort publikumstilfang og stor variasjon i programmet. Ut frå størrelsen på administrasjonen og totalbudsjettet har litteraturhuset oppnådd imponerende mykje. Litteraturhuset har allereie vokse seg for stort for dagens fasilitetar og utover grensene for det forsvarlege når det gjeld arbeidsinnsats frå administrasjonen.

At Litteraturhuset ikkje disponerer eigne formidlingslokale (berre i samarbeid med Sellanraa og biblioteket m.fl.), er ei svakheit for prosjektet. Målet må vera at Litteraturhuset har full råderett over eigna formidlingslokale av ulike størrelsar. Det er symptomatisk at Norsk Forfattersentrum som leigetakar må forhalde oss til fire ulike aktørar når vi skal booke lokale til Æ Å Trondheim litteraturfestival i Kulturkvartalet, og at vi ikkje nødvendigvis får sikre svar.

På sikt bør det bli slik at det er nok å forhalde seg til Litteraturhuset. Om Litteraturhuset får full råderett over eigna formidlingslokale, vil det frigjera tid til å arbeide med det viktigaste: å laga gode litteraturarrangement i byen.

Per dags dato har Litteraturhuset berre ei fast stilling, og bruker elles personar på timebasis, midlertidige stillingar og praktikantstillingar. Dette har fungert i ein oppstartsperiode, men det er ikkje tilrådeleg over tid. Slitasjen og usikkerheita blir for stor. Innsatsen dagleg leiar har lagt ned for Litteraturhuset er langt forbi det ein kan forvente og uholdbart over tid. Norsk Forfattersentrum håpar at Litteraturhuset vil bli gjeve økonomiske rammer slik at det er mogleg å styrke administrasjonen og byggje ein solid institusjon.

Mangfald

Litterær produksjon og verksemd bidreg til å ivareta og å utvikle språket vårt. Språkforståing er viktig for å sikre god integrering og eit levande demokrati.

Mange forfattarar busette i Trondheim vel å skrive på nynorsk. Vi meiner at Trondheim kommune bør leggje til rette for god opplæring i nynorsk. For å sikre opplæringa i nynorsk foreslår vi at det blir lagt til rette for bruk av nynorsk litteratur allereie i barnehagen, og gjennom heile skulegangen. Dette kan for eksempel vera ei ordning for innkjøp av bøker på nynorsk. Vi meiner i tillegg at det bør finnast eigne klasser og barnehagar for dei som ynskjer nynorsk som hovudmål.

Norsk Forfattersentrum støttar Trondheim kommune i påstanden om at samiskspråkleg litteratur treng eit løft. Opplæring i samisk språk og litteratur kan introduserast allereie i barnehagen. Samisk forfattarlag kan vera ein viktig samarbeidspartnar for å synleggjera fleire samiske forfattarar i Midt-Norge.

Barn og unge

Formidling til barn og unge i DKS

Den kulturelle skulesekken i Trondheim er ein viktig formidlar av litteraturopplevingar av høg kunstnarisk kvalitet til barn og unge. Omfanget av litteraturtilbodet i DKS Trondheim er dessverre mindre enn for elevar busette i dei andre kommunane i Trøndelag fylkeskommune – truleg pga. ulik vektning av litteratur over tid. I dag varierer tilbodet innan litteratur frå 1-2 besøk i løpet av grunnskulen (som i Trondheim kommune) til årlege besøk av ein litterær produksjon (som Hedmark fylkeskommune). Norsk Forfattersentrum ynskjer at elevar i alle kommunar i landet skal ha like moglegheiter for litteraturopplevingar.

Digitalisering

Den omfattande digitaliseringa har mange positive sider, men er samtidig ei utfordring for inntektsgrunnlaget for kunstnarar. Det er viktig at kunstproduksjonen blir støtta opp med strenge lovar for opphavsrett. Det er òg viktig at kommunen er eit førebilde når det gjeld rettferdig honorering av alle type kunstnargrupper ved bruk av kompetansen deira.

Forslag til konkrete tiltak – oppsummert

- Styrke stipendordningane for forfattarar.
- Auke driftsstøtten til Litteraturhuset i Trondheim og Norsk Forfattersentrum Midt-Norge.
- Auke prosjektstøtten til Æ Å Trondheim litteraturfestival og Skriveforum.
- Danne ei arbeidsgruppe for å greie ut etableringa av ei skrivekunstutdanning på universitetsnivå.
- Laga støtteordning for skriveplassar.
- Auke andelen litteratur i DKS.
- Etablere tiltak for bruk av nynorsk litteratur i barnehagane og skulane.
- Utvikle tiltak for synleggjering og presentasjon av samisk litteratur for publikum i Trondheim.
- Laga ein plan for bruk av lokale kunstnarar og honorering av desse.
- Tilby kursing som fører til kompetanseheving for lokale kunstnarar og arrangørar.
- Arbeide aktivt for at enda fleire nasjonale kulturinstitusjonar legg kontora sine til Trondheim.
- Bli flinkare til å framheve og promotere Trondheim som heimlass for mange ulike kunstnarar, kulturinstitusjonar og gode ordningar.

Vi ser at kommunedelplanen har behov for både store visjonar og konkrete målsetjingar. Vi synest at arbeidet med planen er interessant og viktig, vi bidreg gjerne i idémøte eller med meir informasjon. Vi ynskjer kommunen lykke til vidare med arbeidet!

Trondheim, 30.04.18

Guri Sørungård Botheim
Avdelingsleiar
Norsk Forfattersentrum Midt-Norge
Bakkegata 1A, 7014 Trondheim
Tlf. 21 09 57 70 / 970 31 624

HVA ER KUNSTHÅNDVERK?

Kunsthåndverksfaget rommer tradisjonelt disipliner innen keramikk, tekstil, glass, metall, smykke, tre. Kunsthåndverkere har gjennom sin håndverks- og materialforståelse viktig kompetanse vedrørende samfunnsaktuelle problemstillinger knyttet til materialer, forbruk og bærekraft.

Fagorganisasjonen Norske Kunsthåndverkere (NK) er en nasjonal kompetanseorganisasjon. Organisasjonen har som mål å styrke kunsthåndverkeres virke, og å synliggjøre kunsthåndverk av høy kvalitet nasjonalt og internasjonalt. NK Midt-Norge omfatter Trøndelag og Møre og Romsdal, og har gjennom 40 år produsert nyskapende temastillinger som Neo-Tradisjon, Shelter, Hverdag-sliv og Skreddersydd. Utstillingene, de aller fleste vist ved Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum (NKiM) har alle vært med på å utvikle og skape nye forbilder for kunsthåndverk i Norge. I fjor kunne det trønderske publikum oppleve "Kunsthåndverk 2017" som er en årlig nasjonal juryert utstilling med det beste av dagens samtidskunsthåndverk på NKiM. Utstillingen var nominert til årets trønderske utstilling på Adressas Utawards 2017.

KUNSTINDUSTRIMUSEETS BETYDNING FOR KUNSTHÅNDVERKET

Det er svært få visningssteder for kunsthåndverk i Midt-Norge og regionen tilbyr ingen utdanning på høyskolenivå for våre kunsthåndverkerfag. Dermed er Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum den eneste institusjon i vår landsdel som har ansvar for og innehar faglig kompetanse om kunsthåndverk, og som har som samfunnsoppdrag å samle, forvalte og formidle samtidens kunsthåndverk. Det hviler dermed et særlig ansvar på NKiM om å legge til rette for gode visningsforhold for kunsthåndverk. Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum, som vi anser som "vårt" museum, er vår viktigste arena for visning av kunsthåndverk.

HVORFOR SAMLOKALISERING?

I mulighetsstudiet som ble utarbeidet i 2016 av MiST, Trondheim kommune og Sør-Trøndelag Fylkeskommune redegjøres det for flere ulike modeller for disse to museene, fra to bygg og to staber, til samlokalisering i ett bygg med en stab. Studiet konkluderer med ett museum og en stab på Kunstmuseets tomt, alternativt nytt bygg på ny tomt. Men finnes det en faglig grunn for sammenslåing? Det kommer i så fall ikke tydelig fram i mulighetsstudiet. (Det er mye snakk om at museet skal være møteplass med kafe og restaurant, men lite om kunst og kunstopplevelse.) Det er også uklart hvorvidt kunsthåndverk sorterer under kunst- eller designbegrepet i det nye Kunst og designmuseet. Til Adresseavisen (15.12.17) uttaler Åshild Adsen, direktør ved NKiM, at grensene mellom de ulike fagmiljøene (billedkunst, kunsthåndverk, design) er i ferd med å viskes ut. I mulighetsstudiets konklusjon er begrepet kunsthåndverk fjernet. Norske kunsthåndverkere har grunn til å frykte at kunsthåndverket blir den tapende part ved en sammenslåing. Vi tror en samlokalisering på Trondheim Kunstmuseums tomt vil være det absolutt dårligste alternativ for kunsthåndverket.

Et annet viktig moment som ikke er berørt i mulighetsstudiet er etterbruken av de to eksisterende museumsbyggene. Hva skal byggene brukes til dersom museene flytter ut og hvilke konsekvenser vil dette få for et Trondheim sentrum i et byplanperspektiv?

INSTITUSJONENES DEFINISJONSMAKT.

Kunstindustrimuseet i Trondheim er i dag en tydelig institusjon i byen, i et særegent bygg med en optimal beliggenhet. Museet har stor anseelse over hele verden for sin unike samling og de to bygningsintegreert samlingsinteriørene av Henry van de Velde og Finn Juhl. Museet huser blant annet en stor samling norsk samtidskunsthåndverk, en internasjonalt anerkjent samling av japansk kunsthåndverk og en unik samling av Hannah Ryggens tekstiltepper.

Faren med en fusjonering, både i form av samlokalisering og ved navnefusjon er at man får en forflating og utvanning av fagfeltene, i stedet for en styrking og tydeliggjøring. Begrepene er til for å differensiere, nyansere og klargjøre. Hva skaper gode forutsetninger for å definere, styrke og utvikle kunsthåndverket? Jo, fokusering på kunsthåndverkets egenart, tradisjon og samfunnsbetydning. Et museum som skal ivareta kunsthåndverk må løfte fram, undersøke, forske og formidle omkring de uendelig mange temaene og fagene som kunsthåndverket rommer: estetiske, sosiale, miljømessige. Kunsthåndverk er fundamentalt menneskelig, knyttet til kropp, det hjemlige og hverdagslige, til bruk og nytte, til fest og feiring. Kunsthåndverket er framtidsrettet, blant annet gjennom fornyet behov for håndverkskunnskap, gjenbruk og materialforståelse. La oss ikke forkaste kunstarten og begrepet gjennom å la det forsvinne inn i en utydelig museumsidé, men bevare og bygge ut Nordenfjeldske kunstindustrimuseum der det står i dag.

BREISIA - NYE PRODUKSJONVERKSTEDER FOR KUNST:

Kunsthåndverk, billedkunst, fellesverksteder mfl.

Nyhavna har et enormt potensiale i kraft av hva den er i dag: et sammensatt område for produksjon sentralt plassert midt i byen, med tilknytning til sjø og jernbane. Høsten 2016 tok Trøndelag bildendekunstnere (TBK) og Norske Kunsthåndverkere Midt-Norge (NKM) initiativ til en allianse for Nyhavna som fortsatt område for produksjon: «Breisida» samler aktører som allerede eksisterer på Nyhavna, kunstnere, kunsthåndverkere, «makers», håndverkere, musikere og gründere med planer og visjoner for kultur som byutvikling.

I by etter by får havneområder nye bruksmønstre etterhvert som tradisjonell havneaktivitet flyttes eller overføres til veinettet. Eiendomsprisene skyter i været og levende produksjonsmiljø med mindre bedrifter, kunstnere og musikere forsvinner til fordel for luksusleiligheter med sjøutsikt, eksklusive restauranter og prestisjebygg. Kunstnere, og andre som ønsker å skape bedrifter må ut av byene fordi leieprisene blir for høye. Det er bortimot umulig å opprettholde viktig og nyskapende aktivitet. De skapende blir spredd rundt i ulike bygder og småbyer. Det gir mindre tilgang til utveksling av ideer og impulser. Det er dyrt å skaffe alt utstyr som trengs og vanskelig å skaffe lån. Det er upraktisk fordi det vanskeligjør møter med potensielle kunder eller anskaffelse av lærlinger. Og det kan bli ensomt. Hva er en by uten kunstnere og skapende miljø?

Vi ser begynnelsen på slutten av oljealderen. Hva vi skal leve av i ettertiden? Vi må utvikle andre former for produksjon. I lang tid har vi sett et mønster hvor produksjon flyttes til lavkostland for å få prisene ned. Konsekvenser er tap av arbeidsplasser og på sikt kan kunnskap om håndverket forsvinner. Vi gjør oss selv mindre selvberget, mer utsatt og mangler steder for overføring og utvikling av manuell kunnskap, i kombinasjon med kreativitet.

Hva skjer hvis man samler ulike kreative krefter på et område som Nyhavna?

Trondheim havn har i mange år leid ut lokaler til ulike produksjonsmiljø, uten spekulasjon i leiepriser. Tidligere direktør ved havna, Wollert Krohn-Hansen, har sørget for at havna har opptrådt som mésen i en tid der de fleste andre har spekulert i mest mulig utbytte. Dette har vært helt vesentlig for anerkjente aktører som blant annet Cirka teater, Øra musikkstudio, Ljos lysdesign, filmklipperrommet Giljotin og skulptør Erlend Leirdal. Uten lave leiepriser ville det være vanskelig å etablere og utvikle seg.

Trondheim by trenger å videreutvikle den kultur- og småskalaproduksjon som allerede eksisterer på Nyhavna. Vi trenger møteplasser for miljøene. «Breisida» samler ulike aktører og diskuterer hva vi trenger og vektlegger, hvordan vi kan få det til og hva dette kan føre til. Vi samarbeidet med to studenter på arkitekt ved NTNU, Maria Therese Nervik og Kristin Solhaug Næss, om å se på ulike modeller for gjennomføring. De har ferdigstilt en masteroppgave som ser på potensialet i kulturproduksjon i byutvikling.

Nyhavna er delt inn i 11 reguleringsområder som hver i seg må politisk behandles. Dette vil gjøre det mulig å politisk beslutte at deler av Nyhavna skal øremerkes til kultur- og småskalaproduksjon. For å muliggjøre dette bør det inngås en tomteavtale som forhindrer spekulering og økonomisk

verdiøkning: Å holde leieprisene nede er grunnleggende for å skape stabilitet og forutsigbarhet. En slik tomteavtale er utprøvd med hell i Liverpool gjennom Assembly studios prosjekt for Granby four streets. Det har skapt et unikt, spennende og levende miljø. Her i byen har vi allerede et godt eksempel i Svartlamon kultur – og næringsstiftelse.

Ved å oppmuntre ildsjeler til oppstart av fellesverksteder av ulik art over tid og etter behov på de regulerte områdene - kan vi bygge opp en kultur hvor skillelinjer mellom ulike grupper i byen brytes opp og gjøres tilgjengelig. Kryssende impulser og ideer kan skape uante synergieffekter. Verkstedene vil trenge en struktur av verkstedmestere med HMS-ansvar, som lærer ut bruk av utstyr, bygger opp lærlingeplasser i tilknytning og tar i mot oppdrag. En styreform basert på stiftelsesformatet og en økonomisk modell basert på et fond, vil kunne skape nødvendig uavhengighet og stabilitet. Fellesverksteder vil gjøre det enklere for kunstnere og småprodusenter å få utformet ideer, produkter og verk. De kan gi tilbud til gjestende kunstnere og makers. Studenter ved kunstakademiet og andre fakultet, kan få tilgang til verksteder som ellers ikke tilbys og komme i kontakt med byens miljøer. Her kan små bedrifter i oppstart med kontorplass på Digs eller Work Work - produsere fysiske produkter på felles utstyr. Her kan tradisjonelle håndverkerne utvikle og videreformidle sin kunnskap. Her kan teknologer, kunstnere, håndverkere og humaniora møtes og skape nye rom, - hendelser, -bedrifter, -tanker og – muligheter.

«BREISIDA» vil kartlegge muligheter og skissere gjennomføringsplaner. Vi har tro på at kommunen og Trondheim Havn vil se at vi trenger Nyhavna som område for fortsatt produksjon. Kulturproduksjon er verdiskaping som ikke enkelt kan måles i penger, men gi uante ringvirkninger til byen: et levende, pulserende og unikt skapende miljø som gjør Trondheim tiltrekkende - og er med og bygger framtida.

For Breisida

Sissel M Bergh, tidligere styreleder i TBK - Brit Dyrnes, styreleder i NKM

SEKS TILTAK FOR TRONDHEIM BYS KUNSTPOLITIKK

1. Friske midler til kultur og prioritere visuell kunst
2. Øke prosjektstøtten og produksjonsmidler (proff.potten)
3. Innføre den nasjonale "Utstillingsavtalen"
4. Styrke kommunens innkjøpsordning
5. Innføre minimum 5 arbeidsstipend
6. Gjør som Bergen!

1. FRISKE MIDLER TIL KULTUR OG PRIORITERE VISUELL KUNST

I 2018 bevilges det kun 1, 350 mill totalt fordelt på 4* av byens etablerte visningsrom for kunst/selvorganiserte kunstinstitusjoner over fast post på kulturbudsjettet. Dette beløpet må opp.

Kunsthall Trondheim, det nyeste tilskuddet på kunstscenen - en institusjon som kommunen selv eier får

alene 3, 100 millioner. (Kunsthallen har selv uttrykt at de har for lite penger til å drive.)

Et løft! Kunstbyen Trondheim er i vekst, for å sikre at flere av de nye, selvorganiserte aktørene gis mulighet til å søke om grunnfinansiering fra Trondheim kommune må potten til det visuelle kunstfeltet

totalt øke betraktelig.

*Samt Babel visningsrom som får midler via atelierstøtten til LKV.

TK tilskudd visuell kunst i 2018

Kunsthall Trondheim (etabl. 2016. Kommunal eie)	3 142 000 NOK
Trøndelag senter for samtidskunst (etabl. 1976)	629 000 NOK
Trondhjems kunstforening (etabl. 1845)	300 000 NOK
Heimdal kunstforening (etabl. 1953)	190 000 NOK
Trondheim Elektroniske Kunstsenter (etabl. 2002)	230 000 NOK

*Andre aktører visuell kunst: Trondheim Open og Meta.morf får festivalstøtte, LKV (inkl Babel) har en årlig atelierstøtte (850 000 NOK)

Fra statiske til treffsikre støtteordninger

Kunstplanen til Trondheim kommune beskriver og følger opp aktører som allerede er godt etablerte og har eksistert i generasjoner. Eller institusjoner som er planlagt av kommunen selv (Kunsthall).

Verken Kunstplanen eller i kulturbudsjettene er det tatt høyde for tilvekst av nye selvorganiserte aktører og institusjoner, eller det faktum at kunstbyen Trondheim vokser.

I tillegg til en kontinuitet og forutsigbarhet til etablerte institusjoner må en kunstplan og de dertil hørende støtteordningene gjenspeile hvordan et felt er sammensatt: Søkbare og frie midler som arrangørstøtte, prosjektstøtte, produksjonsstøtte, arbeidsstipend, etc. sikrer og muliggjør tilvekst.

2. ØKT PROSJEKTSTØTTE OG PRODUKSJONSMIDLER

TKs støtteordninger er mangelfulle. Per i dag eksisterer det ikke frie og søkbare* midler for selvorganiserte aktører i overgangen mellom "proff.potten" og fast post som er tiltenkt de veletablerte kunstinstitusjonene.

Proff.potten er en presset støtteordning og tilsagn på rundt 20-30 000 kr fordeles mellom 70-120 av søkerne (antall søkere per tilsagnsrunde er ikke oppgitt). Likevel er proff.potten redusert fra 2 mill i 2011 til 1,5 mill i 2018. I tillegg brukes potten som buffer for aktører som en sjelden gang flyttes til fast post. Slik vannes støtteordningen ut.

Kulturfondet er en ordning begrenset til hvem kommunens saksbehandlere ønsker å prioritere (en støtteordning som gjerne kunne vært synliggjort og søkbart hvem den tilfaller, på en bedre måte enn i dag)

Hvordan tette hullene i TKs støtteordninger?

- **Prosjektstøtte (proff.potten)** øke potten og ikke brukes som buffer for prosjekter overført til fast post.
- **Arrangørstøtte (NY)** ordning mellom fast post og proff.potten. Innføres for å tette hullene mellom de veletablerte institusjoner og kunstneriske prosjekt. (Bergen kommune feks støtter ca 20 kunstnerdrevne initiativ.)
- **Produksjonsstøtte (NY)** forbeholdt det som faller utenfor proff.potten: f eks utstillinger, konserter, forestillinger, performancer, offentlige markeringer, fagseminar, kunnskapsutveksling, m.m).
- **Fast post** øke bevilgningene og samtidig ønske å ta høyde for flere driftstøtte-mottakere
- **Kulturfondet** (i utgangspunktet en god ordning hvis den gjøres åpen/søkbart og gjennomsigtig)

3. INNFØRE UTSTILLINGSAVTALEN, ref: <http://www.utstillingsavtalen.no>

Nasjonal avtale igangsatt av Norske Billedkunstnere, Norske Kunsthåndverkere og Forbundet Frie Fotografer som sikrer at kunstnerne får lønn for arbeidet med utstillinger de gjennomfører i kunsthaller, kunstsentra og kunstforeninger i hele landet.

Hva slags type lønn:

- utstillingshonorar
- vederlag for bruk av kunsten
- produksjonskostnader

Regional sak med nasjonal betydning

Kampanjen Utstillingsavtalen gjelder arenaer med finansiering fra fylket og kommune.

Lønn for arbeid med utstillinger må avgjøres av lokalpolitikere når det settes av midler i de regionale kulturbudsjettene.

Det må friske og økte midler til TKs fast post, visuell kunst for å kunne understøtte utstillingsavtalen.

4. STYRKE TKS INNKJØPSORDNING

Trondheim kommune har en "samling" kunst i offentlige rom. TK må avklare hvordan en innkjøpsordning av kunst fra gallerier, museer og visningsrom kan ses i sammenheng med utsmykkingordningen på en bedre måte enn i dag. Innkjøpsordningen utgjør kun 230.000,- Dette beløpet må firedobles for å utgjøre noe.

Hvorfor: Kjøp av kunst fra galleri/visningsrom stimulerer kunstmarkedet og er dermed et tiltak som styrker kunstnerøkonomien direkte.

Det er et samfunnsansvar å sikre at kommunen eier kunst fra alle slags tidsepoker.

Det er en anerkjennelse for kunstnere å bli innkjøpt av en kommune - der hvor komiteen består av profesjonelle fagfolk.

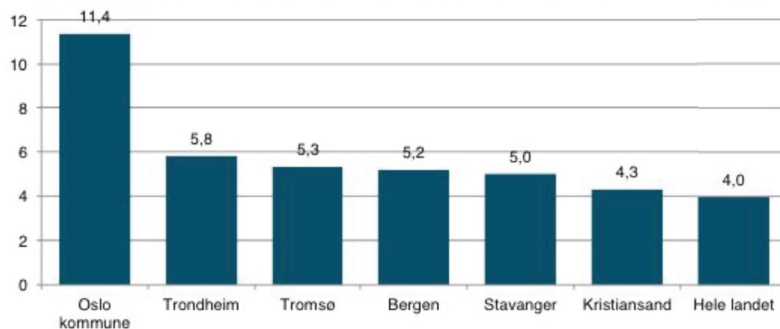
5. STYRKE TKS STIPENDORDNING

Kunstnertettheten i Trondheim ligger over landsgjennomsnittet* Det er flere kunstnere per innbyggere i Trondheim enn i byer som Bergen, Tromsø eller Stavanger skal vi tro statistikk fra Trondheim kommune.

Likevel har Trondheim kommune per i dag kun 1 stk arbeidsstipend (kalt bykunstnerstipend) fordelt på over 1000 registrerte kunstnere per 2013 innenfor fagfelt som musikk, scenekunst, visuell kunst og litteratur.

(*tall fra 2013, Statusdokument TKs kulturplan, 1. utgave)

I følge vår oversikt er totalt 1042 kunstnere bosatt i Trondheim kommune, som er 47 % over landsgjennomsnittet. Kunstnertettheten i Trondheim er om lag den samme som i 2010. Av de 1042 kunstnerne i Trondheim kommune er hele 779 musikere eller komponister, 87 er scenekunstnere, 160 er visuelle kunstnere og 16 er forfattere. Statens kunstnerstipend er den viktigste ordningen for direkte støtte til kunstnere. Kunstnere bosatt i Trondheim mottok om lag 5,7 millioner i støtte fra SKS i 2012, som er 23% under landsgjennomsnittet.

Figur 22: Antall kunstnere pr. tusen innbyggere i 2013.

Flere stipender

TK bør ha minimum 5 arbeidsstipender á 260 000,-* som alle kunstnergrupper kan søke (inkl kritikere.)

Antallet diverse-stipender bør økes fra 5 til 20 stipender. Satsene for disse stipendene bør øke fra á 25 000,- til 50 000,-*

*TKs stipendordning tilfaller alle kunstnergrupper, forfattere, kritikere, musikere, billedkunstnere etc.

Hva vil en økt satsning kunne koste?*

Prosjektstøtte (proff.potten):	økes med 1 million (fra 1.5 mill (2018) til 2. 5 millioner (2019).
Arrangørstøtte:	5 millioner (Ny) ordning
Produksjonstøtte:	3 millioner (Ny) ordning
Fast post:	visuell kunst økes med 2, 8 mill til 4,150 mill* inkl at dagens 4 institusjoner påplusses min 200 K hver i friske midler til å styrke kunstnerøkonomien. (jfr Utstillingsavtalen).
Kulturfondet:	0 mill (avkastning reguleres uavhengig av TKs kulturbudsjett)
Arbeidsstipender:	økes med 1,1 mill (fra dagens 200 K til 5 á 260 K)
Diverse-stipender:	økes med 0,8 mill (fra dagens 5 á 20 K, til 20 á 50 K)
Innkjøpsordningen:	økes med 0,690 mill (fra dagens 230 K)

Anslag økning på min. 14, 4 millioner f.o.m 2019 *På fast post og innkjøpsordning har vi kun regnet på økning visuell kunst, mens økningene de andre postene kommer alle typer kunstnere til gode.

6. GJØR SOM BERGEN!

Den treffsikre kunstpolitikken til Bergen kommune er resultatet av et langvarig samarbeid mellom kunstnere, kunstaktører og byens politikere. Det handler om prioritering og satsningsvilje:

I Kunstplanen fra 2018 - 2027 er Utstillingsavtalen innlemmet.

Det øremerkes midler til å bygge opp en aktør for Kunstkritikk, tilsvarende den funksjonen AST har hatt i Trondheim siden 2010 med støtte fra NKR.

Det opprettes kompetansemiljøer rundt det visuelle kunstfeltet; kunstner og verksprod styrkes.

Langsiktig planlegging! I Bergens Kunstplan konkretiserer byråden hvor mange millioner som må settes av årlig i planperioden for å nå ambisjonene.

Trondheim kunstby 2030

“I 2030 er kunst og kultur en viktig drivkraft for samfunnsutviklingen i Trøndelag” ifølge ambisjonene til nye Trøndelag fylkeskommune. TKs kunstpolitikk bør ikke ha en svakere ambisjon, men framover vise tillit til og prioritere den frie kunsten.

Trondheims nye kunsthall er en politisk villet institusjon. Økosystemet rundt må også få vokse, bygges opp og vekselvirke med institusjoner som kunsthallens program, for å bli en levende kunstby.

TKs støtteordninger høynes og blir mer mangfoldige, de tilfaller ikke bare eldre institusjoner, men følger en mer treffsikker modell (flere typer prosjektstøtte og arb.stipender) for å kunne forutse og stimulere til nåtidig og fremtidig vekst.

Brit Dyrnes
regionleder Norske Kunsthandverkere Midt-Norge
britdyrnes@hotmail.com
90828790

Trondheim 03.05.2018

Fra: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Til: Propellen Teater <propellenteater@gmail.com>

Kopi: Pia Skog Hagerup <pia.skog.hagerup@trondheim.kommune.no>, Ola By Rise <ola.by.rise@trondheim.kommune.no>, Liv Hatlen <liv.hatlen@trondheim.kommune.no>

Sendt: 24. april 2018 kl. 13.10

Emne: Re: Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Vedlegg: image001.jpg

Hei Aim@e

Takk for gode, nyttige og ryddige innspill til høringsdokumentene, de tar vi med oss i det videre arbeidet med ferdigstilling av dokumentene.

Har dere noen kommentarer til de foreslåtte satsingsområdene for den kommende planen? Disse går fram av kap 7 *Hovedutfordringer* i statusdokumentet og kap 6 *Satsingsområder* i planprogrammet:

1Kunst og kultur som drivkraft

2Kunstnerisk nyskaping

3 Internasjonale perspektiver Å

4Kunnskapsutvikling

5Mangfold og inkludering

6Barn og unge

Beste hilsen

Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune -Å [faggruppe kultur og næring](#)

TlfÅ [+47 990 37 222](tel:+4799037222)Å

www.trondheim.kommune.no/kulturognaring

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim

Besøksadresse: Bytorget,Å [Erling Skakkets gt 14](#)

24. april 2018 kl. 12:49 skrev Propellen Teater <propellenteater@gmail.com>:

Hei,
fra Propellen Teater foreslås følgende tillegg. Disse merkes med uthevet tekst og i gult. Tekst i kursiv er opprinnelig tekst fra høringsdokumentet.

Fint om vi kan få en bekreftelse på mottatt e-post.

Alt godt,

Aim@e Kaspersen

Leder i Propellen Teater

4.5. Scenekunst

Det frie scenekunstheltet side 48 (om Propellen)

(Propellen Teater er en løst sammensatt organisasjon av frie grupper og scenekunstnere i Trondheim som arbeider for å fremme og skape ny, norsk scenekunst. Propellen har dramatikere, skuespillere, regissører, produsenter, teatervitere og andre teaterarbeidere som medlemmer, og arrangerer verksteder, seminarer og legger til rette for at medlemmene kan produsere og utvikle forestillinger.

I tillegg er det en lang rekke andre scenekunstgrupper i Trondheim som produserer og viser scenekunst jevnlig. De frie gruppene viser gjerne sine produksjoner på programmerende scener, gjennom Den kulturelle skolesekken, eller i leide lokaler eller uterom. Kommunen leier ut to paviljonger på Bispehaugen skole til profesjonelle scenekunstgrupper. Paviljongene er i dårlig stand og har behov for omfattende vedlikehold og reovering. Husleien er svært gunstig, og står i forhold til standard på lokalene og leietakernes betalingsevne.

Den ene paviljongen er utleid til Propellen Teater, som er formell leietaker på vegne av flere scenekunstgrupper som Teater Fot, Katja Lindeberg Produksjoner, Aim©e Kaspersen Produksjoner, Fabularium Produksjoner, Berit Rusten/Pantertanter Produksjoner, Rabarbrateateret og Korsvikaspillet. Propellen teater bidrar også med prøvelokaler til andre frie scenekunstnere i Trøndelag på prosjektbasis. Scenekunstgrupper kan leie produksjons- og visningslokaler i Verkstedhallen av kommunen. Årlig settes det opp større utendørs teaterproduksjoner, som for eksempel Spelet på Testiklestad på Sverresborg og Rabarbrateatrets oppsetninger på Bakklandet, samt den historiske oppsetningen Korsvikaspillet)

Internasjonale Perspektiver (side 48)

Teaterhuset Avant Garden og DansiT har tydelige internasjonale profiler og sterke internasjonale nettverk gjennom sin programmering av internasjonale kompanier. DansiT har også internasjonale gjestekunstnere i arbeidsopphold i Å Husly Gjestekunstnerbolig som er et kunstprosjekt utviklet og eid av kunstnerne Jan de Gier og Vigdis Haugtrø. Cirka Teater har et godt etablert internasjonalt nettverk og har lang erfaring med formidling internasjonalt gjennom deltakelse på en rekke internasjonale festivaler og andre arenaer.

Propellen Teater har medlemmer med et internasjonalt nedslagsfelt. I lokalene på Bispehaugen blir det produsert forestillinger som turnerer internasjonalt. Her kan nevnes bidrag av grupper som Teater Fot (Sør-Afrika, Kina, Canada, Japan), Konstellasjonen (Spania, Polen, Kamerun) og Katja Brita Lindeberg Produksjoner (Finland, England, Skottland).

Kunnskap (side 48)

Som regionalt ressurs- og kompetansesenter er Å DansiT rådgivende organ innen dans for ulike institusjoner og organisasjoner. DansiT knytter kontakt mellom regionale, nasjonale og internasjonale

utøvere og gir tilbud om kunstnerisk assistanse i produksjonsprosesser samt produsenttjenester. Å Dansenett Norge vil gi økt tilgang på nasjonal og internasjonal dansekunst, samt gi mulighet for å synliggjøre trønderske dansekunstnere også utenfor Trondheim.

Danse- og teatersentrum (DTS) er en nasjonal nettverksorganisasjon som fremmer profesjonell scenekunst nasjonalt og internasjonalt, med særlig vekt på fri scenekunst. Scenekunstbruket Å er et nasjonalt kompetansesenter for scenekunst med oversikt over hva som produseres og vises av profesjonell scenekunst utenfor institusjonene, og er en viktig aktør for scenekunst i Den kulturelle skolesekken. Scenekunstbruket har et medlemsnettverk med 18 fylkeskommuner, som får refusjon for bruk av forestillinger fra Scenekunstbrukets repertoar. Å

Norsk senter for folkemusikk og folkedans Å Å er et kompetansesenter på folkedans med arkiv i Trondheim. Senterets virksomhet omfavner forskning, utøving og undervisning innen fagområdet.

Propellen Teater har de senere år utviklet seg mer i retning av et kompetansesenter. De har blant annet utviklet kurset 'ø Produsenten og inspisienten i scenekunstheltet' (2016). Å Dette ble en viktig pilot som NTNU ved seksjon for Drama/Teater siden utviklet til et videreutdanningsemne. Propellen Teater bidro slik til viktig kunnskapsutvikling og profesjonalisering av feltet gjennom fokuset på produsenten som bindeledd i teaterproduksjoner. Propellen Teater har også utviklet kunnskap gjennom sine treårige forskningsprosjekter, som blant annet resulterer i fagdager, festivaler, kurs- og verkstedvirksomhet samt publiserte fagtekster. Her kan nevnes forskningsprosjektene 'ø Dokumentarisme i scenekunsten' (2015-2017) og 'ø Scenekunst for barn og unge' (2012-2014).

Utdanningstilbudene er viktig for å utvikle fagkompetansen innen scenekunstmrådet i Trondheim og har stor betydning for scenekunstmiljøene. Flere videregående skoler tilbyr scenekunstheltlig grunnoppløring innen studieretningene musikk, dans og drama. Norges Teknisk Naturvitenskapelige universitet (NTNU) tilbyr studier i drama og teater og Skuespillerutdanningen ved Nord Universitet i Verdal er en av tre øentlige teaterhøgskoler i Norge. Fagmiljø innen ø,ere institutter ved NTNU samarbeider med scenekunstheltinstitusjonene om faglig utvikling i tilknytning til produksjon og visning av scenekunst, om å gi studenter relevant praksiserfaring, og om vitenskapelige artikler. Også andre aktører på scenekunstheltområdet har etablert samarbeid med ulike fagmiljø ved NTNU i tilknytning tverrfaglige tema i sine produksjoner. Å

Mangfold og inkludering (side 49)

Mangfoldsarbeidet innen scenekunstheltområdet handler både om å nå et mangfoldig publikum, og å utvikle et mangfold av uttrykk og kunstnerisk innhold som oppleves som relevant for et stadig mer sammensatt publikum. Trøndelag teater jobber strategisk med inkludering av grupper som av ulike årsaker ikke oppsøker teatret på egenhånd, og har blant annet etablert samarbeid med Kvalitø seringssenteret for innvandrere i Trondheim og Røde Kors sine ø,lyktinge guider. DansiT jobber med inkludering, blant annet gjennom Multiplie dansefestival som har en tydelig inkluderende proø. I knyet I å utvikle dansekunsthelt for mennesker med ulike kropper, ulik alder og bakgrunn.

Medlem av Propellen Teater, Berit Rusten, er en pioner i arbeidet med mangfold og inkludering i det frie scenekunstheltet. Gjennom hennes arbeid i Teater Polyfon har hun bidratt til produksjoner hvor

amatører og profesjonelle har arbeidet sammen. Per dags dato består nun Samer Zarka (som har jobbet 27 år med barne og ungdomsteater på Nasjonalteateret i Damaskus) i arbeidet med en barneforestilling som skal vises på Teaterhuset Avant Garden (Prøvesalen).

Barn og unge (side 49)

Barn og unge

Trøndelag Teater produserer minimum en forestilling hvert år rettet mot et yngre publikum. I tillegg har teatret flere prosjekter for barn og unge. Blant annet har teatret siden 2014 samarbeidet med Trondheim Kulturskole om prosjektet Kupp en klassiker med elever fra kulturskolens fordypningstilbud i teater.

Scenekunsttilbudet for elever gjennom DKS omfatter både besøk på Trøndelag Teater og TAG, samt visninger av produksjoner fra lokale og nasjonale scenekunstgrupper på skolene. I tillegg produserer de frie gruppene i økende grad forestillinger for barn og unge, gjerne rettet inn mot Den kulturelle skolesekken. TAG programmerer egne forestillinger for barn og unge og er en viktig samarbeidspartner for Trondheim kommune om programmering av scenekunst fra det frie feltet for DKS. **Propellen Teaters medlemmer i det frie scenekunstheltet står for størstedelen av produksjonen av barne- og ungdomsteater i Trøndelag (eksempelvis Teater Fot, Katja Brita Lindeberg Produksjoner, Fabularium Produksjoner, Teater Fusentast og Konstellasjonen).** Dette gjelder både til den kulturelle skolesekken, men også til offentlige visninger av scenekunst for barn og unge.

Cirka Teater har ambisjoner om å etablere en scenekunstarena for barn i sine lokaler der involvering av barn og unge er vesentlig. Barn og unge er kjernepublikummet for Cirka Teater som har en sterk nasjonal posisjon innen scenekunst for barn og unge.

Cirka Teater er ettertraktet over hele landet gjennom DKS og har hatt en rekke større produksjoner for barn på Trøndelag Teater og nasjonale institusjoner.

Utfordringer (50)

For det frie scenekunstheltet er en av hovedutfordringene at det er få lokale midler til utvikling og produksjon av scenekunst. Det er også **store** utfordringer knyttet til visning og synliggjøring av lokale produksjoner, samt å nå ut til et større publikum. **I tillegg til Verkstedhallen, som først og fremst har renom© som konsertarena, bør det også utvikles visningsarenaer spesielt tilrettelagt for fri scenekunst i regionen, se eksempelvis Sentralen i Oslo (<https://www.sentralen.no/>).** Dagens situasjon utfordrer Trondheim som attraktivt arbeidssted for både yngre og mer etablerte scenekunstnere. Det er viktig å jobbe strategisk for å oppnå en større andel av statlige midler til scenekunstheltet i Trondheim, både til institusjonene og det frie feltet.

Et virkemiddel i dette arbeidet vil være etableringen av et kompetansesenter med driftsstøtte på scenekunstheltet. Musikk- og filmfeltet har kommet langt i profesjonaliseringen av sine felt, og scenekunstheltet trenger en liknende ordning. Feltet trenger en kontinuerlig utvikling av kompetanse, samt møtepunkter for de mange scenekunstnere som arbeider som frilansere i regionen. Et

Samt møtepunkter for de mange scenekunstnere som arbeider som fransere i regionen. Et kompetansesenter vil være viktig for å sikre at både unge og etablerte scenekunstnere blir i regionen, og får bedre vilkår. Propellen Teater fungerer på mange måter i dag som et slikt kompetansesenter, men har behov for driftsstøtte for videre kontinuitet i dette arbeidet.

Trøndelag teater har betydelige behov for vedlikehold og oppdatering av teknisk utstyr. Det er ønskelig å utvide dagens bygningsmasse med ny prøvesal og verksted. Dette siste illustrerer hvordan det fortsatt er utfordringer knyttet til fysisk infrastruktur for både scenekunstinstitusjonene og for aktører på det frie feltet. Problematikken vil behandles i den kommende rullering av Trondheim kommunes kommunedelplan for kulturarenaer.

Etableringen av DansiT har vært avgjørende for å styrke dansemiljøet lokalt og regionalt, og for å utvikle en nødvendig infrastruktur for dans. Aktiviteten innen har økt, men dansefeltet i Trondheim er fortsatt et lite og sårbart miljø med få profesjonelle dansegrupper.

Relokalisering av TAG i mer egnede lokaler vil styrke TAG som programmerende teater og gjøre teatret mer attraktivt for samproduksjoner. En samlokalisering vil styrke samarbeidet mellom TAG og DansiT, og stimulere økt samarbeid og utvikling innen hele det profesjonelle scenekunstheltet. Det vil også gi større muligheter for publikumsbygging og mer attraktive arbeidsvilkår for gjestende kunstnere og ansatte, og vil bidra til å gi Trondheim og regionen for øvrig et kraftsentrum for scenekunst.

Cirka Teater har en sterk nasjonal posisjon innen scenekunst for barn og unge, og teatrets kunstneriske virksomhet er viktig for utvikling av Trondheim som kunstby for barn og unge.

Opprettelsen av den nye Trøndelag fylkeskommune kan få konsekvenser for flere scenekunstaktører i Trondheim. De to kompetansesentrene for dans, DansiT i Trondheim og Dans i Trøndelag i Inderøy, har til dels overlappende formål og har begge regional og nasjonal finansiering. Kommunen og fylkeskommunen bør sammen bidra til å utvikle et godt samarbeid innen scenekunstområdet for å avklare aktørenes virkeområde slik at de forsterker og utfyller hverandre.

23. mars 2018 kl. 16:33 skrev Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>:

Hei

Rådmannen arbeider med ny kommunedelplan for kunst og kultur. I den forbindelse har rådmannen utarbeidet et planprogram med et statusdokument som beskriver kunst- og kulturfeltet i Trondheim kommune, samt sentrale utfordringer.

Disse dokumentene danner grunnlag for det videre arbeid med den kommende kommunedelplanen, og skal legges fram for behandling i formannskapet i løpet av våren. Selve Kommunedelplanen for kunst og kultur skal legges fram for politisk behandling høsten 2018, og vil bli sendt på høring i løpet av sommeren.

Forslag til planprogram og statusdokument sendes med dette på høring, og ligger som vedlegg. Rådmannen ønsker at du/dere bidrar med å sjekke fakta og opplysninger vedrørende den organisasjon eller virksomhet du/dere er tilknyttet. I tillegg ønsker vi innspill på beskrivelsene av utfordringer og forslag til satsingsområder.

Innspill og forslag til endringer kan sendes på e-post til: kultur.postmottak@trondheim.kommune.no

Dere bes derfor om ikke å

kommentere språk eller grafiske elementer.

God lesing og riktig god påske!Å

Beste hilsen

Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune -Å [faggruppe kultur og næring](#)

TlfÅ +47 990 37 222Å

www.trondheim.kommune.no/kulturognaring

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim

Besøksadresse: Bytorget,Å [Erling Skakkes gt 14](#)

--

Vennlig hilsen

PROPELLEN TEATER

Fra: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Til: Liv Hatlen <liv.hatlen@trondheim.kommune.no>

Sendt: 25. april 2018 kl. 09.02

Emne: Fwd: Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Vedlegg: image001.jpg

Et til høringsinnspill fra Propellen teater.Å

Beste hilsen
Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune -Å [faggruppe kultur og næring](#)
TlfÅ +47 990 37 222Å
www.trondheim.kommune.no/kulturognaering

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim
Besøksadresse: Bytorget,Å [Erling Skakkes qt 14](#)

----- Videresendt e-post -----

Fra: **Propellen Teater** <propellenteater@gmail.com>

Dato: 24. april 2018 kl. 14:59

Emne: Re: Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Til: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Kopi: Pia Skog Hagerup <pia.skog.hagerup@trondheim.kommune.no>, Ola By Rise <ola.by.rise@trondheim.kommune.no>, Liv Hatlen <liv.hatlen@trondheim.kommune.no>

Hei, takk for tilbakemelding (denne gangen med alle i kopifeltet).

De foreslåtte satsningsområdene for den kommende planen er fine.

Angående kapittel 7 har Propellen Teater følgende kommentarer. Disse merkes med uthevet tekst og i gult. Tekst i kursiv er opprinnelig tekst fra høringsdokumentet.

Alt godt,

Kommentarer:

7.1. (side 91)

Kunst og kultur har stor betydning for Trondheim kommunes utvikling og kan i større grad sette dagsorden og være en kreativ drivkraft i samfunnsutviklingen. Trondheim kommune står foran store byutviklingsprosjekter der kunst og kultur bør inngå i utviklingen. Både Nyhavna, Campus og Sluppen-området vil ha behov for identitetsskapende perspektiver som kunst og kultur kan bidra med. Det skal også utredes om det skal bygges nytt konserthus og nytt museumsanlegg for kunst, design og kunsthåndverk. Det bør videre utredes om det kan bygges eller legges til rette for en scenekunstarena der det frie scenekunstheltet kan produsere og vise sine forestillinger. (Dette kan bidra til å sette Trondheim og Trøndelag på det nasjonale kartet, da omreisende trupper har liten eller ingen mulighet til å vise sine forestillinger om ikke de er programmet inn på de institusjonelle scenene.)

(foreslåinger om ikke de er programmert inn på de insulasjonene scenene.)

7.2. (side 91)

Trondheim kommune skal legge til rette for og sikre gode vilkår for produksjon og formidling av kunst og kultur, og for utvikling av sterke og levende kunstneriske miljøer. Det skal sikres rom for utvikling av nye kunstneriske uttrykksformer og kunst som eksperimentell og utforskende praksis i krysningsfeltet mellom kunst, teknologi og andre områder. Fokus på kompetansesentra innen de ulike kunstformene vil være avgjørende for nyskaping og utvikling på kunstfeltet.

7.6. (side 93)

Trondheim kommune legger til rette for tilbud for, med og av barn og unge gjennom tilskudd til fritidskulturlivet og profesjonelle kunst- og kulturaktører, og barn og unge er en prioritert målgruppe i kommunens egen virksomheter på kulturområdet. Kommunen må tilpasse virksomheten og utvikle tjenestetilbudet i takt med nye utfordringer og utvikle tilbud som svarer til barn og unges behov.

Profesjonell kunst for barn og unge kan styrkes gjennom satsning på gode visningsarenaer, støtteordninger og kompetansesentra.

24. april 2018 kl. 13:10 skrev Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>:

Hei Aim@e

Takk for gode, nyttige og ryddige innspill til høringsdokumentene, de tar vi med oss i det videre arbeidet med ferdigstilling av dokumentene.

Har dere noen kommentarer til de foreslåtte satsingsområdene for den kommende planen? Disse går fram av kap 7 Hovedutfordringer i statusdokumentet og kap 6 Satsingsområder i planprogrammet:

- 1 Kunst og kultur som drivkraft
- 2 Kunstnerisk nyskaping
- 3 Internasjonale perspektiver
- 4 Kunnskapsutvikling
- 5 Mangfold og inkludering
- 6 Barn og unge

Beste hilsen

Hilde Vistnes

24. april 2018 kl. 12:49 skrev Propellen Teater <propellenteater@gmail.com>:

Hei,

fra Propellen Teater foreslås følgende tillegg. Disse merkes med uthevet tekst og i gult. Tekst i kursiv er opprinnelig tekst fra høringsdokumentet.

Fint om vi kan få en bekreftelse på mottatt e-post.

Alt godt,
Aim©e Kaspersen
Leder i Propellen Teater

4.5. Scenekunst

Det frie scenekunstheltet side 48 (om Propellen)

(Propellen Teater er en løst sammensatt organisasjon av frie grupper og scenekunstnere i Trondheim som arbeider for å fremme og skape ny, norsk scenekunst. Propellen har dramatikere, skuespillere, regissører, produsenter, teatervitere og andre teaterarbeidere som medlemmer, og arrangerer verksteder, seminarer og legger til rette for at medlemmene kan produsere og utvikle forestillinger.

I tillegg er det en lang rekke andre scenekunstgrupper i Trondheim som produserer og viser scenekunst jevnlig. De frie gruppene viser gjerne sine produksjoner på programmerende scener, gjennom Den kulturelle skolesekken, eller i leide lokaler eller uterom. Kommunen leier ut to paviljonger på Bispehaugen skole til profesjonelle scenekunstgrupper. Paviljongene er i dårlig stand og har behov for omfattende vedlikehold og renovering. Husleien er svært gunstig, og står i forhold til standard på lokalene og leietakernes betalingsevne.

Den ene paviljongen er utleid til Propellen Teater, som er formell leietaker på vegne av flere scenekunstgrupper som Teater Fot, Katja Lindeberg Produksjoner, Aim©e Kaspersen Produksjoner, Fabularium Produksjoner, Berit Rusten/Pantertanter Produksjoner, Rabarbrateateret og Korsvikaspillet. Propellen teater bidrar også med prøvelokaler til andre frie scenekunstnere i Trøndelag på prosjektbasis. Scenekunstgrupper kan leie produksjons- og visningslokaler i Verkstedhallen av kommunen. Årlig settes det opp større utendørs teaterproduksjoner, som for eksempel Spelet på Testiklestad på Sverresborg og Rabarbrateatrets oppsetninger på Bakklandet, samt den historiske oppsetningen Korsvikaspillet)

Internasjonale Perspektiver (side 48)

Teaterhuset Avant Garden og DansiT har tydelige internasjonale profiler og sterke internasjonale nettverk gjennom sin programmering av internasjonale kompanier. DansiT har også internasjonale gjestekunstnere i arbeidsopphold i Å Husly Gjestekunstnerbolig som er et kunstprosjekt utviklet og eid av kunstnerne Jan de Gier og Vigdis Haugtrø. Cirka Teater har et godt etablert internasjonalt nettverk og har lang erfaring med formidling internasjonalt gjennom deltakelse på en rekke internasjonale festivaler og andre arenaer.

Propellen Teater har medlemmer med et internasjonalt nedslagsfelt. I lokalene på Bispehaugen blir det produsert forestillinger som turnerer internasjonalt. Her kan nevnes bidrag av grupper som Teater Fot (Sør-Afrika, Kina, Canada, Japan), Konstellasjonen (Spania, Polen, Kamerun) og Katja Brita Lindeberg Produksjoner (Finland, England, Skottland).

Kunnskap (side 48)

Som regionalt ressurs- og kompetansesenter er Å DansiT rådgivende organ innen dans for ulike institusjoner og organisasjoner. DansiT knytter kontakt mellom regionale, nasjonale og internasjonale utøvere og gir tilbud om kunstnerisk assistanse i produksjonsprosesser samt produsenttjenester. Å Dansenett Norge vil gi økt tilgang på nasjonal og internasjonal dansekunst, samt gi mulighet for å synliggjøre trønderske dansekunstnere også utenfor Trondheim.

Danse- og teatersentrum (DTS) er en nasjonal nettverksorganisasjon som fremmer profesjonell scenekunst nasjonalt og internasjonalt, med særlig vekt på fri scenekunst. Scenekunstbruket Å er et nasjonalt kompetansesenter for scenekunst med oversikt over hva som produseres og vises av profesjonell scenekunst utenfor institusjonene, og er en viktig aktør for scenekunst i Den kulturelle skolesekken. Scenekunstbruket har et medlemsnettverk med 18 fylkeskommuner, som får refusjon for bruk av forestillinger fra Scenekunstbrukets repertoar. Å

Norsk senter for folkemusikk og folkedans Å er et kompetansesenter på folkedans med arkiv i Trondheim. Senterets virksomhet omfavner forskning, utøving og undervisning innen fagområdet.

Propellen Teater har de senere år utviklet seg mer i retning av et kompetansesenter. De har blant annet utviklet kurset 'œ Produsenten og inspisienten i scenekunstheltet' (2016). Å Dette ble en viktig pilot som NTNU ved seksjon for Drama/Teater siden utviklet til et videreutdanningsemne. Propellen Teater bidro slik til viktig kunnskapsutvikling og profesjonalisering av feltet gjennom fokuset på produsenten som bindeledd i teaterproduksjoner. Propellen Teater har også utviklet kunnskap gjennom sine treårige forskningsprosjekter, som blant annet resulterer i fagdager, festivaler, kurs- og verkstedvirksomhet samt publiserte fagtekster. Her kan nevnes forskningsprosjektene 'œ Dokumentarisme i scenekunsten' (2015-2017) og 'œ Scenekunst for barn og unge' (2012-2014).

Utdanningstilbudene er viktig for å utvikle fagkompetansen innen scenekunstmrådet i Trondheim og har stor betydning for scenekunstmiljøene. Flere videregående skoler tilbyr scenekunsthaglig grunnopplœring innen studieretningene musikk, dans og drama. Norges Teknisk Naturvitenskapelige universitet (NTNU) tilbyr studier i drama og teater og Skuespillerutdanningen ved Nord Universitet i Verdal er en av tre offentlige teaterhøgskoler i Norge. Fagmiljø innen i-ere institutter ved NTNU samarbeider med scenekunsthinstitusjonene om faglig utvikling i tilknytning til produksjon og visning av scenekunst, om å gi studenter relevant praksiserfaring, og om vitenskapelige artikler. Også andre aktører på scenekunsthområdet har etablert samarbeid med ulike fagmiljø ved NTNU i tilknytning tverrfaglige tema i sine produksjoner. Å

Mangfold og inkludering (side 49)

Mangfoldsarbeidet innen scenekunsthområdet handler både om å nå et mangfoldig publikum, og å utvikle et mangfold av uttrykk og kunstnerisk innhold som oppleves som relevant for et stadig mer sammensatt publikum. Trøndelag teater jobber strategisk med inkludering av grupper som av ulike årsaker ikke oppsøker teatret på egenhånd, og har blant annet etablert samarbeid med Kvalii- seringssenteret for innvandrere i Trondheim og Røde Kors sine i-ryktingeguider. DansiT jobber med inkludering blant annet gjennom Multiple dansefestival som har en tydelig

jobber med inkludering, blant annet gjennom multiple danseresultater som har en tydelig inkluderende profil. I knyet I å utvikle dansekunsten for mennesker med ulike kropper, ulik alder og bakgrunn.

Medlem av Propellen Teater, Berit Rusten, er en pioner i arbeidet med mangfold og inkludering i det frie scenekunstheltet. Gjennom hennes arbeid i Teater Polyfon har hun bidratt til produksjoner hvor amatører og profesjonelle har arbeidet sammen. Per dags dato bistår hun Samer Zarka (som har jobbet 27 år med barne og ungdomsteater på Nasjonalteateret i Damaskus) i arbeidet med en barneforestilling som skal vises på Teaterhuset Avant Garden (Prøvesalen).

Barn og unge (side 49)

Barn og unge

Trøndelag Teater produserer minimum en forestilling hvert år rettet mot et yngre publikum. I tillegg har teatret flere prosjekter for barn og unge. Blant annet har teatret siden 2014 samarbeidet med Trondheim Kulturskole om prosjektet Kupp en klassiker med elever fra kulturskolens fordypningstilbud i teater.

Scenekunsttilbudet for elever gjennom DKS omfatter både besøk på Trøndelag Teater og TAG, samt visninger av produksjoner fra lokale og nasjonale scenekunstgrupper på skolene. I tillegg produserer de frie gruppene i økende grad forestillinger for barn og unge, gjerne rettet inn mot Den kulturelle skolesekken. TAG programmerer egne forestillinger for barn og unge og er en viktig samarbeidspartner for Trondheim kommune om programmering av scenekunst fra det frie feltet for DKS. Propellen Teaters medlemmer i det frie scenekunstheltet står for størstedelen av produksjonen av barne- og ungdomsteater i Trøndelag (eksempelvis Teater Fot, Katja Brita Lindeberg Produksjoner, Fabularium Produksjoner, Teater Fusentast og Konstellasjonen). Å Dette gjelder både til den kulturelle skolesekken, men også til offentlige visninger av scenekunst for barn og unge.

Cirka Teater har ambisjoner om å etablere en scenekunstarena for barn i sine lokaler der involvering av barn og unge er vesentlig. Barn og unge er kjernepublikummet for Cirka Teater som har en sterk nasjonal posisjon innen scenekunst for barn og unge.

Cirka Teater er ettertraktet over hele landet gjennom DKS og har hatt en rekke større produksjoner for barn på Trøndelag Teater og nasjonale institusjoner.

Utfordringer (50)

For det frie scenekunstheltet er en av hovedutfordringene at det er få lokale midler til utvikling og produksjon av scenekunst. Det er også store utfordringer knyttet til visning og synliggjøring av lokale produksjoner, samt å nå ut til et større publikum. I tillegg til Verkstedhallen, som først og fremst har renom© som konsertarena, bør det også utvikles visningsarenaer spesielt tilrettelagt for fri scenekunst i regionen, se eksempelvis Sentralen i Oslo (<https://www.sentralen.no/>). Dagens situasjon utfordrer Trondheim som attraktivt arbeidssted for både yngre og mer etablerte scenekunstnere. Det er viktig å jobbe strategisk for å oppnå en større andel av statlige midler til

scenekunstheltet i Trondheim, både til institusjonene og det frie feltet.

Et virkemiddel i dette arbeidet vil være etableringen av et kompetansesenter med driftsstøtte på scenekunstmrådet. Musikk- og filmfeltet har kommet langt i profesjonaliseringen av sine felt, og scenekunstheltet trenger en liknende ordning. Feltet trenger en kontinuerlig utvikling av kompetanse, samt møtepunkter for de mange scenekunstnere som arbeider som frilansere i regionen. Et kompetansesenter vil være viktig for å sikre at både unge og etablerte scenekunstnere blir i regionen, og får bedre vilkår. Propellen Teater fungerer på mange måter i dag som et slikt kompetansesenter, men har behov for driftsstøtte for videre kontinuitet i dette arbeidet.

Trøndelag teater har betydelige behov for vedlikehold og oppdatering av teknisk utstyr. Det er ønskelig å utvide dagens bygningsmasse med ny prøvesal og verksted. Dette siste illustrerer hvordan det fortsatt er utfordringer knyttet til fysisk infrastruktur for både scenekunstinstitusjonene og for aktører på det frie feltet. Problematikken vil behandles i den kommende rullering av Trondheim kommunes kommunedelplan for kulturarenaer.

Etableringen av DansiT har vært avgjørende for å styrke dansemiljøet lokalt og regionalt, og for å utvikle en nødvendig infrastruktur for dans. Aktiviteten innen har økt, men dansefeltet i Trondheim er fortsatt et lite og sårbart miljø med få profesjonelle dansegrupper.

Relokalisering av TAG i mer egnede lokaler vil styrke TAG som programmerende teater og gjøre teatret mer attraktivt for samproduksjoner. En samlokalisering vil styrke samarbeidet mellom TAG og DansiT, og stimulere økt samarbeid og utvikling innen hele det profesjonelle scenekunstheltet. Det vil også gi større muligheter for publikumsbygging og mer attraktive arbeidsvilkår for gjestende kunstnere og ansatte, og vil bidra til å gi Trondheim og regionen for øvrig et kraftsentrum for scenekunst.

Cirka Teater har en sterk nasjonal posisjon innen scenekunst for barn og unge, og teatrets kunstneriske virksomhet er viktig for utvikling av Trondheim som kunstby for barn og unge.

Opprettelsen av den nye Trøndelag fylkeskommune kan få konsekvenser for flere scenekunstaktører i Trondheim. De to kompetansesentrene for dans, DansiT i Trondheim og Dans i Trøndelag i Inderøy, har til dels overlappende formål og har begge regional og nasjonal finansiering. Kommunen og fylkeskommunen bør sammen bidra til å utvikle et godt samarbeid innen scenekunstmrådet for å avklare aktørenes virkeområde slik at de forsterker og utfyller hverandre.

23. mars 2018 kl. 16:33 skrev Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>:

Hei

Rådmannen arbeider med ny kommunedelplan for kunst og kultur. I den forbindelse har rådmannen utarbeidet et planprogram med et statusdokument som beskriver kunst- og kulturfeltet i Trondheim kommune, samt sentrale utfordringer.

Disse dokumentene danner grunnlag for det videre arbeid med den kommende kommunedelplanen, og

skal legges fram for behandling i formannskapet i løpet av våren. Selve Kommunedelplanen for kunst og kultur skal legges fram for politisk behandling høsten 2018, og vil bli sendt på høring i løpet av sommeren.

Forslag til planprogram og statusdokument sendes med dette på høring, og ligger som vedlegg. Rådmannen ønsker at du/dere bidrar med å sjekke fakta og opplysninger vedrørende den organisasjon eller virksomhet du/dere er tilknyttet. I tillegg ønsker vi innspill på beskrivelsene av utfordringer og forslag til satsingsområder.

Innspill og forslag til endringer kan sendes på e-post til: kultur.postmottak@trondheim.kommune.no.

Dere bes derfor

om ikke å kommentere språk eller grafiske elementer.

God lesing og riktig god påske!

Beste hilsen

Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune - [faggruppe kultur og næring](#)

Tlf: +47 990 37 222

www.trondheim.kommune.no/kulturognaring

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim

Besøksadresse: Bytorget, [Erling Skakkes gt 14](#)

--

Vennlig hilsen

PROPELLEN TEATER

--

Vennlig hilsen

PROPELLEN TEATER

Fra: "marit kristine flåtter" <maritkf@hotmail.com>

Til: kultur postmottak trondheim kommune <kultur.postmottak@trondheim.kommune.no>

Kopi: Maria Veie Sandvik <maria.veie.sandvik@gmail.com>

Sendt: 4. mai 2018 kl. 23.38

Emne: Fw: Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Vedlegg: Høringsutkast Statusdokument 230318_innspill MVS.pdf; Sats på Š kunstens kjøpesentre_Minerva 2017-3.pdf

Videresendt melding:

Maria Veie Sandvik <mvs@tromsokunstforening.no>

Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

4. mai 2018 kl. 22.47.26 CEST

hilde.vistnes@trondheim.kommune.no

Hei,

Jeg ble invitert til å delta på dialogmøtet på Rake arbeidsfellesskap 23.05.18, og kom med innspill til kommunens planprogram s. 51-57. Her kommer mine innspill i skriftlig form. Politikerne som deltok etterspurte konkrete tiltak, og mitt svar på dette som kurator, kunsthistoriker og tidligere gallerist var følgende: prioriter utstillingsavtalen og iverksett et prosjekt basert på Nederlands Kunstkoop. Denne ordningen har jeg omtalt i flere artikler som et forbilledlig eksempel for Norge, sist i Minerva 3 2017, vedlagt e-post.

Etter å ha lest planprogrammet vil jeg først etterspørre en mer presis definisjon av hva visuell kunst er. Hvordan definerer Trondheim Kommune visuell kunst? I sin nåværende form er den uryddig, og jeg ønsker å utfordre kommunen på hva de ønsker å oppnå. Kunst i offentlig rom f.eks. utgjør en uforholdsmessig stor plass i innledningen. Jeg stusser også på en rekke begrepsavklaringer.

Jeg har skrevet inn en del kommentarer i vedlagt pdf, og her er noen flere:

1. Hva er Trondheims mål med sin kunstpolitikk? Hvilke insentiv utenom atelierstøtte eksisterer for at kunstnere som tar utdanning i Trondheim bosetter seg her?
2. Hvor ligger ambisjonene? I Trondheim er det svært begrenset anledning til å formidle kunst siden byen har svært få profesjonelle gallerier. Dette er i bedring, men artikkelen som sto på trykk i Adressa 08.03.18 reflekterte manglende kjennskap til den kommersielle kunstscenen.
3. Det kan virke som at visuell kunst betyr «maleri» pluss en masse ekstra greier som skulptur, performance og kunsthåndverk. Hvorfor behandles ikke kunsthåndverk som et eget felt? Definisjonen er ufullstendig og fremstår svært tilfeldig. Hva med tegning, grafiske trykk, nye medier osv? **s. 51. Jeg vil anbefale denne definisjonen som dere finner på Kulturrådets**

nettsider:

Dagens kunstfelt omfatter maleri, fotografi, kunsthåndverk, tegning, grafikk, skulptur video/film/dokumentar, installasjoner, stedsspesifikke- og relasjonelle uttrykk, lydkunst, performance, nettkunst, streetart, grafitti, tegneserier, artists' books, bruk av uterom og offentlige rom med mer. Kunsten kan være gjenstandsbasert, men like gjerne ta form av handlinger, hendelser og situasjoner.

4. Manglende universell utforming løftes frem som en forklaring på manglende publikumsoppslutning. **s. 57.**

Dette er to ulike felt, og et av mange eksempel på sammenblanding av ulike felt og utfordringer. Både universell utforming og publikumsoppslutning er viktige prioriteringer, men de handler ikke om det samme. Manglende publikumsoppslutning må sees opp mot hva som er realistisk publikumsoppslutning i en by på Trondheims størrelse. Handler det om manglende informasjon?

Begrenset markedsføringsbudsjett? Begrensede åpningstider? Begrenset synlighet? At mediene ikke har råd til å dekke kulturfeltet lenger? At byen mangler aviser som prioriterer å dekke kunstfeltet og betale kunstkritikere?

Til sist vil jeg foreslå at Trondheim kommune innfører **utstillingsavtalen for å nå målet om å bli en europeisk kulturby!**

- ✎• Byen vil tjene på arbeidsstipend "" kunstnere bruker midler på å kjøpe tjenester lokalt (istedenfor i feks. billigere byer som Berlin). Dvs. 15 nye millioner lokalt vil føre til en rekke oppdrag for trykkerier, teknisk utstyr, rammeverksteder, metallverksted, sagbruk, osv. Man kan evt vurdere at innkjøp skal skje lokalt i en prosentandel ved tildeling av støtte. Slik vil man også støtte trøndersk næringsliv.
- ✎• Prioriter innhold fremfor nybygg. Man har bygd kultur- og kunsthus for milliarder, men hva med innholdsproduksjon?
- ✎• Etabler innkjøpsordning som Kunstkoop i Nederland:
Norge mangler kunstsamlere, kretsløpet eksisterer ikke "" jmf. TKs innkjøpsordning på 230.000. Etabler innkjøpsordning som Kunstkoop i Nederland: gebyrfrie lån som dekker innkjøp av regionale kunstnere. Les vedlagt artikkel fra tidsskriftet Minerva.

Til sist: jeg bidrar gjerne i neste runde! Som intendant vikar i Tromsø Kunstforening med ansvar for åpning av MA og BA-utstillingen i kveld har det vært en hektisk uke, men håper likevel at dette vil være til hjelp da flere av politikerne etterspurte informasjon om spesielt Kunstkoop så denne artikkelen må dere gjerne formidle videre.

Lykke til med arbeidet!

Cand.philol Maria Veie Sandvik
Intendant (vikar)
Tromsø Kunstforening

+47 776 55 827

Høringsuttalelse

---

fra ReMida - LYDHØR: Kongsgården Lydlaboratorium for barn og Teater Fot

Vi ønsker med dette å gi en felles uttalelse om betydningen av kunst og kultur for de aller minste i Trondheim, og hvordan denne kan videreutvikles gjennom etableringen av et eget sted der barn kan få både oppleve og erfare kunst i møte med kunstnere.

Om Trondheim kommune ønsker å bli Nordens beste kulturby for barn og unge, bør det satses tidlig. Det bør satses på små barn, og man bør se hele livsløpet under ett, helt fra før de starter i barnehagen. Ikke minst så bør barnehagebarna gis et eget tilbud. Dette er en befolkningsgruppe som har vært underrepresentert i kulturlivet nasjonalt i lang tid, og aller mest nå i forbindelse med nedleggingen av Rikskonsertene (som hadde et barnehagetilbud før), og opprettelsen av den nye DKS-etaten Kulturtanken. Kulturminister Trine Skei Grande har uttalt at dette er noe politikerne må gjøre noe med, og hun ønsker å satse på kunst og kultur for barnehagebarna.

Vi vil gjerne være med i den videre diskusjonen om hva dette innebærer, hvordan det skal gjøres, og hvilke muligheter som finnes for å utvikle dette feltet i Trondheim.

I statusdokumentet står det følgende om barn og unge:

Fra kommunens statusdokument punkt 7.6 Barn og unge

Bystyrets ambisjon om at Trondheim skal være Nordens beste kulturby for barn og unge krever en helhetlig utvikling av kommunens satsinger og tiltak på området. Økt samhandling mellom enhetene og en tydelig rolleavklaring vil styrke kunst- og kulturområdet for barn og unge. Dette bør tydeliggjøres i kommunedelplanen for kunst- og kultur gjennom godt koordinerte tiltak og felles satsinger på tvers av enheter og fagområder.

Trondheim kommune legger til rette for tilbud til barn og unge gjennom tilskudd til fritidskulturlivet og profesjonelle kunst- og kulturaktører, og barn og unge er en prioritert målgruppe i kommunens egen virksomheter på kulturområdet. Kommunen må tilpasse virksomheten og utvikle tjenestetilbudet i takt med nye utfordringer og utvikle tilbud som svarer til barn og unges behov.

Det er behov for å utvikle kultur- og fritidstilbudet for barn og ungdom i eget nærmiljø, og gi barn og unge lett tilgang til kulturopplevelser både som utøvere og publikum. Kommunen må videreutvikle terskelfrie tilbud der barn og unge møter et mangfoldig kunst- og kulturtilbud slik at de blir trygge på egen identitet, interesser og preferanser.

Kommunen må ha et tilfredsstillende tilbud som en del av kommunens ordinære tjenestetilbud, men det må også tilrettelegges for et godt samarbeid med lag, organisasjoner og institusjoner for å utvikle mangfoldet.

Det er behov for å styrke kunst- og kulturtilbudet til barn og unge i Trondheim, med særlig vekt på omfang av tilbud og ved å løfte underrepresenterte genre og uttrykk.

Trondheim kommune har behov for et mer systematisk og kunnskapsbasert arbeid om kunst og kulturområdet for barn og unge, som også omfatter barn og unges kulturbruk, samt medvirkning og involvering av unge.

Særlig i den siste delen av planen ser vi at det formuleres behov som vi mener vi kan gi noen svar på, og som vi vil formulere i denne høringsuttalelsen.

Kongsgården Kunstkule for barn / Kongsgården Kunsthage for barn / Kongsgården Barnekunsthage ?

Med utgangspunkt i ReMidas Lydhør-prosjekt, støttet av Kulturrådet og gjennomført våren 2018 i Kongsgården Barnehage (se vedlagte prosjektbeskrivelser) vil vi komme med noen konkrete forslag.

Erfaringene fra Lydhør i Kongsgården har vist behovet for en slik møteplass, der små barn kan være med-aktører og ikke bare mottakere av kultur, og åpnet for en rekke muligheter i en forlengelse av prosjektet. Særlig vil vi peke på følgende momenter som har vært særlig vellykket:

- **Kulturhus for små barn**

Det er tydelig et behov for et kulturhus tilrettelagt for de minste barna (0-6) i sentrum. På gratiskonsertene har det vært overfylt, og høy stemning. Vi oppfatter dette som et overmodent behov for et kulturelt møtested for foreldre med små barn. Kongsgården har på mange måter vist seg som et særlig egnet sted der både ute og inne-området er tilrettelagt for lek og samvær, arrangementer og intimkonserter.

- **Stedets beskaffenhet**

Stedet er som skapt for små barn, og det er også rent faktisk fortsatt innrettet som en barnehage. Bygningen er ikke stor, og kan fort oppleves som både for trang og liten for større barn og voksne. Men for små barn som har en annen romopplevelse enn større barn og voksne, er størrelsen på rommene og rominndelingen svært god. De små intime rommene vil være gode utgangspunkt for konsentrasjon og fokus. På grunn av rominndeling og arkitektur, har stedet vist seg å være svært egnet for at mindre barnegrupper kan forske på ulike interessante tema, som for eksempel LYD i Lydhør-prosjektet.

Arkitektonisk kan både bygningen og uteområdet utnyttes maksimalt med småbarn som målgruppe. Uteområdet kan videreutvikles som utforskende arena for små barn, for eksempel i form av skulpturpark som inviterer til lek og utforskning. Barnehagene i Trondheim trenger inspirasjon til hvordan de selv kan utvikle sine uteområder.

Ikke langt unna ligger Bakklandet og Rabarbraparken, som også har inngått i kommunens plan om å skape gode rom for barn i byen. Ulike ideer om å bruke Kongsgården har kommet i forbindelse med Byplankontorets byutviklingsprosjekt Barn i By, etter føringer fra politisk hold, iverksatt av Byplankontoret. I de fleste forslagene blir Kongsgården foreslått som restaurant/utested. Det ville være trist om dette unike og barnevennlige stedet forsvinner i jungelen av utesteder for voksne i byen.

- **Prosjektrom**

Kongsgården har vist seg som et egnet prosjektsted og arbeidsfelleskap mellom ReMida, Reggio Emilia-nettverket og Teater Fot. Disse institusjonene har felles interesser i å undersøke og styrke samspillet mellom barn og kunstnere, og trenger et sted der prosjekter kan utvikles og presenteres. Dersom stedet kan utvikles som et prosjektsted for nettopp møtet mellom kunstnere og barn, kan Trondheim kommune spille en viktig rolle nasjonalt, ved å være tidlig ute med en strategi for å utvikle feltet. Ved å bygge på en systematisk, kunnskapsbasert og faglig tilnærming kan stedet generere både fornyelse og utforskning i samarbeid mellom mange ulike institusjoner.

- **LYDHØR**

Erfaringene fra LYDHØR som kunstnerisk forskningsprosjekt og kunnskapsbase for tverrfaglig samarbeid mellom kunstarter og kunstinstitusjoner, med barn som medforskere i prosessene, bør videreføres. Barnehagelærere / studenter og kunstnere / kunststudenter

kan her finne en arena for sin utforskning. LYDHØR-prosjektet har vist at det finnes spennende muligheter for samarbeidsprosjekter med følgende institusjoner, aktører og studenter:

ReMida v/ Pål Bøyese, Ann Sylvi Olsen og Dag Arve Forbergskog
Reggio Emilia Nettverket i Trondheim Kommune (Reggionettverket)
Billedkunstner og atelierista Anne Helga Henning
Teater Fot, Lise Hovik, førsteamanuensis i drama ved DMMH
Institutt for musikk, Musikkteknologi Øystein Fjeldbo,
Utøvende musikere Tor Haugerud, Siri Gjære
Barn og Rom Nettverket i Trondheim Kommune
Dronning Mauds Minne - lærere og studenter
Kunstakademi - studenter
Meta Morph, Espen Gangvik
Kunsthallen, Carl Faurby

- **Sosiale perspektiver**

Lørdagsarrangement for foreldre og barn er en opplagt aktivitet. Stedet kan fungere på flere plan, ikke minst som formiddagsmøtested for nybakte foreldre. Det kan arrangeres diskusjonsforum der tematikker knyttet til barnekultur og lek, bruk av skjerm og andre aktuelle tema kan løftes fram. Mottaksbarnehager kunne få egne tilbud til mødre og barn.

- **Kulturskole for de minste barna**

Man kunne også tenke seg ulike former for kurs, sang, bevegelse konstruksjonslek, animasjonsverksted, utforskning av kreativ bruk av digitale medier eller kulturskole for de minste som et gratistilbud med billettsystem.

- **Skulpturpark**

I parkområdet utenfor barnehagen passer det å etablere et lekeområde der kunstnere kan få mulighet til å sette opp installasjoner som barn kan leke med og i. På denne måten kan parken i seg selv bidra til å tilby et spennende miljø for små barn i byen.

Vi håper med dette innspillet på å komme i en dialog med Trondheim Kommune om mulig videre drift av dette stedet, og ser fram til videre samarbeid.

Med hilsen

Lise Hovik, kunstnerisk leder for Teater Fot og førsteamanuensis i drama ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning

Pål Bøyese, prosjektleder ReMida - LYDHØR: Kongsgården Lydlaboratorium for barn

Ann-Sylvi Olsen, enhetsleder Svartlamoen kunst- og kulturbarnehage, og leder for Reggio Emilianettverket i Trondheim Kommune

Anne Helga Henning, billedkunstner og atelierista

Fra: Arne Johannes Aasen <arne.j.aasen@ntnu.no>

Til: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>,

"kultur.postmottak@trondheim.kommune.no" <kultur.postmottak@trondheim.kommune.no>

Sendt: 29. mars 2018 kl. 09.17

Emne: Re: HÅ,ring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Hei,

Takk for muligheten til Å gi innspill til planen for kunst og kultur. Vi foreslÅr en endring i statusdokumentet, s. 25. NÅ stÅr det: â€ Skrivesenteret er et nasjonalt ressurscenter for skrivestimulering og opplÅring i skrijving som grunnleggende ferdighet i barnehage, grunnskole, videregÅende opplÅring og lÅrerutdanning.â€

Vi foreslÅr ny formulering som mer presist beskriver arbeidet vÅrt rettet mot barnehage: â€ Skrivesenteret skal bidra til Å,kt skriveglede og skrivekompetanse gjennom Å vÅre et nasjonalt ressurscenter for sprÅkarbeid i barnehage opplÅring i skrijving som grunnleggende ferdighet i skole og lÅrerutdanning.â€

Med vennlig hilsen
Arne Johannes Aasen
Senterleder
Skrivesenteret

Fra: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Dato: fredag 23. mars 2018 16.33

Kopi: Roald Birkelund <roald.birkelund@trondheim.kommune.no>, Pia Skog Hagerup <pia.skog.hagerup@trondheim.kommune.no>, Ola By Rise <ola.by.rise@trondheim.kommune.no>, Berit KirksÅther <berit.kirksather@trondheim.kommune.no>, Berit Skillingsaas NygÅrd <berit-skillingsaas.nygard@trondheim.kommune.no>, Egil Furre <egil.furre@trondheim.kommune.no>, Rune HÅvard Kjenstad <rune-havard.kjenstad@trondheim.kommune.no>, Hilde ÅsterÅs Berntsen <hilde.berntsen@trondheim.kommune.no>, Kristin Tveranger Alfer <kristin.tveranger.alfer@trondheim.kommune.no>, Gunn Langset TrÅan <gunn-langset.troan@trondheim.kommune.no>, SnÅfugl Vegar <vegar.snofugl@ou.trondheim.kommune.no>, Dugstad Jorunn <jorunn.dugstad@ou.trondheim.kommune.no>

Emne: HÅ,ring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Hei

RÅdmannen arbeider med ny kommunedelplan for kunst og kultur. I den forbindelse har rÅdmannen utarbeidet et planprogram med et statusdokument som beskriver kunst- og kulturfeltet i Trondheim kommune, samt sentrale utfordringer.

Disse dokumentene danner grunnlag for det videre arbeid med den kommende kommunedelplanen, og skal legges fram for behandling i formannskapet i lÅpet av

vÅren. Selve Kommunedelplanen for kunst og kultur skal legges fram for politisk behandling hÅsten 2018, og vil bli sendt pÅ hÅring i lÅpet av sommeren.

Forslag til planprogram og statusdokument sendes med dette pÅ hÅring, og ligger som vedlegg. RÅdmannen Ånsker at du/dere bidrar med Å sjekke fakta og opplysninger vedrÅrende den organisasjon eller virksomhet du/dere er tilknyttet. I tillegg Ånsker vi innspill pÅ beskrivelsene av utfordringer og forslag til satsingsomrÅder.

Innspill og forslag til endringer kan sendes pÅ e-post til:
kultur.postmottak@trondheim.kommune.no.

Kommentarer kan enten settes direkte inn i vedlegget (PDF) eller skrives inn i en e-post. Kommenterer du pr e-post, ber vi om at dere knytter de enkelte kommentarer til sidetall slik at det letter det videre arbeidet.

VÅr oppmerksom pÅ at statusdokumentet ikke er sprÅkvasket eller grafisk ombruddet pÅ dette tidspunktet. Dette vil gjÅres pÅ et senere tidspunkt. Dere bes derfor om ikke Å kommentere sprÅk eller grafiske elementer.

Vi ber om at dere sender innspill og kommentarer sÅ raskt som mulig og **senest innen 4. mai 2018 kl 23.59**. Innspill mottatt etter dette tidspunkt vil ikke bli vurdert.

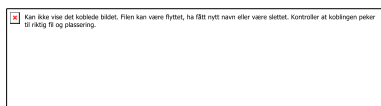
God lesing og riktig god pÅske!

Beste hilsen

Hilde Vistnes

RÅdgiver i rÅdmannens fagstab, Trondheim kommune - [faggruppe kultur og nÅring](#)
Tlf +47 990 37 222
www.trondheim.kommune.no/kulturognaring

Postadresse: Trondheim kommune, RÅdmannen v/komm.dir for kultur og nÅring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim
BesÅksadresse: Bytorget, [Erling Skakkes gt 14](#)

Vi takker for tilsendt dokument hvor rådmannen har utarbeidet et planprogram med et statusdokument som beskriver kunst- og kulturfeltet i Trondheim kommune, samt sentrale utfordringer.

Vi kommenterer følgende punkt: (merket med rødt):

Forvaltning: Museenes samlinger skal sikres og bevares best mulig for ettertiden og gjøres tilgjengelig for publikum og for forskning. Viktige delmål vil være gode sikrings- og bevaringsforhold samt prioritering og koordinering av samlingene.

Forskning: Forskning og kunnskapsutvikling ved museene er et nødvendig faglig grunnlag for innsamling, dokumentasjon og formidling. Et delmål vil være økt forskningssamarbeid, både i museumsnettverket og mellom museene og forskningsmiljøer i kunnskapssektoren.

Formidling: Museene skal nå publikum med kunnskap og opplevelse og være tilgjengelig for alle. Det innebærer målrettet tilrettelegging for ulike grupper og aktuell formidling som fremmer kritisk refleksjon og skapende innsikt.

Vår kommentar: Anlegget på Munkvoll med Sporveismuseet og Gammelhallen tilfredsstiller ikke kriteriene for gode sikrings og bevaringsforhold fordi begge byggene mangler sprinkelanlegg som vil sikre at en brann kan medføre at hele samlingen og museet går tapt. For å få realisert et slikt tiltak, blir det nødvendig med investeringsmidler fra kommunen.

Kriteriet tilgjengelig for alle tilsier universell utforming. Selve museet er bra tilrettelagt for dette, men toalettet befinner seg i Gammelhallen og verken adkomst eller rommet er brukbart for bevegelsehemmede i rullestol. Dette er en utforming som bør løses og som dermed bør omtales i dokumentet.

1. Kommunens virkemidler innenfor museumsområdet

Trondheim kommune er medeier av Museene i Sør-Trøndelag AS og yter tilskudd til driften. Til grunn for kommunens eierrolle ligger Trondheim kommunes eierstrategier nedfelt i Eierskapsmelding 1 og 2 vedtatt av Bystyret i møte 29.9.2011, [sak 118/11](#). Kommunen har et spesielt ansvar som vertsby for de museene som ligger i Trondheim. I tillegg yter kommunen driftstilskudd til Jødisk museum og Sporveismuseet samt Vitensenteret Trondheim. Når det gjelder Vitensenteret så disponerer de Kongens gate 1 uten å betale husleie til kommunen og det er en avtale der kommunen kjøper besøk for skoleklasser. Trondheim kommune er også involvert i Newtonrommet i Vitenskapsmuseet. For øvrig ytes prosjekttilskudd over budsjettposten Tilskudd til kunst og kulturtiltak profesjonelle og over Trondheim kommunes kulturfond.

[Sporveismuseet](#) drives gjennom frivillig innsats av Sporveishistorisk forening. De tar vare på det historiske sporvognmaterialet i Trondheim for vedlikehold og oppussing. De formidler historien ved å holde Sporveismuseet åpent i sommermånedene.

Vår kommentar: Sporveishistorisk forening har en avtale med Trondheim kommune/eierskap som er eier av bygningene. Det historiske vognmateriellet eies av

foreningen. Foreningen betaler kommunale avgifter og byggene er av kommunen fullverdifsikret. Men vedlikeholdsansvaret er foreningens/museets ansvar. De årlige tilskudd er av en slik størrelse at en stor del går med på vedlikehold av spesielt Gammelhallen fra 1924; den siste «trikkehall» i Trondheim som fremdeles benyttes til formålet. Vi mener planen burde nevnt at Gammelhallen har en antikvarisk verdi som bygg, noe som fremkommer i Byantikvarens kulturminneplan.

Vi mener at det bør fremheve av museet tar vare på en viktig del av kommunens historie. Trondheim Sporvei var eid og drevet av kommunen fra 1901, og den private Graakalbanen ble overtatt av kommunen i 1966. All kollektivtrafikk ble i 1974 overtatt av Trondheim Trafikkselskap som i mange år også var eid av Trondheim kommune.

Det bør presisere at formidlingen ikke bare er åpent museum, men også at museumsmateriellet faktisk benyttes ute på nettet, og således demonstrerer på en levende måte hvordan det var å reise med spurvogn i tidligere tider.

1.   Utfordringer – museumsområdet

- Bidra til publikumsutvikling og endring av besøksmønsteret i museene.
- Samhandling mellom museene, frivillige og kommunen om formidling av byens kulturhistorie.
- Markedsføring av museene og samarbeid om utviklingen av Trondheim som destinasjon.
- Tettere samarbeid mellom museene, studie- og forskningsbyen om ny kunnskapsproduksjon.
- Bidra til samtidsorientering og større mangfold.
- Bidra til sikring av private samlinger. Bidra til etablering av Vitenskapssenteret på Kalvskinnet.
- Bidra til økt samarbeid mellom MiST og småmuseene.
- Bidra til sikrere drift av Jødisk museum, samt forbedring av samarbeidsavtalen med MiST.
- Bidra til avklaring mellom museene og arkiverket om ansvaret for privatarkiv.

Museene sliter ellers med klima, sikring, etterslep på vedlikehold. Dette gjelder også plassmangel for visning av viktige deler av samlingene.

Her pekes på mange viktige momenter og vi trekker fram:

- Samhandling mellom museene, frivillige og kommunen om formidling av byens kulturhistorie.
  - Bidra til økt samarbeid mellom MiST og småmuseene. Man burde vurdere om man på sikt bør innlemme Sporveismuseet i MiST.
  - Markedsføring av museene og samarbeid om utviklingen av Trondheim som destinasjon. Kjøring med museumsvogner på nettet på verdens nordligste sporvei er en viktig del av byens tilbud til turister og tilreisende.

Trondheim kommune
Rådmannen
kultur.postmottak@trondheim.kommune.no

Høringsinnspill til planprogram kommunedelplan for kunst og kultur

Takk for muligheten til å gi innspill til Trondheim kommunes plan for kunst og kultur. Kommentarene våre er hovedsakelig fokusert på å inkludere statens ansvar for immateriell kulturarv samt bidra med informasjon om vår virksomhet innen immateriell kulturarv. Vi har gitt informasjonen under kulturarvskapet. Vi er nå nevnt under 4.4 Musikk med folkemusikken og 4.5 Scenekunst som folkedansen, hvor spesielt den siste føles noe malplassert i forhold til bredden i virksomheten vår.

Vi ser mulige synergier for vår flytteprosess og kommunens mål innen kulturbygg, kultur næring, magasinplass og forskning.

Vedlagt er våre innspill.

Lykke til med ferdigstilling av kommunedelplanen for kunst og kultur.

Mvh

Marit Stranden, direktør

Vedlegg med høringsinnspill fra Stiftinga for folkemusikk og folkedans til planprogram kommunedelplan for kunst og kultur

UNESCO konvensjonen av 2003 om vern av immateriell kulturarv er bare nevnt direkte under litteratur og under Museer og kulturarv (s. 27, 4.3). Konvensjonen bør inkluderes på s. 7, 3 Kulturpolitiske rammer, 3.1. Nasjonalt nivå. Andre trønderske kommuner som Steinkjer og Røros har tatt inn dette aspektet i sine kulturplaner. Som vi har spilt inn til Kulturdepartementet (<https://www.folkemusikkogfolkedans.no/nyheter/2018/4/10/stiftinga-for-folkemusikk-og-folkedans-sitt-innspill-til-ny-kulturmelding>), må Kulturmeldinga gi tiltak som følger opp den internasjonale forpliktelsen i UNESCO konvensjonen av 2003 om vern av immateriell kulturarv. Statlig politikk støtter kulturuttrykk som trenger drahjelp, mens regional kulturpolitikk er nært forankret kulturutøvere.

s. 27, 4.3 Museer og kulturarv:

Virksomheten til *Stiftinga for folkemusikk og folkedans* (Sff, med den utøvende virksomheten *Norsk senter for folkemusikk og folkedans*, www.fbfd.no) er innen immateriell kulturarv-feltet, så vi kommenterer vår virksomhet i forhold til malen under denne overskriften:

- Internasjonale perspektiver
- Kunnskap
- Mangfold og inkludering
- Barn og unge
- Utfordringer

s. 29 Museene under MiST:

Utviklingsprosjektet *Interaktiv danseformidling*, et samarbeidsprosjekt mellom Sff og MiST, har resultert i danseutstillingstrilogien *Museene danser* (2015-2018). Tre nyskapende utstillinger om dans som immateriell kulturarv ble produsert og formidlet på Ringve (2016), Sverresborg (2017) og Rockheim (2017-2018). Prosjektet er unikt i Norge innen danseformidling av sosial samværsdans på museumsarenaen. Samarbeidet vil videre sette Trondheim på kartet gjennom nasjonal (2018-2021) og nordisk vandretstilling (2019-2021), med mål å avslutte med en ny utstilling i Trondheim med nyinnsamla materiale fra vandringen i Norge og Norden.

s. 32 Internasjonale perspektiver:

Sff har som hovedformål å verne, fremme og videreføre norsk folkemusikk- og folkedanstradisjoner som et uttrykk for kulturell identitet med særegne kvaliteter. I tillegg til å representere feltet nasjonalt, er Sff akkreditert NGO innen UNESCO konvensjonen om immateriell kulturarv.

Sff sin utøvende virksomhet, *Norsk senter for folkemusikk og folkedans*, er et av Nord-Europas største arkiv for tradisjonsdans/-musikk. Som kunnskapscenter driver vi med forskning, formidling,

undervisning, og dokumentering innen tradisjonsdans- og musikk. Av de største prosjektene er *Museene danser*, et danseutstillingsprosjekt i samarbeid med MiST i Trondheim, om nå videreutvikles til nasjonalt og nordisk samarbeid, og *Bygda dansar*, et ambulerende fylkesprosjekt med mål om å rekruttere ungdommer inn i det lokale tradisjonsdansmiljøet i hvert fylket, og lage to sceniske forestillinger med tradisjonsdans per fylke.

s. 33, Kunnskap:

Sff har forskningsprosjekt på formidling av dans og musikk som immateriell kulturarv, f.eks. samarbeidsprosjekt med NTNU Dansevitenskap «*Performer-Audience Interaction*» (2011-2015), og på musikk-dans relasjoner, etnomusikologi og bevegelsessporing i samarbeid med NTNU Institutt for musikk.

Sff og samarbeidsprosjektet med MiST; "Museene danser" har nå initiert et nordisk samarbeidsprosjekt om danseformidling på museum, hvor det skal utvikles en vandretstilling i samarbeid med Scenkonstmuseet i Stockholm og Theatremuseet i Helsinki og MiST i Trondheim.

Sff deltar i tillegg i flere nordiske og internasjonale nettverk innen danseforskning og dans som immateriell kulturarv; Nordisk forening for folkedansforskning og prosjektet «*Menuetten i Norden*», og nettverket International Council for Traditional Music (ICTM), Studygroup of ethnochoreology.

I 2016 initierte Sff et utvekslingsprosjektet om hva som er viktig immateriell kulturarv i et lokalsamfunn (støttet av Kulturrådet og det islandske kulturdepartementet). Det testet ut registrering av immateriell kulturarv i bygdene Fjallabygd på Island og Henning i Steinkjer. Dette var et samarbeid mellom folkekultursenteret ÞjóðList ehf / FolkArt ltd på Island, Midnorsk senter for folkemusikk og folkedans, Steinkjer kommune og Bolystprosjektet i Henning.

s. 33 Mangfold og inkludering:

Sff har siden 1990-tallet drevet ulike dokumentasjon og formidlingsprosjekt innen mangfold av dansetradisjoner i Norge i dag. Det siste prosjektet, *Museene danser*, skapte flere møteplasser for dans, både mellom norske og nyinnvandra dansetradisjoner knyttet til de tre danseutstillingene. Delprosjektet *Dans for døve*, i samarbeid med *Norsk døvemuseum* tilpasset dansemetodikk utviklet for å lære døve å danse, og å lære døve å lære bort dans til andre døve.

s. 33 Barn og unge:

Sff driver et nasjonalt prosjekt, *Bygda dansar* (www.bygdadansar.no), som rekrutterer fra ungdomskoler og videregående, og har som mål å inkludere ungdom i lokale danse- og musikkmiljø, samtidig som det tilbys deltakelse i to sceniske danseforestillinger i løpet av hvert prosjekt som går tre år i hvert fylke.

Sff har gjennom sitt samarbeid med MiST, *Museene danser*, tilbudt to undervisningsopplegg i sosialdans til DKS Trondheim. I 2018 fikk 2000 10.klassinger i Trondheim kommune besøkt danseutstillinga "*Dains me mæ- en utstilling om dansehitter og Trondheim som danseby*" på Rockheim. Det interaktive opplegget aktiverte ungdommen gjennom å delta i danseundervisning, i dialog og refleksjoner rundt arkivfilmer av dans fra hele verden, og på en sosial dansefest.

s. 34 utfordringer:

Sff har hatt en lang og fruktbar samlokalisering med NTNU Dansevitenskap. Vi vil flytte fra Campus Dragvoll, og er på utkikk etter relevante partnere å samlokalisere oss med. Det kan være videre samlokalisering i kunstbygg med NTNU eller andre relevante institusjoner som museum, arkiv eller danseinstitusjoner. utfordringene med lokaler inkluderer arkivdepot for audiovisuelle materiale, der det ikke finnes optimale arkivforhold i Trøndelag. Vi har spilt inn våre behov og ønske om å leie arkivdepot til IKA Trøndelag sin prosess rundt en mulig ny regional framtidsrettet arkivinstitusjon for Trøndelag.

4.4 Musikk:

s. 42 Kunnskap, her er noen oppdateringer siden vi spilte inn sist:

Norsk senter for folkemusikk og folkedans er et kompetansesenter med arkivfunksjon innen folkemusikk og folkedans. Senteret underviser i feltarbeid og tradisjonskunnskap som studieemner i høyere utdanning og som etterutdanningskurs. Senterets forskningsprosjekter inkluderer musikkanalyse og musikk-dans relasjoner.

s. 49, *Norsk senter for folkemusikk og folkedans*:

Det utøvende organet til Sff er et kompetansesenter på folkemusikk, folkedans og arkiv. Virksomheten omfatter forskning, utøving, undervisning og formidling av dans som immateriell kulturarv. De største prosjektene til senteret er det nasjonale ambulerende prosjektet *Bygda dansar* for ungdom som produserer to sceniske forestillinger per fylke/prosjekt, og det hittil regionale prosjektet *Museene danser* (samarbeid med MiST), som nå blir nasjonalt og nordiskt samarbeid om vandretstilling med formidling av sosial samværsdans på museumsarenaen.

s. 49 Tillegg under utdanningstilbud:

NTNU tilbyr studieprogram innen dansevitenskap. De nasjonale bachelorgradene i dansevitenskap og utøvende tradisjonsdans er lagt ned, mens to masterprogram, et nordisk og et internasjonalt Erasmus + program, samler dansestudenter fra hele verden i Trondheim.

I tillegg tilbys etter- og videreutdanningskurs i bl.a. innføring i tradisjonsdans, tradisjonsdans på scenen, dans og helse, og dansepedagogikk i samarbeid med blant annet Sff og NTNU Dans.

s. 58 5 Fritidskulturlivet i Trondheim

s. 59 Nasjonalt nivå:

Her bør den immaterielle kulturarvskonvensjonen nevnes igjen, da det er det kulturelle grunnmursarbeidet som sikrer aktiviteten i lag og foreninger for å ivareta mangfoldet innen immateriell kulturarv. Regional politikk gir folkekulturen lokal forankring, mens en nasjonal politikk må ivareta bredden i kulturuttrykket.

s. 61 Aktiviteter og deltakelse, tillegg innen immateriell kulturarv:

Folkemusikk- og folkedanslagene i Trondheim og omegn bidrar til å videreføre og formidle den immaterielle kulturarven i tradisjonsdansen og -musikken. Folkemusikk- og folkedansarrangøren

TrondheimFOLK tilbyr en profesjonell formidlingsscene for folkemusikere og folkedansere i Trondheim, og formidler et regionalt og nasjonalt tilbud innen folkemusikk-konserter, folkedanseforestillinger og dansefester. Kommunen gir et viktig rekrutteringsgrunnlag innen immateriell kulturarv for både amatør og profesjonelle folkemusikkmiljøet i Trøndelag gjennom *Folkens*, folkemusikkensemblet i kulturskolen.

**TBK's styre har gjennomgått
-STATUSDOKUMENT Kommuneplan for kunst og kultur i Trondheim 2018-2028-
som er ute til høring.**

Her har vi behandlet avsnitt 4.6 Visuell Kunst, og bidrar med følgende kommentarer på dokumentet.

Avsnitt 4.6 Visuell Kunst s. 50

Kommentar:

Vi må få en avklaring i forhold til å betegne arkitekter under visuell kunst. Kunstnere utdannes til å drive egen virksomhet / forskning, mens arkitekter går ut av skolen med en profesjonsutdanning, og vil med sin utdanning gå inn i lønnet jobb. Disse to fagområdene må behandles adskilt i dokumentet.

Avsnitt Nasjonalt nivå s. 51

Kommentar:

Implementering av utstillingsavtalen. Avtalen må også gjelde andre utstillingssteder enn museum og kunsthall da de sistnevnte har færre regionale kunstnere i sine utstillinger. OBS: Det er også viktig å skille mellom utstillingsvederlag og utstillingshonorar (se utstillingsavtalen NBK).

Avsnitt kommunalt nivå s. 52

Under Kunst og Offentlig rom:

Dette er en flott og viktig ordning som er etablert i Trondheim Kommune.

Da utsmykningsordningen ble implementert på 70-tallet var det en todelt mulighet til inntjening for Kunstnere.

1. Som konsulent
2. Som skapende kunstner (med kunstverk)

Dette er like viktig i dag, men da bygg juridik har blitt mer kompleks er det viktig å etablere en produsentutdanning (ved KIT) med fokus på det spesifikke ved å være kunstprodusent i offentlig rom.

Vi tror at eks. arkitekter har greie på visse deler av denne produksjonen, men deres utdanning inneholder IKKE kunstfaglig teori/historie og praksis. Derfor stiller vi oss uforstående til at arkitektutdannelsen alene kvalifiserer til produksjonsrollen.

Eierskapet til utdannelsen av kunstprodusenter bør være et samarbeide mellom TSSK og Kunstakademiet i Trondheim, hvor sistnevnte vil kunne innhente kompetanse fra NTNU, men hvor TSSK og KIT bør være premissleverandør for innholdet av produsentrollen.

KIT har en egen kompetanse i feltet da man siden 2004 etablerte Kunst og Felleskapets rom. Her har nettopp kritisk refleksjon, intervensjoner i byrom med andre ord kunst i offentlige rom vært hovedfokus.

Avsnitt Kunstproduksjon s. 53

Kommentar:

Viktig å si tydelig her at kunstnerne er viktige/uunnværlige aktører i kommunens kulturliv ved at vi leverer innhold til institusjonene - og dermed er vi også med på å definere kunstbegrepet og Trondheims 'kunstprofil'. Kunstnerne er fundamentet for

kunstfeltet i kommunen.

TBK har 130 medlemmer pr mai 2018 (ikke 120 som det står).

Internasjonale perspektiver s 56

“Et annet viktig bidrag for økt internasjonalisering på kunstfeltet er residens- ordningen ved LKV som bidrar til å sette Trondheim kommune på det internasjonale kunstkartet ved at kunstnere fra hele verden får arbeide, oppholde seg og stille ut i Trondheim.”

Kommentar:

I forbindelse med utvidelsen av denne ordningen bør det vurderes hvordan man i større grad kan gjøre ordningen to-veis slik at den kan bidra til at flere kunstnere fra Trondheim kan få residency-opphold i utlandet.

Utfordringer s. 57:

“Når det gjelder økning i eller opprettholdelse av visuell kunstproduksjon vil det fortsatt være behov for kommunale midler slik at Trondheim fremstår som en attraktiv kommune spesielt for kunstnere i etableringsfasen. Når det gjelder tilgang på atelier/arbeidsfellesskap er det fortsatt betydelig behov for areal som egner seg for produksjon av kunsthåndverk samt større og mer teknisk krevende produksjoner.”

Kommentar:

Det vil være behov for økte kommunale midler dersom Trondheim kommune skal fremstå som en attraktiv kommune.

Det bør settes inn spesielle/målrettede tiltak for å tiltrekke seg nyutdannede/uetablerte kunstnere.

“Å leie atelier er en krevende kostnadsutfordring for kunstnere, selv for kunstnere som innvilges kommunal støtte til leie av atelier. Atelierfellesskap i kommunal regi, samt støtte til privat leide atelierfellesskap bestående av minimum 5 kunstnere tilbys i dag kun til profesjonelle kunstnere med medlemskap i TBK eller NK, hvilket betyr at uorganiserte kunstnere med eksempelvis autodidakt bakgrunn ikke kan nyte godt av eksisterende atelierleierstøtte.”

Kommentar 1:

Det bør vurderes om man kan sette i verk spesielle tiltak for å gjøre det lettere for nyutdannede kunstnere å skaffe seg atelierplass, eventuelt i samarbeid med de etablerte atelierhusene.

Kommentar 2:

Uorganiserte kunstnere med autodidakt bakgrunn, dvs. alle ikke etablerte kunstnere har mulighet til å søke medlemskap i TBK. Vi vil med dette henviser til at for eksempel kulturrådets bevilgninger kun gis til profesjonell kunst.

“For å styrke Trondheims posisjon som nasjonalt ledende innen Kunst i offentlige rom er det nødvendig å evaluere dagens ordning med tanke på videre organisering og forvaltning av en voksende samling av samtidskunst i kommunens eie. Å etablere et forpliktende samarbeid mellom TSSK, NTNU og Trondheim kommune om oppfølging av den regionale strategien for kunst i offentlig rom og sammen utvikle dette fagområdet må prioriteres. I den forbindelse er det avgjørende å få på plass et godt utdanningstilbud for kunstfaglige prosjektledere som kan lede utsmykningsprosjekter og eventuelle utsmykningskonkurranser.

Kommentar:

I forbindelse med evaluering av ordningen bør det vurderes om man kan sette av en egen pott med søkbare kunst i offentlig rom-midler som skal stimulere kunstnerne til å gjennomføre egne temporære prosjekter i offentlig rom. Dette for å kunne gjennomføre en friere og kunstnerisk mer interessant ‘avlegger’ av kommunens kunst i offentlig rom-program. Sml KOROs uro-ordning.

Utfordringer s 58:

“Trondheim kommune bidrar gjennom ulike ordninger til å styrke produksjon, formidling, visning og dokumentering av visuell kunst. Derfor vil det være tjenelig med forskning og kunnskapsutvikling vedrørende effekten av førnevnte tilskudd. Aktuelle forskningsspørsmål kan være rettet mot publikums interesse for visuell kunst, kunst som fenomen i et folkehelseperspektiv eller hvorvidt Trondheimskunstneres synlighet på en internasjonal kunstscene styrkes ved hjelp av dagens tilskuddsordninger.”

Kommentar:

Fra kunstneres ståsted ville det være interessant om et eventuelt forskningsoppdrag også kunne omfatte kunstneres bruk av offentlige tilskudd, i hvilken grad midlene går til de konkrete prosjektene og hvorvidt kunstnerne er profesjonelle nok til å ta ut honorar/lønn i slike prosjekter.

Tillegg til avsnittet utfordringer

Etter dialogmøtet med politikerne den 23.april, ble seks punkter formulert, som vi gjerne vil ha med i betraktningen. Disse er følgende:

Seks tiltak for morgendagens kunstpolitikk

1. Budsjettposten til det visuelle kunstfeltet på “fast pott” må øke betraktelig.

Kunstbyen Trondheim er i vekst, men Kunstplanen til Trondheim kommune følger bare opp aktører som allerede er godt etablerte og har eksistert i generasjoner - eller institusjoner som er planlagt av kommunen selv. For å sikre en rekruttering til kunstscenen av både visnings- og formidlingsaktører samt kunstnere må vi sikre at flere selvorganiserte initiativ gis mulighet til å søke om grunnfinansiering fra Trondheim kommune. Per i dag er det kun fem visningsarenaer på fast post hos kommunen, inkludert Kunsthall Trondheim. Flere av disse er underfinansierte. Budsjettposten til det visuelle feltet på fast pott må øke betraktelig for å ta høyde for nåtidig og framtidig

vekst.

2. Utvide, samt øke prosjektstøtten og produksjonsmidlene TKs støtteordninger er mangelfulle. Per i dag eksisterer det ikke frie og søkbare midler for selvorganiserte aktører i overgangen mellom “proffpotten” og de etablerte visningsarenaene på “fast post”. Som [tidligere avdekket](#) er proffpotten en presset ordning. Den er redusert fra 2 mill i 2011 til 1,5 mill i 2018, og fordeles mellom 70 - 120 enkeltaktører. I tillegg brukes potten som buffer for aktører som en sjelden gang flyttes til fast post. Slik vannes støtteordningen ut. Det må opprettes flere typer støtteordninger som tetter hullene mellom kunstnerisk produksjon og etablerte institusjoner, og proffpotten må økes betraktelig.

3. Innføre Utstillingsavtalen Nasjonalt er det igangsatt et pilotprosjekt om en utstillingsavtale som sikrer kunstnere lønn for arbeidet med utstillinger i kunstsentra, kunsthaller, kunstforeninger (og museer). Lønn for arbeid med utstillinger avgjøres av lokalpolitikere når de bevilger midler i sine regionale kulturbudsjetter. Vi oppfordrer fylket og kommune om å innføre denne utstillingsavtalen slik Bergen kommune allerede har gjort i 2018.

4. Styrke innkjøpsordningen Trondheim kommunes innkjøpsordning er per i dag på 230 000,-. Dette beløpet bør økes og ses i sammenheng med Kunst i offentlige rom-ordningen. Kjøp av kunst fra galleri/visningsrom stimulerer kunstmarkedet og er dermed et tiltak som direkte styrker kunstnerøkonomien. Det er et samfunnsansvar å sikre at kommunen eier kunst fra alle slags tidsepoker, samtidig er det en viktig anerkjennelse for kunstnere å bli innkjøpt av hjemkommunen.

5. Makse antall arbeidstipender Kunstnertettheten i Trondheim ligger over landsgjennomsnittet. Det er flere kunstnere per innbygger i Trondheim enn i byer som Bergen, Tromsø eller Stavanger skal vi tro statistikk hentet fra Trondheim kommunes statusdokument kommunedelplan kultur, fra 2015. Likevel har Trondheim by bare ett enkelt arbeidstipend fordelt på godt over 1000 kunstnere (tall fra 2013). Vi syns det er på sin plass å øke antall stipender til minimum fem á 260 000,-, som er ca halvparten av en norsk gjennomsnittslønn. Diversestipender bør også økes, både i antall (fra 5 - 20 stipend) og beløpsgrense (fra 25 000,- til 50 000,-). Det må bli mulig å leve av kunstneryrket for flere enn i dag i Trondheim.

6. Gjør som Bergen! Den treffsikre kunstpolitikken til Bergen kommune er resultatet av et langvarig samarbeid mellom kunstnere, kunstaktører og byens politikere. Det handler om prioritering og satsningsvilje, og tida er moden for at vi i Trondheim kan starte et tilsvarende godt samarbeid nå. Bergen by har innført Utstillingsavtalen. Bergen har samtidig øremerket midler til å stimulere Kunstkritikk-aktører om å etablere seg i Bergen. Tilsvarende den funksjonen ArtScene Trondheim har hatt i denne regionen

siden 2010, med i hovedsak finansiering fra Norsk Kulturråd. I samarbeid med de offentlige etater i Bergen opprettes det videre kompetansemiljøer som vekselvirker med og styrker kunstnere og verks-produksjonen. Det har gitt dem en attraktiv og levende kulturby.

Morgendagens kunstpolitikk "I 2030 er kunst og kultur en viktig drivkraft for samfunnsutviklingen i Trøndelag", ifølge det nye stor-fylket sine ambisjoner. Som kraftsenter i Trøndelag kan ikke Trondheim kommune ha en svakere ambisjon, men snarere prioritere det frie feltet og kunst-politikken. Vi gleder oss til å jobbe fram gode støtteordninger i Trondheim kommune sammen byens politikere!

Med vennlig hilsen

TBK

Trondheim 4.mai 2018

Fra: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Til: Liv Hatlen <liv.hatlen@trondheim.kommune.no>

Kopi: Pia Skog Hagerup <pia.skog.hagerup@trondheim.kommune.no>

Sendt: 3. mai 2018 kl. 19.45

Emne: Fwd: Ang. Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Vedlegg: TEKS-MM søknad TK 2019 - Rev.B.pdf

Til registrering ;)

Beste hilsen
Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune - Å [faggruppe kultur og næring](#)
Tlf Å +47 990 37 222 Å
www.trondheim.kommune.no/kulturognaering

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim
Besøksadresse: Bytorget, Å [Erling Skakkes gt 14](#)

----- Videresendt e-post -----

Fra: **Espen Gangvik** <espen@teks.no>

Dato: 3. mai 2018 kl. 19:36

Emne: Ang. Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Til: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Kopi: Pia Skog Hagerup <pia.skog.hagerup@trondheim.kommune.no>

Hei Hilde,

Takk for hyggelig prat på tlf i går!

Som sagt så er det litt vel travelt nå foran siste biennalehelga, men fikk satt meg ned nå litt, så sender som avtalt med cc til Pia et par innspill.

Det slo meg som sagt da jeg leste de seks punktene som kommunedelplanen for kunst og kultur 2018-2028 tar utgangspunkt i at det kanskje skulle vært skrevet inn et punkt eller underpunkt om samfunns- og teknologiutvikling og kunstens rolle. Kunstnerisk praksis, og teknologiutvikling gjennom denne, har vært - og er - en sterk pådriver og påvirker av samfunnsutviklingen gjennom nesten hele menneskets historie. Å

Med utgangspunkt i Trondheim som Norges teknologihovedstad står byen i posisjon til å kunne ta et 'øeierskap' på kunst- og teknologifeltet i Norge. KIT var tidlig ute med sine varierende video- og nymediakurs fra rundt 1990 og Trondheim Elektroniske Kunstsenter er pionør fra 2002 med bl.a. den årlige internasjonale festivalen Trondheim Matchmaking fram til 2009 og seinere biennalen Meta.Morf fra 2010 til i dag. Det er også et poeng i seg selv at det er miljøer også utenfor NTNU som opererer på selvstendig grunnlag. Tverrfaglighet som prinsipp må også speiles i hvordan man organiserer sine miljøer og institusjoner. Jo flere aktører jo bedre. Å

Trondheim bystyre besluttet høsten 2010 å velge Meta.Morf som kommunens svar på kulturplanens ønske om en kunstbiennale. Der heter det bl.a.:

Bystyret ' ...ønsker å få etablert en internasjonal kunstbiennale for elektronisk kunst i Trondheim. Gjennom bevilgninger til Trondheim elektroniske kunstsenter (TEKS) og utviklingsmidler fra kulturfondet har prosessen fram mot dette målet vært mulig.Å

I Handlingsprogram for kunst 2010 "" 2013 slås det fast at det skal etableres en kunstbiennale i Trondheim.Å Organiseringen av biennalen bør være forankret i byens kunst- og kunnskapsmiljøer. Tilretteleggeren for det framtidige arbeidet skal være TEKS. En tilretteleggerrolle de har turnert bra på bakgrunn av all den positive responsen Meta.Morf har vært utsatt for fra både nasjonalt og internasjonalt hold.'

Det som er nevnt i forhold til TEKS og Meta.Morf i statusdokumentet stemmer veldig bra synes jeg. Et viktig poeng med TEKS™ virksomhet, og prosjektet Meta.Morf, er å være tilstede der nye teknologier og innsikter utvikles for bl.a. å formidle og problematisere til et størst mulig publikum.Å

Med et lite himt til Starmus og dets likeÅ kan det være vel verdt å peke på at Trøndelag allerede har sin kunst- og teknologifestival, født og oppvokst i regionen, et ektefødt barn av Midt-Norge. Meta.Morf er Skandinavisk største biennale i feltet og Norges største kunstfestival. Framsnakking trengs!-)

Jeg sitere fra søknaden for 2019 til kommunen:

Meta.Morfs formål.

Kunstnerisk og vitenskapelig forskning utfordrer kontinuerlig våre perspektiver på livet og bringer ofte med seg nye filosofiske og eksistensielle spørsmål. Bioteknologi, nanoteknologi, nevrovitenskap og nye kommunikasjons- og datateknologier representerer alle felt som utvider grensene for kunstnerisk praksis.

Kunstnerisk praksis er i posisjon til å virke som katalysator innen ulike forskningsfelt, Å og kan bidra til nytenkning og gjennombrudd i egenskap av sin vilje og evne til å operere utenfor vedtatte normer og vitenskapelige sannheter.

Kunstneren som formidler og tolker av ny viten og forskning spiller likeså en viktig rolle for samfunnets evne til å holde en adekvat diskurs i bruken av nye teknologier og ny vitenskapelig innsikt.Å

Meta.Morf skal for et bredt publikum presentere kunstnere, musikere, forfattere og forskere med prosjekter som på ulike måter bidrar til å utvide våre perspektiver på livet, og forbi.

TEKS™ virksomhet.

- Utstillingsvirksomhet, konserter, seminarer og kurs. ""TEKS™ mest omfattende formidlingsprosjekt er biennale for kunst og teknologi Meta.Morf. Biennalen omfatter kunstutstillinger, konferanser, konserter og workshops ved ulike gallerier og institusjoner i Trondheim og Trøndelag. F.o.m. sommeren 2018 avholdes i eget lokale et løpende program gjennom året med kunstutstillinger, installasjoner, konserter, kurs og workshops.

- Kunstproduksjon / Forsknings- og utviklingsprosjekter.Å

Egen-initiert produksjon eller som partner og/eller produsent for nasjonale og internasjonale kunst- og forskningsrelaterte prosjekter.

- Internettjenester.Å

TEKS drifter gratis webhotell for over 30 kunst- og kulturprosjekter samt en rekke epostlister for samme.

Fagpolitiske mål.

- TEKS ønsker å styrke produksjon og formidling av kunstneriske uttrykk som gjør bruk av og/eller problemstiller nye teknologier og vitenskapelige innsikter.Å

TEKS ønsker for et bredt publikum å medvirke til deltakelse, opplevelse og forståelse av det teknobaserte

- TEKS ønsker for et bredt publikum å medvirke til deltakelse, opplevelse og forståelse av det teknobaserte kunstfagfeltet.

- TEKS ønsker å styrke publikums kunnskap rundt aktuell forskning og nye teknologier og deres anvendelsesområder og i hvilke retninger disse i sin tur har mulighet til å påvirke samfunnsutviklingen.

Vi ser at i likhet med samtidskunstscenen generelt, er det også innenfor feltet kunst og teknologi behov for en kontinuerlig kunstfaglig diskurs. TEKS ønsker å bidra til dette gjennom sitt engasjement som kurator og produsent.

Nye teknologier og tekniske muligheter for kunstproduksjon, er enkeltstående faktorer det alene ikke er nok å bygge gode kunstkonsepter utifra, men nye verktøy kan åpne for id©verdener som noen ganger også gir rom for å realisere kunstneriske id©er det tidligere ikke var mulig å gjennomføre.Å

Kunstnere har egennyttet av innsikt i nye teknologier, men i tillegg er det viktig at ikke bare spesialiserte grupper i befolkningen har innsikt. TEKS ønsker å tilrettelegge for best mulig kunnskap om nye teknologier og id©er for alle som ønsker det, og dermed være med på å bidra til bredest mulig debatt rundt forskning og teknologiutvikling og -anvendelse.

Vi mener at kunstnerisk praksis innen feltet kunst og teknologi utgjør et viktig bidrag til en samfunnsdebatt der problemstillinger rundt ivaretagelsen av planeten vår og vårt forhold til universet og oss selv er satt i fokus.Å

""

Jeg legger ved hele søknadsteksten også bare for å gi et enda bredere inntrykk av status.
Håper dette kan være noe å bygge på inntil videre.

Vennlig hilsen
Espen

: -)
e

Fra: "Thomas | Trondheim Calling" <thomas@trondheimcalling.no>

Til: kultur.postmottak@trondheim.kommune.no

Sendt: 10. april 2018 kl. 11.46

Emne: forslag til endring ny kommunedelplan for kunst og kultur.

Viser til epost 23.mars med utsendelse av forslag til planprogram og statusdokument for innspill.

Har et innspill i forhold opplysninger organisasjonen jeg er tilknyttet på side 39 og 40 siste setning:

"Trondheim Calling er en av Norges største bransjefestivaler innenfor musikk og en viktig visningsarena for artister på vei mot et gjennombrudd. Trondheim Calling har som formål å heve kompetansenivået på regional musikkproduksjon og musikktransport, og å heve musikkregionens omdømme nasjonalt og internasjonalt. Trondheim Calling er en viktig formidlingsarena i verdikjeden rundt artister. Artister som har spilt på Trondheim Calling får ofte flere tilbud om spillejobber på festivaler og klubber over hele landet i etterkant. Å»

Kommentar:

Tilbud om spillejobber på festivaler og klubber utgjør bare en liten del av total effekt vi skaper, både geografisk og bransjemessig. Vi kan også vise til:

- Årlig mange artister som signerer plateselskap bookingbyrå eller management, både på nasjonalt og internasjonalt nivå.
- Radiolisting i Norge, Tyskland eller UK i etterkant.
- Spilleoppdrag i utlandet, både festivaler og klubber.
- Medieoppslag i kjølevannet både nasjonalt og internasjonalt.
- I tillegg skaper Trondheim Calling også mange B2B-avtaler og kommersielle samarbeid mellom regional, nasjonal og internasjonal musikknettverk.

Forslag mer beskrivende setning:

"Artister som har spilt på Trondheim Calling får ofte flere tilbud om både platekontrakter og bookingbyrå, økt medieinteresse, og tilbud om spillejobber på festivaler og klubber over hele landet i etterkant. Trondheim Calling har også blitt en viktig nasjonal møteplass for landets musikkbransje. Å»

Mvh

Thomas Ryjord

Trondheim Calling

Fra: "Bjørn Willadsen" <post@mnj.no>

Til: <kultur.postmottak@trondheim.kommune.no>

Sendt: 4. mai 2018 kl. 19.32

Emne: Innspill til kulturplanen

Til Trondheim kommune,

INNSPILL til kommunedelplan for kunst og kultur.

Jeg viser til Høringsutkast Statusdokumentet med høringsfrist 4.mai. Med ståsted i det såkalte Å«frie musikkfeltetÅ» vil jeg understreke behovet for å videreutvikle og styrke Rammevilkårene i vår del av bransjen. Særlig gjelder dette utvikling og finansiering av:

- Den kommunale kulturskolen
- Helårsarrangører/spillesteder som nødvendig forutsetning/infrastruktur for publikumsutvikling og arena for artister
- Regionalt jazzsenter
- Sentrale ensembler som Trondheim jazzorkester og Trondheim Voices

Kulturskolen

Jeg nevner kulturskolen som et svært viktig ledd i den kulturelle verdikjeden og fordi jeg ser at den fortsatt har utfordringer med ventelister/kø. Det rike jazzmiljøet bygger også på at det drives godt utviklingsarbeid i kulturskolen. Alt henger sammen med alt. En kommunal kulturplan bør vel også nevne at det i større byer utvikler seg private tilbud som svar på at det er stor etterspørsel etter undervisningstjenester. I Trondheim er det om lag 1000 elever i private musikkskoler.

Helårsarrangører (som [Dokkhuset Scene](#), [Byscenen](#), [Trondheim Jazzforum](#), [Moskus med flere](#)) sørger for at band/artister har en arena for preproduksjon og konserter/møte med publikum hele året. De senere årene har kulturpolitikken hatt en vesentlig satsing på festivaler og vi ser en stor og verdifull oppblomstring i den delen av bransjen. Helårsarrangørene har nok blitt litt avglemt i denne utviklingen. I Trondheim har et par viktige scener forsvunnet fra bybildet. En kommunal kulturplan bør følge opp dette temaet.

Regional jazzsenter

Trondheim har en unik posisjon som jazzby i Europa. Denne posisjonen opprettholdes både av NTNU, Trondheim jazzfestival, Midtnorsk jazzsenter, Trondheim jazzorkester, Trondheim Voices og alle dyktige enkeltutøvere/artister som bor i byen.

Politiske prosesser på nasjonalt nivå har medført at Norsk kulturråd nå kjører prosesser basert på 10-15 år gamle ideer (SAMSTEMT-dokumenter) der vi (MNJ) blir bedt om å Å«åpne oss oppÅ» mot andre sjangre og gi et tilbud til alle musikere uavhengig av sjangre. Men, i praksis opererer de ulike sjangrene i ulike markeder og i ulike nettverk internasjonalt. Derfor er det vanskelig å se for seg at vi kan utføre slike oppgaver uten å ansette folk med spesifikk kompetanse på andre sjangre og markeder. Der stopper det imidlertid opp da det ikke er budsjettmessig rom for en slik utvidelse av virksomheten. Vår kompetanse er sjanger-spesifikk og jeg mener det er viktig å holde fast ved at vi er et jazzsenter, ikke et musikkcenter.

Trondheim jazzorkester og Trondheim Voices

Trondheim jazzorkester og Trondheim Voices har begge utviklet seg til nasjonale spyspisser med betydelig internasjonal aktivitet som bidrar til å styrke Trondheims posisjon som kulturby, og gir viktige kunstneriske oppdrag til regionens kunstnere.

Trondheim Voices og Trondheim jazzorkester har omtrent samme statlige støtte i 2018. Norsk kulturråd bidrar med hhv 2,1 mill.kr og 2,3 mill.kr gjennom ensemblestøtteordningen. Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune bidrar også til begge ensemblene. Trondheim jazzorkester har betydelig større regional støtte enn Trondheim Voices. Denne skjevheten har historiske forklaringer men det er i dag ingen grunn til at ensemblene skal ha ulik regional støtte. Jeg vil derfor oppfordre til at Trondheim kommune behandler disse to ensemblene likt mht ambisjoner i planverk.

Begge ensemblene ble etablert rundt 2001 og har vært drevet med ettårige tilskudd og til dels uforutsigbare og improviserte rammevilkår i over 17 år. Det er ingen grunn til at vår virksomhet skal behandles ulikt andre profesjonelle institusjoner i kulturlivet. Jeg vil derfor oppfordre til at kommunen planlegger med målsettinger om mer forutsigbare rammer for både Trondheim jazzorkester og Trondheim Voices i framtiden.

Regjeringens utredning om vokalfeltet, «Fleirstemt-strategi for korutvikling i Noreg» (side 11), inkluderer Trondheim Voices som eksempel på profesjonelle kor sammen med f.eks Det Norske Solistkor.

Det er ingen grunn til å ha lavere ambisjoner for Trondheim Voices enn for andre profesjonelle kor i Norge. Kommunens kulturplan bør inkludere en ambisiøs satsning på oppbygging av Trondheim Voices på linje med Trondheim Vokalensemble og Det Norske Solistkor.

Vennlig hilsen

Bjørn Willadsen
Daglig leder
Midtnorsk jazzsenter
+47 41 54 20 95
www.mnj.no

Fra: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Til: Liv Hatlen <liv.hatlen@trondheim.kommune.no>

Sendt: 2. mai 2018 kl. 05.12

Emne: Fwd: Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Vedlegg: image003.jpg; image002.png

Til registrering.

----- Videresendt e-post -----

Fra: Arild Kalkvik <arild@trondheimkino.no>

Dato: tor. 26. apr. 2018 kl. 13:52

Emne: SV: Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Til: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Hei Hilde,

Â

Her kommer innspill og tilbakemeldinger på planen fra Trondheim kino:

Â

Side 15: første linje: foreslår at Â«filmselskapeneÂ» endres til Â«virkemiddelselskapeneÂ».

Side 15: Kommunalt nivå: Da kontrollkomiteens arbeid og eierskapsmelding 2 er vedtatt så foreslår jeg at det meste under avsnitt 2 strykes, da revisjonen er avsluttet og eierskapsmelding 2 er vedtatt.

Side 18: Filmformidling/Trondheim kino:

- Første linje: TK programmerer ikke Ørlandet kino lenger, men programmerer kinoen i Kulturbadet i Sandnessjøen.
- Siste setning i avsnittet: Endre Haugesund kino til Edda kino i Haugesund.
- Foreslår at det i tillegg legges til som følger:
  - o Trondheim kino investerer i kinofilm, basert på krav om økonomisk avkastning.
  - o Trondheim kino eier Storytelling Media, som distribuerer film på kino og andre plattformer. Selskapet distribuerer 12-15 filmer i året og har vært en viktig partner for lokale produsenter for distribusjon av regional film på kino.

Â

Slå gjerne på tråden, så kan jeg utdype innspillene litt for deg.

Med vennlig hilsen

Arild Kalkvik

Kinodirektør/CEO

arild@trondheimkino.no - www.trondheimkino.no - www.filmweb.no -

Tel: +47 73 80 88 00 - Mobil: +47 91 78 48 01

Trondheim Kino, [Prinsens gt. 2B](#)

N-7012 Trondheim, Norway

Ren underholdning

Kanskje du ikke må skrive ut denne e-posten

Â

Â

Fra: Hilde Vistnes [mailto:hilde.vistnes@trondheim.kommune.no]

Sendt: fredag 23. mars 2018 16.34

Kopi: Roald Birkelund <roald.birkelund@trondheim.kommune.no>; Pia Skog Hagerup <pia.skog.hagerup@trondheim.kommune.no>; Ola By Rise <ola.by.rise@trondheim.kommune.no>; Berit Kirksæther <berit.kirksather@trondheim.kommune.no>; Berit Skillingsaas Nygård <berit-skillingsaas.nygard@trondheim.kommune.no>; Egil Furre <egil.furre@trondheim.kommune.no>; Rune Håvard Kjenstad <rune-havard.kjenstad@trondheim.kommune.no>; Hilde Østerås Berntsen <hilde.berntsen@trondheim.kommune.no>; Kristin Tveranger Alfer <kristin.tveranger.alfer@trondheim.kommune.no>; Gunn Langset Trøan <gunn-langset.troan@trondheim.kommune.no>; Snøfugl Vegar <vegar.snofugl@ou.trondheim.kommune.no>; Dugstad Jorunn <jorunn.dugstad@ou.trondheim.kommune.no>

Emne: Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Â

Hei

Â

Rådmannen arbeider med ny kommunedelplan for kunst og kultur. I den forbindelse har rådmannen utarbeidet et planprogram med et statusdokument som beskriver kunst- og kulturfeltet i Trondheim kommune, samt sentrale utfordringer.

Â

Disse dokumentene danner grunnlag for det videre arbeid med den kommende kommunedelplanen, og skal legges fram for behandling i formannskapet i løpet av våren. Selve Kommunedelplanen for kunst og kultur skal legges fram for politisk behandling høsten 2018, og vil bli sendt på høring i løpet av sommeren.

Â

Â

Forslag til planprogram og statusdokument sendes med dette på høring, og ligger som vedlegg. Rådmannen ønsker at du/dere bidrar med å sjekke fakta og opplysninger vedrørende den organisasjon eller virksomhet du/dere er tilknyttet. I tillegg ønsker vi innspill på beskrivelsene av utfordringer og forslag til satsingsområder.

Â

Innspill og forslag til endringer kan sendes på e-post til: kultur.postmottak@trondheim.kommune.no.

Â

Kommentarer kan enten settes direkte inn i vedlegget (PDF) eller skrives inn i en e-post. Kommenterer du pr e-post, ber vi om at dere knytter de enkelte kommentarer til sidetall slik at det letter det videre arbeidet.

Â

Vær oppmerksom på at statusdokumentet ikke er språkvasket eller grafisk ombruddet på dette tidspunktet. Dette vil gjøres på et senere tidspunkt.

Dere bes derfor om ikke å kommentere språk eller grafiske elementer.

Â

Vi ber om at dere sender innspill og kommentarer så raskt som mulig og **senest innen 4. mai 2018 kl 23.59**. Innspill mottatt etter dette tidspunkt vil ikke bli vurdert.

Â

God lesing og riktig god påske!Â

Beste hilsen

Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune -Â [faggruppe kultur og næring](#)

TlfÂ [+47 990 37 222](tel:+4799037222)Â

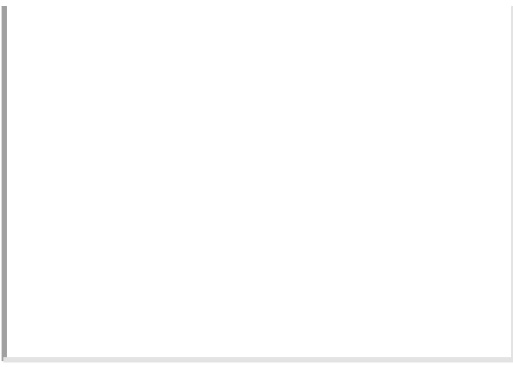
www.trondheim.kommune.no/kulturognaring

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim

Besøksadresse: Bytorget,Â [Erling Skakkes gt 14](#)

Â

Â

Â

Â

--

Beste hilsen
Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune -Â [faggruppe kultur og næring](#)
TlfÂ +47 990 37 222Â
www.trondheim.kommune.no/kulturognaring

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim
Besøksadresse: Bytorget,Â [Erling Skakkes gt 14](#)

Høringssvar til Kommunedelplan for kunst og kultur 2018-2028

Trondheim kulturnettverk (TKN) takker for invitasjonen til å komme med en høringsuttalelse til ny kommunedelplan for kunst og kultur for perioden 2018-2028. Høringssvaret er behandlet i styret i TKN våren 2018, og er i tråd med TKNs formålsparagraf og handlingsplan vedtatt i siste årsmøte.

Hvem er Trondheim kulturnettverk?

Trondheim kulturnettverk (TKN) ble etablert som en videreføring av Trondheim musikkråd i 2008. Når dette ble gjort, var det på kommunens oppfordring for å skape en medlemsorganisasjon som kunne favne om alle innenfor feltet fritidskultur og dermed fungerer som talerør og samarbeidsorgan.

Vi har våre kontorer i 4. etasje på Kultursenteret ISAK sammen med det som fortsatt er vårt regionsledd: Trøndelag Musikkråd.

Formål

TKN skal være det naturlige valg som nettverk for byens fritidskulturliv, ved bevisstgjøring og sterkt synlighet utad. Vi jobber kontinuerlig for å knytte til oss flere aktive medlemmer, god tilgang til lokaler for våre medlemmer og støtte- og tilskuddsordninger for fritidskulturlivet. TKN skal være en rådgivende og veiledende instans for fritidskulturlivet. Ved bruk av interne ressurser, medlemmene selv, samt kompetanse tilknyttet kommunen, skal TKN medvirke til at medlemmene opplever en trygghet og forutsigbarhet når de gjennomfører sine aktiviteter.

TKN ønsker å være en aktiv medspiller i oppfølgingen av kommunens frivillighetsmelding, kommunens handlingsprogram for kultur og ellers relevante kulturpolitiske saker, i dialog med politikerne og fagstaben for kultur. Vi skal være en operativ ressurs for kommunen i arbeidet om fordelingen av lokaler til kulturformål, og bidra til ajourhold av aktørbasen.

Kulturpolitisk arbeid

Gjennom et kulturpolitisk perspektiv tar TKN lederrollen i å ivareta interessene til et samlet fritidskulturliv i Trondheim. Kulturnettverket, som aktivt og offensiv **paraplyorganisasjon** kan involvere seg i viktige prosesser og dermed styrke det frivillige kulturlivets rammebetingelser i byen. TKN skal sikre kunnskap og kjennskap til det frivillige kulturlivet hos politikere og administrasjonen, og påvirker de politiske vedtak i kommunen til medlemmenes beste.

TKNs rolle overfor kommunen er formalisert i en treårig **samarbeidsavtale** som inkluderer faste møter med både administrasjon og politisk ledelse. Denne avtalen skal reforhandles i 2018. I denne er det bl.a vedtatt at TKN skal bistå med ajourhold av **aktørbasen** i kommunen.

TKN har ansvar for å markedsføre ordningen med kommunens **tilskudd til helgeaktiviteter** for ungdom, samt håndtere søknader, tilsagn, utbetalinger og rapportering til kommunen. Målet er en videreføring av denne ordningen for 2019.

Det årlige arrangementet **Musikkfest Trondheim** koordineres også gjennom TKN. I år er det Musikkorpsenes år, og vi samarbeider med Luftforsvarets musikkorps om å markere det spesielt. Arrangementet støttes med midler av kommunen, og sørger for en god eksponering av det frivillige kulturlivet i byen, og er godt mottatt blant byens innbyggere.

TKN har også sagt seg villig til å gjennomføre et pilotprosjekt for å skaffe erfaring og kompetanse til å bistå lag/foreninger med å **integre nylig bosatte** innvandrere/flyktninger i sine aktiviteter. Dette prosjektet er fortsatt i startgropa, men vil jobbes videre med i tiden som kommer. TKN vil gjennom vår arrangementsansvarlig fokusere på direkte medlemsoppfølging, medlemsfordeler og medlemsaktiviteter i tiden som kommer.

Innspill til planprogrammet

Vi støtter i høyeste grad sammenslåingen av det profesjonelle feltet og fritidskulturen på plannivå, og at man ser det i direkte sammenheng med arenaplanen. Dette er også vårt fokus i vårt eget arbeid fremover, forankret i handlingsplan vedtatt på årsmøtet.

Bakgrunn

Da kommunens første plan noensinne særskilt for fritidskulturlivet så dagens lys i 2009, var det utfra et stort behov for å få kartlagt både aktører, lokaliteter, omfang og aktiviteter.

TKN samarbeidet tett med kommunen om både kartleggingen, utarbeidelsen av statusdokumentet og innspill til plandokumentet. Det kom for en dag at ingen egentlig hadde noen god oversikt over aktørene, så det ble vanskelig å få kontaktet dem i forbindelse med spørreundersøkelsene. Konsekvensen av dette ble at kommunen så behovet for en online, komplett database over alle aktører innen både kultur og idrett: Aktørbasen. Denne var TKN med på å utvikle sammen med Harald Arnesen og programutviklerne. I dag er Aktørbasen linket til både Enhetsregisteret i Brønnøysund, Bookingbasen og Tilskuddsbasen, slik at den i stor grad holder seg selv ajour. Så har TKN tatt på seg ansvaret for å manuelt ajourføre de kulturaktørene som ikke har noen oppføring i noen av de ovennevnte registrene.

Spørreundersøkelsen i 2009 avslørte også et betydelig behov for flere og bedre lokaler til å både utvikle og fremføre de fleste kulturuttrykk. Dette ble tatt med i grunnlaget for arenaplanen 2012-2024 som nå tas inn i den nye kommunedelplanen.

Arbeidet med arenaplanen hadde fokus på å styrke lokalitetene ute i bydelene. Den hadde fokus på sambruk og samling av aktiviteter i kultursentra i hver bydel. Som et ledd i dette arbeidet avholdt vi i TKN *bydelsmøter* to år på rad (2014 og 2015). Vi inviterte bredt alle kulturaktører og annen frivillighet til egne møter i hver av de fire bydelene Sør, Øst, Vest og Midt. Det andre året inviterte vi politisk ledelse (ordfører og varaordfører) til å delta på møtene, som hadde forholdsvis åpen agenda – hvor trykker skoen her i denne bydelen?

Det som da kom for dagen var flere tema, men ett gikk igjen: Lokaler. Og da særlig i Midtbyen. Der finner praktisk talt ikke kommunale lokaler tilgjengelige for fritidskulturlivet. Det som har vært av private, rimelige lokaler forsvinner gradvis. Dermed forvitrer fritidskulturen – for uten lokaler skjer det ingenting. Fra politisk hold ble problemstillingen avvist med at man bare trenger å dra ut i en bydel og bruke et lokale der, selv om man driver byomfattende aktivitet.

Vi slo oss ikke til ro med dette og har jobbet siden da med å kartlegge behov og muligheter for fritidskulturlokaler i Midtbyen. Vi ønsker oss et samlende sted a la Union Scene i Drammen der fritidskulturlivet og innvandrersorganisasjonene finner sammen og skaper enormt mye positivt

innenfor de fysiske rammene kommunen tilbyr. Det er meningen at aktivitetene skal være selvdrevet (og selvfinansiert), det eneste vi trenger er et sted å være. Fritidskulturlivet har alltid hatt ord på seg for å være en politisk investering der man får "mye aktivitet for penga", det skal ikke så mye tilrettelegging til for at folk tar initiativ og lager seg en meningsfylt fritid for seg selv og andre.

Det siste året har vi fått et inntrykk av at det politiske fokuset på kultursentra i bydelene tones ned. Vi møter gehør for at Midtbyen profesjonaliseres og at fritidsaktørene heller legger ned enn å flytte ut i en bydel. Det gjelder både aktører med lange tradisjoner (for eksempel husflid/brukskunst) og nye lag/foreninger som for eksempel innvandrerforeningene. Derfor håper vi at det nå er et klima for å nå igjennom politisk med et ønske om lokaler til fritidskulturlivet som aktørene i størst mulig grad kan drifte selv. Helt konkret så ser vi på de fredede lagerbyggene på Nyhavna vis a vis E. C. Dahls (Strandveien 98A).

Samtidig ser vi at et slik fokus ikke kan ses på løserevet fra prosessene rundt lokaliteter til det profesjonelle kulturlivet, og da i særdeleshet Olavshallen.

Vi ser på alle de seks satsingsområdene i planprogrammet som sentrale også i fritidskulturlivet. Drivkreftene er de samme for alle som holder på med kunst og kultur, uansett alder, bakgrunn og nivå. Man ønsker å skape noe, lære noe, utvikle noe man har talent for, være en del av et fellesskap. Mange har fokus på å lære bort sitt fag til andre, både barn, unge, voksne og nybosatte. Vi ser på fritidskulturlivet som et av samfunnets viktigste arenaer.

Innspill til statusdokumentet

Det er gjort et imponerende grunnarbeid fra kommunens side for å samle en oversikt over alle kulturens områder, aktører, arenaer og utfordringer.

Vår virksomhet berører først og fremst fritidskulturlivet, og dette er vårt hovedfokus i høringen. Vi vil likevel nevne noen betraktninger vi gjorde oss i den overordnede delen også.

- *s10, avsn2:* TKN og aktørene innenfor det frivillige kulturlivet må lyttes til når kulturprogrammet for Nyhavna skal bearbeides.
- *s11, avsn4:* TKN mener det er viktig å involvere, og høste erfaringer fra kulturrådet i Klæbu når en felles plan skal knyttes sammen. De to kommunene vil ha mye å lære av hverandre.
- *s11 - Trondheims rolle i regionen:* Både fylkeskommunen og Trondheim kommune må bli enige om en god ressursutnyttelse av sine respektive arealer for utøvelse av aktører innen frivillig kultur. Mange TKN sine medlemmer opplever at det er utfordrende å få til gode avtaler om bruk av fylkeskommunale arealer innen kommunegrensa i dag.
- *s30/32 - Museer og kulturarv:* TKN mener at lokal brukskunst og husflid er viktige brikker i vår felles kulturarv. Vi opplever at dette er fagområder som gradvis har måttet vike for andre fag i grunnskolen, hvor det har hatt en viktig rolle tidligere. Avstanden mellom skolen og muséene i rollen som kulturbærer innen dette oppleves som voksende. TKN mener derfor kommunen må ha spesielt fokus på å legge til rette for at husflidslagene må gis en større oppmerksomhet i kulturformidlingen.

Vår kjerneaktivitet berøres derfor først i kapittel 5 – Fritidskulturlivet i Trondheim (side 58). Vi stiller oss som sagt bak tanken om å slå sammen planene for det profesjonelle feltet og fritidskulturen, og synes innledningen i kapittelet gir en god begrunnelse på hvorfor.

Beskrivelsen av fritidskulturlivet på kommunalt nivå er god. TKN beskrives særskilt på side 60 med vekt på samarbeidsavtalen med kommunen og dens intensjoner.

Det som ikke kommer frem i statusdokumentet (ei heller i avsnittet om *utfordringer* s. 63) er en vurdering av samarbeidets form og innhold. Vi har de siste par årene opplevd det som vanskelig å få til dialogmøter med fagstaben, det siste halve året har vi ikke engang fått komme på møte til tross at for at vi selv har tatt initiativet og bedt om å få diskutere konkrete saker. Fagstaben har begrunnet dette med dårlig kapasitet. I den daglig driften har vi derfor først og fremst hatt kontakt med kulturenheten (Arrangementskontoret generelt og Harald Arnesen spesielt) når vi har trengt kommunens bistand og innspill. Disse holder jo til på Isak, som oss.

Utfordringer – lokaler til fritidskulturlivet

Vi stiller oss forøvrig helhjertet bak beskrivelsene av utfordringer på s 63-64. Dette er våre kjernesaker, og her vil vi også utdype beskrivelsen av dagens situasjon.

Dokumentet påpeker at musikkaktiviteter har relativt god dekning av øvingsrom sammenlignet med øvrige områder som litteratur, film, scenekunst og visuell kunst (s. 64).

Her vil vi bare presisere at svært mange av musikklokalene holder uakseptabel akustisk standard, som i de verste tilfellene ødelegger hørselen til utøverne (eksempelvis lydsterke korps som øver i gymsaler). Her har Norsk musikkråd utarbeidet en nasjonal standard for akustikk som vi vet at Trøndelag musikkråd samarbeider med kommunen om å innføre i nye og eksisterende musikklokaler.

For de øvrige kulturformene som nærmest står uten sentrumslokaler i dag, så har vi i TKN fokus på tre konkrete prosjekter:

1. Ny vevstue til Strinda og Midtbyen husflidslag (prekært)
2. Nytt kultursenter for scenekunst og visuell kunst på Nyhavna (oppstart 2018)
3. Dansens hus i kunstindustrimuseets lokaler (lang sikt)

Vevstue for Strinda og Midtbyen Husflidslag

Husflidslagene har hatt vevstue sammen de siste 10 årene, nåværende lokaliteter er et klasselokale på Ringve vgs.

Den aktuelle situasjonen er prekær. Trondheim Kommune har sendt en transporterklæring om at 1 mai overtar kommunen leiekontrakten og at husflidslaget er oppsagt fra 1. juli 2018. Kommunen overtar skoleanlegget 1. januar 2019.

Strinda og Midtbyen husflidslag trenger nye lokaler til vevstua på mellom 100 til 120 kvm med adgang til toalett og håndvask, gjerne sentralt beliggende i byen i forhold til adkomst og fysisk tilgjengelighet.

Vevstua har i dag 11 vevstoler satt opp som brukes flittig av medlemmer og andre interesserte og pågangen for å få delta i vev- og tekstilaktivitet er stor. Det er husflidslagenes ønske å kunne ligge til rette for mer kursaktivitet og dermed øke kunnskapsformidlingen og aktiviteten utad:

- Kurs for barn og unge: skape gode mestringsopplevelser innen håndverksteknikker og gi økt kunnskap til videre skapende arbeide etter eget kunstnerisk uttrykk.
- Styrke mangfold og inkludering gjennom kulturutveksling, språkopplæring og håndverksaktiviteter eventuelt i samarbeide med Kvalifiseringssenteret for innvandrere – INN.
- Tekstilaktivitet for eldre med mulighet til styrke lærings- og mestringspotensialet og legge til rette for økt livsglede og helse.

Nytt kultursenter for scenekunst og visuell kunst på Nyhavna

Vi følger med på kommunens planer for Nyhavna og ønsker å forme et helt konkret innspill til bruk av lagerbyggene i Strandveien 98A i samarbeid med fagstaben.

Vi ser for oss et flerbrukshus med fokus på å holde kurs og workshoper, i tillegg til en fleksibel fremføringsaal. Salen må være amfi med kapasitet på ca 150 plasser, med fast, enkel rigg for lyd og lys. Den må ha fleksible kulissevegger og sceneinngang/backstage som gjør den egnet for dans og teater.

Lokalitene må ha rikelig med lagerplass slik at alle aktørene har sitt eget utstyrslager på huset.

Ellers i lokalet må det være foaje, kontorer og toaletter. Det er også ønskelig at det knyttes til et serveringssted som også fungerer som sosialt samlingssted.

For oss er det to viktige prinsipper som er førende for prosjektet:

Huset bør så langt det er mulig driftes av aktørene selv, og innpass må være rimelig nok til at fritidskulturlivet kan bruke lokalene.

Dansens hus i kunstindustrimuseets lokaler

Vi følger med på Tone Erliens planer for overtagelse av kunstindustrimuseet i Munkegata når det etterhvert skal relokaliseres. Hun jobber på prosjektet Museéne danser og ser for seg et levende dansemuseum, et dansens hus, i disse lokalene der lokale lag og foreninger har sin daglige aktivitet og fremføringer.

Det er vanskelig å si i dag om dette som konkret prosjekt havner på agendaen innenfor kulturplanens tidsramme, men vi håper selvsagt det.

Fredag 4. mai 2018

Trondheim kulturnettverk

Hilde Handegard, daglig leder

hilde@trondheimkultur.no

Tlf. 944 98 225

TROND HEIM OPEN

Høringssvar til statusrapporten Trondheim Kommunes kunst- og kulturplan

Forslag til endring:

"Trondheim Open er en kunstbiennale initiert av lokale, profesjonelle kunstnere. Biennalen har som mål å synliggjøre den lokale og regionale kunstscenen for publikum og tilreisende og vekke interesse lokalt, regionalt og nasjonalt. Trondheim Open ønsker med dette å bidra til økt debatt og refleksjon rundt kunstneren som samfunnsmessig bidragsyter og bli en eksperimentell arena for samtidskunst. Hovedaktiviteten i Trondheim Open er åpne kunstatelier, et arrangement som går ut på at kunstnerne åpner sine atelier for publikum. I løpet av Kunstbiennalen løftes lokale, kunstnerinitierte prosjekter fram, og det søkes samarbeid med kunstinstitusjoner på tvers av uttrykk, for å øke samspillet i feltet. I tillegg består kunstbiennalen av et faglig program som belyser aktuelle tema."

Innspill til ny kommunedelplan:

Kunst og kultur er en forutsetning for byens og regionens utvikling og attraksjonsverdi også når det gjelder turisme, næringsutvikling og økonomisk vekst.

Trondheim Open kunne ønsket seg en plan spesifikt for det profesjonelle kunstfeltet og at planen blir detaljert og forpliktende.

Vi mener at nøkkelen til et vitalt og nyskapende kunstliv ligger i forholdet mellom følgende områder: Produksjons- og kompetansemiljø, produksjonsøkonomi, produksjonslokaler, visnings- og formidlingslokaler, debatt og kritikk.

Det er viktig å gi spillerom for den frie og uavhengige kunsten.

Trondheim Open ber Trondheim kommune om å lage en kommunedelplan for Kunst og kultur som ivaretar det profesjonelle kunstfeltet i alle ledd.

[Trøndelag musikkråd](#) er paraplyorganisasjon for fritidsmusikklivet i hele fylket og har svært mange brukere i Trondheim – både medlemmer og uorganiserte. Mye av vårt arbeid er sammenfallende med de interesseområder som Trondheim kulturnettverk har, men det er spesielt noen områder vi ønsker å gi innspill på:

1. Sentrumsnære lokaler for fritidsmusikklivet

Trondheim by er et knutepunkt i regionen og mange vil møtes til aktiviteter i byen. Våre grupper har behov for møteplasser i sentrum av byen, med lett tilgjengelig adkomst via kollektiv transport. Dette gjelder både musikkaktiviteter og organisasjonsmøter. Da er det annet enn dyre konferansepakker på hotell som er ønskelig. Som regional organisasjon vil vi arbeide for at Trøndelag fylkeskommune kan åpne sine bygg (skolelokaler) til gratis bruk slik Trondheim kommune gjør. Viser ellers til utfyllende innspill om lokaler fra Trondheim Kulturnettverk.

2. Mulighet for å få mer av de statlige tilskuddsordninger for ungdom som spiller i band, som

- Opplæringstilskudd til band
- Frifond via BandOrg (for medlemmer)
- Frifond Musikk til uorganiserte musikkgrupper

I disse ordningene er det mye penger å hente ut for aktørene, men mindre til å promotere ordningene og nå ut til miljøet. Vi kunne derfor ønske oss at kommunens mange tilskuddsordninger også kunne gi rom for driftsmidler til bestemte tiltak og målgrupper. Disse statlige ordningene tilfører bandene i Trondheim godt over en million pr år – og potensialet er enda større. Vi har stor kontaktflate og vet at mange flere kunne benyttet disse ordningene, som administreres av musikkrådet.

Vi vil for øvrig gi honnør til kommunens satsning på bygging og tilrettelegging av øvingslokaler for band de siste årene.

3. Kommunikasjon og medvirkning

Trøndelag musikkråd har også medlemsorganisasjoner som arrangerer aktiviteter for barn og unge i Trondheim. Organisasjonene kan bidra i arbeid med områdeløft, familiefattigdom og andre utviklingsprosjekter. Ung i Kor Midt jobber blant annet med prosjektet *Barn Synger* for å gi alle barn og unge mulighet til å synge i kor.

Vi ønsker at Trondheim kommune i større grad bruker fritidsmusikklivet som kompetanse i relevante prosjekter.

4. «Kultur skal finne sted»

Lokaler til øving og framføring av musikk skal være egnet (volum, luftkvalitet mm.) og ha akustikk beregnet på det det skal brukes til.

Trøndelag musikkråd har kompetanse på akustikkmålinger i lokaler til musikkformål. Vi har allerede gjort noen målinger på oppdrag fra kommunen og vi ser gjerne at dette arbeidet videreføres. Vi forutsetter at fokus på gode og egnede lokaler blir fulgt opp i neste rullering av Kommunedelplan for kulturarenaer 2012-2024.

Mvh

Kari K. Engen

daglig leder

Trøndelag musikkråd | Musikkens studieforbund

Kultursenteret ISAK, Prinsens gt 44, 7011 Trondheim

Tlf. +47 73 88 33 20 Web: <http://www.musikk.no/trondelag> E-post: trondelag@musikk.no

[Trøndelag musikkråd](#) er paraplyorganisasjon for fritidsmusikklivet i hele fylket og har svært mange brukere i Trondheim – både medlemmer og uorganiserte. Mye av vårt arbeid er sammenfallende med de interesseområder som Trondheim kulturnettverk har, men det er spesielt noen områder vi ønsker å gi innspill på:

1. Sentrumsnære lokaler for fritidsmusikklivet

Trondheim by er et knutepunkt i regionen og mange vil møtes til aktiviteter i byen. Våre grupper har behov for møteplasser i sentrum av byen, med lett tilgjengelig adkomst via kollektiv transport. Dette gjelder både musikkaktiviteter og organisasjonsmøter. Da er det annet enn dyre konferansepakker på hotell som er ønskelig. Som regional organisasjon vil vi arbeide for at Trøndelag fylkeskommune kan åpne sine bygg (skolelokaler) til gratis bruk slik Trondheim kommune gjør. Viser ellers til utfyllende innspill om lokaler fra Trondheim Kulturnettverk.

2. Mulighet for å få mer av de statlige tilskuddsordninger for ungdom som spiller i band, som

- Opplæringstilskudd til band
- Frifond via BandOrg (for medlemmer)
- Frifond Musikk til uorganiserte musikkgrupper

I disse ordningene er det mye penger å hente ut for aktørene, men mindre til å promotere ordningene og nå ut til miljøet. Vi kunne derfor ønske oss at kommunens mange tilskuddsordninger også kunne gi rom for driftsmidler til bestemte tiltak og målgrupper. Disse statlige ordningene tilfører bandene i Trondheim godt over en million pr år – og potensialet er enda større. Vi har stor kontaktflate og vet at mange flere kunne benyttet disse ordningene, som administreres av musikkrådet.

Vi vil for øvrig gi honnør til kommunens satsning på bygging og tilrettelegging av øvingslokaler for band de siste årene.

3. Kommunikasjon og medvirkning

Trøndelag musikkråd har også medlemsorganisasjoner som arrangerer aktiviteter for barn og unge i Trondheim. Organisasjonene kan bidra i arbeid med områdeløft, familiefattigdom og andre utviklingsprosjekter. Ung i Kor Midt jobber blant annet med prosjektet *Barn Synger* for å gi alle barn og unge mulighet til å synge i kor.

Vi ønsker at Trondheim kommune i større grad bruker fritidsmusikklivet som kompetanse i relevante prosjekter.

4. «Kultur skal finne sted»

Lokaler til øving og framføring av musikk skal være egnet (volum, luftkvalitet mm.) og ha akustikk beregnet på det det skal brukes til.

Trøndelag musikkråd har kompetanse på akustikkmålinger i lokaler til musikkformål. Vi har allerede gjort noen målinger på oppdrag fra kommunen og vi ser gjerne at dette arbeidet videreføres. Vi forutsetter at fokus på gode og egnede lokaler blir fulgt opp i neste rullering av Kommunedelplan for kulturarenaer 2012-2024.

Mvh

Kari K. Engen

daglig leder

Trøndelag musikkråd | Musikkens studieforbund

Kultursenteret ISAK, Prinsens gt 44, 7011 Trondheim

Tlf. +47 73 88 33 20 Web: <http://www.musikk.no/trondelag> E-post: trondelag@musikk.no

Trondheim 04.05.2018

Trondheim kommune
Rådmannen

Høringssvar Planprogram og statusdokument - Kommunedelplan for kunst og kultur 2018-2028.

Takk for muligheten til å levere høringssvar på statusdokumentet og planprogrammet. Trøndelag Senter for Samtidskunst (TSSK) ønsker å bidra til at kommunens visjoner og mål om et levende og bredt sammensatt kunstmiljø nås, og vi ser frem til å lese og kommentere utkastet til kunst- og kulturplanen når denne foreligger våren 2018.

Senterets høringssvar består av noen endringsforslag til beskrivelser i statusdokumentet samt noen få konkrete forslag på satsningsområder vi mener er viktige og helt nødvendige tiltak som kommunen (og fylket) bør iverksette. Innspillene knytter seg til omtalen av kunstsenteret og vår posisjon som et viktig og relevant visningsrom i en lokal og nasjonal kontekst. Videre etterlyser vi en tydeligere beskrivelse av behovene og forventningene fra kommunens side til det videre samarbeidet med senteret som operativt regionalt fagsenter for kunst i offentlige rom. Sist men ikke minst et svært viktig punkt nemlig behovet for å bedre arbeidsvilkårene for kunstnere med utstillingsplass. Vi mener et hensiktsmessig tiltak er å iverksette en regional variant av Utstillingsavtalen – et tiltak som vil kreve betydelige midler.

Vi håper at kommunens planarbeid og iverksetting av tiltak bidrar til et positivt løft og enda bedre samarbeid mellom de ulike aktørene og kompetansefeltene som utgjør kunstfeltet i dag. Vi håper de samlede innspillene fra denne høringsrunden sammen med den neste resulterer i konstruktive tiltak som vil bidra til å løse noen av utfordringene som er skissert, spesielt knyttet til fremtidige forutsigbare finansieringsrammer.

Innføring av Utstillingsavtalen.

TSSK stiller seg bak de nasjonale og regionale kunstnerorganisasjonenes målsetting og krav om at *alle* visningsrom med offentlige støtte må utbetale **utstillingshonorar** og **vederlag samt dekke produksjonskostnader** til kunstnerne i forbindelse med utstillingsvirksomhet. Kunstnerne har pr i dag få muligheter til å skaffe den nødvendige finansieringen som må til for å produsere kunst av høy kvalitet. Utstillinger er svært sjeldent innbringene og få av visningsrommene har økonomi til å dekke de reelle utgiftene det medfører. Utstillingsavtalen som satsningen kalles er derfor et viktig og nødvendig tiltak som bidrar til en bærekraftig utvikling i feltet og er et virkemiddel som vil øke kunstnerens inntekter. Utover å gi kunstnere lønn for faktisk arbeid vil slike avtaler og betingelser vil også heve statusen til de regionale utstillingsstedene og heve kvaliteten på det vi tilbyr.

Regionalt fagsenter for kunst i offentlige rom og arbeidet med den regionale strategien.

Senteret omtales flere steder i statusdokumentet som en viktig aktør det skal satses på i rammen av den regionale strategien for kunst i offentlige rom. Kommunen sier videre under utfordringer at etableringen av en utdanning for kunstfaglige prosjektledere ved NTNU er sammen med styrkingen av TSSK som kompetansesenter for kunst i offentlige rom viktige forutsetninger for å lykkes med å nå de felles målene i strategien. TSSKs Kior-pilot er inne i sitt avsluttende år, og flere milepæler er nådd hva gjelder senterets målsetninger og arbeidet med den regionale strategien. Ved utgangen av 2018 bortfaller den treårige bevilgningen fra Trondheim kulturfond, Trøndelag fylkeskommunes bevilgning året etter. Senterets er bekymret for vilkårene i det videre samarbeidet, og er derfor opptatt av at kommunen og fylket i felleskap med senteret finner løsninger som opprettholde dagens aktivitetsnivå, og sikrer at resultatene av pilotarbeidet implementeres innenfor TSSKs ordinære driftsrammer og mandat. Kun slik vil organiseringen av arbeidet og kompetansen som er opparbeidet i pilotperioden kunne videreføres på en profesjonell måte. Dette vil forandre en snarlig avklaring av det videre regionale samarbeidet hvor definering av senterets oppgaver og økonomiske rammer for arbeidet med kunst i offentlige rom tydeliggjøres. En videreføring av midlene vil sikre at TSSK kan ivareta viktige koordinerende funksjoner for det offentlige, og at Midt-Norge har et operativt regionalt senter hvor nødvendig kompetanse, infrastruktur og nettverk befinner seg og kan bidra til å kvalitetssikre arbeidet.

Vi mener derfor det er svært viktig at den regionale strategien og at aktørenes ulike roller og ansvarsområder omtales grundig i kommunedelplanen.

Kunstsenterets posisjon som visningsrom lokalt, regionalt og nasjonalt.

TSSK har i de senere år opplevd en økende interesse fra kunstnere om utstillingsplass ved senteret og vi ser dette som en økt anseelse av TSSK som et attraktivt og profesjonelt drevet visningssted for samtidskunst i Norge. Styret har arbeidet målbevisst med styrking av senterets posisjon og omdømme. TSSK er det eneste visningsrommet i byen og regionen, utenom Kunstindustrimuseet, som har formålsfestet formidling av kunsthåndverk. Utstillingsprogrammet etterstreber en god balanse mellom billedkunst og kunsthåndverk, og utstillingene samlet skal reflektere kvaliteten og mangfoldet av kunstneriske genre og praksiser som utgjør feltet i dag. Besøksstatistikken de siste årene har økt og tall for 2017 viser en markant økning på 28% fra året før. Omtalen av senterets kunstneriske aktivitet i ulike medier er økende sammen med salg av enkeltverk fra utstillinger som er svært viktig for både kunstnerne og senteret. Senteret skal fremover i enda større grad arbeide med visning og formidling av produksjon fra kunstnere med bo- og arbeidssted i regionen.

Vi ønsker at omtalen av senteret er mer utfyllende og i større grad spiller de nevnte positive utviklingstrekkene og legger derfor ved forslag på ny tekst.

Trøndelag Senter for Samtidskunst (side 54)

Trøndelag Senter for Samtidskunst er et regionalt visningsrom som eies av kunstnerne fagorganisasjoner Trøndelag Bildende Kunstnere og Norske Kunsthåndverkere Midt-Norge. TSSK er et av landets 15 regionale kunstsentre og medlem av den nasjonale foreningen Kunstsentrene i Norge (KiN) som forvalter Statens Utstillingsstipend og arbeider for kunstsentrenes interesser nasjonalt og regionalt.

Driften ved TSSK finansieres gjennom faste tildelinger fra Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune. Kunstsenterets formål er å stimulere til allmenn forståelse for, økt kunnskap om og økt bruk av billedkunst og kunsthåndverk. Kunstsenteret er formidlingsleddet mellom profesjonelle kunstnere og offentligheten, og skal fremme den faglige kompetansen som kunstnerne representerer. Dette gjøres gjennom utstillingsvirksomhet og som regionalt fagsenter for kunst i offentlige rom.

TSSK la i 2016 bak seg 40 år som kunstnerdrevet institusjon i Trondheim. Senteret har en viktig posisjon i byen og regionen som pådriver for kunstnermedvirkning i produksjon og formidling av samtidskunsten. Senteret er fast visningssted for Trøndelagsutstillingen, den årlige juryerte landsdelsutstilling som oppnår svært gode besøkstall. Et av punktene i TSSKs strategiplan er å ivareta og videreutvikle kunstnerstyrt formidling, et underliggende og viktig prinsipp i alt arbeid senteret gjør. Kvalitetene ved den kunstnerstyrte modellen er å slippe til flere kunstfaglige stemmer og ulike kunstsyn. Videre å anvende kunstnerne kompetanse og medvirkning i viktige verv og organ som kunstfaglig råd, kunstnerflertall i styret, sakkyndig råd kunst i offentlige rom med mer.

Senteret har de siste årene styrket sin posisjon og anseelse som profesjonelt visningsrom og har høyt fokus på å tilrettelegge for møter mellom kunstverk, kunstnere og publikum. Deler av denne aktiviteten skjer i utstillingssalen, andre deler gjennom andre formidlingsoppgaver som tekstproduksjon, kunstnersamtaler og foredrag.

Trøndelag Senter for Samtidskunst har vedtatt en målsetting om å bli et fagsenter for kunst i offentlige rom hvor rådgivende tjenester for regionale oppdragsgivere og salg av formidlingstjenester utgjør sentrale oppgaver. Senteret er en av aktørene i Den regionale strategiplanen for kunst i offentlige rom 2016-2020 som Trondheim kommune tok initiativ til i 2015. Bakgrunnen for samarbeidet og målsetningen for strategien er behovet for bedre samhandling og utveksling mellom Trøndelag fylke, Trondheim kommune, NTNU og TSSK vedrørende kunstoppdrag, gjennom samarbeid og koordinering mellom de ulike aktørene i regionen.

Vi ser frem mot hvordan kommunen velger å besvare de mange utfordringer som skisseres med kommende tiltak. Kommunedelplan for kunst og kultur 2018-2028 er sammen med Kommunedelplan for Kulturarenaer viktige fremtidige virkemidler i den regionale kunstpolitikken. Kommunen forplikter seg til å løse store økonomiske utfordringer og må prioritere tiltak for å nå de ulike målsetninger som er skissert under satsningsområdene. Vi håper som tilskuddsmottaker at planene blir de politiske styringsverktøyene som trengs for å sikre en robust og forutsigbar økonomisk rammebetingelse for kunstsenteret.

Med vennlig hilsen

**Styret i Trøndelag Senter for Samtidskunst
Ved daglig leder Randi Martine Brockmann
Sign.**

Til Trondheim kommune

v/Hilde Vistnes

kultur.postmottak@trondheim.kommune.no

Trondheim, 3.5.2018

Kommunedelplan for kunst og kultur 2018-2028

Høringsinnspel til statusdokument og planprogram

Styret i Trøndersk forfatterlag takkar for tilsendt materiale i samanheng med kommunens arbeid med Kommunedelplan for kunst og kultur 2018-2028. Vi ser at dette er eit omfattande arbeid som vi ser fram til å følgje vidare.

I vår gjennomgang av saka har vi hatt mest fokus på tema omkring litteratur og forfatterskap. Generelt ser vi at det blir lagt fram ei rekke gode intensjonar og målsettingar, men at det kan vere ei utfordring å skulle foreslå konkrete tiltak. Kanskje kunne det vere ein idé med eit møte mellom kommunen og litterære aktørar for å drøfte aktuelle tiltak i det litterære feltet?

Vidare følgjer ei samanfating av innspela vi har, formulert som kommentarar til spesifikke avsnitt i statusdokumentet. Vi kjem også inn på tema og utfordringar som vi meiner bør vurderast inn mot måla for kommunens arbeid gjennom dei neste ti åra.

Kunstnargrupper i kommunen

(kakediagram side 13)

Kakediagrammet er sett inn for å vise hovedfordelinga mellom dei ulike kunstnergruppene, og er basert på tal frå Norsk kulturindeks (2013). Diagrammet viser at det er 16 forfattarar i Trondheim. For oss ser dette ut til å gi eit feilaktig bilete.

Å bruke medlemstal i Forfatterforeningen aleine, for å definere kunstnargruppa forfattar i kommunen, gjer at mange profesjonelle utøvarar fell utanfor. Det kan vere ulike grunner til at profesjonelle forfattarar ikkje er med i Forfatterforeningen. Ein grunn kan vere kva sjanger ein arbeider innanfor. Både Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere, Norsk faglitterær forfatter- og oversetteforening og Dramatikerforbundet har medlemmar i Trondheim som bør reknast med i kategorien.

Kan det vere relevant å ta med medlemstal frå Trøndersk forfatterlag og Forfattersentrum Midt-Noreg som overlapp til medlemstal frå Forfatterforeninga? Begge desse har også kriterier for kven

som kan bli medlem, for å representere profesjonelle utøvarar i regionen.

Vi ser at dokumentet vidare gir ei grundigare utdjuvning til dette talet. Men som einaste diagram i dokumentet får det likevel stor merksemd når ein les saka. Da blir det lett forstått som ein illustrasjon over ein faktisk situasjon, noko vi meiner blir feil.

Formidlingsaktørar

(side 23)

Norsk Forfattersentrum Midt-Norge er ein viktig formidlingsaktør i kommunen, og bidreg i stor grad til å markedsføre trønderske forfattarar, sikre ei rettviss lønn ved oppdrag og undervise i skriving gjennom eigne kurs. At kommunen støttar denne drifta ser vi på som ei viktig prioritering. Her kunne ein også utdjupe med å fortelje kor mange arbeidsplassar det er snakk om, og kor mange medlemmar.

Det bør også nemnast at Forfattersentrum leier ut skriveplassar i Bakkegata, på eige initiativ. Gjennom låg leiepris, er dei i praksis med å finansiere skriveplassar for tre forfattarar. Det er ønskeleg at kommunen på sikt kan ta ei slik rolle, anten ved å kunne tilby kommunalt eide skriveplassar eller gjennom ei støtteordning for leige av arbeidsplass.

Angående hagefesten i Adrianstua blir denne arrangert av Forfattersentrum i samarbeid med Trøndersk Forfattarlag, som altså også kunne vore nemnt som ein formidlingsaktør.

Litterært kollektiv har dei siste åra også utmerka seg som formidlingsaktør i byen, blant anna med kulturfestivalen Ugress som har fokus på litteratur. Organisasjonen har røter i studiemiljøet på NTNU.

Forfattarmiljøet

(side 24)

"Trondheim har et sterkt forfattermiljø som representerer et bredt spekter av sjangre og format innen skjønnlitteratur og faglitteratur."

Vi foreslår her at ein også nemner litterær sakprosa, og viser ellers til merknader til diagrammet side 13 når det gjeld talet på "profesjonelle forfattarar".

Det bør også nemnast at forfattarmiljøet er i vekst. Trøndersk Forfattarlag har hatt god rekruttering av skjønnlitterære debutantar dei siste åra. Desse blir ikkje fanga opp av Kulturindeksen, ettersom medlemskap i Forfatterforeningen forutsetter minst to utgitte bøker.

Det står at Trøndersk forfatterlag har ca 75 medlemmer som bur i Trondheim. Det riktige medlemstalet per i dag er 101. Kor mange av desse som bur i Trondheim har vi ikkje oversikt over.

Adrianstua bør nemnast som ein viktig samlingsstad for forfattarmiljøet i regionen. Bygningen er aktivt i bruk til arrangement som Litterær hagefest, kulturelle spaserstokken m.m.

Internasjonale perspektiv

(side 24)

Her bør det nemnast at Adrianstua blir brukt til representasjon ved besøk av utanlandske forfattarar.

Vi ser også gode potensial for større synleggjering av gjendiktingar og oversettingsarbeid. Dette er konkrete prosjekt som er med å lage band mellom litteraturmiljøet i Trondheim og verda. Anten det er trøndersk litteratur som blir oversett til andre språk, eller det er trønderske forfattarar som bidrar til at utanlandsk litteratur kjem ut i Noreg.

Utfordringar - og innspel til mulege vegar vidare

(side 26)

1) Behov for å fortsetje noverande samarbeid på tvers av ulike litterære aktørar

Her saknar vi ein refleksjon om kva som er utfordringar som kommunen kan påverke. For eksempel omkring behovet for lokale for ulike arrangement.

Forfatterlaget er godt nøgde med etableringa av Litteraturhuset i Kulturkvartalet og den høge aktiviteten dette har ført med seg. Likevel ser vi klare utfordringar i måten dette fungerer i dag, spesielt i samanheng med større arrangement. Etersom Litteraturhuset ikkje rår over eigne formidlingslokale, blir ein avhengig av andre aktørar.

Eit eksempel er at Æ Å Trondheim litteraturfestival i 2017 måtte inngå avtale med Kunsthallen om bruk av lokaler. Dette ga plass til eit større publikum og kopla festivalen på identiteten kring "Litteraturhuset" som kafeen Sellanraa representerer. Vi har likevel ingen garanti for at det vil vere muleg å få til dette ved neste års festival, eller ved andre større litterære arrangement.

Situasjonen er eit bilete på korleis byens Litteraturhus i svært liten grad er eit fysisk hus. Det vi kallar byens "kulturkvartal" inneheld ei rekke separate aktørar med kvar sine særinteresser. Litteraturhuset har minst areal til disposisjon av partane, og booking av lokaler til litterære arrangement skjer dermed alltid på grunnlag av godvilje frå andre. Det gjev ein uforutsigbar situasjon for noko som skal vere byens hovedarenaen for formidling av litteratur.

For å få til gode litterære arrangement, er det vår meining at Litteraturhuset på sikt treng ein meir

forutsigbar tilgang til både større og mindre areal for formidling.

Vi ser også at litteraturmiljøet i dag blir geografisk splitta, gjennom at dei daglege arbeidsplassane til ulike aktørar ligg på ulike stader i byen. Dette kan auke utfordringa med samarbeid.

I eit tiårs-perspektiv bør det vere ei målsetting at Trondheim har eit fysisk Litteraturhus, som rommar hoveddelen av byens litterære aktivitetar. Både publikumsretta aktivitetar, og litterære arbeidsplassar som kontora til Norsk Forfattersentrum Midt-Norge og skriveplassar for forfattarar.

2) Behov for å styrke kunstnerisk utvikling og synleggjøre trøndersk litteratur

Denne foreslår vi å dele i to. Under er våre tankar om dei to;

2A) Behov for å styrke kunstnerisk utvikling (i Trondheim)

Kreativ skriving er eit breitt fagfelt og det foregår ei rekke samarbeidsprosjekt på tvers av ulike skapande fagfelt i byen. I statusdokumentet blir potensialet i samarbeid med film- og scenekunstmiljø og manusutvikling trekt fram. Vi vil trekke fram fleire andre.

I Trondheim er det svært tette band mellom litteraturmiljøet og kunstmiljøet. Kunstbokhandelen Babel Bok og den årlige kunstbokmessa på Kit er gode eksempel på slike møter.

Vi ser også store potensial i samarbeid mot musikkutdanning/konservatoriet. Det er fleire aktuelle samarbeidsprosjekt i gang mellom forfattarar og komponistar/musikarar.

Det blir nemnt at Trondheim manglar eit utdanningsløp innan kreativ skriving "på høgare nivå". Skriveskular i Noreg er 1-2-årige. Kreativ skriving skal altså ikkje nødvendigvis formast som eit tradisjonelt utdanningsløp med bachelor- og masternivå.

Forfattarlaget er einige i at det vil vere ei god målsetting å få oppretta eit 1-årig utdanningsløp i Trondheim på sikt. Dette kan gjerne konkretiserast som eit mål i tiårsplanen. Eit utdanningstilbod innan kreativ skriving vil kunne bidra til at lokale talent ikkje treng å forlate byen for å få den faglege oppfølginga dei treng. Tilbodet kan truleg tenkast kopla på ei anna kunstfagleg utdanning som alt eksisterer i byen, som kunstakademiet.

Skrivekursa til Norsk Forfattersentrum er viktige i mangel av eit eige utdanningstilbod. Men desse kursa vil også kunne vere viktige som ein parallell til eit formalisert skrivestudie. Vi ser at desse kursa er med å auke språkkompetanse og litterær modning for ungdom og vaksne. Ei auking av språkkjensla er eit viktig tilskot til eit demokrati, for eit samfunn der det skriftlege står sterkt i så mange yrke. Ei større kommunal støtte til Norsk Forfattersentrum sin aktivitet kan vere eit viktig bidrag i å gje skrivekursdrifta ei større sikkerhet.

Som vi kommenterte i høringsinnspel i forrige runde (2015), blir særleg ungdomskursa sårbare, sidan ei låg kursavgift her er ein viktig premis. Her er kommunens støtte viktig for å sikre tilbodet. Kunne ein eventuelt også tenkje seg ei formalisering av eit skrivekurs-opplegg for ungdom, som eit offentleg tilbod ved sidan av anna skulegang?

Vi er ikkje kjent med at kulturskulen har kurs for kreativ skriving. Det bør vere eit mål å få på plass dette innan få år, samstundes som ein arbeider for ei styrking av litterære arrangement gjennom Den Kulturelle Skulesekken.

Å få den litterære sjangeren inn i offentlege tilbod som kulturskulen og eventuelle tilbod til ungdom, vil kunne bidra til større engasjement og ei levande utvikling omkring det skrivande miljøet i Trondheim. Det vil også kunne skape eit næringsgrunnlag for lokale forfattarar i form av engasjement i undervisningsstillingar.

Anten det gjeld kulturskule, ungdomstilbod eller på sikt eit formalisert skrivestudie; kortvarige opphald som gjestelærarar eller åremålsstillingar vil vere attraktive for forfattarar frå heile landet, og slik vere med å gjere Trondheim enda større og rikare som kultur- og utdanningsby.

2B) Behov for å synleggjere trøndersk litteratur (utanfor Trondheim)

Forfattarlaget er glade for tilskotsordningane som finst i Trondheim kommune. Desse er svært viktige for å få gjennomført ei rekke produksjonar og arrangement. Vi meiner eit av dei viktigaste tiltaka kommunen kan gjere for å synleggjere trøndersk litteratur også utanfor Trondheim, er å arbeide for at at desse blir styrka.

Vi meiner det er viktig å her lyfte fram allereie eksisterande tilbod. Desse treng faste og forutsigbare rammer for å fungere og for å kunne utvikle seg.

Vi tenkjer her for eksempel på Adrianstua. Kan kommunen bidra til at bygningen i enda større grad blir brukt til å synleggjere miljøet?

I ein tiårsplan kan det også vere ei konkret målsetting å arbeide for at fleire nasjonale kulturinstitusjonar skal velgje å leggje sine kontor til Trondheim. Det vil også kunne styrke banda mellom litterære miljø i og utanfor regionen.

Kommunen kan også spele ei aktiv rolle for å synleggjere trøndersk litteratur gjennom å gje oppdrag til lokale kunstnarar. Det kan for eksempel skje gjennom å aktivt bruke lokale forfattarar til kulturelle innslag i konferansar, til å halde skrivekurs for eigne ansatte eller til å halde foredrag. Slik kan kommunen vise utad at ein tek sine eigne kulturaktørar på alvor ved å lyfte kompetansen deira fram og gje dei rettferdig løna oppdrag.

Det kunne også gjerast gjennom innkjøp av bøker av trønderske forfattarar, til bruk som gåver ved

ulike høve.

Eit anna potensial vi vil løfte fram er dei lokale forlaga (som Forlaget Beijing Trondheim) og studentinitiativa omkring litteratur (som Litterært kollektiv) som finst i Trondheim. Dette er i praksis gründer-initiativ innan kreative næringar, som dei siste åra har gjeve viktige bidrag til synleggjering.

Ei konkret utfordring vi kjenner til, er at slike småskala organisasjonar manglar lokaler å drive verksemden i. Kanskje kan møterom og kontorarbeidsplassar vere noko kommunen kunne stille til disposisjon ved behov? Det kan i mange tilfeller dreie seg om korttidsleie, der fleire aktørar i praksis kan dele rom gjennom ei bookingliste. Ei form for samlokalisering vil også kunne legge til rette for nye samarbeidsformer, gjerne på tvers av ulike skapande uttrykk. Låge leiepriser er her essensielt, i tillegg til eventuell driftsstøtte. Kanskje ein slik tanke allereie inngår som ein del av arbeidet med Nyhavna?

Vi meiner det også er stort potensial for å tenkje seg fleire småskala- og nisjeforlag i Trondheim. Dette er eksempel på arbeid i skjæringspunkt mellom litteratur og andre kunstuttrykk, som blir viktige møtepunkt mellom ulike miljø. Forlaga er også viktige brikker i ein litterær infrastruktur, med mål om å synleggjere produksjon som skjer i Trondheim. Kommunen er potensielt ein sentral aktør for å sikre at det er muleg å gjennomføre slike former for kulturnæringsutvikling.

For å synleggjere trøndersk litteratur kunne ein også tenkje seg ei betre markedsføring av bøkene til trønderske forfattarar. Korleis kan desse bli meir synlege som salsobjekt? Kan kommunen også her spele ei rolle? Eit konkret og gjennomførbart eksempel kan som nemnt vere å aktivt lyfte fram litteratur frå Trøndelag som gåver.

3) Behov for å løfte fram samiskspråkleg litteratur

Vi stiller oss positive til ei slik satsing.

Ein kunne eventuelt leggje til at mangfald bør vere eit overordna mål i arbeidet med kunst og kultur. Her tenkjer vi også på det nynorske språket. Fleire av siste års debutantar frå Trondheim har nynorsk som skriftspråk.

4) Behov for ein litteraturpolitikk som svar på utfordringar kring digitalisering

Her synes vi det var vanskeleg å forstå kva som er den faktiske utfordringa som det blir peika på. Vi går ut frå at det siktar til for eksempel e-bokformatet og sikring av opphavsrett? Dersom kommunen ser for seg å skulle formulere ein litteraturpolitikk i framtida, bidreg vi gjerne med innspel i arbeidet.

Oppsummering - innspel til planprogrammet og prosessen vidare

Kort oppsummert har vi gjort oss følgjande tankar om korleis kommunen kan vere ein aktør som tilrettelegg for ei god utvikling av det litterære fagmiljøet i Trondheim.

Kommunen som vertsby: I eit tiårs-perspektiv bør det vere ei målsetting at Trondheim har eit fysisk Litteraturhus, som rommar hoveddelen av byens litterære aktivitetar i form av både arrangement og daglege arbeidsplassar.

Det bør også vurderast om det kan vere ei målsetting at Trondheim om ti år har fått eit 1-årig utdanningsløp innan kreativ skriving.

Samstundes bør kommunen aktivt arbeide for at nasjonale kulturinstitusjonar legg sine kontor til Trondheim.

Kommunen som arbeidsgjevar: Det bør vurderast om det skal opprettast eit deltids- eller fulltids kommunal stilling, for å formaliser kompetanseutvikling innan kreativ skriving og språk generelt for barn og unge. Det bør også vurderast korleis kommunen kan bidra til å synleggjer lokale forfattarar gjennom å gje enkeltoppdrag og kjøpe inn bøker.

Kommunen som kulturaktør: Det bør vurderast om eit kurs for litterær skriving kan inngå i kulturskulen, eventuelt også opprettast for ungdomsskulenivå.

Kommunen som utleigar: Det bør vurderast korleis ein betre kan tilrettelegge med møtelokaler og arbeidsplassar for mindre kulturaktørar og profesjonelle forfattarar. Kanskje kan det løysast ved å leige ut kommunale møterom og kontorplassar etter eit bookingsystem? Eller gjennom at kommunen tek på seg ei rolle som kommunikasjonsledd mellom kulturaktørar og private huseigarar? Det bør også vurderast korleis kommunen kan bidra til å styrke Adrianstua som ein viktig del av byens litterære miljø og ansikt utad.

Kommunen som støttespelar: For å lykkast med kultur som drivkraft i kommunen, bør det vere ei sentral målsetting at støtteordningane til det litterære feltet kan fortsetje, og auke innanfor prioriterte satsingsområde.

Vi ønsker lykke til med det videre arbeidet!

Med venleg helsing

Styret i Trøndersk Forfatterlag

v/Margrethe Aas

Fra: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Til: Liv Hatlen <liv.hatlen@trondheim.kommune.no>

Sendt: 2. mai 2018 kl. 05.09

Emne: Fwd: Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Hei Liv

Fint om du kan sjekke om dette innspillet er registrert.Å

Hilde

----- Videresendt e-post -----

Fra: Rita Abrahamsen <fru.abrahamsen@gmail.com>

Dato: fre. 6. apr. 2018 kl. 09:15

Emne: Re: Høring - Planprogram med statusdokument for Kommunedelplan for kunst og kultur

Til: Hilde Vistnes <hilde.vistnes@trondheim.kommune.no>

Hei,

Jeg har lest gjennom det tilsendte materialet og kan ikke se at det står noe om prosjektet Unge Dramatikere som har blitt gjennomført seks år på rad.

Unge Dramatikere Å har vært et samarbeid mellom Kjernehuset ved Rita Abrahamsen og Trøndelag Teater.

Unge Dramatikere nivå ble gjennomført i januar 2018 i samarbeid med Turneteateret i Trøndelag og Nor Universitetet.

Jeg opplyser om dette fordi jeg så at kupp en klassiker var beskrevet i det tilsendte materialet.

Unge Dramatikere er et skriveprosjekt for ungdom mellom 13 - 19 år hvor de skriver scenetekster som blir produsert i profesjonelle rammer.

Materialet ble tilsendt til meg som daglig leder av Jødisk kulturfestival. Jeg er også prosjektleder og regissør for Unge Dramatikere.

Ta gjerne kontakt for mer info eller om noe er uklart.

Med vennlig hilsen

Å

Rita Abrahamsen

Prosjektleder og regissør

Unge Dramatikere

fru.abrahamsen@gmail.com

Mobil: +47 907 24 189

Hei

Rådmannen arbeider med ny kommunedelplan for kunst og kultur. I den forbindelse har rådmannen utarbeidet et planprogram med et statusdokument som beskriver kunst- og kulturfeltet i Trondheim kommune, samt sentrale utfordringer.

Disse dokumentene danner grunnlag for det videre arbeid med den kommende kommunedelplanen, og skal legges fram for behandling i formannskapet i løpet av våren. Selve Kommunedelplanen for kunst og kultur skal legges fram for politisk behandling høsten 2018, og vil bli sendt på høring i løpet av sommeren.

Forslag til planprogram og statusdokument sendes med dette på høring, og ligger som vedlegg. Rådmannen ønsker at du/dere bidrar med å sjekke fakta og opplysninger vedrørende den organisasjon eller virksomhet du/dere er tilknyttet. I tillegg ønsker vi innspill på beskrivelsene av utfordringer og forslag til satsingsområder.

Innspill og forslag til endringer kan sendes på e-post til:
kultur.postmottak@trondheim.kommune.no.

Dere bes derfor om ikke å kommentere språk eller grafiske elementer.

God lesing og riktig god

påske!

Beste hilsen

Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune - [faggruppe kultur og næring](#)

Tlf [+47 990 37 222](#)

www.trondheim.kommune.no/kulturognaering

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim

Besøksadresse: Bytorget, [Erling Skakkets gt 14](#)

Å <image001.jpg>

--

Beste hilsen
Hilde Vistnes

Rådgiver i rådmannens fagstab, Trondheim kommune -Å [faggruppe kultur og næring](#)

TlfÅ [+47 990 37 222](#)Å

www.trondheim.kommune.no/kulturognaring

Postadresse: Trondheim kommune, Rådmannen v/komm.dir for kultur og næring, postboks 2300 Sluppen, 7004 Trondheim

Besøksadresse: Bytorget,Å [Erling Skakkes gt 14](#)

NYTT MUSEUM I TRONDHEIM

Spørsmålsstillingen om nytt kunstmuseum i Trondheim er et sammensatt og mangfoldig utgangspunkt. Dette har potensiale, det er en ressurs og ikke et problem.

Ingen er imot satsning på å etablere nye bygg og funksjoner for kunst i Trondheim. Det momentet som er skapt rundt dette vil vi ta videre inn i en produktiv diskurs.

Prosjektet må være å følge opp dette i en visjon som er stor nok. Det handler ikke om å erstatte bestående funksjoner, bygg og institusjoner, fordi her ligger fagfelt og et mangfold av etablerte kulturer som er verd å ta vare på og la utvikle videre.

Nytt museum for kunst i Trondheim må forløse noe unikt som byen representerer. Teknologi fyller den historiske dimensjonen, og er i samtiden en sterk ramme for byens selvforståelse.

Forbindelsen teknologi og kunst er innfallsporten for å presentere en av byens store kjennetegn: nyskaping, kunnskapskultur, internasjonal kvalitet. Det er ny og gammel kultur side om side, særpreget som byen har.

Her er TEKS, NTNU, SINTEF, Metamorf, Kulturrådets seksjon for kreativ næring og KIT intermedia.

Et slikt museum kan tilføre en dynamikk i samspillet mellom kulturinstitusjoner og museer som finnes her fra før og som vil bestå videre, på basis av deres historikk og differensering.

Et slikt nasjonalt museum for kunst og teknologi må Trondheim fylle, ingen annen by i Norge eller for den del Skandinavia kan ta vår selvsagte rolle.

Yngve Zakarias

vedtatt på TBK medlemsmøte 4. mai 2018